

SKÖVDE KOMMUNS

ÖP 2040

ÖVERSIKTSPLAN 2040

Antagen av KF: 2024-09-09

Laga kraft: 2024-10-10

SKÖVDE

Innehåll

1	Förord.....	6	Arbetsmarknad och pendling	21
	Inledning.....	7	Regional sjukvård	21
	ÖP-processen	9	Handel.....	21
	Uppdrag och medverkan	9	Akademi och innovation	22
	Arbetets skeden.....	9	Turism i Skaraborg.....	22
	Dialoger	10	Större besöksanläggningar i Skövde	22
	Läsanvisning.....	10		
	Storymaps.....	10		
	Övriga ÖP-dokument.....	11	3 Utvecklingsinriktning.....	24
	FÖP Centrala Skövde (gäller).....	11	Medborgarna i fokus	24
	Vindkraftsplan (upphör)	11	Åtta ställningstaganden	25
	ÖP 2025 (upphör).....	11	1. Livsmiljön i fokus	
			- Gestaltad livsmiljö för det goda livet	25
2	Skövde inför 2040	12	2. Den nära staden	
	Vision Skövde 2040	12	- Hållbara färd sätt och hållbart byggande	26
	Hållbar utveckling med medborgarna i fokus.....	12	3. Levande och unika platser	
	Mål och strategier	12	- Mångfunktion och mångfald som ledord	26
	Globalt: Agenda 2030 och barnkonventionen ...	13	4. En levande landsbygd	
	Nationellt: Miljö- och folkhälsomål.....	13	- Tätorter som nav.....	27
	Regionalt: Utvecklingsstrategier	13	5. Ett grönskande Skövde	
	Kommunalt: Mål och styrning.....	14	- Tillgängliga och attraktiva grönområden	27
	KF-målen för mandatperioden	14	6. Medskapande och samverkan	
	Andra styrdokument	14	- Gemensam utveckling av kommunen	28
	Skövde och omvärlden	15	7. En framtidssäkrad kommun	
	Utmaningar.....	15	- Beredskap och robusthet	28
	Skövdes framtida klimat.....	16	8. Skövde i Skaraborg	
	Val av RCP-scenario	16	- För en attraktiv region	29
	Skövde i dag	17	Strukturer	30
	Befolkning och bostäder	17	Bebyggelse.....	30
	Näringslivsstruktur	18	Natur och friluftsliv	33
	Mellankommunala frågor	18	Kommunikationer	34
	Delregionala samarbeten.....	18		
	Statlig och regional infrastruktur.....	19	4 Mark- och vattenanvändning.....	35
			Hållbar markanvändning.....	36
			Konsekvenser av ÖP 2040	36
			Framtida behov	36
			Bebyggelse.....	37

Bebyggelse generellt.....	37
Mångfunktionell bebyggelse	41
Bostadsbebyggelse med viss service.....	41
Bostäder	41
Vård.....	41
Begravningsplatser.....	41
Större utbyggnadsområden för bostäder	42
Utredningsområden.....	53
Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) ...	54
Areell näring	56
Vatten.....	56
Verksamhet och industri	57
Större utbyggnadsområden för verksamheter ..	59
Materialutvinning: täktverksamhet	61
Trafik och transporter	62
Kollektivtrafik.....	63
Gång- och cykelvägar.....	63
Övergripande vägnät.....	65
Järnväg	66
Natur och friluftsliv.....	67
Grönområden.....	69
Grönstruktur	69
Sport och fritid	71
Klimatanpassning	73
Torka och värmebölja	74
Översvämning och dagvattenhantering.....	76
Ras och skred.....	81
Tekniska anläggningar	82
Vatten- och avloppsförsörjning.....	82
IT-infrastruktur.....	86
Materialåtervinning och avfallshantering.....	88
Energiförsörjning och energiproduktion	90
Energi- och klimatplan	91

Fjärrvärme	92
Vindkraft.....	92
Det robusta samhället	96
Samhällsviktig verksamhet och riskobjekt.....	96
Räddningstjänstens insatstider	97
Skydd av civilbefolkningen	99
Transport av farligt gods.....	99
Förorenad mark	101
Buller och luft	103
Magnetfält	103

5 Värdet och hänsyn 104

Miljökvalitetsnormer	104
MKN för omgivningsbuller	104
MKN för utomhusluft.....	104
MKN för vatten	105
Riksintressen (RI)	110
Riksintresse för totalförsvaret.....	111
Riksintresse för naturvård	113
Riksintresse för kulturmiljövård	114
Riksintresse för friluftsliv.....	115
Riksintresse för kommunikationer	116
Riksintresse för värdefulla ämnen eller material.....	118
Skyddade kulturmiljöer	118
Kulturresevat.....	119
Byggnadsminne	119
Kyrkliga kulturminnen	119
Fornlämningar.....	119
Skyddad natur.....	120
Natura 2000.....	120
Naturreservat.....	120
Naturminne.....	121

Fridlysta och hotade arter	122
Biotopskydd och nyckelbiotoper	122
Djur- och växtskydd	122
Landskapsbildsskydd	122
Strandskydd.....	122
Andra värden och hänsyn	123
Energidistribution	123
Stora opåverkade/tysta områden	123
Areella näringar.....	125
Miljöriskområde.....	127

6 Genomförande och fortsatt arbete 128

Genomförande av ÖP 2040	128
Målstyrning i Skövde kommun.....	128
En Genomförandestrategi/utbyggnadsplan	129
Kontinuerlig översiktsplanering.....	129
Planeringsstrategi – ett lagkrav.....	130
Fortsatt arbete	130

7 Hållbarhetsbedömning 137

Hållbarhetsbedömning av ÖP 2040.....	132
Varför bedöms översiktsplaner.....	132
Agenda 2030 och hållbarhetsbedömningen....	133
Bedömningen i korthet	133
Nollalternativ	133
Konsekvenser	133
Samlad bedömning	134

8 Kartor 136

Att läsa digitala kartor.....	136
-------------------------------	-----

9 Bilagor 137

Bilaga - Länsstyrelsen Västra Götaland	137
--	-----

10 Referenser ÖP 2040 142

Förord

"Tillsammans förverkligar vi drömmar och får Skövde att växa!"
- det är huvudbudskapet i Vision Skövde och det som ÖP 2040 möjliggör.

Skövde är motorn i Skaraborg och det fina läget mellan sjöarna, vid berget och längs järnvägen ger oss unika förutsättningar. Skövde erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer för dig att besöka, bo och verka i. Vi är föregångare som satsar stort och

växer med kraft. Skövdes fortsatta framgång kräver fortsatt utveckling och attraktion av ny innovation och kompetens.

ÖP 2040 vägleder i denna utveckling genom att skapa markförutsättningar och ange riktning för fortsatt utbyggnad i kommunen på ett smart, socialt, ekologiskt och ekonomiskt sätt.

Majoriteten i Skövde

Theres Sahlström (M)

Johan Ask (S)

Marianne Gustafson (KD)

1. Inledning

Skövde kommun växer och ska fortsätta växa på ett hållbart sätt med medborgarna i fokus. ÖP 2040 är Skövde kommuns övergripande plan för den hållbara fysiska utvecklingen i kommunen. Planen ska vägleda kommunen och andra myndigheter i beslut kring frågor om kommunens mark- och vattenanvändning och hur den byggda miljön ska användas och utvecklas. Alla kommuner i Sverige ska ha en aktuell översiktsplan. Förslaget till ny översiktsplan för Skövde kommun har målår 2040, med utblick mot 2060.

ÖP 2040 utgår från Vision Skövde 2040 som bland annat fastslår att vi ska satsa stort och växa med kraft. Kommunens effektmål är att vara 75 000 invånare år 2040. Oavsett om tillväxten fortsätter som i dag eller om Skövde kommun får en snabbare tillväxt genom till exempel en större verksamhetsetablering, så räcker ytorna väl till. Det finns med andra ord handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en

ännu starkare befolkningstillväxt. Detta innebär också att vi skapar förutsättningar för att möta befolkningstillväxten och bostadsbehovet fram till år 2060.

Översiktsplanens ställningstaganden har bland annat ledorden närhet, blandning, hållbara färdvägar, effektivare infrastruktur och levande landsbygd. Fokus ligger på att komplettera befintliga strukturer samt skapa nya stadsdelar med variation och hållbarhet. Vikten av att hushålla med mark och vatten betonas. Förslaget skapar förutsättningar för en stor variation av attraktiva boendemiljöer samt ett rikt näringsliv, samtidigt som det tar ansvar för en långsiktigt hållbar utveckling. I översiktsplanen redovisas ytor där det kan byggas nya bostäder i form av flerbostadshus, grupphus, radhus och villor. Förutom nya bostadsområden pekas också markreserver för verksamheter, service samt andra samhällsviktiga funktioner ut liksom viktiga ytor för natur och grönområden.

Välkom till
arbets med
en förklar
stadslämnar

ns en bred
msverksamhet
behovet av en
lig idrottshall
ande."
/Medborg

Det
med
besk
Skövde
stora
utman
gång
som de

VAR MED OCH FORMA
FRAMTIDENS

Uppdelningen
mellan
serviceorter
och lokalorter
borde helt
slopas i den m
översiktsplane
/Medborg

Viktigt att binda
samman de olika
stadsdelarna, för
att bibehålla och
utveckla den befintliga
riktlinjerna
så att det
fungerar.
Myndigheter
Integrera
områden
och minska
barriärer.
/Medborg

I planförslaget
görs en
helt onödig
uppdelning i
serviceorter
och lokalorter
/Medborg

Kommunen behöver
översikt över hur
övervakningsproblemen
kopplas till skydd, de
som byggande måste inte
minska eller spridas
/Medborg

ÖP-processen

Processen för att ta fram en översiktsplan styrs av plan- och bygglagens tredje kapitel. Boverket tagit fram en ÖP-modell* för hur geografisk planinformation ska struktureras. ÖP 2040 utgår från Boverkets ÖP-modell 2.1.

Uppdrag och medverkan

Kommunstyrelsen gav i mars 2021 sektor samhällsbyggnad i uppdrag att leda arbetet med att ta fram en ny uppdaterad översiktsplan för Skövde kommun. Översiktsplan 2040 har tagits fram i en projektorganisation.

Projektleddare har varit samhällsplanerare Maria Palmqvist samt planarkitekt Hanna Asp (tom 2023-06-30). Styrgrupp har

varit kommunstyrelsens arbetsutskott. Projektet har även haft en beredande styrgrupp bestående av kommundirektör och sektorscheferna i samhällsutvecklingsrådet. Kommundirektörens ledningsgrupp har varit referensgrupp.

I projektgrupp samt arbetsgrupp har stora delar av kommunens verksamheter varit representerade genom deltagare från samtliga sektorer och ett flertal enheter.

Kommunstyrelsen har tillsammans med Beredning samhällsbyggnad utgjort politisk referensgrupp. Även för näringslivet liksom för medborgare i kommunens tätorter har det funnits referensgrupper. Ungdomar har deltagit i workshops där de bland annat spelat ett spel och reflekterat kring stadsplanering och byggnation. Spelet var särskilt framtaget för arbetet med översiktsplanen.

Arbetet med ÖP 2040 är indelat i flera skeden:

1 Arbetsskede

Förslag arbetas fram, 2021 till 2022

Genom att sammanställa relevanta underlag och genomföra en mängd dialoger har ett förslag tagit form. I det här första skedet har de flesta dialoger varit interna mellan politiker och tjänstepersoner. Samtal har förts med Länsstyrelsen, Trafikverket, näringslivet, kommunala bolag och kommunalförbund samt representanter från tätorter i kommunen. Resultat från tidigare genomförda dialoger med medborgare har beaktats. Kommunstyrelsen fattade beslut om samråd i december 2022.

3 Granskningsskede

Januari till april 2024

Efter samrådet sammanställs alla synpunkter och förslaget justeras därefter i de fall det bedöms relevant. Sedan görs en granskningsutställning där det reviderade förslaget presenteras, och möjlighet ges att lämna nya synpunkter.

5 Genomförande

Nu börjar arbetet med att genomföra och realisera ÖP 2040

Detta innebära dels att framtida planering sker i överensstämmelse med ÖP 2040 och dels genom att kompletterande styrdokument tas fram och beslutas.

2 Samrådsskede

December 2022 till mars 2023

Syftet med samrådet var att inhämta synpunkter från myndigheter, allmänheten, civilsamhället, näringslivet och andra intresserade aktörer. För detta ändamål fanns förslaget utställt på Skövde kulturfabrik. Under samrådet genomfördes dessutom dialoger med bland andra allmänhet, föreningar och näringsliv. Förslaget skickades även ut på bred remiss. Under samrådet fanns möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

4 Antagandeskede

Förslaget färdigställs

Synpunkterna från granskningsskedet sammanställs och en sista, mindre justering av förslaget är möjlig. Det slutgiltiga förslaget lämnas till kommunfullmäktige för antagande hösten 2024.

* ÖP-modell - Myndigheten Boverket, som ansvarar för bland annat planering, har tagit fram ett förslag till modell för översiktsplanering. I modellen finns tre huvudsakliga delar: Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenanvändning samt Hänsyn. Utvecklingsinriktningen delas i sin tur upp i de tre strukturerna Bebyggelse, Natur och friluftsliv samt Kommunikationer. Skövde kommun följer modellen men har också valt att lägga till åtta ställningstaganden. Dessa spänner vidare än de tre strukturerna och förklarar tydligare hur hållbarhet ska uppnås.

Dialoger

De senaste åren har flera dialoger genomförts med kommunmedborgare i frågor som rör översiktsplanen, exempelvis kring tätortsutveckling samt i förarbetet till översiktsplanen. Resultaten från dessa dialoger har funnits med som underlag för översiktsplanen.

En annan viktig förutsättning för arbetet med översiktsplanen har varit en bred politisk förankring över partigränserna. Grunden för detta har varit dialoger med politiker från kommunstyrelsen och Beredning samhällsbyggnad. Under dialogerna lyftes frågeställningar som har bedömts som särskilt viktiga för att peka ut de stora dragen samt inriktningen för översiktsplanen.

Dessutom har dialoger genomförts med externa referensgrupper, där representanter från kommunens tätorter samt näringslivet och fastighetssektorn kunnat komma med inspel.

På skövde kommuns webbplats finns mer information om dialogernas genomförande och resultat www.skovde.se/oversiktsplan.

Läsanvisning

ÖP 2040 presenteras i det digitala verktyget *StoryMaps*. Det gör att du som läsare lätt kan ta del av kartor och bilder i samband med att du läser texten. I de följande avsnitten beskriver vi översiktsplanens olika delar samt hur StoryMaps fungerar.

Översiktsplanens kapitel

ÖP 2040 består av nio delar. I kapitlen *Skövde 2040* respektive *Utvecklingsinriktning* beskrivs dagens Skövde kommun, vilka utmaningar vi står inför samt den övergripande bilden av hur det framtida Skövde kommun kan se ut. Utvecklingsinriktningen är vägledande för efterföljande planering.

Kapitlet *Mark- och vattenanvändning* beskriver hur Skövde kommuns mark och vatten ska användas och utvecklas fram

till minst år 2040. Här anges hur olika markområden får användas samt vilka riktlinjer och planeringsprinciper som gäller. Texten ska läsas tillsammans med ÖP-kartorna för att få full förståelse.

Det finns en mängd värden och allmänna intressen att ta hänsyn till, bland annat riksintressen, strandskydd och Natura 2000-områden. Dessa redovisas i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Kapitlet *Genomförande* redogör för hur det fortsatta arbetet kring översiktsplanen bör ske.

I kapitlet *Hållbarhetsbedömning* sammanfattas planförslagets konsekvenser för de tre hållbarhetsaspekterna. Hela denna rapport finns också som separat PDF. I rapporten ingår även översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

I kapitlet *Kartor* finner du ÖP-kartorna, det vill säga Karta mark och vattenanvändning samt Karta värden och hänsyn. I Storymaps kan du på egen hand tända och släcka lager samt zooma i kartorna. I pdf-versionen är Karta värden och hänsyn uppdelad i tre delar för bättre läsbarhet. Tänk på att Karta värden och hänsyn redovisar de kunskapsunderlag och de planeringsförutsättningar som har varit kända och tillgängliga fram till 1 juni 2024 och som legat till grund i samband med arbetet att ta fram ÖP2040.

StoryMaps

Översiktsplanens digitala innehåll och uppbyggnad har anpassats för att i första hand läsas på datorskärm. Det fungerar dock även i läsplatta och mobiltelefon.

Varje kapitel i ÖP har ett antal avsnitt. I den digitala versionen är kapitlen markerade med en vit rad, medan indelningen i avsnitt markeras med en grå rad. Du kan alltid gå tillbaka till huvudsidan genom att klicka på de fyra rutorna överst till vänster. Se bilden intill.

Översiktsplan

SKÖVDE

Välkommen!

Skövde 2040

Utveck

Planförslaget kan läsas i ett svep, men det går också bra att gå direkt till valfritt kapitel eller avsnitt genom att klicka på valfri rubrik. Förslaget kan också laddas hem som en pdf, antingen i sin helhet eller uppdelat per kapitel.

Texter

Texterna ligger bredvid bilder och kartor och anpassas beroende på om du tar del av materialet via dator, mobil eller läsplatta. Ord med asterisk (*) förklaras längst ner i varje avsnitt. I texterna finns länkar, både till andra sidor i översiktsplanen och till andra relevanta dokument. Alla länkar är markerade med understruken text.

Kartor

Översiktsplanens kartor redovisas förenklat i anslutning till respektive textavsnitt. I kapitlet *Kartor* finner du hela markanvändningskartan och hänsynskartan. Här kan du själv söka i kartorna och välja olika lager.

Översiktsplanens kartor är generaliserade för att läsas i ett övergripande sammanhang. Även om du zoomar in i översiktsplanen kan gränserna och linjerna därför inte läsas som exakta. Vid kommande detaljplanering, lovgivning med mera görs en bedömning av det exakta läget för respektive gräns.

I flera av listorna finns möjligheten att klicka på namnet för att direkt hamna rätt i kartan. Dessa visas med ett plus intill namnet samt understruken text enligt bilden nedan.

Sökfunktion

För att söka i textdokumentet använder du din webbläsares inbyggda sökfunktion:

PC: Ctrl + F

Mac: ⌘ + F

Mobiltelefon/läsplatta: Använd webbläsarens adressfält och välj *Sök på den här sidan* för att söka i dokumentet.

Övriga ÖP-dokument

Tills dess att ÖP 2040 antas och får laga kraft gäller ÖP 2025 med fördjupningen för centrala Skövde samt det tematiska tillägget för vindkraft. Därefter ersätter ÖP 2040 tidigare ÖP 2025 och vindkraftsplanen. FÖP C kvarstår dock som eget dokument.

FÖP Centrala Skövde (gäller)

Till översiktsplanen finns en fördjupning för centrala Skövde, *FÖP C*. Denna antogs 2016 och fortsätter att gälla tillsammans med ÖP 2040. Läs mer om FÖP C på kommunens webbplats.

Vindkraftsplan (upphör)

Den *vindkraftsplan* som kommunen antog 2010 upphör att gälla när ÖP 2040 antas och får laga kraft. De ytor som fortsatt ska gälla har arbetats in i översiktsplanen. Vindkraftsplanen kommer finnas kvar som planeringsunderlag.

ÖP 2025 (upphör)

Den översiktsplan som kommunen antog 2012 upphör att gälla när ÖP 2040 antas och får laga kraft.

Välkommen att ta del av ÖP 2040!

2. Skövde inför 2040

Skövde växer och världen förändras. Det övergripande målet för Skövdes översiktsplan är hållbar utveckling med medborgarna i fokus.

Här beskrivs betydelsefulla beslut, mål och utmaningar som påverkar Skövde. Kapitlet beskriver också var Skövde står idag. I nästa kapitel – *Utvecklingsinriktningen* – beskrivs översiktsplanens framtidsbild med åtta ställningstaganden som är vägledande för all följande planering.

Vision Skövde 2040

Vision Skövde 2040 lyfter behovet av att skapa balans mellan hårda och mjuka värden och att växa hållbart med hänsyn till kommande generationer. Den lyder:

”Tillsammans förverkligar vi drömmar och får Skövde att växa

Visionen lyfter fram tre fokusområden där Skövde behöver ta rejäla kliv framåt för att skapa ett konkurrenskraftigt näringsliv, en stark utbildningskedja, en samhällsutveckling i framkant och ett tryggt Skövde. Dessa områden är *innovation, kompetens och livskvalitet*.

Slutligen slår visionen också fast tre ledord, som ska guida oss i hur vi ska agera för att lyckas. Ledorden säger att vi ska ha ett *nyfiket, kreativt och modigt* förhållningssätt.

Kommunfullmäktige (KF) har även beslutat om mål för att konkretisera visionen. Läs mer nedan. Läs mer om visionen på kommunens webbplats.

Hållbar utveckling med medborgarna i fokus

Utgångspunkten för ÖP 2040 är *Hållbar utveckling med medborgarna i fokus*. Det betyder att Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till hållbarhetens tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och samtidigt utgå från medborgarnas behov, ta hänsyn till deras perspektiv och ta tillvara på deras kunskap. Skövde ska utvecklas utan att äventyra kommande generationers möjligheter att fortsätta utvecklingen eller att tillfredsställa sina behov. Utvecklingen ska ske med hänsyn till miljön och klimatet samt strävan att skapa goda livsmiljöer för människorna i Skövde. Översikts-

planen måste därför genomföras i samverkan med näringsliv, akademi, civilsamhälle och medborgare.

Översiktsplanens utgångspunkt och kommunens vision är vad som format de åtta ställningstaganden som presenteras i kapitel 3, *Utvecklingsinriktning*. Dessa har i sin tur varit vägledande för planförslagets utformning. Planeringsprinciperna som i sin tur presenteras i kapitel 4, *Mark- och vattenanvändning* förtydligar vad som kräver extra fokus i näste skede när olika områden ska detaljplaneras och genomföras.

Mål och strategier

Det finns en mängd mål och strategier som är relevanta för översiktsplanen. På kommande sidor beskrivs några av dem.

GLOBALA MÅLEN

för hållbar utveckling

Globalt: Agenda 2030 och barnkonventionen

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen *Agenda 2030* för hållbar utveckling. Agenda 2030 syftar till att nå en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling till 2030. Den fysiska planeringen har både direkt och indirekt inverkan på flera av målen. Skövde kommuns översiktsplan har därför en viktig roll i Skövdes bidrag till att Sverige ska kunna nå målen i Agenda 2030.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barns rättigheter, barnkonventionen, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Den innehåller 54 artiklar, och 42 av dessa är sedan den 1 januari 2020 också svensk lag.

I Skövde har kommunfullmäktige antagit ett barn- och ungdomspolitiskt program. Programmet vilar på barnkonventionen och beskriver kommunens arbete med barn- och ungdomspolitik. Att barnkonventionen och barns och ungdomars rättigheter beaktas i översiktsplanen är centralt för att kommunen ska leva upp till sitt ansvar och främja en god livsmiljö för barn.

Nationellt: Miljö- och folkhälsomål

Sveriges miljömål

Riksdagen har beslutat att miljöpolitikens övergripande mål ska vara att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Detta ska ske utan att miljö- och hälsoproblem orsakas utanför Sveriges gränser. För att nå det övergripande generationsmålet har 16 nationella miljökvalitetsmål satts upp. Målen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Översiktsplanen ska bidra till att dessa miljömål kan nås. Regionala tilläggsmål finns för Västra Götaland, läs mer på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/miljomal.

Sveriges folkhälsomål

Det folkhälsopolitiska ramverket består av ett övergripande, nationellt folkhälsopolitiskt mål och åtta målområden. Det

övergripande målet har ett tydligt fokus på jämlik hälsa. Målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Målet tydliggör samhällets ansvar och förutsätter ett gemensamt och tvärsektorielt arbete. Det gäller för alla aktörer i Sverige – såväl statliga som regionala och kommunala. I Skövde kommun har kommunfullmäktige antagit ett Barn- och ungdomspolitiskt program samt Program för folkhälsa och social hållbarhet som beskriver inriktningen för kommunens folkhälsoarbete. Den fysiska planeringen är viktig för att skapa förutsättningar för jämlik hälsa. Därför är folkhälsoperspektivet viktigt i översiktsplanen.

Regionalt: Utvecklingsstrategier

Regional utvecklingsstrategi Västra Götaland 2021–2030

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är en övergripande strategi för det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Strategins syfte är att ge en samlad bild av regionens tillgångar, möjligheter och utmaningar och vad vi gemensamt prioriterar att kraftsamla kring.

RUS pekar ut fyra prioriteringar fram till 2030:

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman Västra Götaland

Prioriteringarna beskriver områdena för samverkan och gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Målet är att göra Västra Götaland till ett föredöme.

Strukturbild Skaraborg

Strukturbild Skaraborg är ett långsiktigt projekt med ambitionen att skapa en förankrad berättelse för hela regionen. Strukturbilden baseras på att man kan bo och verka i hela Skaraborg och att kommunerna samarbetar och bejaktar inbördes olikheter i stället för att konkurrera. Utgångspunkten är att planering på landsbygden behöver ett annat förhållningssätt och en annan verktyglåda än den för storstäder.

Utvecklingsstrategi Skaraborg

Utvecklingsstrategi Skaraborgs övergripande mål för 2030 är att ställa om Skaraborg till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Detta sker genom att fokusera på Skaraborgs attraktivitet, infrastruktur, samhällsplanering och kompetensförsörjning. Detta skapar i sin tur möjlighet att göra Skaraborg till en gemensam arbetsmarknadsregion med 300 000 invånare. 2023 bor det cirka 270 000 invånare i Skaraborg.

Kommunalt: Mål och styrning

I kommunen finns ett antal strategiska dokument. *Vision Skövde 2040* är det mest övergripande. Visionen är en del i kommunens styrkedja och konkretiseras vidare i andra styrdokument.

Kommunfullmäktige beslutar årligen om kommunens budget med flerårsplan samt om kommunens övergripande mål. Kommunstyrelsen och nämnderna fastställer på motsvarande vis verksamhetsplaner med mål för sina respektive ansvarsområden. I styrkortet visas sambandet mellan verksamhetens mål, dess strategier och aktiviteter för att nå målen samt måluppfyllelsen (alltså resultaten). Läs mer i *Strategisk plan med budget* på kommunens webbplats.

Skövde kommun har även flera andra strategiska styrdokument för att tydliggöra mål och strategier. Styrdokumentet är viktiga vägledare för att skapa en attraktiv och långsiktigt hållbar plats att bo och leva på. ÖP 2040 är ett av dessa viktiga styrdokument.

KF-mål för mandatperioden

Kommunfullmäktige (KF) har även beslutat om mål för att konkretisera visionen. För mandatperioden 2022-2026 är dessa tre målområden prioriterade:

- *Barn och unga* - Skövde kommun ger alla barn och unga förutsättningar för ett gott liv.
- *Klimat och miljö* - Skövde bedriver ett offensivt miljö- och klimatarbete.
- *Tillväxt och attraktionskraft* - Skövde växer genom att attrahera både invånare och företag.

Några av de konkreta effekter som ska uppnås och som är av vikt för översiktsplanen är att befolkningen ska öka till 75 000 invånare till år 2040 och att förmågan att möta klimatförändringarna har stärkts. Läs mer om KF-målen på kommunens webbplats.

Andra styrdokument

- *Vision Västra Götaland*
- *Klimatstrategi Västra Götaland 2030*
- *Trafikförsörjningsprogram 2021-2025*
- *Målbild tåg 2035*
- *Energi- och klimatplan Skövde 2021-2030*
- *Policy för hållbar utveckling (2022)*

I arbetet med översiktsplanen har dessa och många fler dokument använts som underlag.

Skövde och omvärlden

Skövde kommun är en del av Skaraborg, Västra Götaland, Sverige, Europa och världen. Vi påverkas av omvärlden och påverkar samtidigt vår omgivning. Världen är mer tillgänglig än någonsin samtidigt som vi är mer beroende av varandra. Innan vi når översiktsplanens målår – alltså 2040 – kommer världen att ha förändrats ytterligare. Nedan beskrivs ett antal utmaningar.

Utmaningar

Klimatförändringar

Klimatförändringarna är en av vår tids viktigaste utmaningar och påverkar samhället på alla nivåer. Den samlade internationella forskarvärlden (IPCC*) visar att människans utsläpp av växthusgaser har orsakat klimatförändringarna, som fram till sekelskiftet kommer att få stora konsekvenser för klimatet. De IPCC-rapporter som kom under våren 2022 fastställer den mänskliga påverkan.

Läs vidare under rubriken *Skövdes framtida klimat* nedan, samt i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Klimatomställning*.

Globalisering

Vi lever i en värld som länge har präglats av globalisering, alltså ökad rörlighet över nationsgränser. Världen knyts samman i ömsesidiga beroendeförhållanden både mellan människor och

mellan samhällen och ekonomier. Detta tar sig uttryck i gemensam ekonomi, kultur, politik och miljö. Exempelvis i form av modern kommunikation och informationsteknologi, ekonomisk integration över landsgränser, storskalig produktion och en större arbetsmarknad. Utvecklingen medför en kraftigt ökad konkurrens för företag och verksamheter, men också stora möjligheter att nå ut på helt nya marknader.

Urbanisering

Människor fortsätter i hög grad att flytta till och bo i städer, både i världen och i Sverige. Räknat i absoluta tal minskar inte längre landsbygdsbefolkningen i Sverige, men storstadsregionerna och de större städerna fortsätter att växa. Utvecklingen beror enligt Boverket på födelseöverskott och på inflyttning från andra länder. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) bor 85 procent av Sveriges befolkning på 1,3 procent av landets totala yta. Urbaniseringen leder till centralisering eftersom arbetsplatser och serviceutbud samlas där det finns flest människor.

Digitalisering

Digitaliseringsområdet omfattar den digitala utvecklingen och övergången till ett digitalt informationssamhälle. Det handlar om att använda ny teknik samt nya system och lösningar för att verksamheter och människor ska bli mer moderna, effektiva och flexibla. Definitionen av digitalisering är kort och gott att

*IPCC - Förenta nationernas klimatpanel (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) är FN:s organ för att sammanfatta och bedöma vetenskapen relaterad till den globala uppvärmningen. Panelen ger regelbundna forskningsrapporter om den globala uppvärmningen, konsekvenser, sårbarheter och möjliga lösningar.

förnya, förenkla och förbättra. Informationstekniken är på frammarsch överallt, men dess potential för ekonomisk tillväxt, sysselsättning, innovation och framför allt förbättrad livskvalitet anses ännu inte ha använts fullt ut.

Samtidigt finns det uppgifter som pekar på att tillgången till och förmågan att utnyttja modern informationsteknik skiljer sig lika mycket åt mellan samhällsgrupper inom ett land som mellan länder. De samhällsgrupper som har svårare att använda den nya tekniken riskerar därför att ställas utanför informationssamhället. Regeringar och organisationer försöker få en samlad bild av hur allvarlig den så kallade *digitala klyftan* är.

Cirkulära system och delningsekonomi

För att få till ett hållbart samhälle behöver cirkulära system och delningsekonomi tillämpas. I dag tillverkas, används och slängs saker i stället för att repareras, återanvändas och återvinnas. Detta gäller såväl föremål som material, men avfall från en process kan utgöra råvara i en annan och därmed återföras direkt i systemet.

Med delningsekonomi menas samutnyttjande via olika typer av utlånings- och uthyrningsverksamheter. Att människor delar produkter i stället för att äga dem själva är ekologiskt hållbart och skapar dessutom nya affärsmöjligheter. Det behöver ske en normförändring från ett linjärt samhälle till ett cirkulärt samhälle, där återbruk och reparation av olika produkter är norm i stället för undantag. Förutsättningarna för detta måste skapas i vardagen.

Hållbar energiförsörjning

En av de största utmaningarna i dagsläget är att tillgodose dagens och framtidens ökande energibehov utan negativ klimatpåverkan och utarmning av jordens naturresurser. För långsiktig och hållbar utveckling krävs en säker tillgång till hållbar energi. Detta innefattar både effektivisering, ökad produktion och ökad kapacitet, säker överföring samt ett system i balans. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Tekniska anläggningar*.

Skövdes framtida klimat

Vårt klimat blir varmare, våtare och mer extremt. I Skövde kommuns Risk- och sårbarhetsanalys ur ett klimatförändringsperspektiv (2018) har SMHI:s länsvisa klimatanalyser skalats ner och analyserats vidare. De största nederbördsvolymerna och lägsta temperaturerna kommer att finnas på Billingen, medan det torraste och varmaste vädret förväntas i de norra kommundelarna. Fram till sekelskiftet väntas årsmedeltemperaturen öka från dagens sex, sju grader till uppemot elva grader. Medeltemperaturen vintertid väntas stiga över 0 grader. Årsmedelnederbörden väntas till slutet av seklet ha ökat med uppemot 30 procent. Den största ökningen väntas under vintertid och merparten av nederbörden kommer att falla som regn. På Billingen väntas det i mitten av seklet vara skidföre på natursnö under i genomsnitt cirka två veckor varje vinter. I slutet av seklet kommer motsvarande tidsperiod att ha förkortats till ett fåtal dagar. En ökad risk för skyfall och värmeböljor syns också.

Detta kommer att ställa större krav på Skövde kommun som samhälle när det gäller befintlig samhällsviktig verksamhet och infrastruktur. Det kommer också att inverka på planeringen av det framtida Skövde.

Val av RCP-scenario

I dagsläget finns inga nationella riktlinjer för vilket klimatscenario* som ska vara vägledande vid långsiktig planering. På regional nivå rekommenderar dock Länsstyrelsen i Västra Götaland RCP 8.5 vid långsiktiga åtgärder. Länsstyrelsen hänvisar också till försiktighetsprincipen** och rekommenderar att man lägger sig på nivåer utifrån de klimatscenarier som tagits fram för Västra Götalands län. ÖP 2040 utgår från Länsstyrelsens rekommendationer.

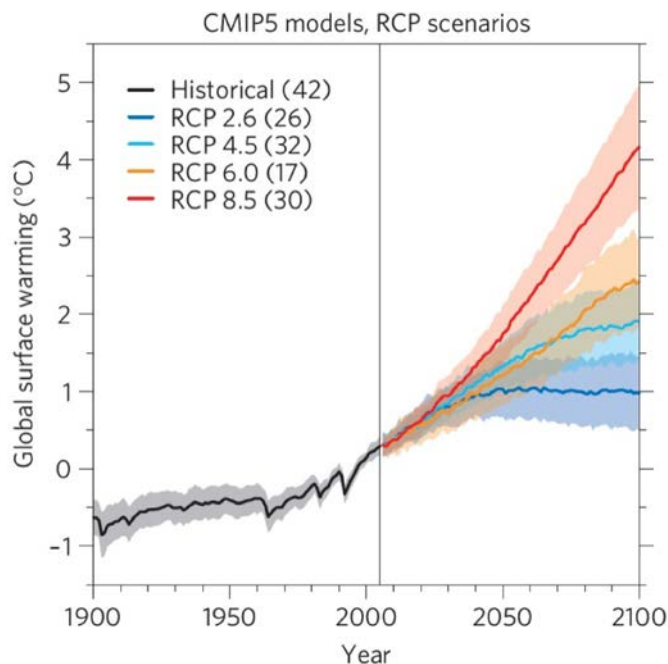
I den femte utvärderingsrapporten från FN:s klimatpanel finns ett flertal RCP-scenarier (*Representative Concentration Pathways*) som beskriver möjliga utvecklingsscenarier för klimatet i framtiden. RCP:erna beskriver hur nivåer av växthusgaser och andra strålningsdrivare kan förväntas förändras över tid. Scenarierna beskriver olika utvecklingsbanor fram till år 2100.

***Klimatscenarion** Olika typer av klimatmodeller används för att simulera det framtida klimatet och hur halterna av växthusgaser i atmosfären påverkar detta. För att kunna göra dessa simuleringar behövs inte bara en klimatmodell utan även en skattning av halterna i atmosfären och emissionerna som påverkar dessa halter, samt hur dessa kommer att förändras i framtiden, sk scenarier.

- RCP scenarierna (Representative Concentration Pathways) omfattar scenarier som representerar ett spann av möjliga utvecklingsbanor när det gäller halten av växthusgaser i atmosfären och hur dessa förändras med tiden, oavsett socioekonomiska berättelser och vår livsstil.

- SSP scenarier (Shared socioeconomic pathways) kompletterar RCP. I dessa ingår inte några speciella åtgärder för att förebygga klimatförändringen genom att minska emissionerna av växthusgaser utan man ska på olika sätt kunna testa detta. Tanken är att RCP:erna och SSP:erna ska kunna användas tillsammans. RCP:erna visar vilken effekt en viss utvecklingsbana har på det framtida klimatet när det gäller växthusgasemissioner, medan SSP:erna används för att studera vilka åtgärder som kan användas för att uppnå en viss RCP-utvecklingsbana.

****Försiktighetsprincipen Miljöbalken (2 kap. 3 §)** Verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder eller begränsningar i sin verksamhet eller vidta andra försiktighetsåtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller andra olägenheter för miljö eller hälsa uppstår.

Exempel på möjliga utvecklingsvägar (RCP:er) för global medeltemperaturökning (SMHI/IPCC).

- RCP 8.5 innebär att utsläppen fortsätter att öka som de gör i dag
- RCP 4.5 innebär att utsläppen kulminerar runt 2040
- RCP 2.6 innebär att utsläppen kulminerar runt 2020 för att därefter minska
- RCP 2.6 bedöms vara en förutsättning för att klara Parisavtalets* 2-gradersmål

För att förstå vilken klimatrelaterad risk som behöver beaktas i den långsiktiga samhällsplaneringen behöver man välja ett av dessa klimatscenarier som utgångspunkt. Detta för att olika scenarier ger olika omfattning när det gäller klimateffekters påverkan. Som RCP-tabellen ovan visar, spelar valet av klimatscenario dock mindre roll fram till mitten av seklet. Därefter blir skillnaden mer tydlig. I det längre perspektivet blir riskbedömningen central, eftersom man kan klassa risk som en funktion av sannolikhet och konsekvens. Om exempelvis konsekvensen är stor bör anpassningsåtgärder göras även om sannolikheten är liten för att en händelse ska inträffa. Läs mer i kapitlet *Mark och vattenanvändning* > *Klimatanpassning*.

Skövde i dag

Skövde kommun ingår i delregionen Skaraborg som har ungefär 270 000 invånare. Skövde är också en av 49 kommuner i Västra Götaland, som med sina 1,7 miljoner invånare är Sveriges största region. Fakta och information om nuläget i Skövde kommun finns att läsa i det här avsnittet och i nästa; *Mellankommunala frågor*.

Befolkning och bostäder

Skövde kommun är 683 kvadratkilometer till ytan och hade närmare 57 500 invånare (2022). Drygt 88 procent av befolkningen bor i någon av kommunens tio tätorter. Skövde centralort har drygt 40 000 invånare (2023), och de övriga tätorterna har tillsammans strax under 10 600 invånare.

Befolkningsutveckling

Under perioden 2011–2022 har invånarantalet i Skövde kommun stadigt ökat i genomsnitt strax under 1 procent (genomsnitt 535 personer) per år. Ökningen beror till stor del i inflyttning av studenter och invandrare, födelseöverskott samt gynsamma bostadskonjunkturer. Under pandemin sjönk inflyttningen till låga nivåer och utflyttningen ökade. Antalet födda minskade kraftigt under perioden 2021 och 2022. Därefter har antalet invånare sakta börjat öka igen.

Skövde kommuns andel barn under 14 år är lägre än motsvarande för riket. Andelen invånare i åldersgruppen 15–24 år samt 25–44 år högre i Skövde kommun jämfört med riket, medan åldersgruppen över 45 år är lägre jämfört med riket.

Bostäder

I Skövde kommun fanns det 2022 mellan 29 300–30 000 bostäder. Nästan 60 procent var lägenheter i flerbostadshus och drygt 40 procent var småhus. Med småhus menas friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus. Av Skövdes cirka 12 000 småhus fanns drygt hälften på landsbygden och i övriga tätorter. Resten fanns i Skövde centralort. Drygt 92 procent av lägenhetsbeståndet fanns 2022 i Skövde centralort, där drygt 70 procent av det totala antalet bostäder var flerbostadshus eller speciallägenheter. Det fanns cirka 15 300 bostäder av den typen i Skövde kommun; 70–75 procent av dem var hyresrätter och 25–30 procent var bostadsrätter.

Under den senaste tioårsperioden har bostadspriserna i Skövde ökat. Prisökningen gäller för både villor och bostadsrätter (Svensk mäklarstatistik).

* Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som trädde i kraft 2016. Kärnan i avtalet är att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser. Temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och den ska helst stanna vid 1,5 grader.

Tätorter och landsbygd

Skövde, Skultorp, Stöpen, Tidan, Timmersdala, Igelstorp, Värås, Våring, Lerdala och Ulvåker räknas som tätorter*. Fjället och Nybo, däremot, räknas som småorter (50–199 invånare). Allt utanför dessa orter räknas som landsbygd. Omkring 15 procent av befolkningen i Skövde kommun bor på landsbygden.

Mer om kommunens utvecklingsplaner för tätorterna och landsbygden finns att läsa i kapitlet *Utvecklingsinriktning* samt i *Landsbygdsprogrammet* på kommunens webbplats.

Näringslivsstruktur

Skövde kommun har en stor andel sysselsatta i offentlig sektor. Andelen är 38,3 procent, att jämföra med rikets 29 procent. Kommunen, Västra Götalandsregionen och Försvarsmakten är stora offentliga arbetsgivare i Skövde. Volvo GTO och Aurobay är de två största privata arbetsgivarna (2022). Skövde kommun har en relativt stor handelssektor med små och medelstora företag där många finns inom jord- och skogsbrukssektorn.

Sysselsättning

Kommunen hade 2021 knappt 35 000 arbetstillfällen på ungefär 5 700 arbetsplatser. 77 procent av den förvärvsarbetande befolkningen är reguljärt sysselsatta, vilket är 1 procentenhet högre än riket. Av den förvärvsarbetande befolkningen var 4,6 procent företagare. Denna andel är lägre än i riket (6 procent).

Kompetensutveckling

Befolkningsmängden i Skaraborg som delregion har ökat de senaste decennierna. I likhet med många andra landsbygdsregioner är förvärvsgraden i Skaraborg jämförelsevis god, särskilt för den inrikes födda befolkningen. Behovet av rekrytering och kompetens inom främst industri, energiförsörjning och övrig teknik, vård och omsorg är dock stort. Även besöksnäringen och byggbranschen visar stort behov, framför allt när delregionen växer. Framgångsfaktorer för Skaraborg är närhet, flexibilitet och möjligheten att utveckla ett gott arbetsliv med attraktiva arbetsgivare¹.

Mellankommunala frågor

Skövde är navet i den växande delregionen Skaraborg och en av fyra delregionala kärnor i Västra Götaland. Detta ger Skövde ett ansvar utöver den egna kommunen. Nedan listas några av de relevanta samarbeten som finns, samt de frågor som är viktigast i ett mellankommunalt perspektiv.

Delregionala samarbeten

A&ÅS – Avfall & Återvinning Skaraborg är ett kommunalförbund med ansvar för planering och utveckling av avfallshanteringen inom medlemskommunerna. I ansvaret ingår insamling, transport och behandling av hushållsavfall (det vill säga sop- och latrinshämtning, tömning av enskilda brunnar, drift av återvinningscentraler, insamling av returpapper med mera). Detta sker genom hämtning samt genom omhändertagande vid återvinningscentraler. Medlemskommunerna är Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Töreboda och Vara.

Skaraborgs kommunalförbund har alla 15 kommuner i Skaraborg som medlemmar. Syftet med förbundet är att stärka Skaraborg och samverka för utveckling och ett effektivt resursutnyttjande inom delregionen.

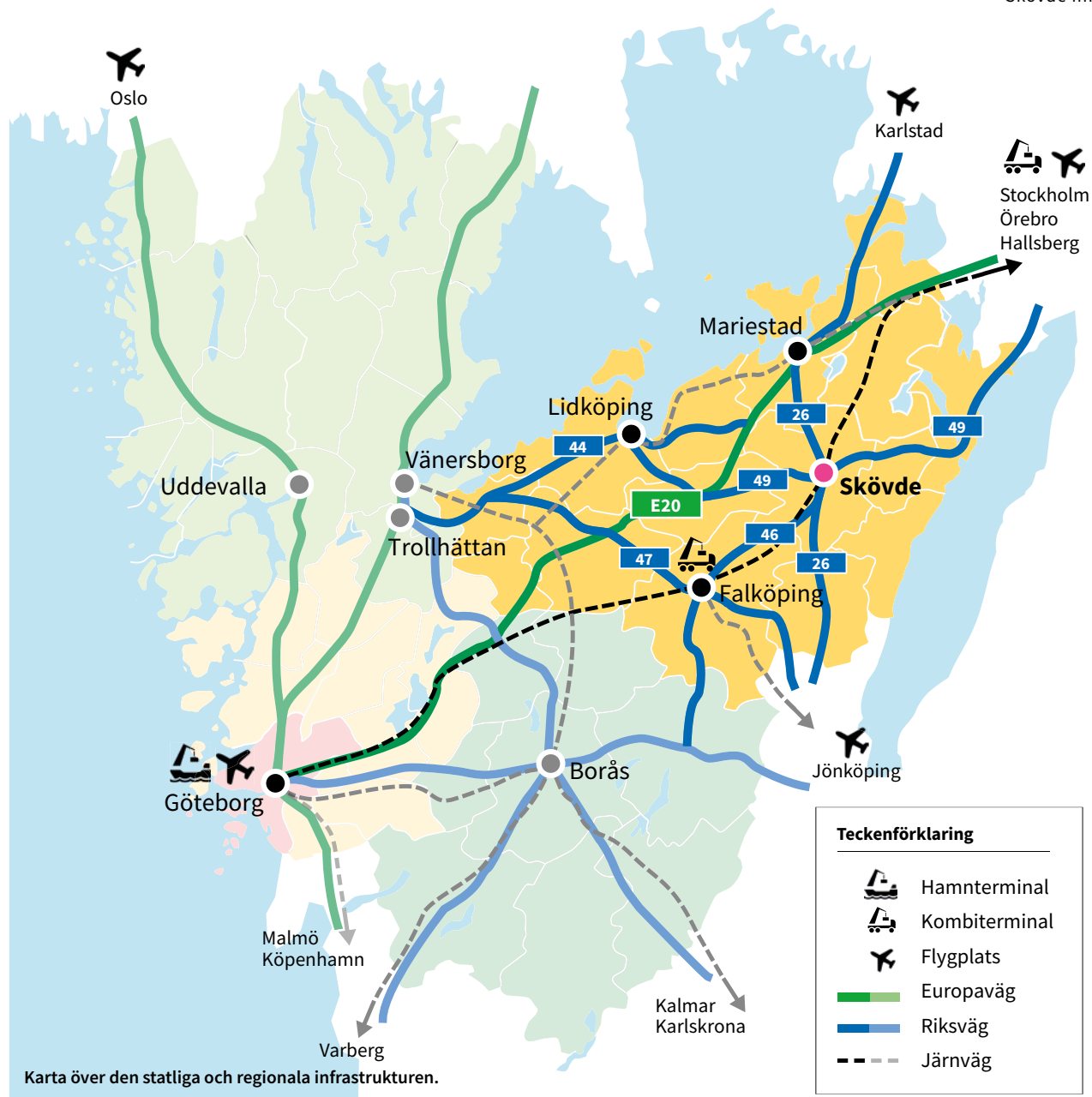
MÖS – Miljösamverkan östra Skaraborg har totalansvar för tillsyn, kontroll och prövning inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt för livsmedelskontroll. Kommunerna Falköping, Hjo, Skövde, Karlsborg och Tibro är medlemmar i detta förbund.

Räddningstjänsten Östra Skaraborg är ett kommunalförbund för operativ räddningstjänst och förebyggande åtgärder mot brand. Medlemskommunerna är Skövde, Mariestad, Tibro, Töreboda, Hjo, Karlsborg, Gullspång, Lidköping, Vara, Grästorp och Essunga.

Kommunalförbundet Skaraborgsvatten producerar dricksvatten som medlemskommunerna Skövde, Skara och Falköping sedan köper och distribuerar.

¹ Framtidens kompetensförsörjning Skaraborg samt Kompetensanalys Skaraborg 2022.

*Tätort – SCB definierar begreppet tätort som en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare där avståndet mellan husen är mindre än 200 meter.

Statlig och regional infrastruktur

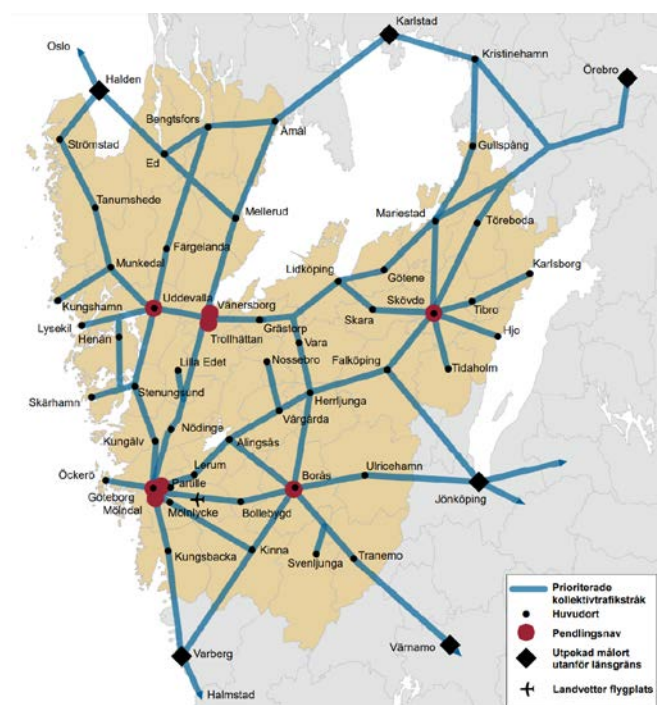
Riksvägarna, E20 och Västra stambanan länkar samman Skövde kommun med Skaraborg och Västra Götalandsregionen samt med Region Örebro län i norr och Region Jönköpings län i söder. Den statliga och regionala infrastrukturen skapar förutsättningar för de resor och transporter som medborgarna och näringslivet i Skövde kommun behöver.

Järnväg

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar för persontransporter och helt avgörande för godstrafikens möjligheter till och från Göteborgs hamn. Jönköpingsbanan med sin koppling från Falköping är ytterligare en viktig järnväg för Skövde. Skövde kommun samverkar med andra kommuner och

Trafikverket om båda dessa järnvägar. För persontrafiken innebär tåget goda resmöjligheter både till närliggande orter och till regioncentrum som Göteborg, Stockholm, Jönköping och Örebro. För godstrafiken innebär möjligheten med tåg ett volymeffektivt transportmedel, som skulle kunna utvecklas ytterligare genom att verksamhetsområden etableras med spåranslutning till stambanan. Här är fortsatt utveckling av *Skaraborg Logistic Center* i Falköping en viktig del för hela Skaraborg.

Stambanan har i dag en påtaglig kapacitetsbrist vilket hämmar den mellankommunala utvecklingen i stråket. Genom hela kommunen ska ett bebyggelsefritt område på 45 meter på båda sidor längs Västra stambanan finnas, för riksintresse och för eventuellt tillkommande spår. Förutom detta är det även avgörande att ytterligare dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås

Prioriterade kollektivtrafikstråk i Västra Götaland.

byggs ut. Detta skulle möjliggöra ökad tillgänglighet genom en kraftig utökning av tågtrafiken samt skapa ett mer robust system vilket är positivt både för godstrafik, pendling och andra resor.

Vägar

De större vägarna väg 26, väg 49, väg 194 och väg 200 är av Trafikverket och Västra Götalandsregionen utpekade som funktionellt prioriterat vägnät. Detta innebär att de är viktiga för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Som sådana utgör de underlag för prioritering av åtgärder i den nationella och regionala planen för transportinfrastrukturen. Utöver dessa vägar är för Skövde kommun också kopplingen mellan Skövde och Götene via väg 2761 av regional vikt, här behöver transportsambandet förbättras och kan med hänsyn till funktion och användning behöva prioriteras in som en del i funktionellt prioriterat vägnät.

Vägarna i det funktionellt prioriterade vägnätet utgör en grund för regionens arbete med den regionala planen för transportinfrastruktur i form av *prioriterade stråk*. De prioriterade stråken är en kombination av våra tyngsta pendlingsrelationer och politiskt utpekade stråk som bedöms viktiga för att knyta samman kommunerna i Västra Götalandsregionen med varandra som med omlandet. Med fler bostäder och verksamheter koncentrerade till stråkens noder förbättras förutsättningarna för en attraktiv, konkurrenskraftig kollektivtrafik. De prioriterade stråken utgör stommen i den regionala kollektivtrafiken

och präglas av långsiktig planering. Tågtrafiken utgör ryggraden i det regionala systemet med storregionala busslinjer som stöd. Arbets- och studiependling prioriteras för att bidra till stärkta, vidgade arbetsmarknader

Trafikförsörjningsprogram 2021–2025; Hållbara resor i Västra Götaland

Västra Götalands trafikförsörjningsprogram ska revideras utifrån nya förutsättningar till följd av pandemin. Programmet är det övergripande styrdokumentet för kollektivtrafikens utveckling i regionen. Det övergripande målet är att öka andelen hållbara resor med fokus på att den samlade andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska öka.

Målbild tåg 2035

Målbilden är en del av trafikförsörjningsprogrammet och beskriver hur tågtrafiken i Västsverige kan utvecklas fram till 2035. Ett av målen är att bättre knyta samman Västra Götalands huvudorter. Även förbättrade förbindelser mellan grannlänens regioncentrum eftersträvas. Målsättningen i målbilden är att tågresandet i Västsverige ska trefaldigas från 2006 till 2035, till 130 000 resor per dag.

ÅVS Tillgänglighet Skövde (2017)

Denna åtgärdsvalsstudie togs fram som ett samarbete mellan Skövde kommun och Trafikverket. Flera av åtgärderna har genomförts eller planeras. Det är dock viktigt att fortsätta detta arbete och att sträva efter att minska restiderna inom och genom Skövde stad.

ÅVS Väg 49 genom Skövde

En åtgärdsvalsstudie för befintlig väg genom Skövde stad tas fram i samarbete mellan Trafikverket och kommunen.

Resecentrum Skövde

Resecentrum i Skövde stad är hela Skaraborgs resecentrum – med andra ord en viktig regional knutpunkt för kollektivtrafik och tåg. Skövdes geografiska läge i mitten av Västra stambanan ger goda tågförbindelser med Stockholm och Göteborg. Via Jönköpingsbanan finns även tågtrafik till Jönköping och kopplingen till Södra stambanan i Nässjö.

Resecentrum har cirka 4 miljoner besökare per år (2019). Här stannar fler än 200 tåg och bussar varje dag.

Regionala cykelvägar och vandringsleder

Inom Skaraborg finns de två nationella cykellederna Vänerleden och Göta kanal cykelled. Ingen av dessa passerar kommunen men genom att knyta samman Skövde med de nationella cykellederna kan både turism och arbetspendling främjas. Den här typen av cykelvägar över kommungränserna bör skapas i samverkan. Se några exempel i kartan i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

Västgötaleden: Cykelled från 1992 som täcker in de flesta kommuner i Västra Götaland.

Billingeleden: En cirka 57 kilometer lång vandringsled runt hela berget Billingen. Den löper utmed bergskanten där utsikten är fantastisk, går vidare ned över sluttningarna genom hagmarker och skogar samt över den blomsterrika kalkstensplatån.

Framtida infrastruktur

Med tanke på att en större etablering är möjlig på Locketorp (gamla flygplansområdet) finns stora behov av ny infrastruktur. Behoven gäller både vägar, järnvägssträckor och terminalområde. Läs mer om detta under kapitlet *Mark- och vattenanvändning*.

Arbetsmarknad och pendling

Skövde kommun samarbetar inom kommunalförbundet för att skapa en arbetsmarknadsregion för hela Skaraborg med 300 000 invånare.

Inom Skövde kommun finns flera större arbetsgivare, exempelvis Västra Götalandsregionen, Volvo, Skövde kommun och Högskolan i Skövde. Dessa och många andra arbetsgivare har anställda som pendlar in från omlandet. Samtidigt är det många som pendlar till omkringliggande kommuner men även till Göteborg och andra städer som ligger längre bort. En arbetsmarknadsregion avgränsas av hur pendlingsströmmarna mellan bostad och arbete ser ut och baseras ytterst på individers beslut. Skövdes arbetsmarknadsregion består i dag av tio kommuner och är den nionde största i Sverige. Skaraborg har som mål att bli fler invånare och att ha en gemensam arbetsmarknadsregion i stället för dagens två (Skövde och Lidköping).

Bland Västra Götalands kommuner är det Skövde som har störst andel inpendlare sett till antalet invånare. Enligt 2021 års sysselsättningsstatistik pendlar cirka 13 000 personer in till Skövde varje dag, medan omkring 6 300 pendlar ut från kom-

munen. Inpendlingsströmmarna är störst från Falköping, Mariestad, Tibro och Skara. Utpendlingen från Skövde kommun går i huvudsak till samma grannkommuner, men även till Göteborg och Stockholm.

Utöver de som arbetspendlar så är det även en stor andel gymnasieungdomar som pendlar in till Skövde under terminstider. Omkring 50 % av antalet elever på gymnasieskolorna i Skövde kommun kommer från andra kommuner. Det handlar om cirka 1 750 elever per termin (2021).

Större etableringar i Skaraborg

Beslut finns om etablering av en batterifabrik i Mariestad, denna beräknas vara i drift 2030. Även Skövde och andra kommuner i Skaraborg har varit och är fortsatt intressanta för ytterligare större etableringar. Kommunerna i Skaraborg samarbetar för att fylla de behov av arbetstillfällen, bostäder och annat som krävs.

Regional sjukvård

Skaraborgs sjukhus (SkaS) tillhandahåller specialistsjukvård för invånarna i Skaraborg och ingår i Västra Götalandsregionen. SkaS finns på fyra orter i Skaraborg med det största sjukhuset i Skövde. En större utbyggnad i Skövde har pågått i flera år. Fortsatt utveckling kan ske åt norr. Cirka 4 600 personer (2021) arbetar inom hela SkaS; ungefär 3 000 av dem finns i Skövde. Sjukhuset i Skövde är därmed en av de största arbetsplatserna i Skövde kommun och av stor vikt för alla vårdtagare i Skaraborg.

Handel

Handeln har länge varit en prioriterad del i arbetet med att skapa tillväxt i Skövde och dess omland. Handeln skapar nya arbetstillfällen och stärker Skövde som regionalt centrum och bostadsort, men även som besöksmål och bidrar positivt till varumärket Skövde.

Handeln är koncentrerad till tre områden i Skövde stad: City, Norrmalm och Stallsiken. Handeln utgör den femte största branschen i Skövde och sysselsätter mer än 3 000 personer. Handeln skapar många nya jobb, inte minst för unga människor. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Bebyggelse*.

Akademi och innovation

Högskolan i Skövde

Högskolan i Skövde (HiS) har cirka 9 600 studenter (2023) och totalt drygt 520 medarbetare, varav ett 40-tal är professorer. Högskolan erbjuder utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå (forskarutbildning) inom områdena data och IT, dataspelsutveckling, ekonomi och samhälle, teknik och biovetenskap, vård och hälsa samt beteendevetenskap. Forskning bedrivs inom fem forskningsmiljöer: Digital Health Research, Informationsteknologi, Organisering för hållbar utveckling, Systembiologi och Virtual Engineering (2024).

På högskolan i Skövde finns Sveriges bredaste utbud av dataspelsutbildningar. Här bedrivs internationellt erkänd forskning inom spelområdet samt etablerade internationella samarbeten inom utbildning och forskning.

Utvecklings- och samarbetsarenor

Science Park Skövde (SPS) samlar över 1 000 personer, 100 etablerade bolag och 50 inkubatorprojekt. Här erbjuds utvecklingsmöjligheter för både startups och etablerade företag. SPS är profilerat inom IT/tech, smart industri och dataspelsutveckling.

Sweden Game Arena är en innovationsarena och ett community inom spelbranschen. Detta är ett av Europas största kluster för spelutveckling och forskning. Årligen hålls Sweden Game Conference i Skövde med besökare från hela världen.

Assar Industrial Innovation Arena erbjuder en arena och ett nätverk för industrin. Här erbjuds samarbeten och investeringar för bolag inom framtidens industri.

Materialbiblioteket *Material ConneXion Skövde* är ett av sju materialbibliotek i världen som innehåller 1 600 material från 10 000 leverantörer.

Turism i Skaraborg

Besöksnäringen är en snabbväxande framtidsbransch och ett prioriterat område att utveckla och möjliggöra för tillväxt, expansion och etablering. Den betyder mycket för såväl glesbygd,

storstäder och medelstora städer som Skövde. Skövde kommun strävar efter att vara drivande i samverkan med övriga kommuner och destinationer i Skaraborg.

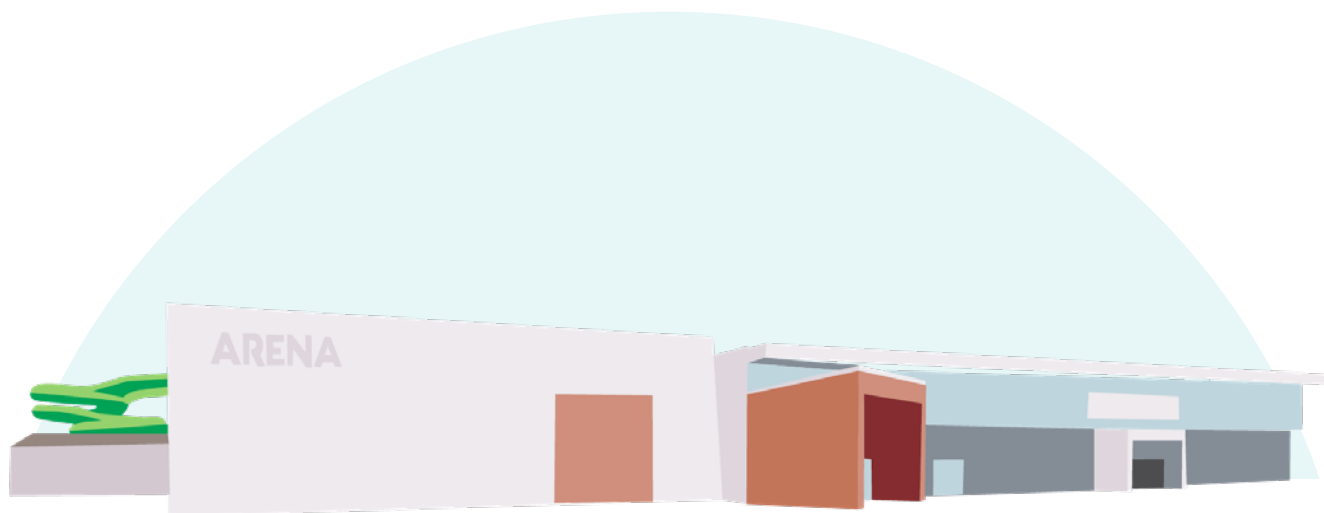
Skaraborg ligger mellan de stora sjöarna Vänern och Vättern med ett antal platåberg och ett rikt kulturlandskap. Området har mycket att erbjuda turister inom korta avstånd och besöksnäringen är en starkt växande näringsgren. Det finns många samverkansarenor och Skövde kommun samverkar framför allt genom *Visit Skaraborg*, *Visit Hornborgasjön* och *Platåbergens Geopark*. Skaraborgs största besöksdestinationer är Läckö Slott, Göta kanal, Skara Sommarland, Karlsborgs Fästning, Arena Skövde, Kinnekulle, Billingen, Varnhem och Hornborgasjön. Skövde används som bas för många av besökarna även om inte alla målpunkter ligger inom kommunen och omkring var tredje gästnatt i Skaraborg registreras i Skövde.

Skövde lider i dag brist på olika former av övernattningsmöjligheter, allt från hotell till ställplatser för husbilar. Skövde har goda möjligheter att möta den växande outdoortrenden och att utveckla produkter inom detta område som t.ex. ytterligare vandrings- och cykelleder. Det kan handla om att knyta samman de befintliga nationella cykellederna Vänerleden och Göta kanal med Skövde och även fortsatt utveckling av vandringsleder på södra delen av Billingen.

En av frågorna som pekades ut i Strukturbild Skaraborg handlade om turism. Genom programmet *Turistslingor i Skaraborg* (2019) har Skaraborgs kommunalförbund konkretiserat ett sätt att öka besöksnäringen inom delregionen. Programmet pekar ut turistslingor och tillhörande entrépunkter som med fördel kan utvecklas. Parallellt med programmet antogs även *Strategi Hållbara drivmedel* som beskriver infrastrukturen för hållbara drivmedel i Skaraborg och som bland annat möjliggör att elfordon ska kunna använda sig av turistslingorna.

Större besöksanläggningar i Skövde

Arena Skövde, Billingen Skövde och Lillegården Skövde är tre större anläggningar för besök i Skövde. Här möjliggörs såväl motion och idrott som upplevelser och rekreation för alla invånare och besökare. Inriktningen för alla de tre destinationerna är att utveckla dem i samarbete med näringsliv, föreningsliv och andra intressenter till nationella centrum för idrott, motion, rekreation och upplevelser. Utöver dessa finns ytterligare besöksändamål och platser inom till exempel kulturen med

Skövde kulturhus som ett viktigt besöksmål, liksom platser inom handel, sport och fritid. Tillsammans utgör de en viktig del av Skövdes attraktionskraft. Skövde kommun strävar efter att hållbart utveckla Skövdes attraktionskraft och unika reseanledningar.

Arena Skövde

Arena Skövde är en mötesplats för alla generationer. Här finns motionsbassänger, upplevelsebad, relax, bowling och gym under ett och samma tak. Här bedrivs idrott på både elit- och breddnivå. I Arena Skövde arrangeras nationella och internationella evenemang inom idrott, konserter, mässor, konferenser med mera.

Billingen Skövde

På Billingen Skövde erbjuds outdooraktiviteter för hela familjen. Här finns vandringsleder som erbjuder storslagna naturupplevelser, grillplatser, sjöar, utomhusbad samt en aktivitetsplats. På Billingen kan man nyttja motionsspår, trailspår, skidspår, slalombacke, cykelspår, pumptrackbana och hög-

höjdsbanor samt klättra. Här finns även en takförsedd utomhusarena för bandy och evenemang samt hotell, restauranger, stugby och camping. Billingen Skövdes vision är att vara södra och västra Sveriges hållbara outdoor destination året runt.

Berget Billingen ingår i *Platåbergens Geopark* som utnämns till Sveriges första globala geopark av UNESCO*. Det betyder att platåbergens landskap har geologiska platser och landskap som är världsunika.

Lillegården Skövde

På Lillegården samlas en rad olika idrotter och aktiviteter för invånare, besökare och föreningsliv. Här finns fotbollsplaner, softboll- och basebollplaner, ishallar, evenemangsarena, idrottshall, tennishall, boulehall, äventyrsgolfbana, gym, padelbanor samt restaurang. Området är också sammankopplat med Karstorps motionsspår, badplatser, discgolfbana och beachvolleybollplaner.

* UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) är ett FN-organ som bildades 1945. Unescos prioriteringsområden är: utbildning för alla, vetenskap för världens utveckling, kulturell mångfald och världsarv, samt press och yttrandefrihet. Sverige är en av de största frivilliga bidragsgivarna till Unesco. Unescos har 195 stycken medlemsländer.

3. Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktning beskriver hur kommunen ska utvecklas på ett övergripande plan. Dess intentioner ska finnas med i all planering och samhällsutveckling. Inriktningen samlar åtta så kallade *ställningstaganden*. De belyser prioriterade värden och beskriver hur kommunen ska förhålla sig till dessa värden.

Utvecklingsinriktningen beskriver övergripande samband som är långsiktigt relevanta utifrån tre grundläggande strukturer. Dessa är *Bebyggelse*, *Natur och friluftsliv* samt *Kommunikationer*. De ska finnas med i alla översiktsplaner och de beskrivs i text och i en kartbild.

Utvecklingsinriktningen utgår från kommunens vision och på information som inhämtats genom dialog med förtroendevalda, tjänstepersoner och andra, samt genom att ta del av kommunala, regionala, nationella och globala mål och styrdokument.

Medborgarna i fokus

Utgångspunkten för ÖP 2040 är *Hållbar utveckling* med medborgarna i fokus. Detta följer *Vision Skövde 2040*, kommunens mest övergripande styrdokument. Visionen slår bland annat fast att Skövde kommun ska växa hållbart med hänsyn till kommande generationer och hitta balansen mellan hårda och mjuka värden.

ÖP:s utgångspunkt innebär att Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till hållbarhetens tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och

utgå från medborgarnas behov. Skövde ska utvecklas utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Allt tyder på att Skövde kommer att fortsätta växa, men att tillväxten behöver ske på andra sätt än tidigare. Hänsyn behöver tas till klimatet och till framtida generationers möjligheter att leva ett gott liv. Detta kräver resurshushållning och planering för en mer hållbar kommun. Hållbarhetsarbetet är en förutsättning för att locka nya invånare, etableringar och arbetskraft. Det är viktigt att jobba med hållbarhet i alla tre dimensioner, liksom att minnas att kommunen som organisation finns för att skapa ett gott liv för dem som bor i, verkar i och besöker kommunen.

Vi behöver gå från ett samhälle där saker tillverkas, används och slängs till ett samhälle där vi reparerar, återanvänder och återvinner såväl saker som material. Denna förändring från linjärt till cirkulärt samhälle behöver ske i alla delar av våra liv, och förutsättningarna för detta måste skapas i vardagen. Det cirkulära tänket gäller även våra byggnader; vi ska använda bra material som kan återanvändas eller värnas och restaureras många gånger om. Vi ska heller inte riva för att bygga nytt, utan snarare hitta sätt att bygga till och expandera redan befintlig bebyggelse.

Hållbarhetens tre dimensioner samverkar, men ibland väger något av perspektiven tyngre. Det är därför viktigt att vi på ett

övergripande plan säkerställer en balans mellan de tre dimensionerna. I den strävan är *långsiktighet* ett viktigt ledord. Översiktsplanen siktar mot 2040 med utblick mot 2060. Kommunen måste beakta vilka konsekvenser som dagens beslut och investeringar får på längre sikt. Detta för att vi ska fatta beslut som främjar en långsiktigt hållbar utveckling ur socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv.

Att medborgarna står i fokus innebär en tydlig betoning på folkhälsa och människors möjligheter att leva ett gott liv. Det innebär också att medborgarna behöver bli delaktiga i Skövde kommuns utveckling och vara medskapare i samhällsplaneringen. Planeringen ska i första hand ske med och för medborgarna. Skövdeborna ska kunna vara stolta över sin kommun och den plats där de lever och bor.

Åtta ställningstaganden

Utvecklingsinriktningen pekar ut åtta ställningstaganden. Dessa ska vägleda planeringen av den fysiska miljön och fungera som ett stöd för alla som utvecklar och bygger Skövde kommun. Flera av ställningstagandena vävs in och fördjupas under avsnittet Strukturer nedan.

De åtta ställningstagandena är:

1. Livsmiljön i fokus

Gestaltad livsmiljö för det goda livet

2. Den nära staden

Hållbara färdssätt och hållbart byggande

3. Levande och unika platser

Mångfunktion och mångfald som ledord

4. En levande landsbygd

Tätorter som nav

5. Ett grönskande Skövde

Tillgängliga och attraktiva grönområden

6. Medskapande och samverkan

Gemensam utveckling av kommunen

7. En framtidssäkrad kommun

Beredskap och robusthet

8. Skövde i Skaraborg

För en attraktiv region

1. Livsmiljön i fokus

Gestaltad livsmiljö för det goda livet

Planering och byggande ska ske med gestaltad livsmiljö för det goda livet som utgångspunkt.

Livsmiljöer är platser där människor bor, arbetar och lever. För att Skövde kommun ska utvecklas hållbart med medborgarna i fokus krävs ett helhetstänkande kring hur livsmiljöerna utformas. I en omsorgsfull gestaltning samspelar form, funktion och hållbarhet. Detta samspel möjliggör förbättrad hälsa, stärkt välbefinnande och ökad trivsel. Med ett bredare synsätt, där arkitektur, design, konst och kulturarv samverkar, stärks både samhällets möjligheter att nå en hållbar samhällsutveckling och medborgarnas möjligheter att leva ett gott liv. Att skapa gestaltade livsmiljöer* handlar om att ta hand om och utveckla våra befintliga miljöer, men också om hur den framtida bebyggelsen ska placeras och utformas. Detta gäller såväl i stadsmiljö som på landsbygden.

Ett hållbart samhälle är till för alla. För att ge alla möjlighet att ta del av samhället är det viktigt att bygga bort barriärer och i stället skapa mötesplatser. Fysiska barriärer hindrar möten mellan människor och står i vägen för integration. En genomtänkt planering och byggnation, däremot, binder ihop befintliga bostadsområden med nya och skapar incitament för att mötas och vistas på platsen. Välplanerade gång- och cykelstråk med broar, tunnlar och grönska är avgörande för att binda samman den fysiska miljön och motverka barriärer.

Mötesplatser kan användas för att främja integration och möten mellan människor. Genom att förlägga exempelvis lekmiljöer, spontanidrottsplatser, utomhusgym och fritidsanläggningar mellan bostadsområden skapas naturliga incitament att mötas. Mötesplatser skapar också förutsättningar för att delta i kulturaktiviteter på olika nivåer. Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden bidrar till att skapa, stärka och utveckla mötesplatsernas särdrag och kvaliteter. De bidrar med andra ord till unika mötesplatser som tilltalar olika människor.

* Nationell politik för gestaltad livsmiljö (2018) Enligt den nationella arkitekturpolitiken ska arkitektur, form och design bidra till "ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Arkitektur, form och design påverkar alla människor dagligen och handlar i grunden om livskvalitet. Ambitionen är ett samhällsbygge som sätter människan i centrum, där fler ska få leva och bo i inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer".

2. Den nära staden

Hållbara färdssätt och hållbart byggande

Planering ska ske med hållbara färdssätt och hållbart byggande som utgångspunkt.

Närhet är en av de viktigaste kvaliteterna och trivsselfaktorerna. Samtidigt är det viktigt att hushålla med de mark- och investeringsresurser som finns i ett hållbart samhälle. För att Skövde kommun ska kunna växa hållbart behöver vi utnyttja marken smartare och i vissa fall bygga tätare och högre. Detta gäller både i Skövde stad och i våra tätorter. Att komplettera är ett mer resurseffektivt sätt att bygga, och därmed både ekonomiskt och ekologiskt hållbart.

I den nära staden finns god tillgång till mycket för många. För att skapa närhet utan att ta gröna ytor i anspråk, försämra boendekvaliteten eller sänka den sociala hållbarheten behöver staden byggas tät och utmed kollektivtrafikstråk. Kompletteringen ska göras med hänsyn till platsen och medborgarna. Vi ska beakta både markens förutsättningar och platsens unika kvaliteter när det gäller exempelvis trygghet, folkhälsa, gestaltning och ökad funktionsblandning – allt för att skapa attraktiva byggnader och platser som tillför mervärde. En tät stadsmiljö har närhet som främsta kvalitet; här är det lätt att ta sig mellan bostad, arbete, service, kulturutbud och parker. Enligt många undersökningar är närhet också den viktigaste trivsselfaktorn för invånare i en stad. En tät stadsmiljö stärker dessutom underlaget för ett ökat utbud av service och kollektivtrafik. Framkomligheten för service- och räddningsfordon behöver dock beaktas, och utformningen behöver ske så att de boendes behov av service möjliggörs.

Hållbara färdssätt gynnar miljön och folkhälsan. Dessutom frigör de värdefull yta i den byggda miljön. Med hållbara färdssätt menas i första hand gång-, cykel- och kollektivtrafik. De hållbara färdssätten ska vara norm i planeringen och prioriteras i gaturummet och staden. I Skövde kommun är bilen dock fortsatt viktig; därför ska även kombinerade och flexibla färdssätt underlättas. Strategiska pendelparkeringar, gång- och cykelnät

samt goda parkeringsmöjligheter för cyklar och andra mindre, eldrivna fordon är viktiga i det perspektivet.

Bostadsområden, större arbetsplatser och fritidsaktiviteter ska kopplas till gång- och cykelnät och i första hand placeras med närhet till god kollektivtrafik, exempelvis i Skövde stad, i tätorterna samt längs kollektivtrafikstråk. Planeringen ska göra att kommunen kan knytas samman; här ingår även alternativa transportlösningar som fordonspooler och elsparkcyklar.

För att möta miljö- och klimatutmaningarna kring bostäder och verksamhetslokaler behövs innovation, både vid nybyggnad och vid renovering/upprustning. Dagens fokus kring bebyggelse behöver förändras, exempelvis genom ökat klimatneutralt byggande, egenproducerad el, ökad resurseffektivitet, översvämningssäkerhet och hållbar dagvattenhantering, klimatsmarta materialval som trä, återbrukade produkter och återvunnet material. Dessutom behöver ett livscykelperspektiv på klimat- och miljöpåverkan beaktas, såväl vid nybyggnad och renovering som vid underhåll och drift.

3. Levande och unika platser

Mångfunktion och mångfald som ledord

Planering ska ske med mångfunktion och mångfald som ledord.

Att främja mångfunktion och mångfald stärker ett samhälle eftersom det ökar valmöjligheterna och skapar förutsättningar för en levande och varierad miljö. Många funktioner ska rymmas inom bebyggelsen så det är viktigt att nyttja ytor för flera olika typer av ändamål. När det gäller bebyggelse handlar dessa begrepp om att blanda både innehåll och bebyggelsetyper. Att blanda olika funktioner betyder att medborgarna får närhet till mer. Det kan handla om att kombinera bostäder och arbetsplatser med kommersiell service, kommunal infrastruktur, kulturutbud och olika typer av grönområden, eller om att flera funktioner samlas på en plats. Exempelvis kan en plats ha ett syfte på dagtid/sommartid och ett annat på kvälltid/vintertid. Att blanda olika typer av bebyggelse handlar om att kombinera olika skalor, utformningar och upplåtelseformer.

Med mångfald på fler platser i kommunen kan invånare exempelvis flytta till en bostad som passar deras behov utan att behöva byta bostadsområde. När nya områden planeras och befintliga områden utvecklas bör bostadsformerna i området varieras, så att nya bostäder kompletterar dem som redan finns. Fler bostäder och mer urbana kvaliteter i de centrala delarna kan vara en del av lösningen för att säkerställa en levande centrumkärna. I de kommunala verksamheterna kan begreppet mångfunktion exempelvis handla om att samnyttja parkeringsplatser eller att använda en yta för både dagvattenhantering och rekreation. Både klimatförändringarna och kommunens ansvar att bidra till en bättre vattenkvalitet i sjöar, vattendrag och grundvatten ställer krav på ytor för dagvattenhantering i bebyggelsen.

Varje plats är unik och har sin egen identitet. När dessa unika värden förstärks syns kommunens mångfald. Det är viktigt att erbjuda en bredd av attraktiva boendemiljöer, både för att locka fler att bosätta sig i kommunen och för att främja rörelse mellan områden. Skövdes planering ska utgå från de kvaliteter som särskiljer olika platser och bygga vidare på dessa, i stället för att försöka skapa "allt överallt".

Att ha kunskap om en plats kultur och kulturarv är grundläggande för att förstå platsen och vad som gör den attraktiv. Unika platser väcker människors lust att röra sig i och uppleva hela kommunen och skapar dessutom valfrihet kring hur man väljer att leva och bo.

4. En levande landsbygd

Tätorter som nav

Planering ska ske så att livsmiljöer i centralorten, tätorterna och landsbygden kompletterar varandra på ett klokt och hållbart sätt.

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen. För att förstärka detta ytterligare ska bättre förutsättningar skapas för att leva, verka i och besöka landsbygden och dess tätorter. Kommunens olika livsmiljöer i stad, tätorter och landsbygd kompletterar varandra med sina olika

unika kvaliteter och karaktärer. Platsernas natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs i utvecklingen. Även jordbruksmarkens betydelse och värden ska beaktas och värnas.

I Skövde kommun är Skultorp, Stöpen, Tidän, Timmersdala, Igelstorp, Våring, Vårsås, Lerdala och Ulvåker tätorter. Genom att stärka tätorternas kvaliteter och utvecklingsmöjligheter skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd. Tätorterna är nav på landsbygden och ger förutsättningar för hållbar utveckling av hela kommunen.

I tätorterna ska det finnas kommunal service i olika utsträckning. Alla tätorter har inte all typ av service idag och kommer inte heller ha det i framtiden. Exakt vad varje ort kommer ha framöver beslutas inte i översiktsplanen utan behandlas av ansvarig politisk nämnd. I alla tätorterna finns ytor som möjliggör för utveckling av framförallt bostäder, men även annan utveckling kan vara aktuell. I de större tätorterna skapas också indirekta förutsättningar för privat service i form av butiker, samt för regional service som kollektivtrafik och viss vård.

Kommunal service kan exempelvis handla om kommunalt vatten och avlopp, avfallshantering, förskola, grundskola för lägre åldrar, boende för äldre, bibliotek eller likande, kulturell mötesplats för alla åldrar, torgplats eller annan samlande plats utomhus samt någon funktion för idrott eller fritid.

Under rubriken *Strukturer* nedan finns mer att läsa om utvecklingen i våra tätorter och på landsbygden.

5. Ett grönskande Skövde

Tillgängliga och attraktiva grönområden

Planering ska ske med tillgång till tillgängliga och attraktiva grönområden.

Skövdes grönområden ska fortsätta att utvecklas med en mångfald av kvalitativa miljöer. Utvecklingen gäller såväl innehåll och utformning som drift. Grönområdena ska stärka sociala sammanhang och fungera som kravlösa mötesplatser för alla. När ett ökat antal medborgare ska dela på ytorna måste hänsyn framför allt tas till ökad efterfrågan och ökat slitage.

Att människor har grönområden nära är mycket viktigt för folkhälsan; det ökar lusten till rörelse och får människor att mötas. Andra positiva effekter av dessa områden är att de minskar buller och luftföroreningar. Dessutom har fastigheter som ligger nära grönområden ofta ett högre värde. Gröna miljöer med stor variation och meningsfullt innehåll kan även locka besökare utifrån.

Enligt den så kallade *3-30-300-regeln** innebär "god tillgång till grönområden" att de flesta bostadsområden har max 300 meter till ett grönområde som är tillgängligt för allmänheten. Regeln om 300 meter ska vara utgångspunkten även när Skövde växer. Grönområdena bör även vara tillräckligt stora med tanke på befolkningsmängden, samt hänga ihop med ett nät av grönska utanför områdena. Bostadsnära grönska i form av träd, mindre parker eller liknande är också viktigt för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad. Som komplement till regeln om 300 meter bör därför även den resterande delen av 3-30-300-regeln användas.

6. Medskapande och samverkan

Gemensam utveckling av kommunen

Planeringen ska vara inkluderande, ska lyssna aktivt och lära av andra.

Medborgarna står i centrum när Skövde utvecklas; de är experter på sina respektive behov och livssituationer. Näringslivet och civilsamhället är också viktiga i genomförandet av översiktsplanen. Skövdes utveckling ska präglas av samskapande med olika aktörer.

Planering och genomförande ska ske med medborgarna i fo-

kus, och hänsyn ska tas till alla medborgares behov av service och möjligheter att röra sig i och ta del av kommunen. Grunden för planeringen ska vara så kallad *universell utformning*** där barn, äldre och personer med funktionsnedsättning särskilt beaktas i planeringen. Trivsel och trygghet hänger ihop; därför ska kommunen planeras på ett trygghetsfrämjande sätt. Det är viktigt att allmänna ytor och grönområden liksom trafiken både är och upplevs trygga.

För att skapa det Skövde som pekas ut i ÖP 2040 krävs bred samverkan mellan bland andra kommunen, näringslivet, akademien, civilsamhället och medborgarna. Det krävs också intern samverkan mellan sektorer, bolag och kommunalförbund. Många aktörer är inblandade i kommunens utveckling och i att genomföra översiktsplanen. Även i detta arbete ska medborgarna vara i fokus, och hänsyn ska tas till hur de berörs. Att pröva vad som är barnets bästa är ett värdefullt verktyg här.

7. En framtidssäkrad kommun

Beredskap och robusthet

Planering ska ske med hänsyn till samhällets behov av beredskap och robusthet.

En föränderlig värld kräver ett mer *robust samhälle**** med beredskap för att klara krissituationer. Det kan exempelvis handla om att hantera klimatförändringar, demografiska förändringar, ekonomiska kriser, ett förändrat säkerhetsläge eller eventuell resursbrist. Det är viktigt att känna till sårbarheter i samhället och att bland annat skydda tillgången på el, dricksvatten och livsmedelsproduktion, ha säker tillgång till reservkraft samt skapa ett klimatanpassat samhälle och en tillförlitlig elektronisk kommunikation.

* **3-30-300-regeln** 3-30-300 är en regel som har tagits fram för att avgöra hur mycket träd och grönska en stad behöver för att fungera väl. Regeln ska ge kvantitativa mått för grönska och kan användas i alla städer oavsett storlek.

3 träd: Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent: Varje stadsområde ska ha minst 30 procents så kallad krontäckningsgrad. Måttet talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter: Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

** **Universell utformning** handlar om att göra rätt från början genom att utforma och planera samhället så att ingen utesluts. På så sätt undviks behov av anpassningar i efterhand. Det handlar om att nya produkter, miljöer, program och tjänster ska utformas utifrån principen om universell utformning. På så sätt blir samhället tillgängligt för alla i största möjliga utsträckning

*** **Robust samhälle** Med ett ökat elbehov i hela samhället behöver elkapacitet och möjlighet till ökad produktion ses över. Ett förändrat klimat för med sig bland annat ökad torka där vattenbrist och sjukdomar inom skogs- och jordbruk ökar. Extrema höga temperaturer lokalt är ett annat klimatrelaterat problem som ger stora följder för framförallt barn och äldre. Brist på olika resurser kan handla om allt från stål och andra byggmaterial till mindre komponenter som krävs för att bygga maskiner och produkter. Brist på mat kan bli ett stort problem då Sverige idag har ungefär 50% självförsörjning på livsmedel.

I ett samhälle med självförsörjande lösningar ökar både beredskapen och robustheten. När produktion och lagring av el sker på flera ställen stärks motståndskraften vid en kris och risken och kapaciteten i elnätet sprids. På samma sätt är hushåll som är självförsörjande genom odling viktiga för att öka krisberedskapen. Mer odling i stadsmiljö främjar dessutom den biologiska mångfalden, som är en viktig pusselbit för ett robust samhälle. Utöver detta är livsmedelsförsörjning av stor vikt och ska värnas för att öka Sveriges grad av självförsörjning. Skaraborg och Skövde kommun en viktig del i detta. Både jordbruk, skogsbruk och ökad energiproduktion är av stor vikt i ett robust samhälle.

Även cirkularitet stärker därmed samhällets robusthet på två olika sätt. Ett mer cirkulärt samhälle, där bland annat samutnyttjande, återbruk och reparation är norm i stället för undantag, skulle innebära ett minskat klimatavtryck. Samtidigt skulle behoven av resurser utifrån minska. Cirkularitet stärker därmed samhällets robusthet på två olika sätt.

Hela samhällsplaneringen går ut på att skapa ett robust och motståndskraftigt samhälle. Om dessa aspekter enbart behandlas vid punktinsatser eller i utpekade områden finns risken att den övriga planeringen motverkar eller hindrar beredskapsarbetet och gör samhället mindre robust i sin helhet. För att lyckas krävs därför långsiktiga perspektiv.

8. Skövde i Skaraborg

För en attraktiv region

Planering ska ske med utgångspunkt i att Skövde är ett delregionalt centrum för Skaraborg och för kommunikationer, utbildning, arbetsplatser, service med mera.

Skövde är en av fyra regionala kärnor i Västra Götaland och ett viktigt nav i nätverksstaden Skaraborg*. Alla kommuner i Skaraborg är på olika sätt beroende av varandra. De behöver också ta hänsyn till varandras respektive behov och hjälpas åt att utveckla sina respektive kvaliteter. Många som arbetar i Skövde

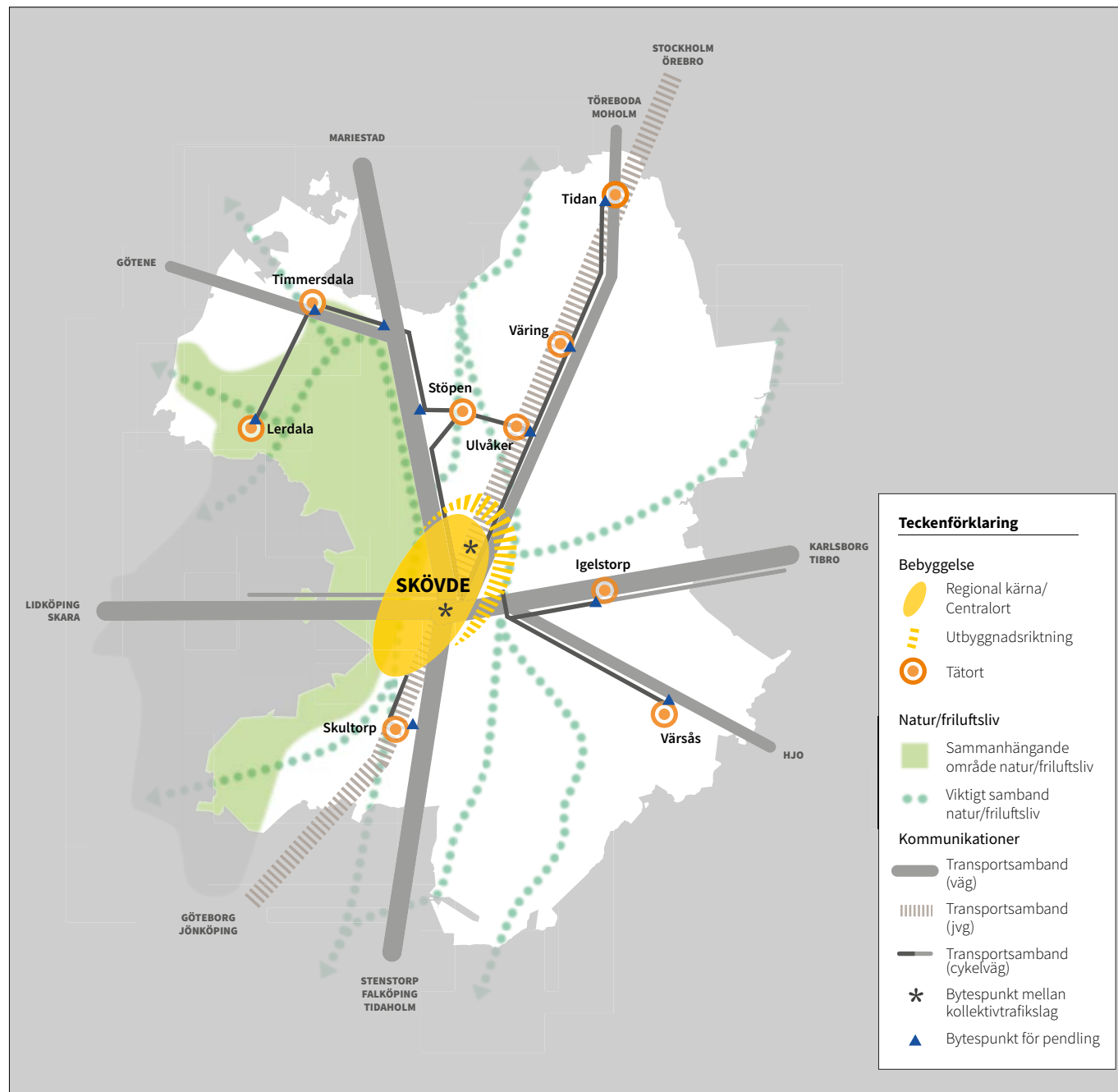

bor i andra kommuner eller har tidigare studerat vid grannkommuners gymnasieskolor. I Skaraborg finns också många ungdomar som bor i andra kommuner men som pendlar eller flyttar till Skövde under studietiden. I Skaraborg går en mycket stor del av arbetspendlingen in till Skövde. I dag finns två arbetsmarknadsregioner i Skaraborg (Skövde och Lidköping), men målet är att samla dessa till en region. När Skövde kommun och Skaraborg växer och arbetstillfällena blir fler måste infrastrukturen och tillgängligheten utvecklas i samma takt. Med tanke på rollen som arbetsmarknadscentrum kommer Skövde alltid att vara en stad med mycket trafikrörelse.

För att nätverksstaden Skaraborg ska nå sitt mål om 300 000 invånare till 2030 krävs att förutsättningarna skapas för denna utveckling. Skövde växer, och delar av staden omvandlas när exempelvis Science city går från verksamhetsområde till blandstad. För att täcka behoven krävs bland annat nya ytor för bostäder och verksamheter. I Skövde stad finns behoven hos stora arbetsgivare som Försvarsmakten, sjukhuset, kommunen, de stora industrierna och högskolan, men också hos de mindre arbetsplatser som finns och som behövs för att Skövde kommun ska kunna erbjuda den service, det kultur- och fritidsutbud och de arbetstillfällen som efterfrågas i Skaraborg.

Skövde är förutom arbetsmarknadscentrum också en samlingsplats för fritidsaktiviteter och kultur. Kommunens museer, kulturhus och scener lockar människor från hela Skaraborg. Detsamma gäller även för idrotts- och motionssektorn där Arena Skövde, Lillegårdens fritidsområde och Billingen lockar människor från både Skaraborg och andra håll. Skövde är också en högskolestad som erbjuder vidareutbildning för både Skaraborgs invånare och människor från hela världen. Detta bidrar med både potentiell arbetskraft och mångfald i Skövde.

* **Nätverksstaden Skaraborg** Begreppet började användas i samband med Kommunalförbundet Skaraborgs Strukturbild (2015). I strukturbilden presenteras sju strategier för hur kommunerna kan skapa förutsättningar för lokal utveckling. Skaraborg bör ses som ett nätverk i olika skalor.

Strukturer

Utvecklingsinriktningen redovisar i grova drag kommunens långsiktiga intentioner utifrån tre strukturer i Boverkets ÖP-modell. Dessa strukturer är *Bebyggelse*, *Natur och friluftsliv* samt *Kommunikationer*. I följande avsnitt beskrivs dessa tydligare. Det finns också en tillhörande kartbild - se ovan.

Bebyggelse

I ett hållbart samhälle eftersträvas närhet och variation. Närhet kan skapas genom kompletterande byggnation men även genom att knyta samman staden eller landsbygden med gröna

stråk och gång- och cykelvägar samt längs kollektivtrafikstråken. Att bygga nytt och varierat är en förutsättning för att Skövde kommun och Skaraborg ska fortsätta växa.

Utvecklingsinriktningens kartbild visar schematiska områden för utvecklingens tyngdpunkt. Den visar också i vilken geografisk riktning utvecklingen kommer att gå.

Om staden tillåts breda ut sig när vi inte vår strävan efter närhet. Skövde stad är av naturliga skäl långsmal i nord-sydlig riktning. Staden begränsas västerut av Billingen och österut av jordbruksmark samt ån Ösan. Utvecklingsinriktningen för Skövde stad och centralort innebär tillväxt centralt samt åt norr

och öster. I östlig riktning utgör Ösan ett naturligt avslut för staden. Åt norr byggs Trädgårdsstaden och Södra Ryd samman genom Stadsskogen. Detta ger en mer sammanhållen stad som inte spretar i olika riktningar.

Skövde erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer för människor som bor i, verkar i och besöker kommunen. Invånarantalet kommer att öka till 2040. Därmed växer behovet av bostäder, arbetsplatser, verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar, kommunikationer och liknande. Allt detta kommer även fortsatt att behövas och finnas i Skövde stad – och i viss mån även i tätorter och på övrig landsbygd.

I förslaget till ÖP 2040 finns stor möjlighet för fortsatt befolkningstillväxt. Oavsett tillväxttakt så räcker ytorna till med god marginal. ÖP 2040 skapar handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en stark befolkningstillväxt. Detta innebär också att tidsperspektivet förlängs mot 2060.

I framtiden behöver tätheten öka för både bostäder och verksamheter. Frågor som behöver ställas i det sammanhanget är om mark kan utnyttjas mer effektivt, om parkeringsbehov kan minska med bättre kollektivtrafik och mobilitetsåtgärder*, samt om mindre behov av trafiklösningar och mer exploaterbar

yta inom fastigheter kan ge synergieffekter.

Kartbilden ovan visar tyngdpunkten i utvecklingen. Här framgår att utvecklingen av nya bostadsområden och verksamhetsområden framför allt finns i centralortens norra och östra delar samt i utpekade tätorter.

Kommunen som helhet

Skövde kommun har en stad, flera tätorter och en levande landsbygd. Målet är att hela kommunen ska kunna fortsätta att utvecklas. Alla delar av kommunen har olika roller i helheten. Staden är motorn, tätorterna utgör nav som förser hela landsbygden med service och samlat boende på naturnära och unika platser och landsbygden rymmer med sin rika variation en rad funktioner, som jord- och skogsbruk, energiproduktion, kulturmiljöer, byar och enskilda bostäder.

Utvecklingen i Skövde centralort

Skövde stad är kommunens centralort och en av fyra regionala kärnor i Västra Götaland. Skövde tillhandahåller arbetsplatser och service för invånare i den egna kommunen och för omkringliggande kommuner och hela Skaraborg. Det mesta av utbudet i kommunen finns i Skövde stad.

* **Mobilitetsåtgärder** Begreppet mobilitet handlar om möjligheten för människor och gods att förflyttas från en plats till en annan. God mobilitet innebär att trafiksystemet ger resenären flexibilitet vid val av resealternativ och/eller möjliggör en kombination av flera färdmedel. Mobilitetsåtgärder genomförs för att nå god mobilitet, effektivisera användningen av parkeringsytor samt lösa transporter på annat sätt än med den egna bilen. Exempel på åtgärder är samutnyttjande av parkeringsplatser, tillgång till bil- eller cykelpool, väl utformade cykelparkeringar och rabatterade kollektivtrafikkort/parkeringsavgifter.

De större ytor som tillkommit i ÖP 2040 för bostäder finns inom Skövde centralort samt i tätorterna. I de mer centrala delarna av Skövde handlar det om att komplettera genom att

bland annat omvandla hårdgjorda ytor och bygga på höjden. Det är fortsatt aktuellt med komplettering av stadskärnan; här ger den *fördjupande översiktsplanen för centrala Skövde* (FÖP C) tydliga riktlinjer. En större omvandling till blandstad* sker i *Skövde Science City* (Mariesjö) och *Arenaområdet*.

Större obebyggda ytor för bostäder med mera handlar i första hand om att fortsätta utveckla Trädgårdsstaden och Haslum så de binds samman, samt att utveckla det nya området *Stadsskogen* som knyter Trädgårdsstaden med Södra Ryd.

Behovet av ytor för verksamheter är stort. Det beror delvis på att centrala områden omvandlas och verksamheter flyttar, men också på att Skövde och Skaraborg växer. Nya ytor tillkommer, både i anslutning till befintliga verksamhetsområden i norra och östra Skövde stad och på Locketorp.

Utvecklingen i tätorter

Skövde kommun har nio tätorter utöver centralorten. Genom att stärka tätorternas kvaliteter och utvecklingsmöjligheter skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd. Tätorterna är viktiga nav på landsbygden.

Översiktsplanen ger markförutsättningar för olika typer av bostäder och arbetsplatser, kommunal och kommersiell service, liksom kultur- och fritidsanläggningar. Kollektivtrafik och annan infrastruktur bör utvecklas för att underlätta för exploater och fler boende. För att få underlag för service krävs en viss befolkningsstorlek och antal arbetande i närområdet. För att optimera förutsättningarna för service behöver bebyggelseutvecklingen därför i första hand ske i eller i anslutning till tätorterna och samlokaliseringslösningar möjliggöras. I samtliga tätorter finns utpekade ytor för nybyggnad.

Utvecklingen på landsbygden

Vår landsbygd har unika kvaliteter och karaktärer som kompletterar staden. Landsbygden inhyser också tillgångar i form av naturresurser som ska värnas, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag. Fragmentering av jordbruksmark ska undvikas. Jordbruksmarkens betydelse för bland annat livsmedelsproduktion är viktig. På markanvändningskartan redovisas den största delen av kommunens yta utanför staden och tätorterna som landsbygd. Här ska ny bostadsbebyggelse i första hand tillkomma som en anpassad komplettering i befintliga orter, byar eller bebyggelsegrupper eller i utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden). I lägen där det finns önskemål om byggnation av ett enskilt bostadshus och marken ej är detaljplanerad, sker prövning i det enskilda fallet via förhandsbesked och bygglov. Detsamma gäller för hästgårdar och annan typ av småföretag som är mest lämpad att placeras på landsbygden.

* **Blandstad** En blandstad är en stadsmiljö med hög grad av blandning och närhet. Den blandning som oftast avses är funktionsblandning, social blandning och estetisk blandning.

Natur och friluftsliv

Gröna och blå strukturer är sammanhängande områden av exempelvis parker, naturmark och vatten. Dessa strukturer har stor betydelse för en kommuns attraktivitet. De är en förutsättning för hälsa och välfärd, livsnödvändiga för den biologiska mångfalden och spelar en ökande roll för dagvattenhantering, klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

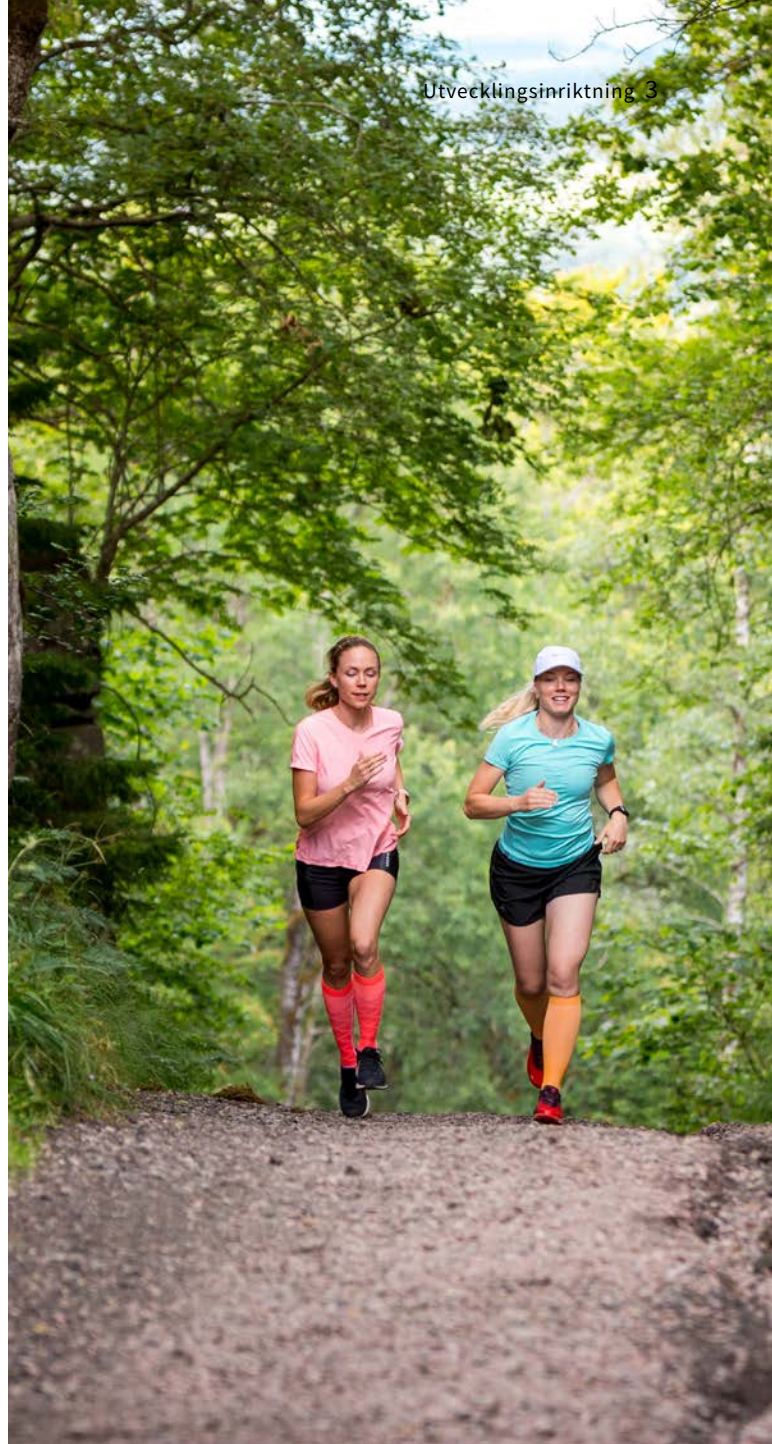
Kartbilden pekar ut gröna och blå stråk som är viktiga för natur och friluftsliv i Skövde kommun. De utpekade sambanden visar var det är extra viktigt att bibehålla en sammanlänkande funktion. Flera av dessa stråk länkas ihop med värden utanför kommungränsen. Det viktigaste området för natur och friluftsliv är platåberget Billingen, som sträcker sig över flera kommuner. Här finns stora värden för både natur och friluftsliv.

Gröna och blå strukturer har en nyckelroll när det gäller att möta utmaningar som samhället står inför. De gröna miljöerna har många funktioner och bidrar med många olika värden – såväl i bebyggd miljö som i landskapet i stort. Både grönområden och vattenmiljöer levererar många naturnyttor, så kallade ekosystemtjänster, som är en förutsättning för hälsa och välfärd. Här renas luft och vatten, kol från luften binds, buller dämpas, vattenflöden regleras och biologisk mångfald utvecklas. Detta ger i sin tur möjlighet till friluftsliv, rekreation, turism och naturupplevelser. Tillgång till grön-, natur- och friluftsområden är med andra ord viktigt för en kommuns attraktivitet.

Skövdes grönområden och övriga natur har stora ekologiska och sociala värden. Områdena är viktiga, både som en del av sin regions gröna infrastruktur* och som ett lokalt, finmaskigt nät av grönska. Att en stad/tätort har gröna strukturer är också en förutsättning för god livskvalitet. Närhet till parker och natur förbättrar dessutom folkhälsan; områdena uppmuntrar till fysisk aktivitet och kan sänka stressnivån hos människor som vistas i dem. Under pandemin blev det extra tydligt att människors intresse för ett aktivt friluftsliv ökar.

Flera av Skövde kommuns gröna miljöer, som äldre parker, kyrkogårdar och kulturlandskap, har också stora kulturmiljövärden och är en självklar del av vår historia. I den bebyggda miljön hjälper parker, grönområden, alléer och vattendrag dessutom till att skapa ”rum” som strukturerar och organiserar bebyggelsen.

Genom att ta reda på vad som ger våra grönområden dess kvaliteter kan vi utveckla de värden som redan finns. Närhet, innehåll, storlek och variation är exempel på sådana kvaliteter. Dessutom kan trädens roll i staden stärkas; förutom att ge grönska förbättrar träden förorenad luft och fångar upp stoft från trafiken. Träd i staden har dessutom en temperaturutjämnande

effekt eftersom de både använder solenergi för att växa och ger skugga och svalka under varma sommar dagar. Träden minskar också belastningen på stadens avloppssystem tack vare att de tar upp stora mängder vatten vid nederbörd. Det tar dock lång tid för träd att växa upp och det är i synnerhet äldre träd som har stora värden. Att spara vuxna träd och plantera nya är en del i arbetet med att skapa en attraktiv stad.

Grönområden bidrar till att anpassa bebyggelse och landskap till ett varmare och blötare klimat. För att kunna fördröja och rena dagvatten vid omfattande nederbörd ska strategiska områden för hantering av dagvatten och skyfall bevaras. De ska utformas för en mångfunktionell användning.

* **Grön infrastruktur** – Livsmiljöer för växter och djur behöver hänga ihop, det kallas grön infrastruktur. Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras, samt att för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Begreppet grön infrastruktur har sin grund i Konventionen om biologisk mångfald; CBD.

Kommunikationer

I ett hållbart samhälle ska resor och transporter ske hållbart eller inte alls. Vi står inför utmaningen att resandet ökar samtidigt som vi behöver minska vår klimatpåverkan. Vi ser också att konkurrensen om stadens ytor ökar. Hur transportinfrastrukturen utvecklas påverkar möjligheterna att skapa god tillgänglighet, frigöra ytor för bostäder och verksamheter samt säkerställa livsmiljön i vår stad. Vi är beroende av välfungerande och hållbara kommunikationer både inom kommunen och ut mot vår omvärld.

Kartbilden pekar ut kommunens viktigaste förbindelser för väg och järnväg. Kollektivtrafik, övriga personresor och transporter använder samma stråk. Här pekas också viktiga cykelvägar ut för tätorter samt pendelparkeringar (i kartbilden kallas de bytespunkter för pendling) som stärker en hållbar landsbygd. Bilden visar de största bytespunkterna, där spårbunden och markbunden kollektivtrafik möts. Cykelvägar skulle med fördel kunna skapas på gamla banvallar och vara ett led i att knyta samman kommuner och skapa långa cykelleder för turism.

Infrastrukturen skapar förutsättningar för hållbara färdssätt. Att bygga ut laddinfrastrukturen för bilar, cyklar och andra elfordon är en del av lösningen, liksom att bygga fler gång- och cykelvägar. Genom att transportera människor och varor på smartare och mer effektiva sätt behöver vi inte bygga nya stora bilvägar utan kan i första hand underhålla och förbättra dem vi redan har byggt. Detta minskar förekomsten av buller och barriärer som delar upp staden. För att nå målen om minskad klimatpåverkan till följd av vägtrafikutsläpp krävs omfattande förändringar, inte bara när det gäller typer av färdmedel och

bränslen utan också genom att öka transporteffektiviteten och minska vägtrafikmängden.

Det är nödvändigt att få till en förflyttning mot mer hållbara transportformer. Hållbara färdssätt främjas genom att dessa görs lättillgängliga, attraktiva och smidiga – inte genom att mindre hållbara färdssätt försvåras. Utifrån devisen det ska vara lätt att göra rätt stimulerar vi till förändrade beteenden. Biltrafik tar mycket plats jämfört med trafikslag som gång-, cykel- och kollektivtrafik. Om vi kan minska mängden bilresor till förmån för mer hållbara färdssätt har vi tagit ett stort steg för att minska trycket på trafiksystemet. Bilen har fortsatt en viktig roll i kommunen, men skulle i större utsträckning kunna användas för en del av resan i stället för hela resan. Detta kan bland annat ske med hjälp av pendelparkeringar. För att bidra till hållbart resande ska framkomlighet för hållbara färdssätt prioriteras, med utbyggda bussfiler och gång- och cykelvägar i staden.

Kommunikationer till och från tätorterna

Det behövs kommunikationer till och från våra tätorter. Dessa behöver sträcka sig både till andra delar av vår kommun och till våra grannkommuner. I dag är det möjligt att arbetspendla från tätorterna in till staden, men i framtiden måste det vara enkelt att pendla åt andra hållet, resa på helger och mellan orterna. Här behöver möjligheterna till kombinerat resande förbättras. Pendelparkeringar ska anläggas vid attraktiva knutpunkter för byte av trafikslag mellan buss, cykel och bil. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan liksom föreslagna kopplingar för cykel. Kartan visar en schematisk bild över vad som behöver kopplas samman, inte exakt dragning.

4. Mark- och vattenanvändning

I det här kapitlet beskrivs hur Skövde kommuns mark- och vattenanvändning ska utvecklas fram till 2040. För full förståelse ska text och karta läsas tillsammans.

I markanvändningskartan redovisas kommunens syn på mark- och vattenanvändningen. I följande avsnitt beskrivs denna syn vidare utifrån ett antal rubriker. Varje del har också ett antal planeringsprinciper som utgår från översiktsplanens övergripande ställningstaganden. Dessa ger en mer detaljerad bild över ämnesområdet eller det geografiska området.

Det finns också en fördjupad översiktsplan för de centrala delarna av Skövde (FÖP C), samt ett antal planprogram som alla ger tydligare riktlinjer vid fortsatt planering. Planprogrammen som är aktuella för utbyggnad berör följande områden: Kars-
torpsområdet, Hasslum, Hasselbacken, Horsås Trädgårdsstad, Mariesjö (Science City), Södra Ryd och Norrmalm. Hentorp Södra, Bissgården och Björkebacken i Stöpen är färdigplanerade och utbyggda.

Hållbar markanvändning

Mark är en begränsad resurs som behövs för många olika syften. Frågan kring markanvändning är central för att åstadkomma hållbar utveckling. Hur marken används har stor betydelse för flera näringar som jordbruk, skogsbruk, turism och energiproduktion. Markanvändningen spelar även en väsentlig roll för infrastruktur, regional och lokal utveckling, kulturmiljö, friluftsliv och rekreation.

Markanvändning är därmed en komplex fråga där många olika intressen vägs mot varandra. En långsiktigt hållbar markanvändning är avgörande för att kunna nå generationsmålet och många av miljökvalitetsmålen. En åtgärd inom ett område kan ha effekter på andra områden. Därför behövs ett helhetsperspektiv som omfattar flera olika områden.

I översiktsplanens utvecklingsinriktning finns åtta ställningstaganden som är vägledande för kommande utveckling. Dessa är framtagna utifrån utgångspunkten Hållbar utveckling med medborgarna i fokus och Vision Skövde 2040. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

Konsekvenser av ÖP 2040

Här ges en sammanfattande beskrivning av konsekvenser av ÖP 2040. Överlag bedöms översiktsplaneförslaget påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att miljömålen uppnås. Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning av hela planen finns i en separat del. Läs mer i kapitlet *Hållbarhetsbedömning*. Föreslagen markanvändning i ÖP 2040 har gjorts utifrån ett helhetsperspektiv med målsättningen om en långsiktigt god hushållning med mark- och vat-

tenresurser. I samband med detaljplanearbeten krävs mer detaljerade studier för lokal anpassning.

ÖP 2040 följer kommunfullmäktiges mål och möjliggör för minst 75 000 invånare. Den största tillväxten av nya bostäder planeras i centrala, norra och nordöstra delen av Skövde centralort. Utöver det finns nya ytor för bostäder i alla tätorter samt möjlighet till komplettering i befintliga bostadsområden samt på landsbygden.

Framtida behov

För kommunala verksamheter innebär ÖP 2040 bland annat följande övergripande framtida behov:

Vatten och avlopp

En större befolkningsmängd innebär att miljöbelastningen på reningsverken ökar. För att möta den tillväxt som ÖP 2040 möjliggör behöver nya tillstånd och eventuella utbyggnationer av reningsverksanläggningar genomföras. Ett tydligt exempel på detta är utbyggnationen av kommunalt VA till Böja och Vristulven samt den planerade nybyggnationen i Lerdala, Melldala och Timmersdala som gör att Timmersdala reningsverk behöver ett nytt miljötillstånd för att möjliggöra översiktsplanen.

Energi

Ökad elanvändning och fler invånare innebär fler ytor för fördelnings- och nätstationer samt att fler ledningar behöver placeras under mark. Energilagring och energiproduktion behöver öka.

Fjärrvärme

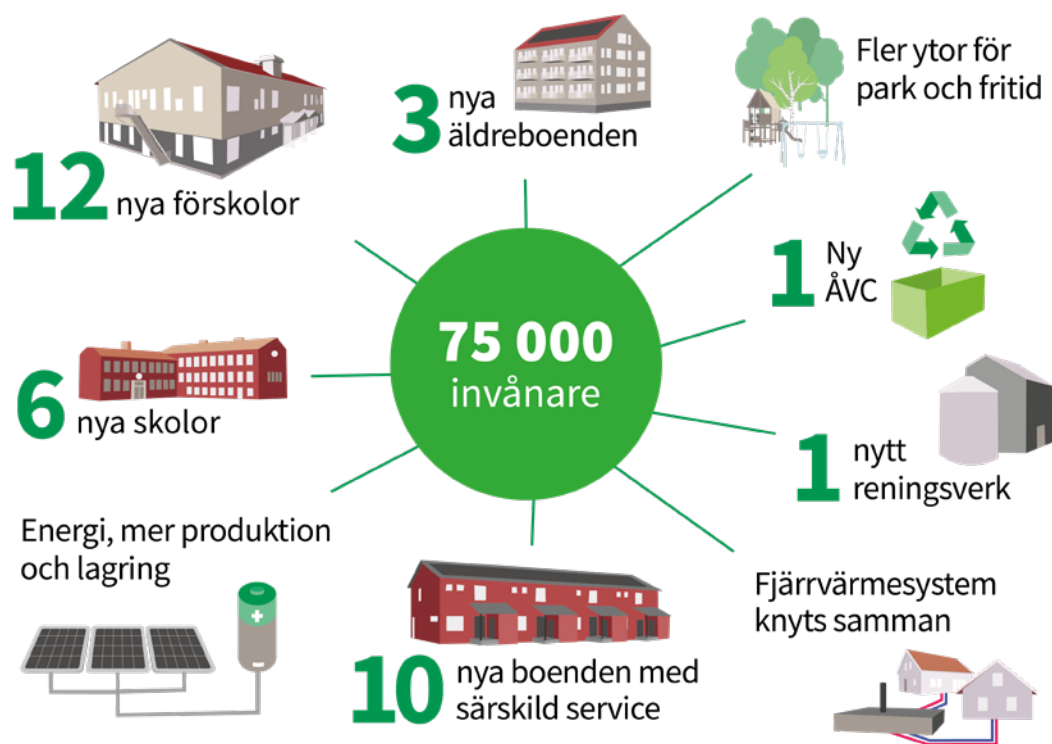
Möjlighet att knyta samman systemen i Skövde, Skultorp och Stöpen.

Avfall

En stor del av befolkningsökningen väntas i nordöstra delen av Skövde stad vilket ger behov av en större återvinningscentral i norr samtidigt som befintlig anläggning på Risängen behöver mer yta.

Kommunal skola och förskola

Prognosen visar att det behövs omkring 12 nya förskolor till år 2040. Årskurs F–6 har behov av en till skola samt troligen utbyggnad eller effektivisering i någon av de befintliga skolorna. För årskurs 7–9 pågår planering av en till skola, men troligen behövs ytterligare en skola i slutet av perioden för översiktsplanen. Gymnasiet har behov av utbyggnad vid både Västerhöjd och Kavelbro för att täcka kommande behov.

Bilden illustrerar en ungefärlig uppskattning av några av de framtida behoven av investeringar vid en fullt utbyggd ÖP 2040.

Äldreboende och bostäder med särskild service

Befolkningen ökar och de äldre blir fler. Behovet hos äldreomsorgen är mellan 40–80 nya platser till 2030 samt lika många fram till 2040. När det gäller boende med särskilt stöd handlar det om ungefär 5–10 boenden som består av cirka 6 lägenheter vardera.

Övriga ytor

Parker, fritidsområden och mötesplatser etc är viktiga delar som också behöver tillkomma och utvecklas i takt med att invånarantalet ökar. Drift och underhåll av befintliga ytor och anläggningar ökar också eftersom slitaget blir större med fler medborgare. Exakt antal eller omfattning beror på olika faktorer och redovisas därför inte i detalj här.

Bebyggelse

För att Skövde ska utvecklas hållbart med medborgarna i fokus krävs ett helhetstänkande kring utformningen av kommunens livsmiljöer. Detta kan vi nå genom att planera för ett hållbart samhälle där de ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiven är i balans. Det handlar bland annat om att fortsätta bygga en stad där närheten är styrande och där utbyggnad sker utmed kollektivtrafikens stråk. Här är också begrepp som *folkhälsa*, *mångfald* och *universell utformning** viktiga.

Läs mer om dessa begrepp och våra ställningstaganden i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

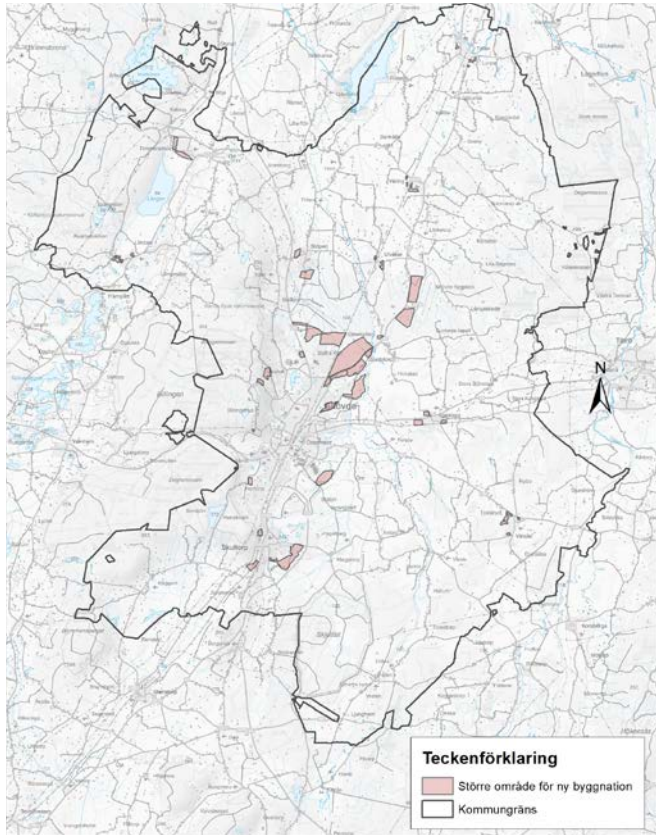
Under följande rubriker redovisas vad som gäller generellt för bebyggelseområden samt för de områden som i markanvändningskartan är kopplade till bebyggelse.

Bebyggelse generellt

Nybyggnation är viktigt för att Skövde kommun ska fortsätta växa. I Skövde kommun erbjuds en mångfald av attraktiva livsmiljöer för de som bor i, verkar i och besöker kommunen. Med fler invånare 2040 ökar behovet av bebyggelse för exempelvis bostäder, arbetsplatser, industrier och andra verksamheter, grönområden, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar och kommunikationer. Merparten av dessa

* **Universell utformning** - Universell utformning handlar om att göra rätt från början genom att utforma och planera samhället så att ingen utesluts. På så sätt undviks behov av anpassningar i efterhand. Det handlar om att nya produkter, miljöer, program och tjänster ska utformas utifrån principen om universell utformning. På så sätt blir samhället tillgängligt för alla i största möjliga utsträckning.

Karta över områden för ny byggnation. För större karta se digital version på Skövde kommuns webbplats (Storymaps).

exempel kommer även fortsättningsvis att finnas och behövas i Skövde stad och i viss mån även i våra tätorter. I den mån det bedöms rimligt är bebyggelse också möjlig på den övriga landsbygden. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Struktur*.

I förslaget till ÖP 2040 finns stor möjlighet för fortsatt befolkningstillväxt. Oavsett om tillväxten fortsätter som i dag eller om Skövde kommun får en snabbare tillväxt genom till exempel en större verksamhetsetablering. Det finns med andra ord handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en starkare befolkningstillväxt.

Planeringsprinciper bebyggelse generellt:

- Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till de tre hållbarhetsdimensionerna – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och samtidigt utgå från medborgarnas behov.
- Utvecklingsinriktningens åtta ställningstaganden ska finnas med i all planering och samhällsutveckling i kommunen.
- Bebyggelsemiljön ska utformas enligt plan- och bygglagen med god tillgänglighet så att alla oavsett funktionsvariation kan bo, arbeta, röra sig fritt och verka i samhället. Så kallad universell utformning.
- I samband med att en fördjupning av översiktsplanen görs eller ett planprogram tas fram för ett större område bör en social konsekvensanalys göras.
- Ny bebyggelse ska i första hand tillkomma genom komplettering och omvandling utan att minska ytan på parker och grönområden per invånare.
- Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald, möta invånarnas behov av att vara i naturen samt förvalta, vårda och vidareutveckla natur- och grönområden på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks.
- Planeringen ska bidra till ett varierat utbud av bostäder, service, arbetsplatser, idrott och kultur i hela kommunen.
- Skövdes planering ska utgå från de kvaliteter som särskiljer olika platser och bygga vidare på dessa.
- Centralt belägna områden för bostäder ska primärt upplåtas för byggnation med en högre exploateringsgrad, det vill säga främst flerbostadshus, radhus och liknande.
- Bostadsområden ska utformas med god tillgång till idrott och utelek med säkra gång- och cykelvägar. Behov av näridrottsplatser bör uppmärksammas.
- En variation av bostadsutbudet (vad gäller bebyggelse typer, upplåtelseformer, storlekar och prisnivåer) ska prioriteras i alla kommundelar för att underlätta för människor att bo kvar i sin närmiljö.
- Billingens geohydrologiska egenskaper är viktiga att beakta vid all planering och exploatering på bergets sluttningar.
- I detaljplaner/planprogram ska det säkerställas att tillräcklig mark finns för hantering av dagvatten och skyfall.
- Hela landets yta är Försvarsmaktens samrådsområde för höga objekt och gäller alla byggnadsobjekt oavsett typ. Höga objekt kan vara master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader etc. och räknas från mark- eller vattenytan.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.
- Alla objekt högre än 20 meter över mark eller vattenytan skall remitteras till Luftfartsverket och flygplatser inom en radie av 60 kilometer.
- Försvarsmakten remitteras när det gäller objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.
- Höga objekt över 20 meter ovan mark kan påverka järnvägens tele- och radiosystem, och placeringen behöver därför samrådaskas med Trafikverket i detaljplaner och bygglov.

Kommunal skola och utbildning

Kommunens uppdrag är att tillgodose invånarnas behov av utbildning – alltså det livslånga lärandet. Samhället förändras och utvecklas och kraven på utbildning ökar och förändras. I kommunen finns förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning.

Befolkningsmängden i Skövde kommun beräknas växa. Det innebär att antalet barn och unga ökar och därmed växer även behovet av platser i förskola och skola. När det gäller gymnasiet tillhandahåller Skövde också plats för många av grannkommunernas ungdomar. Med tanke på att hela Skaraborg väntas växa, ökar därför även gymnasiets behov ytterligare. Samtidigt ökar utbildningsbehovet även hos den vuxna befolkningen eftersom arbetsmarknaden ställer högre krav än tidigare.

Riktlinjer kommunal skola och utbildning:

- Förskola och skola står för viktig samhällsservice och ska därför beaktas tidigt i planeringen.
- Gymnasium Skövde behöver kunna växa både på sina befintliga platser och på andra platser.
- Gymnasium Skövde har ett stort upptagningsområde och det är därför viktigt att skolorna ligger nära goda kommunikationer.

Kommunal vård och omsorg

Kommunen ska tillgodose invånarnas behov av vård, omsorg och service. Behovet förändras både på kort sikt och över längre tid. Detta kräver god planering.

Genom universell utformning blir samhället i största möjliga utsträckning tillgängligt för alla. Medborgarnas behov av service och möjligheter att röra sig i och ta del av kommunen ska finnas med i planeringen.

I de befolkningsprognoser som finns spås ett ökat antal äldre samtidigt som andelen i arbetsför ålder minskar.

Inom såväl äldreomsorgen som inom socialförvaltningens målgrupper behövs fler bostäder, i olika boendeformer och olika storlekar. Dessa boendeformer bör integreras bland övrig bebyggelse i både större och mindre tätorter, såväl i centrala lägen som i bostadsområden utanför centrum. Många befintliga äldreboenden är i behov av upprustning och möjligheten att bygga till dessa bör ses över.

Riktlinjer kommunal vård och omsorg:

- Vård och omsorg utgör viktig samhällsservice och ska beaktas tidigt i planeringen.
- Variation i både utbud och lokalisering av boenden eftersträvas.

Handel

Handeln har länge varit en prioriterad bransch i arbetet med att skapa tillväxt i Skövde och dess omland. Handel och annan service skapar nya arbetstillfällen och stärker Skövde stad som regionalt centrum och bostadsort, men även som besöksmål och bidrar positivt till varumärket Skövde. Handeln är koncentrerad till dessa tre områden:

Skövde city har ett stort antal butiker med högst koncentration till stadskärnan. Karaktären är stadsmiljö med brett utbud av handel och övriga verksamheter och en tydlig inriktning på lätt sällanköpshandel och beklädnadshandel. Här samsas butiker, restauranger och kaféer med kultur- och nöjesetableringar, annan kommersiell och offentlig service, kontor, bostäder och parker. Enligt Skövdes Etableringsprogram är etableringar i Stadskärnan av särskilt intresse. Här kan arbetet bedrivas på ett proaktivt sätt enligt programmets beskrivna metoder och angreppssätt och med tydlig koppling till planer för stadskärnans utveckling generellt. Etableringsarbetet ska ske i samverkan med flera parter, bland andra Skövde Cityförening och fastighetsägarna.

Norrmalms handelsområde är ett tidigare industriområde som ställts om till handelsområde. Områdets innehåll bygger på en kombination av sällanköpshandel (friliggande ytkrävande butiker), köpcentrum (Elins Esplanad) och dagligvaror (stormarknader).

Stallsikens handelsområde är inriktat mot volymhandel, huvudsakligen inom hem och fritid. Med volymhandel avses butiker som kräver stora ytor och därmed inte platsar i centrum eller på Norrmalm. Här tillåts inte köpcentrum eller gallerialiknande butikslösningar.

Riktlinjer handel:

- Skövde stad ska fortsatt ha de tre handelsområdena City, Norrmalm och Stallsiken. Områdena ska fortsatt utvecklas mot tydliga kompletterande profiler.
- Ny detaljhandelsyta ska i första hand tillskapas inom Skövdes tre handelsområden.
- Dagligvarubutik ska finnas i eller i direkt anslutning till stadskärnan. I takt med att Skövde växer i population och handelsindex ska även större dagligvaruenheter ges möjlighet att etablera sig, företrädesvis i befintliga handelsområden.
- Bostadsnära dagligvaruhandel bör främjas. Vid detaljplaneringen av nya bostadsområden ska möjligheten till etablering av dagligvarubutik och/eller annan bostadsnära service beaktas.
- Möjligheten att nå handeln med kollektivtrafik bör beaktas.

- I samband med större etableringsförfrågningar bör separata konsekvensanalyser av effekter på den befintliga handeln i kommunen göras.
- Utvecklingen av Skövdes centrala delar är viktigt; här ska även Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde (FÖP C) liksom Etableringsprogrammet följas.

Bebyggelseutveckling utanför Skövde centralort

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen. För att förstärka detta ska bättre förutsättningar skapas för att leva på, verka på och besöka landsbygden. Vår landsbygd har unika kvaliteter och karaktärer som kompletterar staden. Natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs i utvecklingen.

I kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* finns mer att läsa om begreppen *tätort* och *landsbygd* samt hur dessa är tänkta att samspela. Under kommande rubriker i det här kapitlet kan man läsa om hela kommunens markanvändning.

På markanvändningskartan redovisas den största delen av kommunens yta utanför staden och tätorterna som landsbygd. Begreppet *landsbygd* innefattar flera olika användningar och det är inte alltid nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. I stället har dessa markområden generella riktlinjer och ställningstaganden som stöd för planering och beslut.

Riktlinjer bebyggelseutveckling utanför centralorten:

- Landsbygdens naturresurser, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag, ska värnas. Fragmentering

av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas.

- Bebyggelseutveckling utanför Skövde centralort bör i första hand ske genom planläggning i eller i anslutning till tätorter eller byggas som en anpassad komplettering i övriga orter, byar eller bebyggelsegrupper eller i utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden).
- I lägen där det finns önskemål om byggnation av ett enskilt bostadshus och marken ej är detaljplanerad, sker prövning i det enskilda fallet via förhandsbesked och bygglov. Det samma gäller för hästgårdar och annan typ av småföretag som är mest lämpad att placeras på landsbygden.
- Ny bebyggelse bör anpassas till landskapsbilden samt befintlig bebyggelse och dess struktur. Bebyggelsen bör utgöras av en blandad boendetyp som stärker kvarboende.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.

Kulturmiljö

Att ha kunskap om kulturen och kulturarvet i Skövde är grundläggande för att förstå platser och lokalsamhällets värden och vad som gör kommunen attraktiv. Skövde har sedan 1900-talet präglats av Försvarsmakten och ett antal framgångsrika industriföretag. Flera välbevarade byggnadsverk och områden påminner om detta. Andra kulturmiljövärden finner vi i bostadsbebyggelse som till exempel representerar en folkrörelse, en samhällsutveckling, är uttryck för sociala och/eller ekonomiska villkor eller visar på goda exempel av en arkitektonisk stil.

I Skövde finns många av dessa värden samlade i *Kulturmiljöprogram för Skövde kommun, 2011*. Programmet innehåller en omfattande inventering av staden. Dess första del består av en beskrivning av Skövdes historia och den fysiska kulturmiljön. Andra delen beskriver stadsdelar, kvarter och enskilda objekt i Skövde tätort samt utpekade byggnadsobjekt utanför dessa områden. Denna del består även av en inventering av de nio mindre tätorterna. Programmet används som underlag vid bygglovsprövning och planläggning samtidigt som det upplyser kommuninvånarna om deras närmiljö. Läs mer i *kulturmiljöprogrammet* på kommunens webbplats.

Byggnaders och miljöers utformning, värden och kvaliteter i Skövde kommun finns även inventerade och beskrivna i böckerna *Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i Skövde kommun (1988)* samt *Skövde stadsplanering och bebyggelse 1760–1960, kulturhistoriska byggnader och miljöer (1991)*. Böckerna är från 1988 respektive 1991. 2007 publicerades också *Skövdes 1950-tals-*

villor, en inventering och dokumentation av några av Skövdes villaområden från 1950-talet.

I Skövde stad finns fem bevarandeplaner, det vill säga detaljplaner där byggnader och/eller miljöer skyddas med planbestämmelser. Dessa omfattar Drottninggatan, Vasastaden, Västermalm, Södra Vasastaden och Tallbacken/Ekedal.

Skövde kommun har även sju utpekade riksintressen för kulturmiljövård, av dessa omfattas Berg av områdesbestämmelser med höjd lovplikt.

Kulturmiljövården skyddas av plan- och bygglagen*, miljöbalken** och kulturmiljölagen***. Läs mer om skydd av kulturmiljön i kapitlet Vården och hänsyn.

Riktlinjer kulturmiljö:

- Ovan nämnda kulturmiljöprogram och inventeringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska användas som underlag vid plan- och bygglovsärenden.
- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer är en viktig del av det kulturella arvet. Det gäller såväl enskilda byggnader som sammanhängande, väl bevarade miljöer. Dess värden ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas.
- Vid planläggning, bygglovsprövning och annan exploatering ska hänsyn tas så att ett kulturresevat, byggnadsminnes, kyrkliga kulturminnes värden inte påverkas negativt. Utveckling ska även vara förenligt med syftet kring riksintresset för kulturmiljövård samt bestämmelser kring kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Fornlämningar ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas.

Mångfunktionell bebyggelse

Mångfunktionell bebyggelse har stads- eller tätortskaraktär och innehåller både bostäder och flera servicefunktioner. Ibland används också begreppet *blandstad* för den här typen av områden. I huvudsak ingår bostäder, kontor, handel eller liknande som är förenligt med bostäder. Bebyggelsen är i större utsträckning indelad i kvarter som skiljs åt av gator eller har en kvarterliknande struktur, samt har olika täthet och byggnadshöjd.

Inom ytor för mångfunktionell bebyggelse ingår grön infra-

struktur i form av parker, grönområden, lekparkar och mindre bollplaner eller fritidsanläggningar samt grå infrastruktur i form av gator, parkeringar och trafikplatser. Stora grönområden och idrottsanläggningar redovisas separat på markanvändningskartan och likaså större vägar.

Annat som också är förenligt med bostäder är exempelvis skolor och förskolor, vårdcentraler, besöksanläggningar och tillfällig vistelse, mindre begravningsplatser, föreningslokaler och samhällsviktiga ändamål.

Bostadsbebyggelse med viss service

Markanvändningen *bostadsbebyggelse med viss service* är områden som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse och där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Med servicefunktion menas sådant som förskola, skola, vårdcentral, föreningslokal, handel med mera. Trafik- och parkeringsytor, grönområden, parker och fritidsanläggningar är andra exempel som kan ingå. Bebyggelsen kan innefatta olika täthet och byggnadshöjd.

Bostäder

Inom markanvändningen *bostäder* ingår enbart bostadsbebyggelse utan någon form av service. Men även här kan mindre grönområden, lekparkar och liknande ingå.

Vård

Detta område innefattar Skaraborgs sjukhus, som är central-sjukhus för en av Västra Götalands delregioner och som utgör en större vårdverksamhet. Övrig vård kan ingå i *mångfunktionell bebyggelse* och *bostadsbebyggelse med viss service*.

Begravningsplatser

Begravningsverksamhet är en samhällsviktig funktion som, lik-

* **Plan- och bygglagen** - är den lagstiftning som bl.a. skyddar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. En byggnad kan anses vara särskilt värdefull av historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga skäl. Förutom enskilda objekt kan även tex. andra anläggningar eller hela bebyggelseområden identifieras som kulturhistoriskt värdefulla. För byggnader eller områden som omfattas av lagstiftningen gäller inte vissa lovebifelser, t.ex. Attefallsåtgärder eller solceller. En bedömning om en fastighet uppfyller lagstiftningen ska göras i varje enskilt fall.

** **Miljöbalken** - möjliggör att kommun eller länsstyrelse pekar ut områden eller byggnader som kulturresevat samt skyddar områden som omfattas av Riksintresse för kulturmiljövården. Inom kommunen finns flera områden som är Riksintresse för kulturmiljövård samt ett kulturresevat vilka framgår av översiktsplanens kartor i kapitel Vården och hänsyn.

*** **Kulturmiljölagen** - är den centrala lagen för kulturmiljövården. Såväl identifierade som okända fornlämningar har juridiskt skydd genom denna lag. Inom kommunen finns ett stort antal registrerade fornlämningar, vilket framgår av översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta under Vården och hänsyn. Enligt kulturmiljölagen kan också länsstyrelsen byggnadsminnesförklara en byggnad, park eller annan anläggning. Byggnadsminnen får inte ändras utan länsstyrelsens tillstånd och ska vårdas och underhållas i enlighet med skyddsföreskrifter. Alla kyrkobyggnader och kyrkotomter som är byggda före 1940 är också skyddade av kulturmiljölagen och får inte ändras utan länsstyrelsens godkännande.

som andra former av ytkrävande samhällsservice, behöver finnas med i planeringen. Begravningsplatser tillför även gröna rekreativa värden och är ofta viktiga mötesplatser. De är också viktiga natur- och kulturmiljöer med skydd i kulturmiljölagen.

I markanvändningskartan finns två befintliga begravningsplatser och en framtida begravningsplats utpekade. Dessa områden avser större begravningsplatser. Mindre platser för begravningsändamål kan ingå i kategorin *mångfunktionell bebyggelse* eller inom *landsbygd*, där kyrkobyggnader och kyrkogårdar är vanligt förekommande.

Hur dag- och dränvatten tas omhand vid begravningsplatser är en viktig aspekt att ta hänsyn till och då särskilt viktig i samband med anläggande av en ny framtida begravningsplats. Detta vatten definieras som avloppsvatten.

Större utbyggnadsområden för bostäder

Ny bebyggelse är viktigt för att Skövde kommun ska fortsätta växa. I första hand ska ny bebyggelse tillkomma genom komplettering. Några större områden har pekats ut för omvandling eller helt ny exploatering; dessa beskrivs i det här avsnittet. Gemensamt är att områdena behöver kopplingar med övrig bebyggelse, för att därigenom bidra till en mer komplett stadsväv. Inom övriga områden för bebyggelse finns också mindre ytor för ny exploatering där komplettering kan ske.

Enligt utvecklingsinriktningen ska Skövde centralort växa centralt samt åt norr och öster. I östlig riktning är Ösan ett naturligt avslut. Åt norr handlar det om att bygga samman Trädgårdsstaden och Södra Ryd genom Stadsskogen, vilket ger en mer rundad form på staden så att den inte spretar i olika riktningar. På andra sidan Ösan finns värdefull jordmark som delvis är skredbenägen. Kring ån finns strandskydd och naturvärden och lite längre österut även kulturmiljövärden. Den förhärskande vindriktningen från områden med verksamheter och industri (bland annat reningsverk, biogasanläggning, värmeverk, återvinningscentral och Volvo) skulle påverka bostadsbebyggelse nordost om dessa områden. Närheten till riksinträsse för totalförsvaret samt Räddningstjänstens övningsfält är ytterligare ett skäl att inte bygga staden åt detta håll.

För alla områden gäller även *Planeringsprinciper bebyggelse generellt*.

Södra Ryd

Södra Ryd är ett område som inrymmer både *mångfunktionell bebyggelse*, *bostadsbebyggelse* med viss service, grönområde samt sport och fritid.

Planprogram för Södra Ryd (2019) redovisar hur områdets befintliga struktur kan förstärkas och utvecklas, samt hur attraktiva stråk och mötesplatser kan öka flödet av människor. Enligt

planprogrammet finns stora möjligheter att förtäta, komplettera och bygga ut stadsdelen med upp till 1 000 nya bostäder. Genom att bygga en blandad stadsdel med utvecklade mötesplatser, gröna stråk och förtätning knyts stadsdelen samman.

Södra Ryd ligger inom avrinningsområdet till vattenförekomsten Luttran. Läs mer i kapitel *Värden och hänsyn > MKN Vatten*.

Planeringsprinciper Södra Ryd:

- Planeringen ska ske utifrån *Planprogram för Södra Ryd*.
- Norr om Södra Ryd finns möjlighet att tillskapa fler bostäder. Delar ingår i planprogrammet men inte hela ytan, därför behöver förutsättningarna för detta område studeras djupare innan detaljplaner tas fram. Ny vägdragning och övriga hänsyn i punkten nedan behöver beaktas. Området ska höra samman med Södra Ryd och bör därför utgå från planprogrammet.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten, transport av farligt gods på väg 26 samt järnväg, geoteknik och geohydrologi.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.

Stadsskogen

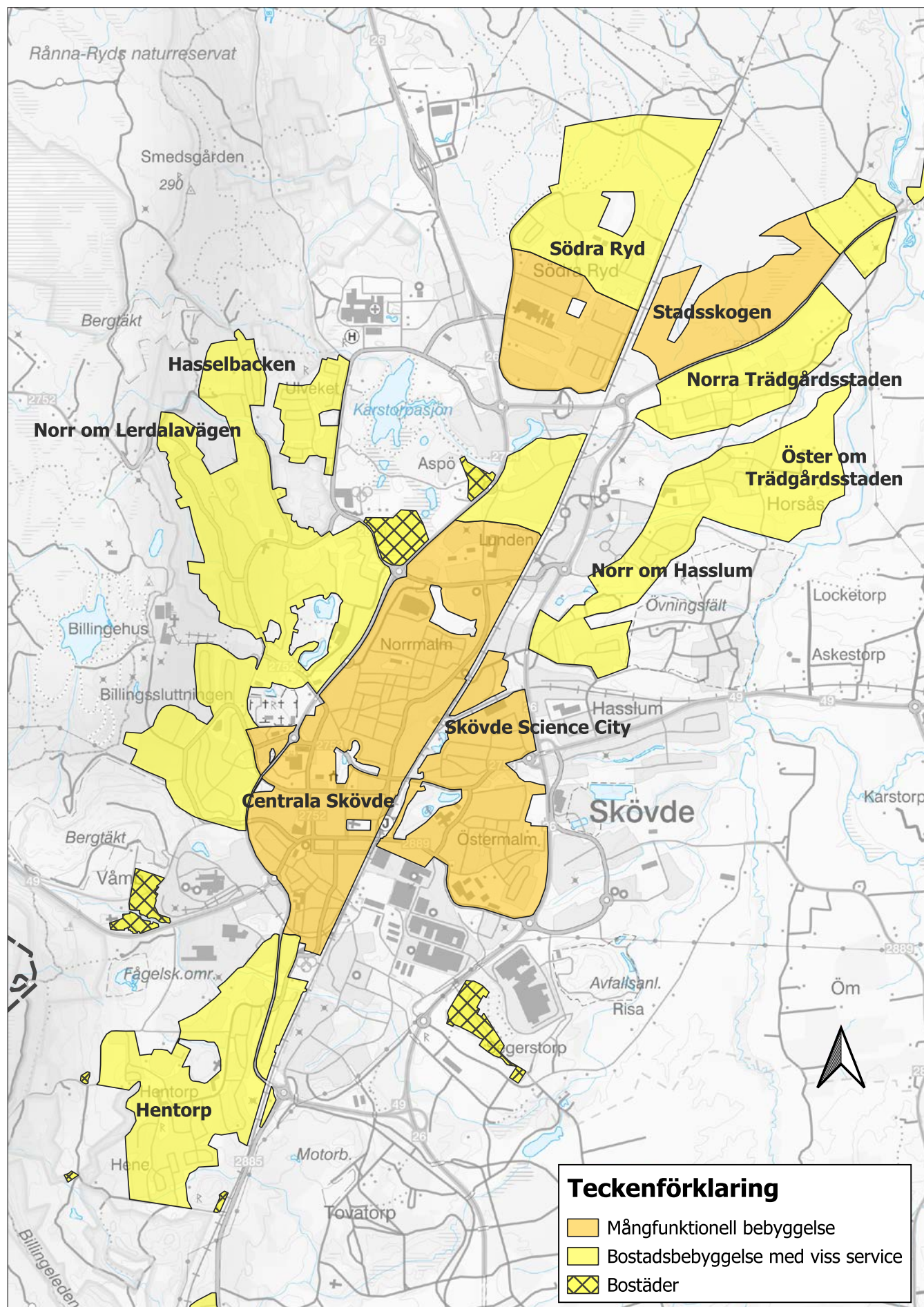
Stadsskogen är ett område som inrymmer både *mångfunktionell bebyggelse*, *bostadsbebyggelse* med viss service, grönområde samt verksamhet.

Stadsskogen är ett större område mellan Törebodavägen och Västra stambanan. Området är relativt plant, lite småkuperat i de sydvästra delarna och innehåller huvudsakligen barrskog samt en del kalhyggen. Små vattendrag rinner genom området.

Stadsskogen har förutsättningar att bli en ny stadsdel i norra delen av Skövde centralort och binda samman befintlig bebyggelse i Södra Ryd med den framväxande Trädgårdsstaden söder om Törebodavägen. Stadsskogen innehåller områden för såväl bebyggelse som verksamheter och grönområde. Närmast Västra stambanan finns ytor med anknytning till järnvägen. I planförslaget redovisas användningen *Järnväg* i en bredare korridor som även möjliggör plats för pendelperrong, överlämningsbangård samt två alternativa utredningskorridorer för industrispår.

Stadsskogen ligger inom avrinningsområdena till vattenförekomsterna benämnda *Luttran* samt *Ösan till Frösve*. Läs mer i *Värden och hänsyn > MKN Vatten*. Läs mer om områden för verksamheter i Stadsskogen i avsnittet *Verksamheter och industri*.

För mer information om föreslagna nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår, se avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Stadsskogen:

- Detaljplanläggning av områden ska föregås av en fördjupning av översiktsplanen, alternativt ett planprogram för hela Stadsskogens område. I detta arbete ska gränser och utbredning för bostäder, verksamheter och grönområde noggrannt studeras. Det kan vara lämpligt att utmed huvudgata, likt Trädgårdsstaden, placera en tätare bebyggelse. Arbetet ska även innefatta ytterligare studier kring förutsättningarna för en ny vägdragning öster om Västra stambanan. Det ska också planeras för möjlighet till ett framtida stationsområde (tåg och buss).
- Det ska skapas möjligheter till bra stråk och kopplingar till Södra Ryd och Trädgårdsstaden (även visuella kopplingar). Detta gäller såväl för gång- och cykeltrafik som för kollektivtrafik och fordonstrafik. En inventering och analys av lämpliga lösningar för att förhindra eller minska barriärer inom och mellan områden ska göras.
- En övergripande trafikplanering för hela Stadsskogen bör ske tidigt i processen och även innefatta ny vägkoppling mellan väg 26 och väg 200.
- En god grönstruktur med gröna stråk ska planeras, och det ska beredas plats för rekreation och spontanidrott. Eftersom avståndet till Billingen är relativt långt blir det extra viktigt att skapa aktivitets- och rekreationsytor i närområdet vid fortsatt utbyggnad och utveckling av Trädgårdsstaden och Stadsskogen.
- En social konsekvensanalys ska göras för området. Eventuellt behov av plats för kyrka eller annan form av religiös lokal liksom behov av förenings-/samlingslokal bör ingå i analysen.
- Västra stambanan är ett riksintresse och utmed stambanans hela sträckning genom kommunen ska ett bebyggelsefritt avstånd på 45 meter på båda sidor av spåren finnas. Detta ska beaktas vid all planläggning och bygglovshantering.
- God tillgänglighet ska skapas för alla trafikslag att nå en eventuell pendelstation från Stadsskogen, Trädgårdsstaden och Södra Ryd.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: buller, transport av farligt gods på väg 200 och järnväg, geoteknik, naturvärden samt dagvattenhantering.

Norra Trädgårdsstaden

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*, beläget mellan Törebodavägen (väg 200) och gamla Törebodavägen. Området består av delvis uppodlad och glest bebyggd mark samt av blandskog.

Planeringsprinciper Norra Trädgårdsstaden:

- Det är viktigt att skapa stråk mellan Norra Trädgårdsstaden och Södra Ryd genom Stadsskogen. Dessa stråk binder ihop staden.
- Området väster om Nollhagavägen föreslås bygga vidare på Trädgårdsstadens gestaltungsprincip och med inslag av offentliga platser. Utmed Nollhagavägen föreslås samma karaktär med en tätare bebyggelse som i Trädgårdsstaden att fortsätta.
- Längst i väster vid Horsås rondellen ges möjlighet för verksamhetsetableringar i anslutning till väg 200 och trafikplatsen. Läs mer i avsnittet *Verksamheter och industri*.
- Området öster om Nollhagavägen får lämpligen en egen karaktär som skiljer sig från Trädgårdsstadens. Längst i öster möter området en yta som är reserverad för en begravningsplats. Bortom begravningsplatsen finns ett mindre område för bostadsbebyggelse som kan få en liknande karaktär.
- Kultomtens ridskola ligger i anslutning till Trädgårdsstaden. I den fortsatta planeringen bör hänsyn därför tas till behovet av ridvägar med mera.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: fornlämningar, transport av farligt gods på väg 200, dagvatten samt naturvärden.

Öster om Trädgårdsstaden

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*, i huvudsak beläget mellan Horsåsvägen och Ösan. Området skapar förutsättningar för fortsatt bebyggelseutveckling fram till Ösan. De södra delarna av området ansluter till utredningsområde Hasslums övningsområde.

Planeringsprinciper Öster om Trädgårdsstaden:

- Området bör få en egen karaktär som skiljer sig från Trädgårdsstadens.
- Det är viktigt att lämna plats för grönområde och platser för möten, samt att skapa stråk mellan Hasslum, Trädgårdsstaden och framtida grönstråk vid Ösan. Dessa stråk binder ihop staden.
- En social konsekvensanalys bör göras för området.
- Detaljplanläggning bör föregås av ett planprogram där områdets karaktär och formspråk studeras i relation till omkringliggande bebyggelse liksom anslutningar och en anpassad gatustruktur.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, fornlämningar samt geotekniska förhållanden närmast Ösan och eventuell störning från övningsområdet.

Norr om Hasslum

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*, som binder samman Trädgårdsstaden med Hasslum. Området berörs delvis av strandskydd vid befintliga dammar.

Planeringsprinciper Norr om Hasslum:

- Strandskydd studeras vidare i samband med detaljplanearbete. I området finns ett viktigt grö- och blåstråk att beakta.
- I anslutning till områdets södra del föreslås ett område för sport och fritid. Området kopplar samman Hasslum med Trädgårdsstaden och skapar möjlighet till möte. Placeringen ger närhet till aktivitetsytor för boende i denna del av Skövde.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten samt eventuella störningar från övningsområdet.
- Vid iordningställande av området för sport och fritid ska hänsyn till angränsande bostadsbebyggelse tas så att behov av avskärmning beaktas, till exempel genom hur aktivitetsytan disponeras och/eller att skapa en vegetationszon.

Hasselbacken

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*. Ett planprogram (*Planprogram för Hasselbacken (2005)*) finns för större delen av det aktuella området. Delar av området är bebyggt. Väster om Inga-Karls väg finns möjlighet att komplettera bostadsbebyggelsen.

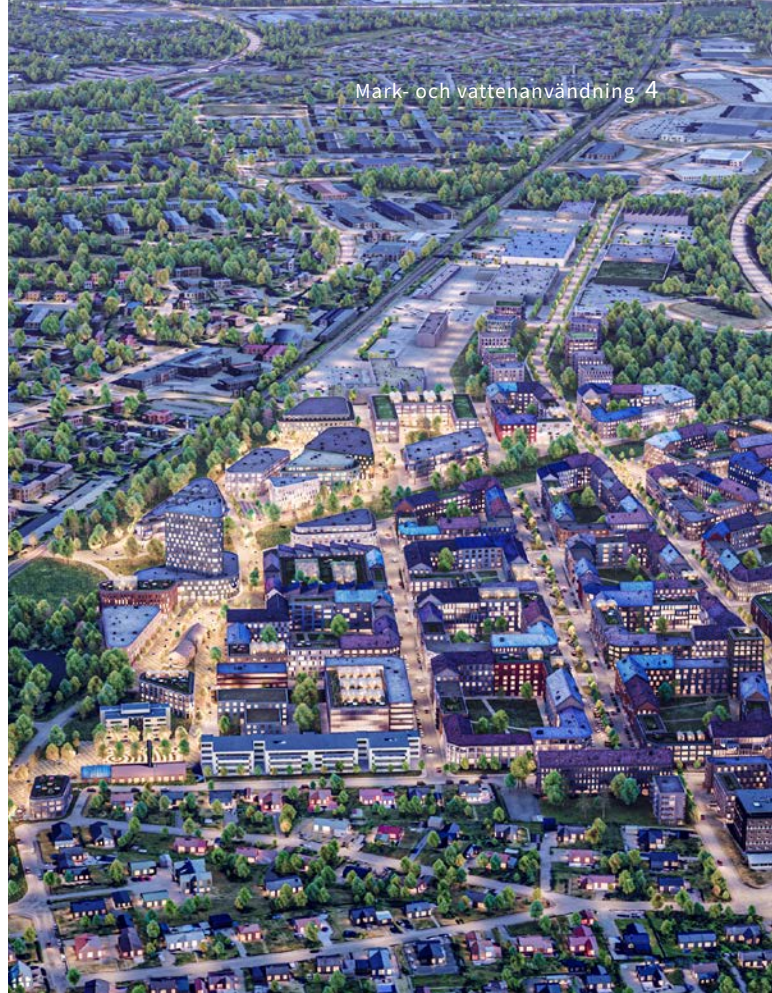
Planeringsprinciper Hasselbacken:

- Vid exploatering av området ska hänsyn tas till stenmurar, träd- och buskgrupper samt vattendrag. Tillgängligheten till naturen på bergssluttningen ska vara god. De geohydrologiska förhållandena bör utredas.
- Skyddsavstånd till riksintresse för ämnen och material samt till diabastakten i nordväst ska beaktas. Gränsvärden för buller- och vibrationsstörningar vid bostäder ska hållas.
- I övrigt hänvisas till planprogrammet för Hasselbacken.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten.

Norr om Lerdalavägen

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*. Området ger möjlighet till kompletteringsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse utmed Lerdalavägen. Den omgivande marken är mycket sluttande, förutom en mindre plåt där bostadsbebyggelse är möjlig.

Utströmning av vatten ur de olika bergsskikten förekommer. Detta är typiskt för Billingen.

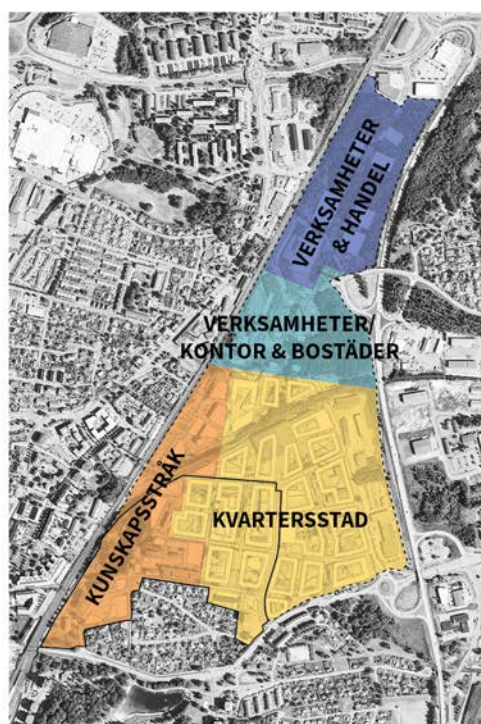
Planeringsprinciper Norr om Lerdalavägen:

- I samband med att en detaljplan upprättas bör frågan om vattnets rörelser och utströmningsområden utredas. För att exploatera området krävs en ny vattenreservoar för att klara vattenförsörjningen på ett bra sätt; detta med anledning av nivåskillnaderna i området.
- Övrig hänsyn att beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten och angränsande naturreservat. Det ska finnas ett skyddsavstånd till riksintresse för ämnen och material samt diabastäkt i norr. Gränsvärden för buller- och vibrationsstörningar vid bostäder ska hållas.

Skövde Science City (Mariesjö)

Område för *mångfunktionell bebyggelse*, där ett planprogram (*Planprogram för Mariesjö (2020)*) redovisar områdets omvandling från verksamhetsområde till blandstad. Programmet innehåller även en strukturbild för ett större område.

Det centrala området Science City (tidigare Mariesjö) omvandlas från ett område med småindustri, hantverkare och verksamheter till en stadsdel med bland annat bostäder, kontor, försäljning och service. Målet är att i stadsdelen skapa en hållbar och innovativ stadsmiljö med egen identitet, nya mötesplatser och god arkitektur samt att stötta Science Park Skövde och högskolan med nya lokaler för utbildning och växande företag.

Strukturplan 2040

Gatustruktur och gatuhierarkier

Målsättningen är att attrahera unga medborgare och företagare samt stärka nya branschers närvaro och utveckling.

Science City är ett av stadens omvandlingsområden. När det är helt utbyggt kommer det att rymma uppemot 3 500 bostäder.

Strukturplan Mariesjö 2040

I planprogrammet redovisas en strukturbild för fortsatt utbyggnad fram till omkring 2040. Detta är en övergripande bild för indelning av kunskapsstråk och kvartersstad, samt placering av en ny stadshuvudgata som förbinder Hjovägen i söder med Nollagavägen i norr. Se illustrationer ovan.

Den södra delen byggs som en kvartersstad utifrån befintliga kvarter och fastighetsindelning. Detta för att möjliggöra en etappvis utbyggnad och nyttja befintlig infrastruktur. Här föreslås huvudsakligen ett blandat kvartersinnehåll av bostäder, kontor och service i de centrala delarna, och ett kunskapsstråk med utbildning, forskning och teknikpark i de västra delarna mot nuvarande Science Park Skövde och högskolan. Norr om detta område bryts den täta stadsstrukturen upp och ersätts av ett öppnare byggnadssätt, mer anpassat efter de topografiska förutsättningarna samt befintliga grönområden. Verksamheter och kontor föreslås närmast järnvägen, och bostäder längre österut. Längst norrut, i Stallsiken Södra, övergår markanvändningen i renodlade verksamhets- och handelskvarter.

För fördjupad information samt förtydliganden av riktlinjer och planeringsprinciper för området, se *Planprogram för Mariesjö* på kommunens webbplats.

Planeringsprinciper Skövde Science City:

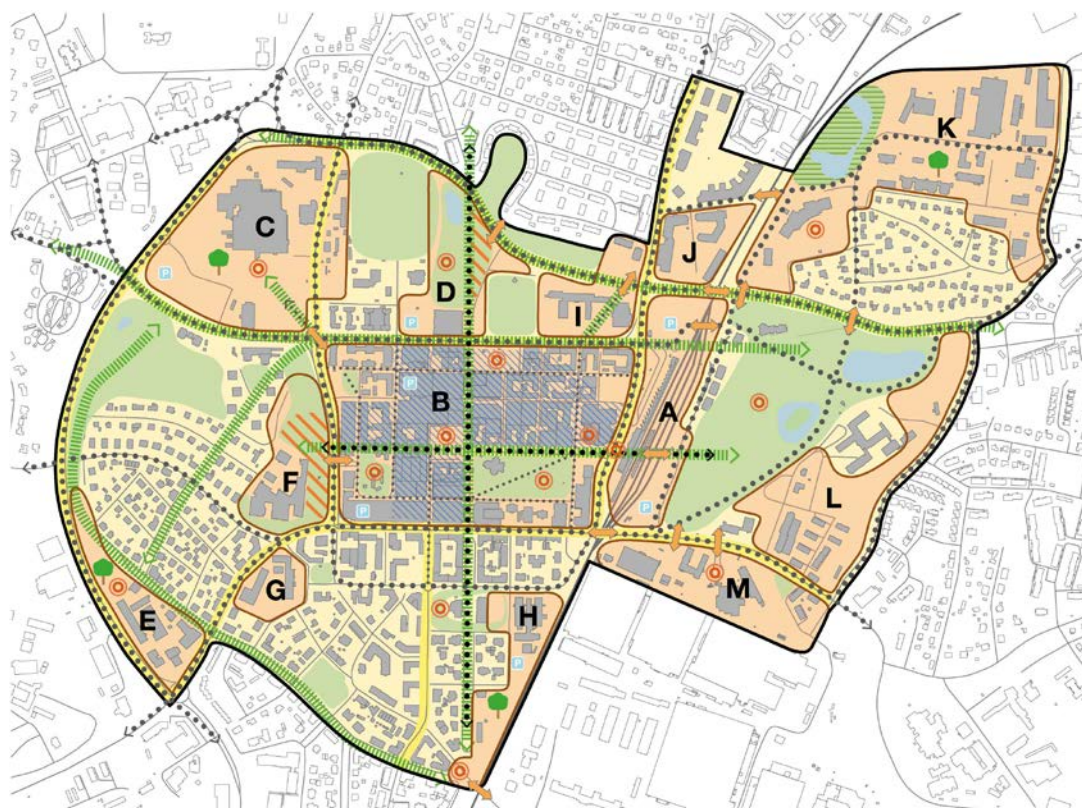
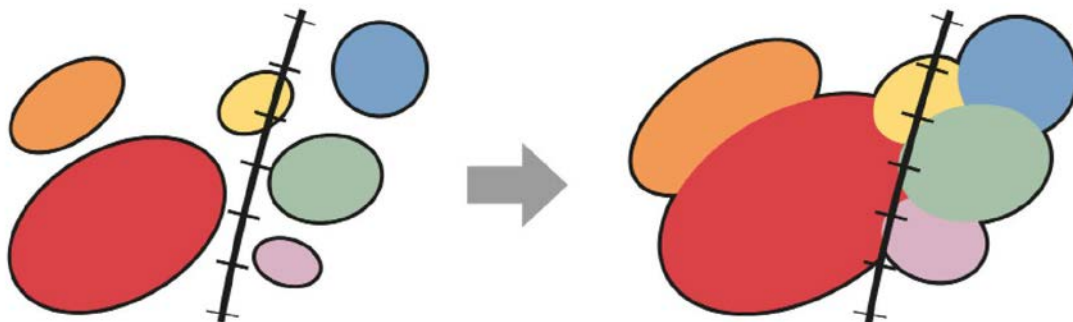
- Följa planprogram med övergripande strukturbild och föreslagen stadshuvudgata.
- Högskoleområdet ska fortsatt vara sammanhållet och ligga nära Science Park Skövde och ges möjlighet att växa och utvecklas.

Centrala Skövde

Område för *mångfunktionell bebyggelse*. För centrala delarna av Skövde finns en fördjupning av översiktsplanen som antogs 2016. Den fördjupade översiktsplanen för centrala Skövde (FÖP C) fortsätter att gälla tillsammans med ÖP 2040. Målet är att centrala Skövde ska utvecklas till en blandstad som ger ett levande centrum. Förtätning och funktionsblandning ska korta avstånden mellan bostäder, arbetsplatser, butiker med mera. Det ska också leda till minskade barriäreffekter och ett rikare folkliv. Stor vikt läggs vid att utveckla mötesplatser och parker; det generella förslaget är en omgestaltning av miljöerna för att få in fler och unika karaktärer som stärker centrala Skövdes attraktivitet. FÖP C visar på goda möjligheter att förtäta. Läs mer i Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde på kommunens webbplats.

Planeringsprinciper centrala Skövde:

- Utvecklingen av Skövdes centrala delar är viktigt; här ska Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde (FÖP C) och Etableringsprogrammet följas.

Centrala Skövde

Fördjupning av översiktsplanen

Laga kraft 2016-06-28

Teckenförklaring

	Planområde
	Pågående markanvändning
	Förtättningsområden A-M
	Park/privat park
	Parkyta som kan tas i anspråk för bebyggelse
	Handelsområde
	Grönstråk
	Huvudstråk för gång och cykel
	Stråk för gång och cykel
	Gångstråk
	Sammanlänkande plats
	Gata med ny gatukaraktär
	Parkering
	Mötesplats tillförs/förtidligas inom området (symbolisk placering på kartan)
	Park/grön funktionsyta som tillförs/förtidligas inom området (symbolisk placering på kartan)

Utvecklingsstrategi och markanvändningskarta FÖP C.

Hentorp

Område för *bostadsbebyggelse med viss service*. Här finns möjlighet till viss förtätning, bland annat genom att omvandla golfbanans driving range till bostadsbebyggelse.

Planeringsprinciper Hentorp:

- Viktigt att värna plats för sport och fritid samt grönområden och utpekade gröna stråk.
- Kompletterande bebyggelse bör ta hänsyn till terräng och ansluta till befintlig struktur.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten.

Skultorp

Skultorp är en tätort med områden för *mångfunktionell bebyg-*

gelse, bostadsbebyggelse med viss service, sport och fritid, grönområden samt verksamheter. Här pekas framtida bebyggelseområden ut som möjliggör fortsatt expansion av Skultorps tätort – dels en fortsättning av Bissgården-området i sydväst, dels ett större tillväxtområde av samhället åt sydost. Båda områdena ligger till största del i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Norr och öster om Skultorps tätort ligger totalförsvarets område för militär verksamhet. Skultorp berörs i nordvästra delen av riksintresse för naturvård och i öster av riksintresse för totalförsvaret samt av riksintresse för Västra stambanan. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer samt i kapitlet Värden och hänsyn > Andra värden och hänsyn*.

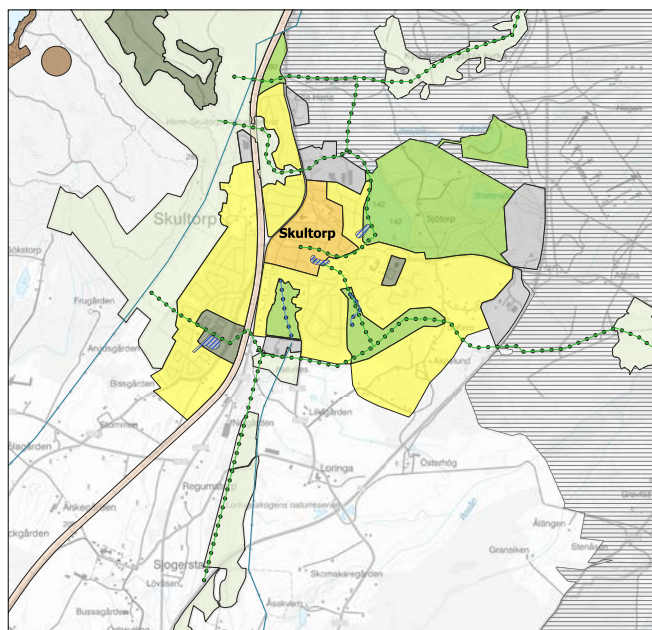
Teckenförklaring

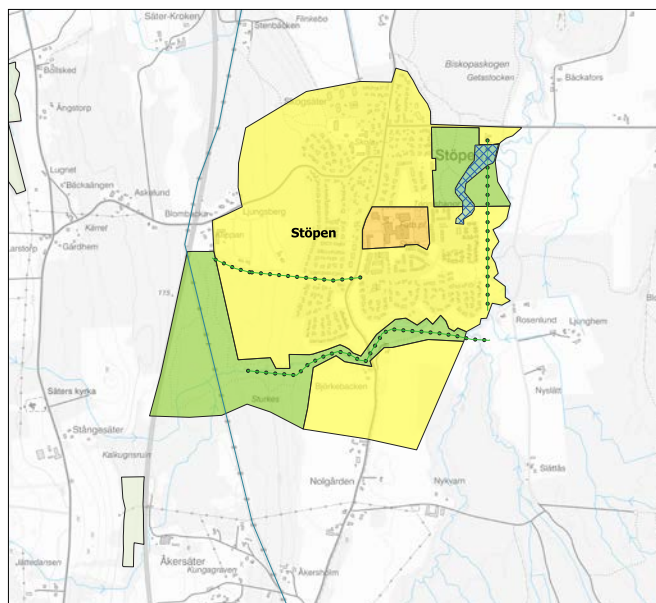
	Grönstråk
	Stråk för skyfall
	Klimatanpassning skyfall
	Framtida dagvattenanläggning
	Mångfunktionell bebyggelse
	Bostadsbebyggelse med viss service
	Bostäder
	Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
	Grönområde
	Sport och fritid
	Verksamhet
	Totalförsvär
	Järnväg med buffertzona
	Teknisk anläggning
	Natur och Friluftsliv

Planeringsprinciper Skultorp:

- Detaljplanearbeten bör föregås av grundundersökningar med anledning av topografi och vattenföring. I sydöstra området bör bebyggelsens placering anpassas till områdets topografi med delvis kuperad terräng och angränsande sankmarksområden.
- Eventuella bullerstörningar från militär verksamhet och väg 26 ska beaktas vid kommande detaljplanearbete.
- Förutsättningar för goda kopplingar mellan befintlig och ny bebyggelse ska skapas genom både visuella kopplingar och gång- och cykelvägar.
- Nohlmarken, som ligger väster om Loringavägen, är naturreservat och Natura 2000-område. Naturreservatet och dess hydrologiska förhållanden får inte påverkas negativt. Tack vare områdets speciella mark- och vattenförhållanden hyser Nohlmarken mycket höga naturvärden, med en stor artrikedom av bland annat orkidéer.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: naturvärden, vattenstråk samt skyfallshantering och dagvatten, fornlämningar, buller och vibrationer från väg respektive järnväg, samt transport av farligt gods. Naturvärden i form av sumpskog vid verksamhetsområde nordväst om trafikplats Skultorp bör ges extra uppmärksamhet.
- Berörda riksintresseområdens kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.

Stöpen

Stöpen är en tätort norr om Skövde stad med områden för *mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service samt grönområden*.

Stöpen ligger delvis inom skyddsområde för grundvattentäkt Stöpen som är Skövdes reservvattentäkt. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Vatten- och avloppsförsörjning*. Stöpen ligger delvis även inom en prioriterad dricksvattenförekomst. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Vatten- och avloppsförsörjning*.

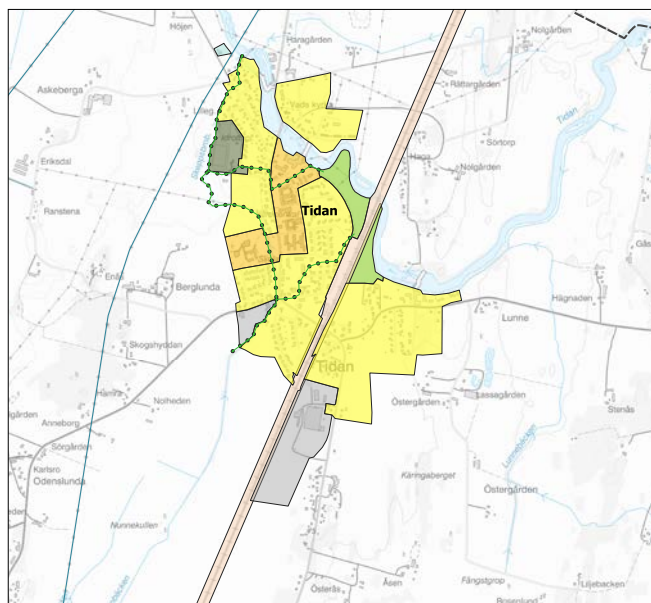
Större områden för ny bostadsbebyggelse föreslås i söder och till viss del i nordväst. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer samt i kapitlet Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Stöpen:

- Vid detaljplanläggning och bygglovsprövning samt projektering, anläggning och förvaltning ska skyddsområde för grundvattentäkt med tillhörande föreskrifter beaktas och följas.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och möjliggöra för olika boendeformer.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, gröna stråk, transport av farligt gods på väg 26, dagvatten och geohydrologi.

Tidan

Tidan är en tätort i nordöstra kommunen med områden för *mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service,*

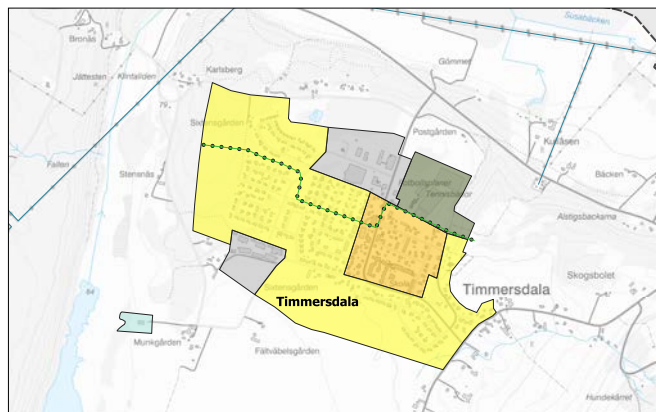

sport och fritid, grönområden och verksamheter.

Ytor för ny bebyggelse finns på flera platser inom tätorten, både i söder, väster och norr. Här finns förtättningsmöjligheter inom befintliga detaljplaner som inte är genomförda, samt ytterligare mark. Längst i norr berörs Tidan av ett riksintresse för kulturmiljövård. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer samt i kapitlet Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Tidan:

- I några av de befintliga, icke utbyggda bostadsområdena är detaljplanerna gamla. Vid behov bör möjligheten prövas att se över dessa detaljplaner utifrån attraktivitet, behov och efterfrågan.
- Översvämningsrisk utmed ån Tidan och Skeppsbrobäcken ska beaktas. Läs mer om översvämnning och skyfall i avsnittet *Klimatanpassning*.
- Berört riksintresseområdes kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.
- Hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, skredbenägen mark, dagvatten, transport av farligt gods på väg 200 samt gröna stråk.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor om spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.

Timmersdala

Timmersdala är en tätort i nordvästra kommunen med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse med viss service, sport och fritid samt verksamheter*.

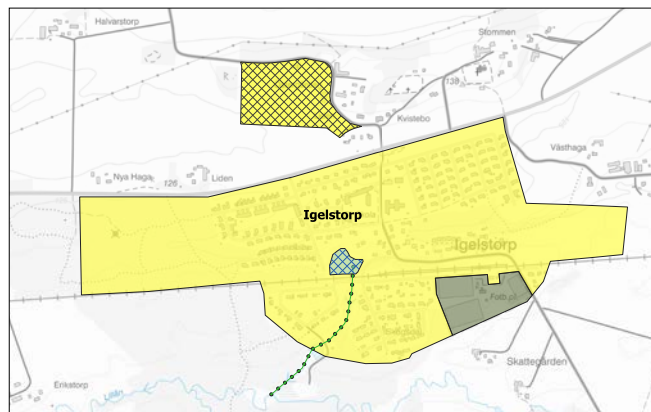
Större områden för ny bebyggelse föreslås i söder respektive väster. I söder utgörs marken av åkermark, i väster av skogsmark som sluttar ner mot samhället.

Delar av Timmersdala gränsar i nordost till landskapsbildsskydd, samt berörs i norr och öster av riksintresse för naturvård respektive kulturmiljövård. Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte påverka dessa värden negativt.

Timmersdala reningsverk har idag (2023) begränsad kapacitet för ytterligare tillskott av ny bebyggelse i Timmersdala, Melledala och Lerdala vilket innebär att Timmersdala reningsverk behöver ett nytt miljötillstånd. Arbetet initierades under 2023 och kommer att kräva en om- och utbyggnad av reningsverket. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer samt Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Timmersdala:

- Hänsyn ska tas till omkringsliggande natur- och kulturvärden samt till områdets geologiska värden.
- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och möjliggöra för olika boendeformer.
- Föresattningar ska skapas för cykelstråk till Långens badplats.
- Hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: magnetfält, dagvatten samt eventuellt behov av ökad kapacitet för avlopp.

Igelstorp

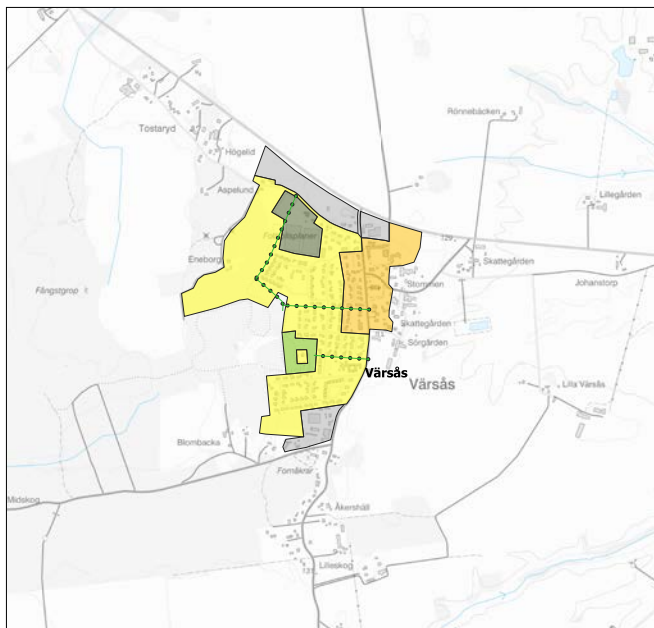
Igelstorp är en tätort öster om Skövde stad med områden för *bostadsbebyggelse med viss service, bostäder och sport och fritid*.

Sammanhängande områden för ny bebyggelse föreslås både åt väster och öster samt norr om väg 49. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Bebyggelse > Bostadsbebyggelse med viss service* samt i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer*.

Planeringsprinciper Igelstorp:

- En vegetationszon bör finnas mellan ny bebyggelse och intilliggande jordbruksmark.
- Bostadsbebyggelsen ska planeras med beaktande av lämpligt skyddsavstånd med hänsyn till närliggande jordbruk.
- Befintligt motionsspår kan komma att påverkas vid ny exploatering, eventuellt behov av ändrad sträckning ska uppmärksammas vid detaljplanering.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och om möjligt skapa förutsättningar för olika boendeformer.
- Hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: natur och kulturmiljöer, transport av farligt gods på väg 49, dagvattenhantering samt eventuellt behov av ökad kapacitet för vatten- och avlopp. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Tekniska anläggningar*.
- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.

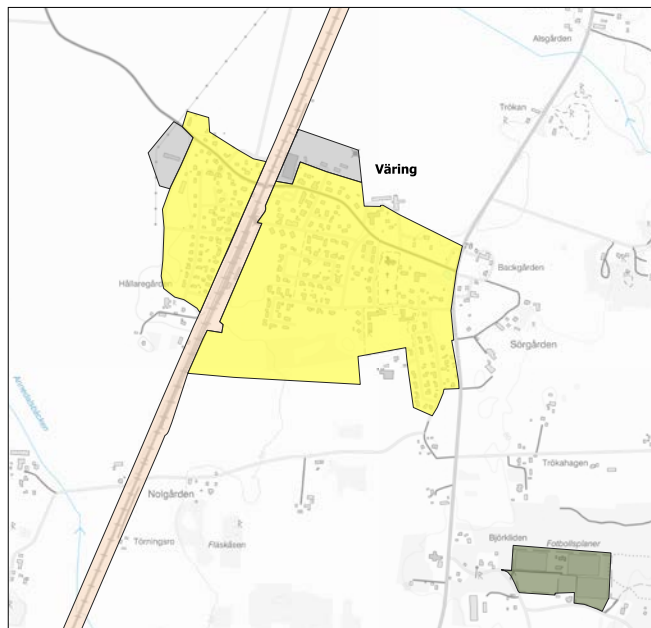
Värås

Värås är en tätort i sydöstra delen av kommunen med områden för *mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service, sport och fritid, grönområden och verksamheter*.

Större områden för ny bebyggelse finns främst i de västra och södra delarna av tätorten. I norr finns även ytor för nya verksamheter. Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer*.

Planeringsprinciper Värås:

- Hänsyn ska tas till gröna stråk, jordbruksmark och lantbruksgårdar i öster, transport av farligt gods på väg 194, dagvatten, samt eventuellt behov av ökad kapacitet för vatten- och avlopp.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och möjliggöra för olika boendeformer.
- Delar av grönområdet väster om bebyggelsen utgörs av en lågpunkt där det sedan länge finns ett större system för avvattnings. Det finns inte något naturligt fall från området. Ytan kan på sikt ha en fortsatt viktig funktion för fördröjning av dagvatten.
- Befintligt motionsspår som ligger i anslutning till bebyggelsen kan komma att påverkas vid ny exploatering, men så långt som möjligt bör anpassning ske så att spårets sträckning kan ligga kvar. I samband med kommunens planerade installation av ny elbelysning har detta beaktats.

Väring

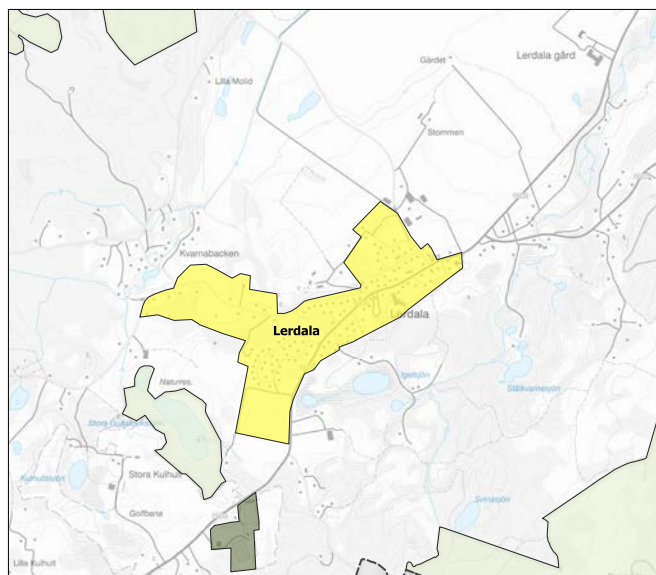
Väring är en tätort i nordöstra kommunen med områden för *bostadsbebyggelse med viss service, sport och fritid och verksamheter*.

Sammanhängande områden för ny bebyggelse föreslås främst i södra delarna samt i västra delen av tätorten. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Bebyggelse > Bostadsbebyggelse med viss service*.

Planeringsprinciper Väring:

- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och om möjligt skapa förutsättningar för olika boendeformer.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: farligt gods på järnväg och väg 200 samt dagvatten.

Lerdala

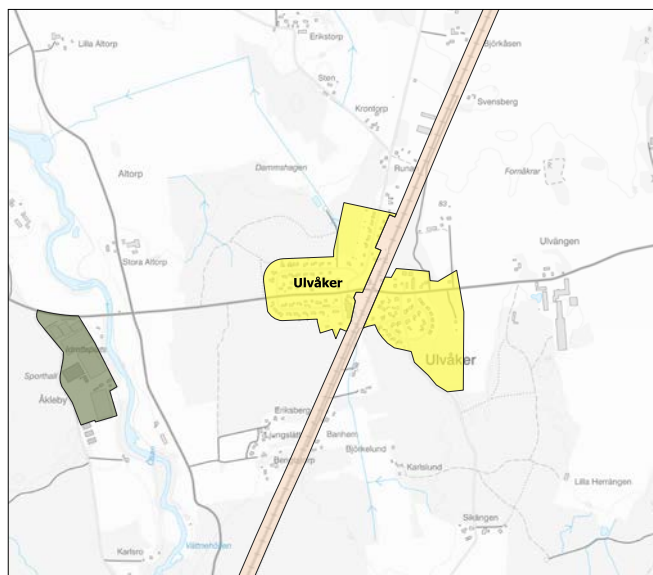
Lerdala är en tätort i nordvästra kommunen med områden för *bostadsbebyggelse med viss service och sport och fritid.*

Sammanhängande områden för ny bebyggelse föreslås åt väster, söder och norr. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning>Bebyggelse>Bostadsbebyggelse med viss service*.

Lerdala ligger inom prioriterad dricksvattenförekomst Mell-
dala. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Vatten- och
avloppsförsörjning*.

Planeringsprinciper Lerdala:

- I några av de befintliga, icke utbyggda bostadsområdena är detaljplanerna gamla. Vid behov bör möjligheten prövas att se över dessa detaljplaner utifrån attraktivitet, behov och efterfrågan.
 - Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och om möjligt skapa förutsättningar för olika boendeformer.
 - Hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer berör natur och kulturmiljöer, landskapsbildsskydd, dagvatten samt eventuellt behov av ökad kapacitet för avlopp.
 - Berört riksintresseområdes kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och prövning av bygglov eller förhandsbesked.
- Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.

Ulvåker

Ulvåker är en tätort norr om Skövde stad med områden för *bo-
stadsbebyggelse med viss service och sport och fritid.*

Sammanhängande områden för ny bebyggelse föreslås främst åt sydöst men även åt nordväst. Läs mer i kapitlet *Mark- och vattenanvändning>Bebyggelse>Bostadsbebyggelse med viss service*.

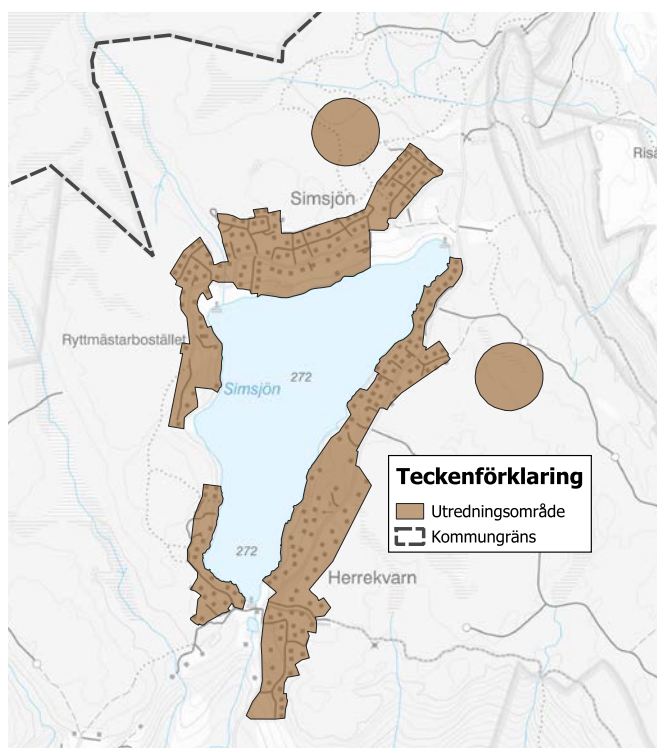
Planeringsprinciper Ulvåker:

- Hänsyn ska tas till Västra stambanan med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.
- Ny bebyggelse bör ta vara på områdets karaktär och om möjligt skapa förutsättningar för olika boendeformer.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: dagvatten och farligt gods på järnväg.

Utredningsområden

Några områden som kan vara lämpliga för utbyggnad behöver först studeras ytterligare. Det gäller Simsjön och Hasslums övningsområde. Utredningsområden i Simsjön kan du läsa om här och utredningsområde Hasslum finns beskrivet under avsnittet *Verksamhet och industri*.

Simsjöområdet

Utredningsområde, steg 1.

Fritidsbebyggelsen runt Simsjön har vuxit fram sedan 1930-talet. Simsjön är en av få badsjöar i Skövde stads närområde och området har 2023 cirka 370 bebyggda fastigheter. De flesta av tomterna är mycket små och vägnätet har låg standard. Det finns områdesbestämmelser (upprättade 1993, reviderade 2010), men efter avsteg under årens lopp har det i dagsläget blivit ottydligt vad som gäller vid exempelvis bygglovsprövning, ansvar och tillsyn. En omvandling till permanentboende pågår, vilket aktualiserar behoven att hantera dagens risker, ansvar samt vägledning i bygglovsnämnden.

Rapporten *Simsjöområdet – utredning* (upprättad 2022-02-08 av

SSB) är ett arbetsmaterial framtaget som kunskapsunderlag inför fortsatt arbete och beskriver vad som behöver göras för att skapa struktur och tydlighet både för fastighetsägare och för kommunen som tillsynsmyndighet.

Förutsättningar för fortsatt utveckling och byggnation i Simsjöområdet bör utredas stegvis, i tre faser.

1. Förstudie befintligt område
2. Förstudie nytt område
3. Planprogram för hela området

Steg 1: Förstudie, befintliga bebyggelseområden

Huvudfrågan för området är inriktningen och fördelningen mellan fritidshusområde och bostadsbebyggelse och om alla delområden ska ha samma reglering. Detta med tanke på att förutsättningarna för reglering och standardhöjningar skiljer sig åt mellan olika delområden.

En viktig fråga att hantera i steg ett är säkerheten med tanke på både framkomlighet och brandsäkerhet. I dagsläget är bedömningen att utryckningsfordon inte kan komma fram till alla adresser i området. Bebyggelsen frångår i flera delar det gällande kravet på åtta meter mellan byggnader.

Genom att i etapper ta fram ett antal detaljplaner kan villkoren tydliggöras för såväl fastighetsägare som för berörda tjänstepersoner och politiker. I kartbilden på nästa sida redovisas ett förslag på indelning inför ett kommande detaljplanearbete för befintligt område.

Steg 2: Förstudie, förutsättningar nya områden

Steg två handlar om att ta reda på möjligheterna för vidare utveckling av Simsjöområdet som helhet, där flera delområden kan ingå. Utredningen ska utgöra underlag för fortsatta beslut. Markeringen på markanvändningskartan är endast symboliskt illustrerad med en cirkel. Frågor som behöver studeras är bland annat naturvärden, riksintressen, vägdragning och grova avgränsningar för eventuellt tillkommande bebyggelseområden. Förstudien behöver visa att hänsyn kan tas och att värden såsom riksintressen, Natura 2000, naturreservat inte påverkas negativt.

Angränsande områden på bergsplatan och bergskanten omfattas av riksintresse för naturvård, friluftsliv och Natura 2000. Delar av dessa ingår i de två naturreservaten *Klasborg* och *Våmbs ängar* samt *Sydbillingen*. Vissa delar är också klass 1-områden i naturvårdsprogrammet. I och i anslutning till områdena finns vattendrag och sankmarker att beakta. Även att berggrunden ligger ytligt behöver beaktas.

En ökad bebyggelse kommer att medföra mer trafik till Simsjöområdet, kanske främst norrifrån på Simsjövägen. Detta innebär med största sannolikhet att delar av Simsjövägen behöver byggas om i en delvis ny sträckning. En studie av ett möjligt scenario vid en sådan sträckning har genomförts (2018). På markanvändningskartan redovisas sträckningen från denna studie som en eventuell ny väg.

En ökad bebyggelse i Simsjöområdet medför också behov av att bygga ut vatten- och avloppssystemet. Denna fråga behöver utredas, liksom geoteknik, hydrologi, dagvatten- och skyfallsfrågorna.

Det bör även tas fram en nyttokostnadsanalys (NKA) för en utbyggnad av Simsjöområdet.

I samband med förstudiearbetet eller i anslutning till arbetet med steg 3, Planprogram bör även en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram. Denna bör även inkludera en eventuell ny vägsträckning.

Steg 3: Planprogram, hela området

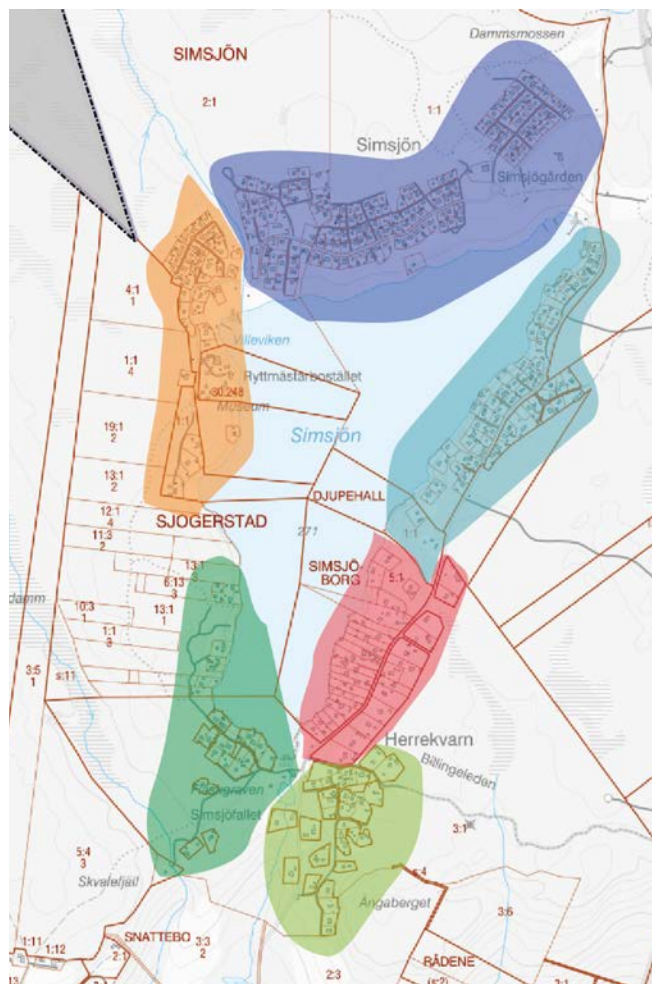
Utifrån steg två är det möjligt att fatta beslut om fortsatt utveckling av nya bebyggelseområden. För hela Simsjöområdet bör ett planprogram (eller FÖP) tas fram för att ge en helhetsbild till efterföljande detaljplanarbeten.

Utgångspunkt för planprogrammet (eller FÖP) ska vara de tre hållbarhetsdimensionerna (social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet) samt utifrån ett helhetsperspektiv. Frågor som bör ingå i planprogrammet är exempelvis mobilitet och hållbara transportsystem, tillgång till gång-, cykel- och kollektivtrafik, behov av skola, barnomsorg och annan service. Andra delar är kulturhistoria, arkitektur, övrig infrastruktur, möjlig exploateringsgrad, etappindelning och typ av bostadsbebyggelse. Detaljerad områdesavgränsning behöver studeras utifrån platsens specifika förutsättningar. Utöver framtagna MKB och NKA bör även en konsekvensbeskrivning av de sociala konsekvenserna göras.

Planeringsprinciper Simsjöområdet:

- Fortsatt utredning av området krävs och ska genomföras som tre steg enligt beskrivning ovan.
- Beslut om nya bebyggelseområden ska föregås av ett planprogram eller fördjupning av översiktsplanen för hela Simsjöområdet.
- För att orsaka så liten skada som möjligt på områdets värden bör utgångspunkten för utredningarna vara balanseringsprincipen* eller liknande.

* **Balanseringsprincipen** - fyra steg som innebär att negativ påverkan ska (1) undvikas, (2) minimeras. Därefter finns kompensationsåtgärder (3 och 4). Steg tre innebär att negativ påverkan som inte kan undvikas eller minimeras ska utjämnas i sitt funktionella sammanhang och i steg fyra får påverkan ersättas på annat sätt.

Förslag på indelning inför kommande detaljplanarbete. Bilden är hämtad ur rapporten Simsjöområdet – utredning (2022-02-08).

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen, bland annat inom våra LIS-områden.

Strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) regleras i 7 kap. miljöbalken. Med områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses ett område som är lämpligt för utveckling av landsbygden och som är av ett sådant slag och omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Innan ett LIS-område byggs ut ska det föregås av en detaljplanläggning.

Skövde kommuns utpekade LIS-områden redovisas på markanvändningskartan, se bild på nästa sida. Områdena är belägna vid sjöarna Vristulven samt Lången och är avsedda för fritidshusbebyggelse respektive permanentbostäder.

Bebyggelsen bedöms kunna bidra till en positiv landsbygdsutveckling och förstärka utvecklingsmöjligheterna, framför allt för Timmersdala samhälle genom att stötta och stimulera social service. En viktig faktor som har legat till grund för förslagen till LIS-områden är just tillgången till teknisk och social service som vatten- och avloppsanläggning, kollektivtrafik, livsmedelsbutik, skola, förskola med mera.

När LIS-områdena har pekats ut har vissa områden undantagits eftersom de bedömts olämpliga utifrån ett helhetsperspektiv.

De undantagna områdena är:

- tysta områden
- områden som är översvämningskänsliga
- skredbenägna områden

- områden med beslutade biotopskydd eller landskapsbildskydd samt naturreservat
 - områden med klass 1 och 2 i kommunens naturvårdsprogram
 - områden med höga biologiska värden för växt- och djurlivet.
- Dessa områden finns redovisade och beskrivna i inventeringar, karteringar och beslut, vilka i sin tur finns redovisade i kommunens digitala kartunderlag.

Områden vid sjön Lången

Områdena ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i Melldala. Områdena bedöms lämpliga för permanentboende i form av enbostadshus. Områdena ligger i kanten av ett större riksintresse för kulturmiljövård och ligger inom *Områdesbestämmelser för del av Nordbillingen* vars syfte är att ta hänsyn till områdets kulturmiljö och byggnadstradition genom utökad bygglovsplikt.

Området ligger delvis inom prioriterad dricksvattenförekomst Melldala. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Vatten- och avloppsförsörjning*.

Planeringsprinciper LIS Lången:

- Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten- och avlopp.
- Hänsyn ska tas till yttre och inre vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter.
- Förutsättningar ska skapas för cykelstråk till Timmersdala.
- Lämpligt omhändertagande av dagvatten ska utredas i detaljplaneskedet och där utgångspunkten i första hand är lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).
- Berört riksintresseområdes kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och prövning av bygglov eller förhandsbesked. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Riksintressen*.

Områden vid sjön Vristulven

Områdena ligger i anslutning till befintlig fritidshusbebyggelse. Områdena är lämpliga för fritidshusbebyggelse.

Planeringsprinciper LIS Vristulven:

- Anpassa ny bebyggelse till befintlig fritidshusbebyggelse.
- Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten- och avlopp.
- Lämpligt omhändertagande av dagvatten ska utredas i detaljplaneskedet och där utgångspunkten i första hand är lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).

Areell näring

Ytor för areell näring ingår i ytor redovisade som *landsbygd* i mark- och vattenanvändningskartan. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn* > *Areella näringar*.

Vatten

Vattenområden som redovisas på markanvändningskartan innefattar sjöar, vattendrag och dammar. För dessa områden gäller övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut. Läs mer i det här kapitlet under avsnitten *Klimatanpassning* samt *Tekniska anläggningar* och i kapitlet *Värden och hänsyn* > *MKN vatten*.

Verksamhet och industri

Skövde är navet i Skaraborg och en av fyra delregionala kärnor i Västra Götaland. Här behövs ytterligare utbyggnad för verksamheter och industri; samtidigt är det viktigt att utnyttja marken mer effektivt. Nedan beskrivs de områden för verksamheter och industri som redovisas på markanvändningskartan. I dagsläget ser kommunen inte att större verksamhetsetableringar är rimligt på mindre tätorter och har därför inte pekat ut ny mark för detta i alla orter. Vid en eventuell förfrågan ska möjligheterna på aktuell plats undersökas i det enskilda fallet.

På markanvändningskartan redovisas ytor på tre sätt: som **Verksamhet och industri**, som **Verksamhet** samt som **Totalförsvaret**.

I *Verksamhet och industri* ingår traditionella industriområden. Tyngdpunkten ligger på verksamhet som kan vara störande för omgivningen och därför inte är förenlig med bostäder. Det kan exempelvis handla om verksamheter som är ytkrävande, genererar tung trafik eller som påverkar omgivningen med buller eller lukt. Vissa av dessa verksamheter är riskobjekt. I användningen verksamhet och industri ingår exempelvis fabriksområdet för Heidelberg (tidigare Cementa) kalkstensbrytning, som

även omfattas av riksintresse för ämnen och material. Läs mer om riskobjekt i avsnitt *Det robusta samhället > Samhällsviktig verksamhet och riskobjekt*.

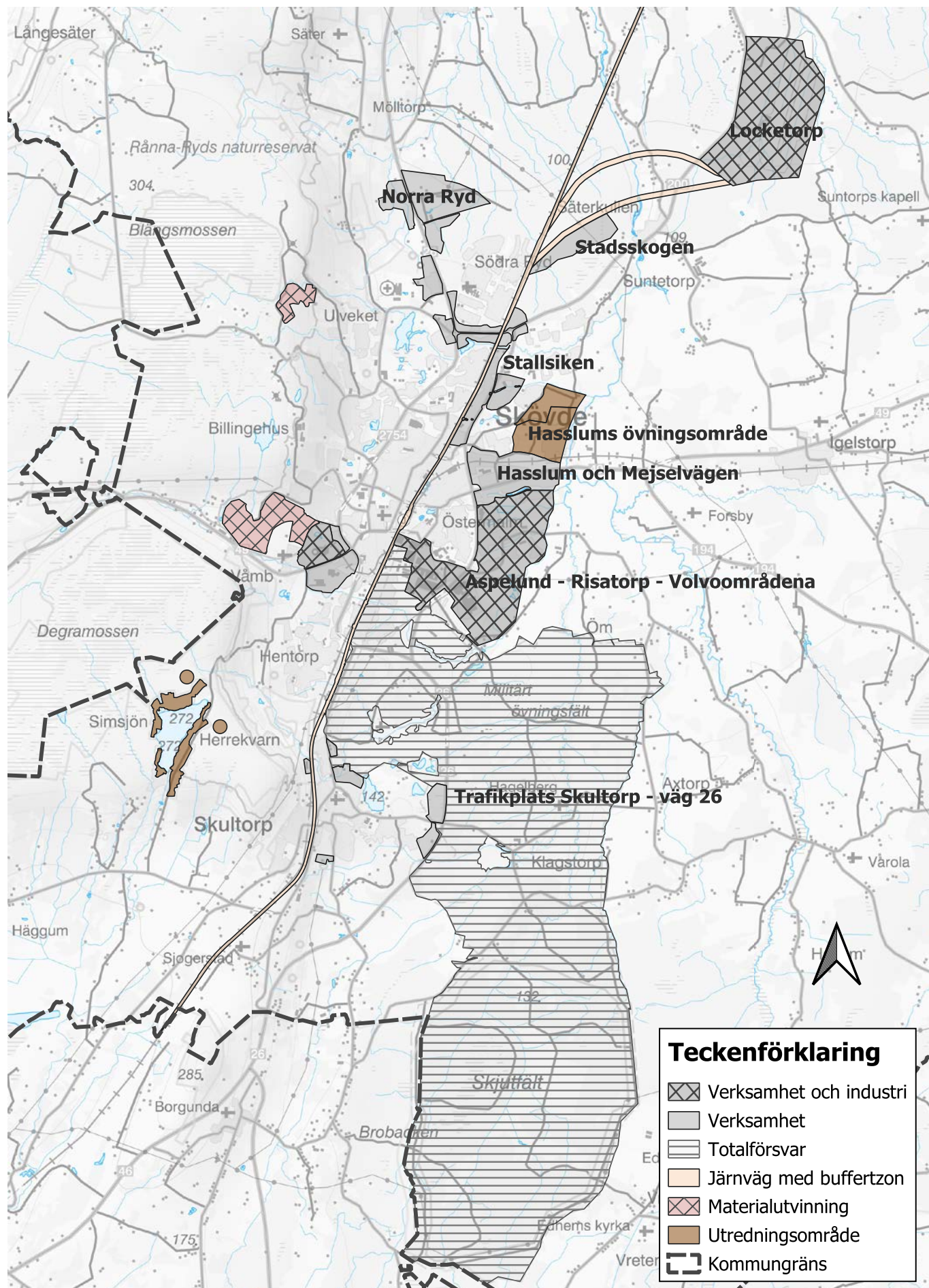
Verksamhet inkluderar inte industri men har i övrigt ett brett spann av verksamhetstyper som är mindre störande för omgivningen. Exempelvis lokaler för serviceverksamhet, tillverkning, lager, verkstäder och partihandel samt ytrkävande samhällsviktig verksamhet.

Totalförsvaret visar Försvarsmaktens verksamhetsområde för skjutfältet. Detta är en del av riksintresse för totalförsvaret. Ytan korsas av befintliga gröna stråk som fungera som spridningskorridorer för djur och natur. Exakt dragning redovisas inte utan kopplingen är det som ska upprätthållas. Läs mer om hela riksintresset i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Utredningsområde Hasslum beskrivs också i det här avsnittet.

Planeringsprinciper verksamhet och industri:

- Komplettering inom verksamhetsområden bör undersökas
- För ett effektivt markutnyttjande bör samutnyttjande av mark för bland annat infarter och parkeringsplatser undersökas i planläggning och bygglovgivning.

Större utbyggnadsområden för verksamheter

Nedan beskrivs de områden för verksamheter och industri som innefattar större ytor för ny exploatering. Övriga områden för verksamheter och industri innefattar mindre ytor för ny exploatering och där viss komplettering och förtätning kan ske.

Locketorp

Område för *verksamhet och industri*. Ligger norr om Skövde stad och har tidigare varit flygplats.

Locketorp är avsett för storskalig industri med tillhörande funktioner som tekniska anläggningar. Området ger förutsättningar för storskalig industri där så kallad Sevesoverksamhet* är tillåten. Verksamheterna inom området tillåts vara störande. Till området möjliggörs en ny väganslutning till väg 200 samt järnvägsanslutning med industrispår. För större delen av området (etapp 1) finns en detaljplan (laga kraft 2024).

Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Locketorp:

- Området ska reserveras för storskalig verksamhet. Ny detaljplan för området blir styrande. En detaljplan för etapp två (nordvästra delen av området) ska ge förutsättningar som överensstämmer med etapp 1.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: transport av farligt gods, geoteknik, hydrologi, markföroreningar, PFAS, fornlämningar, naturvärden samt dagvatten- och skyfallshantering.
- I nordvästra delen av verksamhetsområdet finns en utpekad nyckelbiotop med en artrik tallskog som ska beaktas vid fortsatt planläggning i området.

Aspelund–Risatorp–Volvoområdena

Område för *verksamhet och industri*. Ligger i sydöstra delen av Skövde stad. Här finns bland annat reningsverket Stadskvarn, Skövde slakteri, Skövde Värmeverk, Volvofabrikerna, en återvinningscentral samt ett tidigare deponiområde (Risängen). Vissa möjligheter till expansion finns inom området, främst åt öster och sydost.

Planeringsprinciper Aspelund–Risatorp–Volvoområdena:

- Hänsyn ska tas till farligt gods, dagvatten, grönstråk samt skredbenägen mark i anslutning till Svesån. Området innehåller platser med förorenad mark.

- Framtida expansionsmöjligheter för återvinningscentralen och dess materialhantering ska beaktas inom området.

Norra Ryd

Område för *verksamhet*. Området ligger norr om Skövde stad, på båda sidor om väg 26. Stora delar av området har nyligen fått detaljplaner antagna (2016 resp. 2022). Ytterligare expansionsmöjligheter i Norra Ryd föreslås främst åt öster.

I samband med utbyggnad av Skövde vid Stadsskogen, Norra Ryd samt Locketorp föreslås framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels som led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*.

Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Norra Ryd:

- Hänsyn ska tas till transport av farligt gods på väg 26, dagvatten, små vattendrag som rinner genom området och eventuella naturvärden inom området som bör inventeras.

Stadsskogen

Område för *verksamhet*. Stadsskogen är ett större område mellan Törebodavägen och Västra stambanan där en del av Stadsskogens område föreslås för verksamheter. Området är relativt plant, lite småkuperat i de sydvästra delarna, och innehåller huvudsakligen barrskog samt en del kalhyggen. Små vattendrag rinner genom området.

Stadsskogen ligger inom avrinningsområdena till vattenförekommsterna benämnda Luttran samt Ösan till Frösve. Läs mer i *Värden och hänsyn > MKN Vatten*.

Stadsskogen har förutsättningar att bli en ny stadsdel i norra delen av Skövde centralort och binda samman befintlig bebyggelse i Södra Ryd med den framväxande Trädgårdsstaden söder om Törebodavägen. Stadsskogen innehåller områden för såväl bebyggelse som verksamheter och grönområde. Närmast Västra stambanan finns ytor med anknytning till järnvägen.

Nya verksamhetsytor finns i västra och norra delen av Stadsskogen, i anslutning till väg och järnväg. Även i anslutning till södra och östra delen av cirkulationsplats finns markområden för verksamhet.

* **Sevesoverksamhet** Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Syftet med lagen är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Om verksamheten omfattas av lagen eller inte beror på mängden av det farliga ämnet/ämnena som kan förvaras. Alla verksamheter som omfattas av denna lag måste anmälas till Länsstyrelsen.

I samband med utbyggnad av Stadsskogen, Norra Ryd samt Locketorp föreslås framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*. Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*. Läs mer om Stadsskogen i avsnittet *Större utbyggnadsområden för bebyggelse*.

Planeringsprinciper Stadsskogen:

- Detaljplanering ska föregås fördjupning av översiktsplanen, alternativt ett planprogram för hela området. I detta arbete ska gränser och utbredning av föreslagna bostads- och verksamhetsytor studeras noggrannare. Möjligheten till ett framtida stationsområde (för tåg och buss) ska också beaktas.
- Efterfrågan på och behov av olika typer verksamhetsytor ska beaktas och säkerställas. Bland annat bör behovet av en yta för ny återvinningscentral utredas. För att öka återbruk och cirkularitet bör en sådan anläggning samordnas och samlokaliseras med verksamhet för återbruk, renovering och reparationer.
- En övergripande trafikplanering för hela Stadsskogen bör ske tidigt i processen och även innefatta en ny vägkoppling mellan väg 26 och väg 200. I planeringen bör även anslutningsmöjligheter till verksamhetsytorna söder och öster om Horsa-rondellen tas med.
- Hänsyn ska tas till Västra stambanan (riksintresse) med ett 45 meter brett bebyggelsefritt område på båda sidor av spåren utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet *Järnväg*.
- I planförslaget redovisas användningen Järnväg i en bredare korridor som också möjliggör plats för pendelperrong, överlämningsbangård, terminalområde samt två alternativa utredningskorridorer för industrispår. Hänsyn och eventuell samplanering ska ske för områden avsett för järnvägsändamål samt för eventuellt terminalområde.
- God tillgänglighet ska skapas för alla trafikslag att nå en eventuell pendelstation från Stadsskogen, Trädgårdsstaden och Södra Ryd.
- Övriga viktiga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: buller, transport av farligt gods på järnväg och väg 200, geoteknik, naturvärden samt dagvattenhantering.

Hasslum och Mejselvägen

Område för *verksamhet*. Området ligger i östra delen av Skövde stad, öster om väg 26 och i anslutning till väg 49. Här finns bland annat företagsverksamhet, kontor, undervisningslokaler, bygghandel, bilverkstad, biltvätt, plats reserverad för ny brandstation samt Hasslums övningsområde. Det centrala läget ger goda möjligheter för utveckling nära bostäder och service i Skövde Science City (Mariesjö).

På fastigheten Motorblocket 1 pågår utfyllnad med sotsand. Därefter kan ytan ställas i ordning för verksamhetsetablering. Inom område Hasslum-Mejselvägen finns verksamheter som i dag kan hamna i konflikt sinsemellan på grund av expansionsbehov, transportbehov och säkerhet. Utmaningarna kan vara svåra att lösa i gällande detaljplaner. Det ställer krav på att ändra och upprätta nya detaljplaner.

För området vid Mejselvägen finns ett godkänt planprogram (*Planprogram för Stadskvarn-Aspelund*, 2009).

Utredningsområde Hasslum

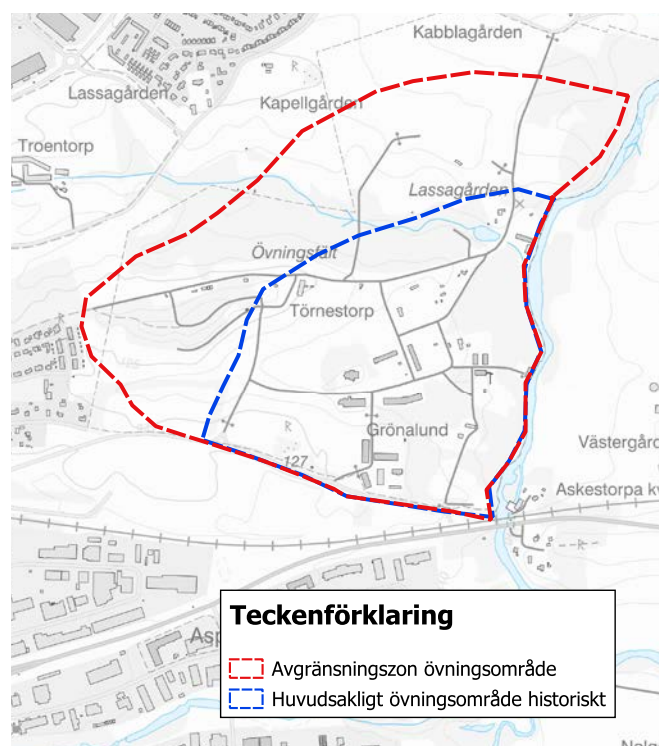
För att möjliggöra viktiga samtal och kommande beslut om övningsverksamheten på Hasslums övningsområde har detta och områdena direkt norr och nordväst om övningsområdet fått markanvändningen *utredningsområde*. Här kan det på sikt antingen handla om bostäder, utökning av verksamhetsområdet, kontor eller delvis grönområde. Lämplig markanvändning beror på övningsverksamheten, huruvida den ska vara kvar på platsen och vilken typ av övning det i så fall handlar om.

Bakgrund om övningsområdet

Övningsverksamheten vid Hasslum startades på 1950-talet och användes bland annat av Försvarmakten. Statliga Räddningsverket utövade verksamhet inom området mellan 1986 och 2008, då området togs över av företaget Swedish Rescue Training Center. Sedan 2015 bedrivs verksamheten av Räddningstjänsten Skaraborg.

Brandövningsverksamhet har hållits på flera platser inom området. De brandsläckningsskum som tidigare användes vid övningarna har generellt varit de som använts på marknaden då. Dessa brandsläckningsskum innehöll till en början PFOS men även släckskum innehållande PFOA förekom. Senare blev det allt vanligare med fluorotelomer-baserade brandsläckningsskum, med tex PFBS och PFHxS. Sedan år 2009 har endast vatten används vid brandsläckningsövningar, med Kemplan som undantag där släckskum användes fram till hösten 2015. De analys-

resultat som redovisas i rapporten *Miljöteknisk undersökning av Hasslums övningsområde Skövde (2020)*¹ visar tydligt att övningsområdet är påverkat av den historiska verksamheten. Höga halter av PFAS har påträffats i samtliga medier (grundvatten, ytvatten, jord, samt i löv- och trädved) som har provtagits.

Kartbilden visar övningsområdets huvudsakliga avgränsningar historiskt samt under senare tid.

Planeringsprinciper Hasslum:

- Fortsatt utredning av området krävs. För att komma vidare i planeringsfrågan om lämplig framtida markanvändning i området behöver övningsverksamhetens behov, omfattning och lämplig lokalisering först utredas klart och ett ställningstagande göras. Med detta som stöd blir förutsättningarna för övrig planering tydlig och kan fortsätta.
- Eventuellt behov av ny vägkoppling mellan Hasslum och Trädgårdsstaden och i så fall lämplig sträckning för denna, bör ingå i den fortsatta utredningen av området.
- Lämplig marksanering ska utredas och genomföras senast i samband med ytterligare etableringar eller ingrepp i marken inom Hasslums övningsområde.

- Utmed Ösan och Svesån kan marken vara skredbenägen. Därför kan särskilda geotekniska undersökningar krävas.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: transport av farligt gods på väg 49, dagvatten, strandskydd, mindre vattendrag, PFAS, gröna stråk, befintlig dagvattendamm, skyfall, naturvärden samt fornlämningar.

Stallsiken

Område för verksamhet. Handelsområdet Stallsiken ligger mellan Västra stambanan och Östra leden (väg 26), runt Trafikplats Stallsiken. De centrala delarna på båda sidor om Östra leden är främst till för storskalig handel, medan de norra och södra delarna är avsedda för ej störande verksamheter och viss handel.

Planeringsprinciper Stallsiken:

- Det är viktigt med anpassning och god koppling/anslutning till Skövde Science City (Mariesjö) genom kommunikationsstråk för buss samt gång och cykel. Det är också viktigt med god koppling över Östra leden.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta: gröna stråk, dagvattendammar och dagvattenhantering, strandskydd och transport av farligt gods på väg 26 och järnväg.

Trafikplats Skultorp: väg 26

Område för verksamhet. Platsen ligger i direkt anslutning till Trafikplats Skultorp på väg 26. Marken är relativt plan och främst bevuxen med barrskog. Området har ett bra "annonsläge" utmed väg 26.

Planeringsprinciper Trafikplats Skultorp:

- Med anledning av närheten till totalförsvarets verksamhetsområde ska tidigt samråd ske med Försvarsmakten.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: transport av farligt gods på väg 26, dagvatten, geoteknik (finns mindre områden med skred i finkornig jordart). Naturvärden i form av sumpskog i nordväst ska beaktas.

Materialutvinning: täktverksamhet

Markanvändningskartan redovisar två områden för materialutvinning. Dessa områden omfattar beslutade täktillstånd för Heidelbergs (tidigare Cementa) kalkstenstäkt samt för Billingsryds diabastäkt. Båda dessa täkter ligger i direkt anslutning till Skövde centralort och har fyndigheter som är av riksintresse

¹ Miljöteknisk undersökning av Hasslums övningsområde Skövde, Golder Associates AB, rapport 1788603, 2020-06-11

för ämnen och material enligt miljöbalken. Dessa områden behöver därmed avgränsas tydligt på markanvändningskartan.

Båda dessa områden sammanfaller helt eller delvis med riksintressen för naturvård och friluftsliv. Avvägningar och bedömningar om vilket riksintresse som ska ges företräde i de fall dessa inte är förenliga avgörs i samband med en ansökan och prövning om täkttillstånd.

Kommunen ser positivt på möjligheter att få delta i dialog med verksamhetsutövare för att se vilken typ av återställning som kan vara lämplig den dag då brytningen upphör.

Läs mer om riksintressen och kommunens ställningstagande i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Övriga grus- och bergtäkter i kommunen är inte särskilt utpekade på markanvändningskartan.

Tillstånd till täktverksamhet prövas enligt miljöbalken.

Trafik och transporter

För att närma sig ett hållbart samhälle krävs att fler ändrar sina resvanor. Här har transportinfrastrukturen stor betydelse. En förflyttning mot mer yteffektiva transportsätt är en viktig del i att skapa den attraktiva stad och kommun som vi vill ha. Skövde kommun prioriterar de hållbara färdssätten kollektivtrafik, gång och cykel.

Transportsektorn utvecklas snabbt, både med förnybara drivmedel för minskade utsläpp och med självkörande fordon för ökad trafiksäkerhet. Nya drivmedel löser dock inte trängseln eller den ökade platskonkurrensen i staden, och drivmedlen kommer troligtvis inte heller räcka till. Därför behöver också

vägtrafikens volym minska och effektiviteten i det befintliga systemet förbättras. Skövde kommun arbetar med detta bland annat i arbeten kopplat till energi- och klimatplanen.

I ÖP 2040:s utvecklingsinriktning anges de övergripande och strukturbildande väg- och kollektivtrafikstråk samt stationer, större hållplatser och pendelparkeringar som avses bli bestående.

Våren 2012 antog kommunfullmäktige en trafikstrategi för Skövde. Strategin har sex inriktningsmål; Attraktiv utveckling av centrum, Hållbara resmönster, Tillgänglig stad, Goda pendlingsmöjligheter, Trygg stad samt Trafiksäker stad. Syftet med strategin är att identifiera den önskade utvecklingen av Skövdes trafiksystem samt åtgärder för att nå dit.

Sedan strategin antogs har Skövde centralort utvecklats snabbt. Det betyder att det finns delar i strategin som behöver revideras. I samband med att kommunen uppdaterar sin Trafikstrategi ska trafikflödena i Skövde centralort ses över, inkluderat en utbyggnad enligt ÖP 2040, och eventuella behov av ytterligare åtgärder i trafikinätet ska analyseras.

Fenomenet att ökad tillgång på infrastruktur skapar ett ökat antal resor kallas inducerad trafik. Begreppet används för att förklara att nya bilvägar inte bara flyttar biltrafik utan även genererar fler bilresor. Om Skövde kommun ska växa och utvecklas hållbart behöver vi därför skifta mot fler hållbara resor och färre resor totalt, snarare än att bygga fler vägar. Det kommande arbetet med att uppdatera kommunens trafikstrategi kommer undersöka bästa tillvägagångssätt.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikplanen för Skövde (*Kollektivtrafikplan för Skövde år 2025, med utblick 2035*) beskriver hur kollektivtrafiken behöver utvecklas för att nå de nationella, regionala och lokala målen för 2025 om en högre marknadsandel för kollektivtrafiken samt om befolkningstillväxt. De övergripande målen handlar om att stödja en hållbar region- och stadsutveckling, underlätta ett smidigt vardagsliv samt öka andelen hållbara resor med kollektivtrafik, gång och cykel. Det ska vara lättare än i dag att kombinera olika färdssätt; lätt att byta mellan buss och cykel, att variera sig och känna sig trygg med valet av färdssätt. Samtidigt ska stadsstrukturen också vara bättre anpassad till att fler människor som lever och bor i staden har nära till kollektivtrafik.

Resecentrum i Skövde stad är en viktig knutpunkt för kollektivtrafiken och har en avgörande funktion för Skövdes och hela Skaraborgs fortsatta utveckling.

Planeringsprinciper kollektivtrafik:

- Skövde kommun prioriterar de hållbara färdssätten och arbetar för att uppnå målen i trafikstrategin och kollektivtrafikplanen. Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik prioriteras.
- Skövde kommun arbetar för ökat hållbart och tryggt resande. Det är av största vikt att Resecentrums förutsättningar och framtida behov beaktas och tas tillvara.
- När nya områden planeras ska framkomligheten för kollektivtrafiken beaktas. En målsättning är att placeringen av hållplatser ska täcka in merparten av bebyggelsen så att det är max 400 meters avstånd till en hållplats.
- Pendelparkeringar ska anläggas vid attraktiva knutpunkter för byte av trafikslag mellan buss, cykel och bil. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan.

Gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägnätet är väl utbyggt i Skövde centralort. Vissa länkar saknas dock fortfarande. 2018 antogs kommunens *Cykelstrategi och Cykelplan*. Cykelstrategin är en tematisk fördjupning av Skövde kommuns trafikstrategi.

Målet är att cyklandet ska öka i kommunen och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. Hälften av bilresorna i Skövde kommun är under tre kilometer långa och en majoritet av alla resor (oavsett färdssätt) är under fem kilo-

meter. Många av dessa resor kan göras med cykel; det gäller såväl resor till/från arbete, skola och fritidsaktiviteter som resor för att utföra ärenden. Cykelstrategin slår fast några övergripande strategier med målet att öka andelen cyklister och få fler att cykla mer:

Övergripande strategier:

1. Eftersträva ett sammanhängande cykelnät
2. Ta fram minst ett prioriterat cykelstråk
3. Prioritera arbetspendling med cykel
4. Prioritera cykelvägar till och från skolor

Cykelstrategin beskriver även att kommunen ska arbeta utifrån så kallat *mobility management* – ett koncept för att främja hållbara transporter genom att förändra beteenden och attityder.

I cykelplanen konkretiseras strategierna. Planen innehåller kartor över hur cykelnätet ska se ut i framtiden. Målet är att utveckla huvudcykelvägnätet så att stadsdelarna i Skövde centralort knyts ihop på ett bra sätt.

Huvudcykelnätet är de delar av Skövde kommuns cykelnät som utgör stommen eller ryggraden i cykelnätet. Dessa cykelvägar knyter samman olika delar av kommunen och staden med varandra och olika målpunkter. Genom att namnge huvudcy-

kelstråken blir navigeringen lättare. I Skövde kommun markeras därför de olika stråken i huvudcykelnätet med olika färger. Se karta till höger.

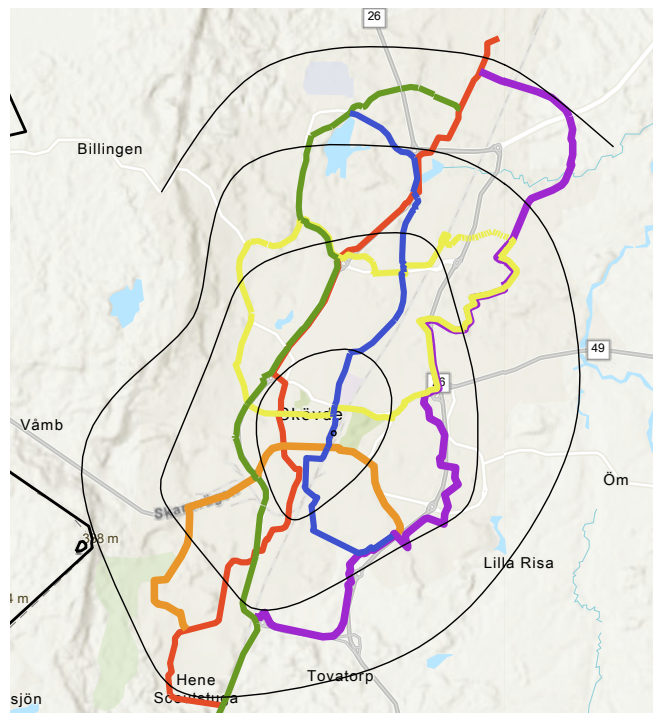
Det röda huvudcykelstråket är även angivet som ett prioriterat stråk. Det innebär bland annat att framkomligheten för cykeltrafiken prioriteras över biltrafiken i korsningspunkter. Det prioriterade stråket är också det stråk som ska iordningställas först vid behov av prioritering vid snöröjning.

Övriga cykelvägar/-banor som inte är en del i huvudcykelstråken bildar ett finmaskigare nät som kopplar samman fler delar av kommunen och staden med huvudcykelstråken. Det finmaskiga nätet löper bland annat till olika bostadsområden och kopplas till de bostadsgator där cyklingen sker i blandtrafik. De övriga cykelvägarna redovisas i kommunens cykelkarta.

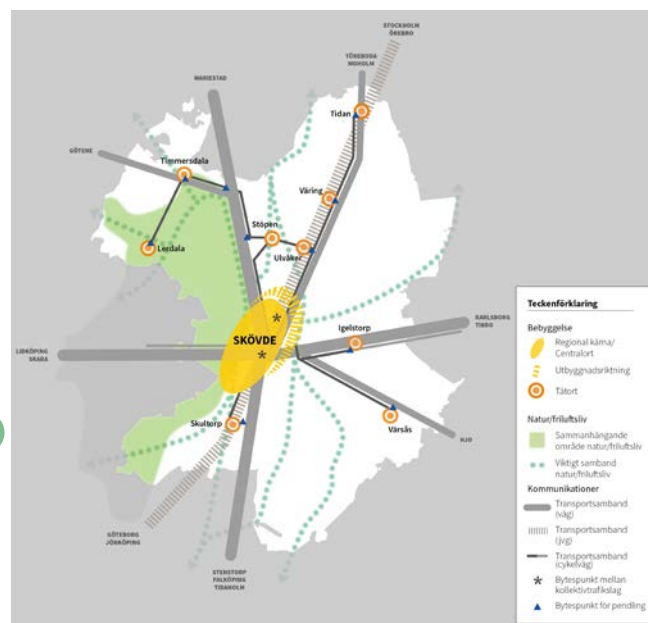
Mellan tätorterna i kommunen finns, med några undantag, inga separata gång- och cykelvägar. I utvecklingsinriktningen (se sid 30) pekats ett antal viktiga länkar ut för att knyta samman centralort med tätorterna, exakt placering av dessa är inte utpekade.

Planeringsprinciper gång- och cykelvägar:

- Planering och genomförande av huvudcykelstråk och övriga cykelstråk ska ske i enlighet med kommunens cykelstrategi och cykelplan (2018).
- Huvudcykelnätet ska utvecklas och knyta samman olika delar av kommunen och staden med varandra samt med olika målpunkter.
- När nya bostads- och verksamhetsområden planeras är utgångspunkten att dessa ska knytas till det befintliga gång- och cykelvägnätet.
- Gångtrafik bör behandlas som ett eget trafikslag och cykelns konkurrenskraft mot bilen vid korta resor bör uppmärksammas.
- Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik prioriteras.

Karta över de sex huvudcykelstråken i Skövde centralort. Cirklarna illustrerar hur långt man kommer med cykel på 5, 10, 15 respektive 20 minuter från centrum.

Utvvecklingsinriktning - se större karta sid 30.

Mark- och vattenanvändning 4

Övergripande vägnät

Väg 26 och väg 49 Skara-Skövde är utpekade riksintressen för kommunikationer. De är också de två övergripande vägarna i Skövde kommun. Väg 26 är en nationell led och passerar Skövde i nordsydlig riktning, medan väg 49 är en regional led som går i öst-västlig riktning och passerar genom Skövde centralort. Väg 49 är ett prioriterat pendlingsstråk för både bil och kollektivtrafik i Västra Götaland.

Dessa två vägar samt väg 194 och väg 200 är av Trafikverket utsedda som *funktionellt prioriterat vägnät*, vilket innebär att de är viktiga för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv och som sådana utgör de underlag för prioritering av åtgärder i den nationella och regionala planen för transportinfrastrukturen. Utöver dessa vägar är för Skövde kommun också kopplingen mellan Skövde och Götene via väg 2761 av regional vikt, här behöver transportsambandet förbättras och kan med hänsyn till funktion och användning behöva lyftas in som en del i funktionellt prioriterat vägnät.

Väg 26 fungerar i dag både som förbifart för trafik som passerar Skövde och som led för intern trafik mellan stadens norra och södra delar. Detsamma gäller den öst-västliga väg 49. Huvudvägnätet för Skövde stad kan översiktligt beskrivas som en ring bestående av Vadsbovägen och Östra leden (väg 26) samt ett fåtal tvärförbindelser i östvästlig riktning. I dagsläget (2023) finns tre gator som förbinder östra sidan om järnvägen med de centrala och västra delarna av Skövde stad. Dessa gator är Nohagavägen, Hjovägen och Kavelbrovägen. Förutom dessa förbindelser finns väg 26 i norra delen och väg 49 i södra delen.

I samband med att Skövde byggs ut vid Stadsskogen, Norra Ryd och Locketorp föreslås nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels som led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan

är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*. Stadsskogen är ett stort sammanhängande tillväxtområde med både bostäder och verksamheter. Området ska studeras vidare i en fördjupning av översiktsplanen eller som planprogram. Då ska även väginfrastrukturen detaljstuderas inom området. Läs mer om Stadsskogen i avsnittet *Större utbyggnadsområden för bostäder*.

En åtgärdsvalsstudie för tillgänglighet i Skövde (*ÅVS Tillgänglighet Skövde*) togs fram 2017. Åtgärdsvalsstudien var ett samarbete mellan kommunen och Trafikverket, och resulterade i en överenskommelse om flera åtgärder vid trafik korsningar på väg 26 och väg 49. De flesta åtgärder har genomförts eller planeras. Dessa åtgärder skapar goda förbättringar i den befintliga väginfrastrukturen som i sin tur ger bättre trafikflöden och ett mer robust vägnät för nuvarande och framtida trafikflöden. I samband med att kommunen uppdaterar sin Trafikstrategi ska trafikflödena i Skövde centralort ses över, inkluderat en utbyggnad enligt ÖP 2040, och eventuella behov av ytterligare åtgärder i trafiknätet ska analyseras.

Planeringsprinciper vägar:

- För att få ett aktuellt planeringsunderlag och styrdokument för efterföljande beslut ska kommunens trafikstrategi revideras och uppdateras. Trafikstrategin ska utreda framtida behov samt åtgärder som behövs för att långsiktigt säkerställa en väl fungerande trafikinfrastruktur i Skövde centralort. God framkomlighet på väg 49 och väg 26 är viktiga delar i detta. Trafikstrategin ska utreda vilka åtgärder som långsiktigt bör genomföras för att vidmakthålla en god framkomlighet på väg 26 och Östra leden, bland annat frågan om behovet av nya vägsträckningar. Effekterna av de åtgärder som genomförts i ÅVS Tillgänglighet Skövde och ÅVS Hallenbergsrondellen ska ingå som ett underlag i trafikstrategin. Strategin ska utgå från andelen trafik med målpunkter i Skövde

centralort, andelen trafik som har annan målpunkt samt en utbyggnad av Skövde enligt ÖP 2040.

- Skövde kommun samverkar med Trafikverket i ÅVS Väg 49 genom Skövde.
- En expansion av staden öster om järnvägen ökar behovet av kopplingar mellan östlig och västlig sida av järnvägen. Detta behöver studeras vidare.
- Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik prioriteras.

Järnväg

Västra stambanan är ett utpekat riksintresse för kommunikationer. Längs med båda sidor om stambanan ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas (Trafikverkets riktlinjer). Utmed stambanans hela sträckning ska mark dessutom reserveras för eventuellt tillkommande spår, vilket innebär ytterligare cirka 15 meter på båda sidor. Sammantaget ska alltså ett 45 meter brett bebyggelsefritt område reserveras på båda sidor utmed Västra stambanan. Denna markreservering ska beaktas vid all ny planering och bygglovsprövning.

Västra stambanan en av Sveriges viktigaste järnvägar för persontransporter och helt avgörande för godstrafikens möjligheter till och från Göteborgs hamn. Jönköpingsbanan med sin koppling från Falköping är ytterligare en viktig järnväg för Skövde. Skövde kommun samverkar med andra kommuner och Trafikverket om båda dessa järnvägar. För persontrafiken innebär tåget goda resmöjligheter både till närliggande orter och till regioncentrum som Göteborg, Stockholm, Jönköping och Örebro. För godstrafiken innebär möjligheten med tåg ett volymeffektivt transportmedel, som skulle kunna utvecklas ytterligare genom att verksamhetsområden etableras med spåranslutning till stambanan, här är fortsatt utveckling av *Skaraborgs Logistic Centra* i Falköping en viktig del för hela Skaraborg.

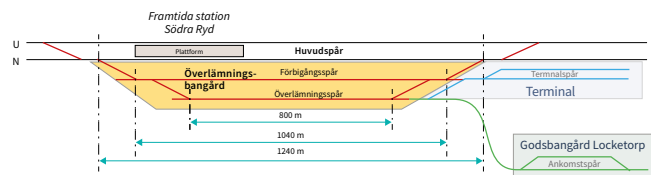
Stambanan har i dag en påtaglig kapacitetsbrist vilket hämmar den mellankommunala utvecklingen i stråket. Genom hela kommunen ska ett bebyggelsefritt område längs Västra stambanan reserveras. Förutom detta är det även avgörande att ytterligare dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås byggs ut. Detta skulle möjliggöra ökad tillgänglighet genom en kraftig utökning av tågtrafiken samt skapa ett mer robust system vilket är positivt både för godstrafik, pendling och andra resor.

Industrispår och terminalområde

Industrispåren till Volvo respektive Heidelberg (tidigare Cementa) ska finnas kvar. I ÖP 2040 anvisas mark även för ett nytt industrispår i norra delen av Skövde centralort. Industrispåret ska skapa en järnvägsanslutning till verksamhets- och industri-

området vid Locketorp. Spårområdet redovisas i form av två alternativa 100 m breda utredningskorridorer. Kommande utredningar får visa vilket av dessa två alternativ som ska väljas samt exakt sträckning inom korridoren.

Ett nytt industrispår förutsätter åtgärder vid Västra stambanan, bland annat i form av en överlämningsbangård samt nya spårväxlar. Detta kan på sikt skapa förutsättningar för både en pendelstation vid Södra Ryd och en etablering av en terminal. Mark för detta finns utpekad på markanvändningskartan. Terminalen i norra Skövde är ett långsiktigt markanspråk som inte ska konkurrera med nuvarande terminal i Falköpings kommun (Skaraborg Logistic Center). Dessa två terminaler kan antingen höra samman och komplettera varandra eller så kan den i Skövde riktas till en enskild verksamhet.

Principskiss av spårutformning för godståg Norra Skövde. Bilden är hämtad från Järnvägssystem Locketorp – översiktlig alternativstudie av Roger Nordefors.

Planeringsprinciper järnväg:

Följande markreserveringar ska beaktas vid all ny planering och bygglovsgivning:

- Industrispåren till Volvo respektive Heidelberg ska finnas kvar.
- Västra stambanan är ett riksintresse och längs med stambanans båda sidor ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas (Trafikverkets riktlinjer). Utmed stambanan ska mark också reserveras för eventuellt tillkommande spår, vilket innebär ytterligare cirka 15 meter på varje sida. Detta innebär att det utmed stambanan ska finnas ett bebyggelsefritt avstånd på totalt 45 meter på båda sidor om befintliga spår. Detta ska beaktas vid all planläggning och bygglovgivning..
- Terminal och industrispår: Yta ska reserveras för ett eventuellt industrispår och en eventuell terminal.
- Pendelstation Södra Ryd: Yta ska reserveras för en eventuell station i mellan Södra Ryd och Stadsskogen.
- Vid detaljplanering inom 150 meter från transportled för farligt gods måste riskutredningar utföras och behovet av riskreducerande åtgärder övervägas.
- Vid planläggning eller lovgivning av bostäder ska bullersituationen ses över. I utsatta lägen ska en bullerutredning tas fram.

Natur och friluftsliv

Områden med höga naturvärden är ofta också områden som har höga friluftsvärden. Dessa har stor betydelse för en kommuns attraktivitet. Sådana områden är en av förutsättningarna för hälsa och välfärd, är livsnödvändiga för den biologiska mångfalden och spelar dessutom en viktig roll för klimat-anpassning och minskad klimatpåverkan.

Kategorin *Natur och friluftsliv* på markanvändningskartan innefattar större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade. Här ingår även naturreservat, kulturreservat samt Natura 2000-områden. Utpekade områden för natur och friluftsliv på kartan innefattar redan skyddade områden, samt kommunägd mark som vid Billingsens friluftsområde.

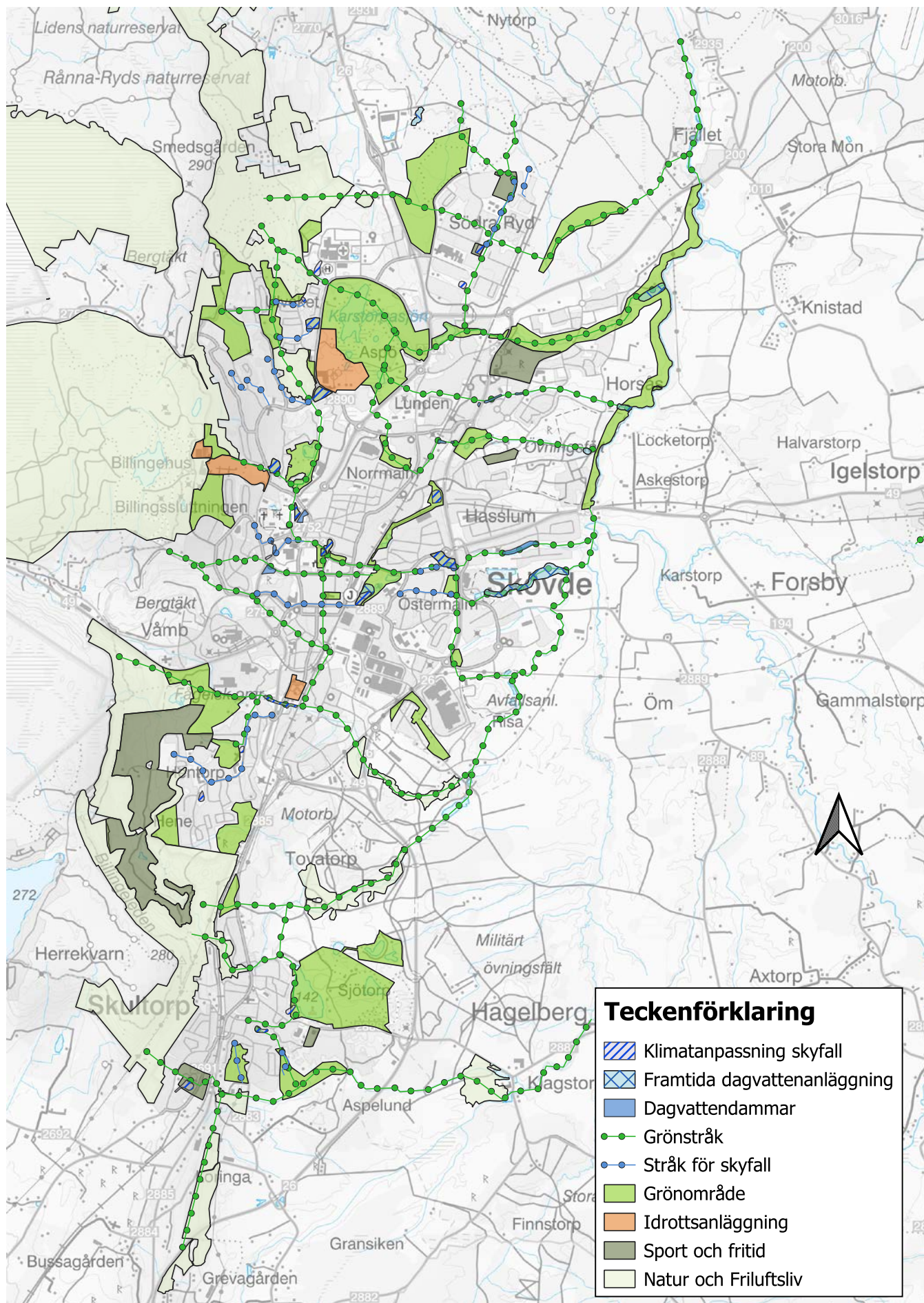
Områdena kan innehålla övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder, motionsslingor, badplatser med mera. De kan ha olika karaktär och användas på olika sätt beroende på årstid. Även Billingsens friluftsområde innefattas i denna kategori.

Läs även kapitlet *Värden och hänsyn*, där riksintressen, skyddad natur, miljöer och landskap med mera beskrivs. Dessa värden är en del av den miljö där möjligheter ges att uppleva natur och friluftsliv.

Läs också mer om besöksmålet Billingen Skövde i avsnittet *Grönområden* samt i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

Planeringsprinciper natur och friluftsliv:

- Markerade områden ska finnas för natur och rekreation. Inom dessa områden ska bevarande och utveckling ske med hänsyn till områdenas värden och kvaliteter.
- Kommunen ska bidra till att viktiga områden för friluftsliv och naturvärden bevaras och vid behov utvecklas för kommande generationer.
- Åtgärder/anläggningar bör inte vidtas/uppföras där stora värden för naturvård, friluftsliv eller landskapsbild påtagligt skadas eller där en nämnvärd påverkan på vattenstånd, vattenföring eller vattenkvalitet kan uppkomma. Hänsyn till detta ska tas vid såväl planläggning som i bygglovsärenden och andra tillståndprocesser.

Grönområdet

Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Att människor har grönområden i sin direkta närhet är mycket viktigt för folkhälsan; det ökar lusten till rörelse och får människor att mötas. Andra positiva effekter av områdena är att de minskar buller och luftföroreningar. Dessutom har fastigheter som ligger nära grönområden ofta ett högre värde. Natur- och kulturmiljöer är också betydelsefulla för besöksnäringen, som är en växande näringsgren.

I markanvändning *Grönområde* på markanvändningskartan ingår större parker samt grönområden eller anlagda områden för fritidsaktiviteter i eller i anslutning till tätorter. Det kan vara parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, områden för närrekreation, lekplatser samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus.

Ytor som är avsedda för just större sport- och fritidsanläggningar markeras på markanvändningskartan med en egen bestämmelse som heter *sport och fritid*.

Markanvändningskartan redovisar viktiga större grönområden. Utöver dessa finns mindre områden och platser som ingår i *mångfunktionell bebyggelse* och *bostadsbebyggelse med viss service*. Dessa park- och/eller grönytor redovisas därmed inte specifikt på markanvändningskartan men är en viktig del i den gröna infrastrukturen som inte får glömmas bort.

Gröna stråk

På markanvändningskartan finns *gröna stråk* redovisade och i utvecklingsinriktningen finns *viktigt samband natur/friluftsliv*. Tillsammans illustrerar dessa de större och mest viktiga gröna

stråken och är en del av Skövdes gröna infrastruktur. Den gröna infrastrukturen visar på det som är viktiga spridningskorridorer för djur och natur, dessa sammanfaller ofta men inte alltid med rekreationsstråk för människor. Gröna stråk i markanvändningskartan visar inte exakt dragning utan vikten av att sammanhängande vegetationsband inte bryts och att kopplingen bibehålls eller utvecklas.

Grönstruktur

Gröna och blå strukturer samt tillgången till natur- och friluftsområden är viktiga delar i ett hållbart samhälle. De har också stor betydelse för en kommuns attraktivitet. Grönområden och vattenmiljöer levererar många naturnyttor, så kallade ekosystemtjänster, som är en förutsättning för hälsa och välfärd. Luft och vatten renas, kol binds in från luften, buller kan dämpas, vattenflöden kan regleras och det finns möjlighet till biologisk mångfald. Detta ger i sin tur möjlighet för friluftsliv, rekreation, turism och naturupplevelser.

3–30–300 är en regel som har tagits fram för att avgöra hur mycket träd och grönska en stad behöver för att fungera väl. Regeln ska ge kvantitativa mått för grönstruktur och kan användas i alla städer oavsett storlek. Bostadsnära grönska samt tillgång till större grönområden är viktiga för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad.

Så här fungerar regeln:

3 träd: Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

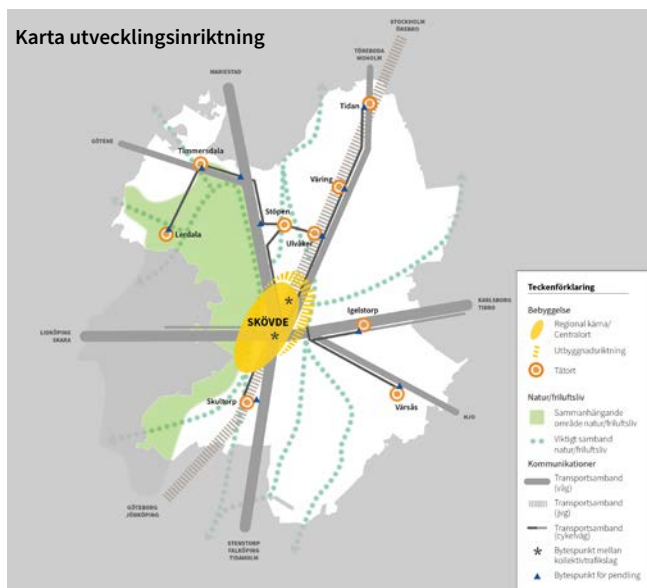
30 procent: Varje stadsområde ska ha minst 30 procents så kallad krontäckningsgrad. Måttet talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter: Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Regeln om 300 meter ska vara utgångspunkten även när Skövde växer. Bostadsnära grönska i form av träd, mindre parker eller liknande är viktiga för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad. Som komplement till regeln om 300 meter bör därför även den resterande delen av 3–30–300-regeln användas.

Billigen

Grönskan, naturen och Billingen är viktiga delar av Skövdes identitet och styrka. Skövde kommun har god tillgång på natur och grönområden tack vare sitt läge vid berget Billingen. Ädelövskogarna på Billingsens sluttningar hyser unika naturvärden. Billingen ingår också i *Platåbergens Geopark*, som har utnämnts till Sveriges första globala geopark av UNESCO. Det kamelandskap med branta kullar och sänkor som istiden har skapat ger goda förutsättningar för grönområden även inne i stadsmiljön.

Gamla träd

Det svenska kulturlandskapets trädmiljöer är på flera sätt unika i ett internationellt perspektiv. Skövde kommun har en stor rikedom av gamla träd både inne i tätorterna, i skogen och i kulturlandskapet.

Träd är levande kulturminnen och bär på en rik mångfald av liv. Få miljöer är så artrika som gamla och grova lövträd. De gamla träden är ofta nyckeln till att bevara många hotade växter och djur; en god skötsel kan ge positiva effekter för över 400 rödlistade arter. Samtidigt blir gamla träd alltmer sällsynta. Därför är det viktigt att de vårdas och bevaras både i skogen, kulturlandskapet, på våra kyrkogårdar, i alléer och i stadens parker.

Det påbörjade arbetet med en trädplan är en viktig del i att både hantera äldre träd och se över behovet av nyplanteringar.

Planeringsprinciper grönområden:

- Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald, möta invånarnas behov av att vara i naturen samt förvalta, vårda och vidareutveckla natur- och grönområden på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks.
- Markerade grönområden ska beaktas och utvecklas med hänsyn till områdenas värden och kvaliteter.
- Markerade gröna stråk ska beaktas, bevaras och vid behov förstärkas så att stråken hänger samman och inte bryts på ett sätt som skadar den gröna infrastrukturen.
- Gröna stråk ska binda samman tätortens bostadsområden med tätortsnära, attraktiva natur- och friluftsområden. Vissa

gröna stråk är dock i första hand avsett som spridningskorridorer för djur och natur och inte för rekreation.

- Planering bör ske enligt principen 3–30–300 i alla typer av planer.
- Värdet av befintliga grönytor inom bebyggelsen ska säkerställas vid kompletteringsbebyggelse.
- Kommunen bör ta fram en grönplan i syfte att bevara och utveckla grönstrukturen och planera parkernas utveckling. Grönplanen blir ett viktigt planeringsunderlag i den fysiska planeringen. Planen bör innefatta alla ytor som kan ha betydelse för olika målgrupper och då även inkludera verksamhetsområden. Det är lämpligt att i arbetet med grönplanen göra en sociotopkartering samt kartlägga befintliga barriärer och behov av kopplingar. Ett stöd vid framtagande av en grönplan är *Grönplanera! En vägledning om kommunal grönplanering* och att ta fram en grönplan som Boverket och Naturvårdsverket har tagit fram.
- Ett kompensationsystem bör utarbetas för att hålla balans mellan gröna och hårdgjorda ytor. Kompensationsystemet bör även beskriva åtgärder för enskilda träd. I systemet bör kommunens nu gällande (2022) kompensatoriska arbetssätt för när parkmark tas i anspråk ingå.
- Kommunen ska i samband med planläggning och byggnation ta hänsyn till befintliga kolsänkor samt skapa förutsättningar för nya.
- Vid planläggning ska allmänna och beslutade biotopskydd beaktas och påverkan ska så långt möjligt undvikas.

Sport och fritid

Ett rikt utbud av idrott-, fritid- och motionsaktiviteter bidrar till Skövdes attraktivitet och till god folkhälsa. Tillgången på lokaler och andra anläggningar för idrotts-, fritid- och motionsaktiviteter är därför viktig för att fortsätta utveckla Skövde kommun som mötesplats och som en bra plats för barn och ungdomar. När nya bostadsområden planeras är behovet av sådana lokaler viktigt att beakta. Idrott, fritid, motion och naturvistelse bidrar till ökad livskvalitet och förebygger ohälsa. Sett ur barnens perspektiv är det också viktigt med lekplatser och träffpunkter.

Politikens mål är att främja ett rikt kultur- och fritidsliv, utveckling av kultur- och idrottsföreningar, social inkludering och livskvalitet, det livslånga lärandet, den lokala demokratin samt tillväxt och hälsa. Inriktningar och mål finns att läsa i *Barn- och ungdomspolitiskt program (2022)* samt *Folkhälsopolitiskt program (2022)*.

Programmen slår också fast att kultur- och fritidslivet ska bidra till att våra boendemiljöer upplevs som attraktiva. Det når vi genom att stärka våra bostadsområdens olika identiteter, bidra till att utveckla områdena och den lokala demokratin samt arbeta för både en levande landsbygd och en aktiv stadskärna genom att erbjuda mötesplatser för kultur- och fritidsaktiviteter.

För att en fysisk plats för idrott, motion och rekreation ska användas dagligen brukar man säga att avståndet till platsen bör vara mindre än en kilometer. För veckovis användning tillåts något längre avstånd. Dessa angivelser är generella och behoven ser olika ut för exempelvis barn, vuxna och personer

med funktionsvariationer. Enligt svensk forskning är ett gångavstånd på 1–2 kilometer eller cykelavstånd på upp till 3 kilometer gränsen för ett lämpligt avstånd till idrottsplats eller anläggning. Det finns en indikatormodell för grönområden som illustrerar avståndsgränser för olika typer av vistelsezoner. Modellen kan användas som stöd vid planering av framtida platser för idrott, motion och rekreation¹.

Skövde kommun har ett stort utbud av anläggningar för idrotts-, fritid- och motionsaktiviteter. Här finns exempelvis de större anläggningarna *Arena Skövde*, *Billingen Skövde*, *Lillegården Skövde* och *Södermalms IP* samt fotbollsplaner i Hentorp, Skultorp och Södra Ryd samt i tätorterna. I kommunen finns också ridskolor, golfbanor, motorsportanläggningar och en bågskyttebana. I anslutning till skolorna finns sporthallar och gymnastiksalar. *Arena Skövde*, *Billingen Skövde* och *Lillegården Skövde* ska fortsätta att utvecklas och etableras som Skövde kommuns tre stora besöksdestinationer för idrott, fritid, motion, rekreation och upplevelser. Läs mer i kapitlet *Skövde inför 2040 > Mellan-kommunala frågor*.

Vid *Lillegården Skövde* finns mark för utvecklingsmöjligheter. En utredning behöver göras för att ur ett helhetsperspektiv se hur markanvändningen ska se ut på Lillegården. Hela Kars- torpsområdet beskrivs ytterligare i *Planprogram för Karstorp- området (2009)*. Där anges även riktlinjer för markanvändningen i olika delområden. Hela området berörs av skyddsområde för vattentäkt.

På markanvändningskartan redovisas *Arena Skövde*, *Billingen*

¹ Aktivt liv i byggda miljöer - manual för kommunal planering. Statens folkhälsoinstitut (numera Folkhälsomyndigheten) R 2010:04, 2010.

Skövde, Lillegården Skövde och Södermalms IP som markanvändning *Idrottsanläggning*.

På markanvändningskartan finns även områden med markanvändning *sport och fritid*. Dessa ytor är avsedda för enklare idrottsplatser så som fotbollsplaner eller andra ytor för idrotts- och fritidsaktiviteter inklusive ytor för spontanidrott. Inom några av dessa ytor finns viss expansionsmöjlighet. Norr om Hasslum har en helt ny yta reserverats för framtida behov i samband med fortsatt utbyggnad i östra delarna av Skövde centralort.

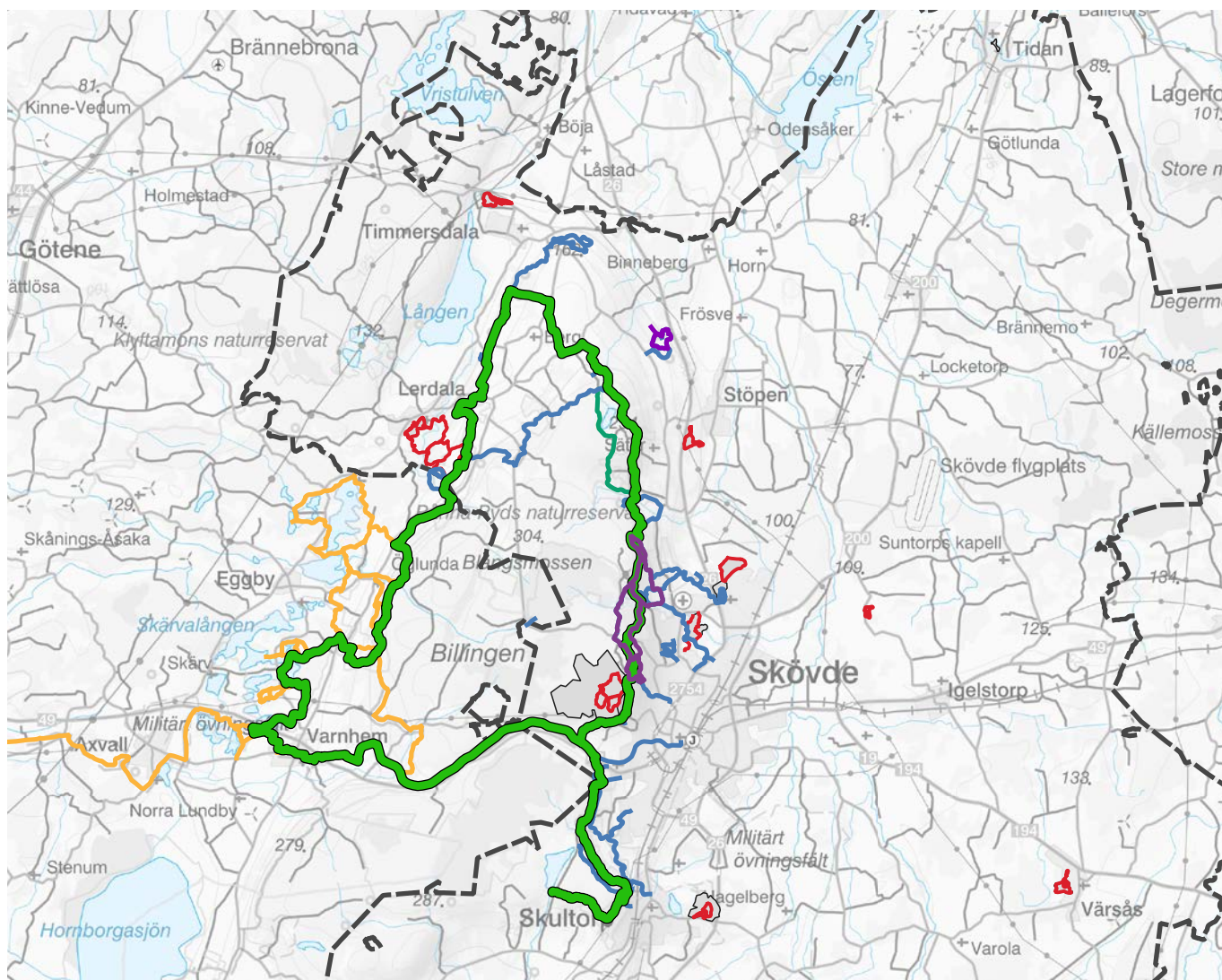
Utöver dessa två markanvändningar kan mindre anläggningar och ytor/platser för idrotts- och fritidsaktiviteter finnas och planeras inom områden för mångfunktionell bebyggelse, bostadsbebyggelse med viss service, grönområden samt natur- och friluftsliv.

Utomhusverksamheter

Motionsspår finns i Södra Ryd, på Karstorsområdet och på Billingen Skövde. I yttertätorterna finns motionsspår i Igels-torp, Vårsås, Lerdala, Tidan, Timmersdala, Varing, Skultorp och Stöpen.

Anläggningar för fotboll och annan utomhusverksamhet finns i Lerdala, Timmersdala, Tidan, Varing, Ulvåker, Igelstorp, Vårsås och Vreten. Vid Ulvåkers fotbollsanläggning Åbrovallen finns även en fotbollshall.

Billingeleden är en iordningställd vandringsled. Den går delvis uppe på diabasplatån med fantastisk utsikt österut, men även i sluttningen genom hagmarker och ädellövskogar samt på kalkstensplatån i Berg. Leden är 57 kilometer lång, och totalt i Billingeområdet finns 120 kilometer vandringsled. Dessutom finns många lokalt iordningställda stigar och vandringsleder i kommunen. Se karta nedan.

Karta som visar motionsspår samt vandringsleder runt Billingen 2023.

Inomhusverksamheter

När behovet av idrottshallar ska bedömas används RKA:s data (Kolada) för att analysera och jämföra vilken nivå Skövde kommun ligger på i förhållande till rikssnitt och den kommungrupp som Skövde tillhör. Statistiken ska tolkas och användas med viss försiktighet och ska snarare ses som en indikation snarare än absolut sanning bland annat med anledning av att det saknas inrapportering från 58 kommuner (ca 20% 2022). Siffrorna presenteras också utan viktat mått (ovägt medel) vilket innebär att en mindre kommun påverkar rikssnittet lika mycket som en större kommun. Generellt sett har mindre kommuner fler antal hallar per invånare än större kommuner och drar därför upp medelvärdet. Beläggningen och nyttjandegraden av idrottshallar i Skövde kommun är dock hög och det finns behov av att fortsätta tillföra hallar i takt med att kommunen fortsätter växa och förtätas.

Det finns också behov av att se över framför allt placering och geografisk spridning av sporthallar i hela kommunen. I dagsläget råder det brist på hallar i den södra delen av kommunen medan tillgången är god centralt och längre norrut i centralorten. I Skultorp och Hentorp samt i de norra tätorterna Timmersdala, Tidån och Stöpen finns behov av att se över tillgången på och placeringen av sporthallar. Detta med anledning av kommunens befolkningsutveckling. Bandygrytan i Skultorp är en strategiskt viktig yta för eventuell framtida etablering och utveckling.

Planeringsprinciper sport och fritid:

- Barns och ungdomars intressen och behov ska vara en naturlig del när idrottsmiljöer planeras och byggs. Barnkonventionen ska vara styrande.
- Det är viktigt att planeringen för sport och fritid genomsyras av ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.
- Möjlighet till idrott, motion, rekreation och andra hälsofrämjande aktiviteter behöver erbjudas i invånarnas närområde. Att satsa på och utveckla kultur- och fritidsverksamheterna är en förutsättning för att skapa ökad tillväxt och stärkt besöksnäring. Alla invånare ska känna att de har närhet och god tillgång till kvalitativa miljöer och platser för idrott, motion och rekreation. Detta ska inte bero på geografiska eller socioekonomiska förutsättningar.
- Det är viktigt att fortsätta utveckla och satsa i våra orter. Detta för att hela kommunen ska vara levande och attraktiv och för att alla invånare ska ha samma förutsättningar för en aktiv fritid.
- Behovet av spontanidrottsplatser bör uppmärksammas. En

spontanidrottsplats kan vara allt från en konstgräsyta till ett utegym, och kan anpassas och utformas efter de lokala förutsättningarna i det aktuella området. Det viktiga är att utforma ytan efter de lokala förutsättningarna och att skapa säkra och trygga miljöer där alla känner sig välkomna. De befintliga allmänna ytor för spontanidrott och motion som idag finns i bostadsområden bör bevaras och fortsätta utvecklas.

- Vid iordningställande av nya ytor för sport, fritid och spontanaktiviteter som angränsar till bostadsbebyggelse ska behov av avskärmning beaktas, till exempel genom hur aktivitetens ytan disponeras eller att skapa en vegetationszon.
- Befintliga badplatser ska så långt det är möjligt upprätthållas som badplatser med god vattenkvalitet. Badplatsen vid Karstorpssjön bör restaureras och återskapas till en attraktiv, centralt belägen badplats.
- Södermalms idrottsplats är en viktig plats för idrottsverksamheten. Den primära markanvändningen för området är idrottsanläggning. Endast om den primära funktionen inte påverkas negativt kan området kompletteras med andra funktioner.
- Arena Skövde, Billingen Skövde och Lillegården Skövde ska fortsätta att stärkas som Skövdes tre stora besöksdestinationer, året runt.

Klimatanpassning

I takt med att klimatet förändras ställs nya krav på kommunens planering. Klimatanpassning innebär att kommunen tar höjd för klimatförändringarnas effekter samt vidtar åtgärder som

mildrar eller hindrar dem alternativt tar tillvara dess möjligheter. Med förebyggande åtgärder kan effekter av samt risker och kostnader för skador minskas. Kommunen har prioriterat och arbetat med översvämningsrisken vid skyfall, bland annat genom att ta fram en skyfallskartering och använda sig av Skövdes riktlinjer för dagvattenhantering i planprocessen. Arbeta pågår med att revidera dessa riktlinjer. Kommunens klimatanpassningsarbete kommer fortsatt att vara prioriterat med fokus på att identifiera klimatrelaterade risker och sårbarheter, med målet att minimera dessa. För att möta utmaningarna med ett förändrat klimat bör åtgärderna vara anpassade för ändamålet. Det innebär såväl tekniska som naturbaserade lösningar med reglerande ekosystemtjänster, eller en kombination av båda. Förutsättningarna i form av ekonomi, funktion, geografi och lämplighet för det enskilda fallet ska vara avgörande.

På webbplatsen miljobarometern.se redovisas indikatorer för miljöutvecklingen i Skövde kommun.

I kommunen har det den senaste tioårsperioden endast skett få räddningsinsatser kopplat till översvämnings av vattendrag, stormskada eller ras, skred eller slamström. Kommunen dokumenterar inträffade klimatrelaterade extremhändelser och naturolyckor.

Planeringsprinciper klimatanpassning generellt:

- Målet är att planeringen ska främja kommunens robusthet när det gäller att hantera dagens risk- och säkerhetsfrågor, möta framtida klimatförändringar och samhällsrisker samt ta tillvara nya möjligheter.
- Skövde kommun tillämpar försiktighetsprincipen vid bedömningar av klimatförändringars påverkan på risken för naturolyckor och andra klimatrisker inom kommunen. Kommunen följer rådande vägledning från Boverket, rekommendationer från Länsstyrelsen samt kunskapsläge från SMHI.
- Långsiktiga åtgärder ska dimensioneras för att kunna hantera en framtid motsvarande klimatscenario RCP 8.5.
- En klimatanpassningsplan ska tas fram för att säkra att kommunen är rustad att möta de nuvarande klimatförändringarna och oundvikliga framtida klimatförändringar.
- Bebyggelse som ska nyttjas för samhällsviktiga verksamheter ska inte uppföras i riskområden.
- Kommunen bör vara restriktiv med att tillåta bebyggelse och anläggningar i riskområden.

Torka och värmebölja

Under sommarhalvåret väntas risken öka för fler och långvarigare värmeböljor både globalt och i Sverige. I Skövde beräknas

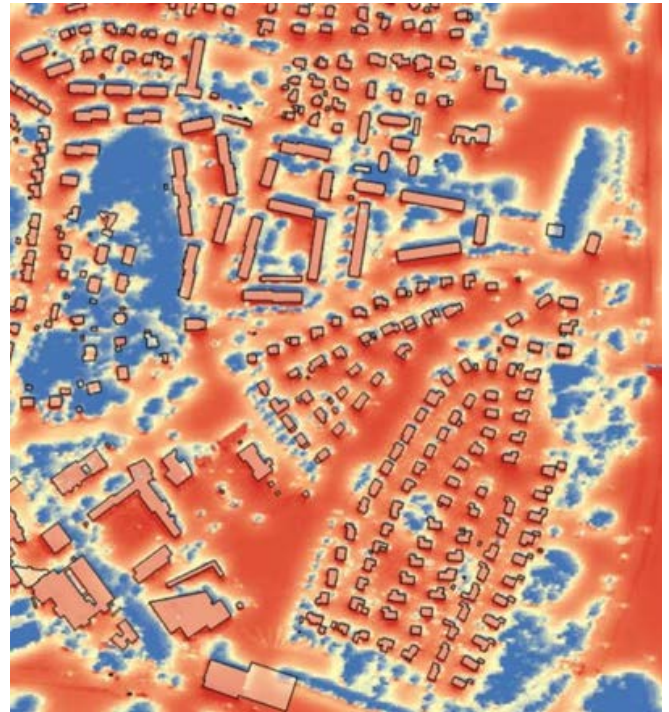

Bild från värmekartläggningen. Rött visar varmest yta.

den högsta dygnstemperaturen stiga med 2–3 grader till 2050 och med upp till 5 grader till slutet av seklet. Värmeböljornas längd kommer att öka med upp till 14 dagar till slutet av seklet. En värmebölja medför stora risker för människors hälsa och skapar påfrestningar på samhällsviktig verksamhet. Den medför också negativa konsekvenser för jord- och skogsbruk, djurhållning och dricksvattenförsörjning. De utmaningar som en värmebölja medför ställer krav på samhällets förmåga att hantera dess effekter – både i förebyggande syfte och vid en aktuell händelse.

Värmeöar i urban miljö

Värmeöar kan uppstå i tätbebyggda miljöer. Detta innebär att staden är varmare än sitt omland. Hur stor effekten blir beror på flera faktorer, bland annat på hur stor del av markytan som är vegetationsbeksidd eller hårdgjord samt på byggnadernas storlek, form och placering. Olika områden i staden blir olika varma och svalnar olika snabbt. Effekten är som störst i centrala tätbebyggda delar samt i industriområden. Effekten avtar generellt i intensitet ju längre ut från centrum man kommer, i takt med att bebyggelsens täthet avtar. Parker, vattendrag och öppna områden bildar öar av svalare luft och mildrar därmed effekten.

Skövde kommun har tagit fram en värmekartläggning över Skövde stad. Kartläggningen visar att de ytor som blir varmest i ett 2 grader varmare klimat är öppna hårdgjorda ytor, exempel-

vis stora parkeringsytor, tak eller industriområden. Även täta hårdgjorda ytor ger en hög ytemperatur. För att förbättra situationen kan exempelvis skugggivande träd planteras eller temperatursänkande växtlighet så som gröna tak/väggar anläggas. På värmekartläggningens karta visar de rödaste områdena de ytor som beräknas bli varmest. Kartläggningen ska publiceras på hemsidan framöver.

Riskområden för värmeöar:

- Skolgårdar
- Förskolegårdar och lekplatser
- Vård- och äldreboenden
- Sjukhus
- Öppna torgytor

Torka

I samband med långvarig värme finns även risk för torka. Torkan kan bland annat medföra vattenbrist som exempelvis drabbad dricksvattenförsörjning samt jord- och skogsbruk. Torra perioder medför även risk för bränder i skog och mark.

Kommunal planering mot värmerelaterade problem

Behovet av kyla i bostäder och på arbetsplatser väntas öka samtidigt som uppvärmningsbehovet på sikt kan minska. Byggnader bör utformas för att kunna skärma av solinstrålning och ta tillvara svalare nattluft, för att på så sätt undvika höga temperaturer inomhus. Grönska i stadsmiljön ger skuggiga platser och bidrar till att utjämna höga temperaturer. Förtätning med så kallade fickparker* är ett sätt att skapa sådana områden i tätortsbebyggelse. Detta är särskilt viktigt på platser där riskgrupper vistas, exempelvis små barn samt äldre.

* Fickpark kommer från engelskans pocket park och är en mindre park som är tillgänglig för allmänheten. Dessa ligger oftast i stadsmiljö och är ett bra tillskott för att skapa grönska i städer och samhällen.

Ekosystemtjänster mot värme och torka

Ett varmare klimat innebär också påfrestningar på växtlighet och ekosystem. Välutvecklade nätverk av grönska och vattenytor är gynnsamt för att möta flera klimatutmaningar. Sommartid bidrar så kallade temperaturreglerande ekosystemtjänster till att sänka temperaturen i staden. De består av sval luft eller parkbris som kommer från landsbygd och naturområden. Även träd bidrar i den lokala stadsbebyggelsen med sådana tjänster, genom att ge skugga och skydd från UV-strålning. Ekosystemtjänster för brandskydd minskar risken för naturbränder och hejdar dess framfart om de uppstår. Brandskydd är viktigt för att skydda både natur- och produktionsvärden samt samhällen och bostäder. Sjöar, vattendrag och öppna våtmarker bidrar självklart till ökad motståndskraft mot brand, men också lövskogar och välhåvade gräsmarker. Lövskogar, framför allt på fuktig mark, håller så mycket vatten i löv och stammar att de är naturligt motståndskraftiga mot bränder.

Planeringsprinciper torka och värmebölja:

- Vård- och äldreboenden, förskolor och skolor ska utformas så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor.
- När utemiljöer utformas ska ekosystemtjänster som kan mildra effekterna av klimatförändringarna användas. Det kan exempelvis handla om att plantera träd som mildrar temperaturen vid värmeböljor och skyddar mot hårda vindar. Stadens trädbestånd ska så långt det är möjligt bevaras och utvecklas.

Översvämning och dagvattenhantering

Effekten av ett förändrat klimat pekar på att intensiva regn och skyfall kommer att bli allt vanligare, och att nederbörds mängderna kommer att öka mest under vinterhalvåret. Enligt SMHI väntas årsmedelnederbörden i Skövde kommun öka med upp till 30 procent till 2100. I samband med att Skövde och dess tätorter växer behöver man planera och bygga multifunktionella anläggningar som kan avleda och omhänderta de ökande dagvattenflödena och skyfallen samt säkerställa en effektiv rening. Dessa ytor kan också användas för att skapa attraktiva och funktionella inslag i den urbana miljön, exempelvis för rekreation och biologisk mångfald.

I Skövde kommuns riktlinjer för dagvattenhantering från 2011 anges olika principer för att få en hållbar dagvattenhantering. Principerna är lokalt omhändertagande av dagvatten, öppna dagvattenlösningar samt att angripa föroreningskällan. Exploateringsområden och komplettering av befintlig bebyggelse har byggts med den inriktningen under lång tid i Skövde kommun. Det innebär att dagvattensystemet på många håll innehåller lokala åtgärder för infiltration eller fördröjning av dagvatten. Det kan vara svackdiken, stenkistor, underjordiska fördröjning- eller infiltrationsmagasin samt dagvattendammar med eller utan permanent vattenyta. Många av dessa anläggningar är för små för att kunna redovisa i ÖP-kartan på ett lämpligt sätt. I kartan redovisas de större dagvattendammarna och viktiga strategiska ytorna för tillfällig översvämning med dagvatten i samband med skyfall.

Risker vid skyfall

Skyfall kan utgöra risk för översvämning i tätorter eftersom dagvattensystem inte kan anpassas för att hantera de extremflöden som uppkommer. Dagvattnet avrinner i stället ytledes utifrån markens höjdsättning, rinner i lågstråk och samlas i lågpunkter. För att motverka kostsamma översvämningar måste hänsyn till dessa extremflöden tas i planprocess och bygglovshandlingar samt genom åtgärder i befintlig bebyggelse.

För att identifiera riskområden används skyfallskartor i form av skyfallskarteringar samt Länsstyrelsens lågpunktskartering. Skövde kommun har karterat skyfall med återkomsttid för 100-, 400- och 1 000-årsregn samt analyserat flödesvägar och flödesvolym. Analysen visar att det är viktigt att säkra framkomligheten för vattenmassorna och motverka kostsamma översvämningar som kan skada byggnader och samhällsviktiga funktioner.

Lågpunktskarteringen visar områden som inte kan avvattnas ytledes med självfall och där det således finns risk att vattnet blir stående. Lågpunktskarteringen ger en god indikation om

var sannolikheten för översvämningar vid skyfall är störst och är ett bra stöd vid planering i områden som inte är kartlagda i kommunens egen skyfallskartering. Lågpunktskarteringen innefattar hela kommunen. Skyfallskarteringen visar hur dagvattnet avrinner på ytan och ansamlas i lågpunkter i samband med 100-årsregn, 400-årsregn respektive ett 1 000-årsregn. Vattemängden som rinner av på ytan har beräknats genom att regnmängden schablonmässigt har minskats med VA-systemets förmåga att ta emot vatten, samt att en infiltrationsmodul för beräkning av infiltration har använts. Den visar de maximala vattendjupen under översvänningsförloppet och de maximala flödena vid respektive regntyp. Skyfallskarteringen omfattar endast Skövde och Skultorps tätortsområden, medan lågpunktskarteringen omfattar kommunens hela geografiska område. Skyfallskartorna finns på kommunens webbplats.

Bild från skyfallskarteringen över delar av Östermalm i Skövde centralort.

Kommunens arbete med skyfall och dagvatten

I händelse av skyfall ska en genomtänkt höjdsättning styra dagvattnet i lämplig riktning till utvalda platser. Detta minskar risken för kostsamma översvämningar och skapar förutsättningar för att möta klimatförändringarnas utmaningar och konsekvenser. I samband med att kommunen växer behöver avrinningsområden och avrinningsvägar beaktas. Dessa sträcker sig oftast utanför enskilda detaljplaneområden. Kommunens konsekvensanalys för ett skyfall visar att denna typ av frågor därför behöver lösas inom avrinningsområden snarare än inom enskilda detaljplaner. För att minska de negativa effekterna av skyfall behöver dagvattensystemet kompletteras med avrinningsvägar på markytan. I vissa områden kan vattnet behöva styras till lågt liggande ytor där det är möjligt att samla upp och tillfälligt hantera stora vattenvolymer. Lågpunkter och ytor som bedöms som nödvändiga för att skyfallsäkra samhällen bör inte planläggas för andra ändamål. En princip vid planering bör vara att bebyggelse undviks i lågpunkter som riskerar att översvämmas, att avrinningsstråk på markytan hålls öppna för att möjliggöra säkra avrinningsvägar samt att befintlig bebyggelse inte får utsättas för ökad risk att översvämmas.

Kommunen arbetar med dessa frågor i en tillsatt dagvatten-grupp med representanter från berörda sektorer och enheter. I detta arbete planeras strukturplaner för skyfallshantering tas fram i etapper för Skövde centralorts stadsdelar samt för Skultorp med utgångspunkt i befintliga delavrinningsområden. Strukturplanerna ska identifiera sårbar befintlig bebyggelse och samhällsviktig verksamhet. I strukturplanerna ska det även identifieras var temporära översvämningar kan tillåtas, var skyfallsleder ska säkerställas samt hur skyfallsflöden behöver styras för att minska riskerna för befintlig bebyggelse samt säkerställa att ny planerad bebyggelse samt dess funktion inte riskerar att skadas eller orsaka skada i samband med skyfall. Arbetet ska ske i dialog med berörda aktörer för att på ett samhällsekonomiskt hållbart sätt minska riskerna för samt konsekvenserna av skyfallsrelaterade översvämningar genom olika typer av åtgärder.

I Skövde kommuns VA-policy från 2020 står det att VA-huvudmannen ska eftersträva trög dagvattenhantering som renar dagvatten och bromsar upp höga flöden i samband med regn och snösmältning. I kommunens riktlinjer för dagvattenhantering från 2011 står det att dagvatten ska tas omhand så nära källan som möjligt. Det kan dock inte uteslutas att det även kan behövas mer storskalig fördröjning och/eller rening av de större dagvattenflödena från bebyggelsen. På markanvändningskartan finns strategiska ytor för detta reserverade. På kartan anges även de större avrinningsstråken på markytan.

Planeringsprinciper skyfall och dagvatten:

- Kommunen ska i sitt strukturella skyfallsarbete ta fram en tydlig ambition för långsiktigt hållbar skyfallshantering.
- Kommunen bör vara restriktiv med att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för skyfall.
- Områden som riskerar att översvämmas och som är utpekade i översiktsplanen bör analyseras i en risk- och sårbarhetsanalys och förebyggande åtgärder vidtas vid behov i syfte att uppfylla kommunens ambition om långsiktigt hållbar skyfallshantering. Övriga områden med risk för översvämning, enligt skyfallskarteringen, hanteras i planprocessen genom en dagvatten- och skyfallsutredning.
- I närheten av riskområden bör andel hårdgjorda ytor minska.
- Mångfunktionella ytor ska eftersträvas så att översvämningssystemet kan kombineras med andra funktioner. Detta ska bevakas över tid så att inte möjligheten till planerade översvämningar byggs bort.
- Dagvattenanläggningar bör gestaltas för att skapa rekreativa mervärden och i möjligaste mån vara öppna i hårdgjorda miljöer.
- Vid planläggning samt bygglovs- och tillståndsgivning ska kommunen beakta och upprätthålla mark- och vattenreservat för att möjliggöra storskaliga översvämningssåtgärder.
- Vid ny bebyggelse ska avledningen av dagvatten analyseras hela vägen till recipient (vattendrag eller sjö som tar emot dagvattnet). Grundprincipen är att förtätning och ny bebyggelse ska förbättra, inte öka, den sammanlagda belastningen på det befintliga dagvattensystemet.

Översvämningrisk från vattendrag och sjö

Över en helårsperiod visar klimatscenerierna små skillnader för medeltillrinningen i Skövde kommun. Däremot är skillnaden stor vintertid, med ökningar på 20 procent till 2050 respektive 30–50 procent till 2100. Tillrinningen under vår och sommar kommer att minska med cirka 10 procent till 2050 och med 20 procent till 2100. Lokalt kan förändringarna dock vara både större och mindre. Risken för sommartorka kommer att öka. 50-årsflödet för Tidån beräknas kunna öka till slutet av seklet med 20-30% jämfört med referensperioden 1971-2000. Även här förekommer lokala skillnader. För små vattendrag kan maxflödena öka på grund av påverkan från skyfall, som förväntas öka i intensitet.

Delar av Tidans och Ösans vattensystem kan tidvis ha högt vattenstånd. Detta kan öka risken för översvämning i lågt ligande områden. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tog 2015 fram en översvänningskartering över Tidans. Syftet var att underlätta planeringen inom Tidans avrinningsområde samt skapa ett hjälpmedel för kommunens klimatanpassningsarbete. Översvänningskarteringarna har gjorts med Sveriges nya nationella höjddata som underlag, och visar vattnets utbredning i olika flödessituationer. Karteringarna med klimatanpassade 100-årsflöden och 200-årsflöden visar en förväntad situation år 2100. Karteringen finns tillgänglig i kommunens interna kartsystem och i MSB:s Översvänningsportal. Aktuella karteringar liknande de för Tidans och Ösan bör tillkomma för resterande vattendrag och sjöar.

Skövde kommun följer Länsstyrelsens riktlinjer i Stigande vatten med avseende på hantering av översvämning från sjöar samt vattendrag och planerar såväl framtida samhällsutveckling som skyddande av befintlig viktig samhällsstruktur utifrån detta. För att få en tydlighet i var eventuella röda zoner, som beskrivs i Stigande vatten, finns i kommunen så behöver ytterligare kartering göras för att ge stöd till planeringsprinciperna om samhällsviktig verksamhet.

Medvetenheten om översvänningsriskerna har inneburit att kommunen i samband med exploateringar tar särskild hänsyn inom de utpekade riskområdena. Kommunen har även representanter i Tidans vattenförbund och Tidans vattenråd. Dessa grupper bedriver vattenvårdande åtgärder och samverkan mellan aktörer inom Tidans avrinningsområde.

I kommunen finns ett mindre antal vattendrag som skulle kunna översvämmas och leda till skador på personer och egendom. Tidans, Lången och Ösan är exempel på vattendrag som skulle kunna översvämmas, men där risken är liten. Kommu-

nen har tagit fram en skyfallskartering i syfte att se risken för att samhällsviktiga verksamheter påverkas vid skyfall. I dagsläget finns inga större risker för att verksamheter direkt påverkas. Dock finns ett antal viadukter i kommunen som vid skyfall kan vattenfyllas med begränsningar i framkomlighet som följd. I och med det föreligger risk att olika verksamheter påverkas då tillgängligheten i transportvägar begränsas.

Uttekade större ytor för ny bebyggelse bedöms inte ligga inom riskområden för översvämning. Ytor i närheten av vattendraget Ösan ligger betydligt högre än vattenytan och bedömningen är att ingen risk för översvämning förekommer.

Planeringsprinciper vid översvänningsrisk:

- Vid exploatering i anslutning till vattendrag och sjöar bör översvänningsrisken utredas innan exploatering tillåts.
- Kommunen bör vara restriktiv med att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för översvämning.
- Bebyggelse som ska nyttjas för samhällsviktiga verksamheter ska inte uppföras i översvänningskänsliga områden.
- Kommunen verkar för att samtliga större vattendrag och sjöar inom kommunen har aktuella karteringar av medel-, låg-, höghöjden samt beräknat högsta flöde (BHF) med tillhörande nivåer i såväl dagens som framtiden klimat. Prioriterat är de vattendrag och sjöar utmed vilkas stränder befintlig bebyggelse eller infrastruktur återfinns eller planeras.
- Vid projektering, anläggning och förvaltning inom skyddsområden för grundvattentäkter ska tillhörande föreskrifter beaktas och följas.

Flödesreglerande och vattenrenande ekosystemtjänster

Kommunens riktlinjer för dagvattenhantering framhåller värdet av mångfunktionella ytor med grön-blå dagvattenlösningar. Förutom att samla upp, fördröja och rena dagvatten kan dessa ytor bli attraktiva och funktionella inslag i stadsmiljön, exempelvis för rekreation och biologisk mångfald.

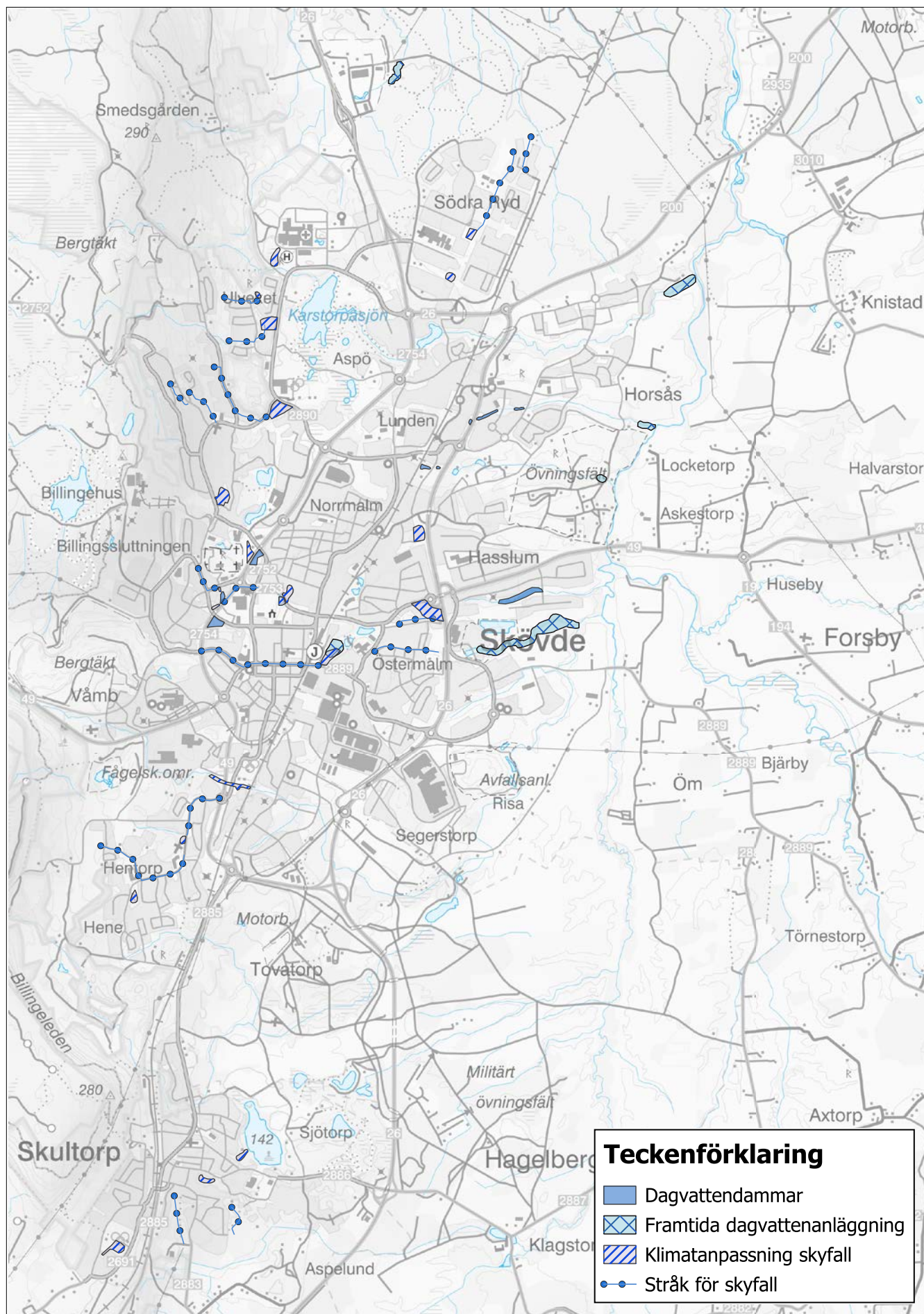
På markanvändningskartan anges särskilt viktiga ytor för klimatanpassning och skyfall i kombination med grönområde.

Klimatanpassningsytorna vid Ulveket ligger inom Aspö vattenskyddsområde vilket behöver tas extra hänsyn till.

Våtmarker

Våtmarker är bland de artrikaste miljöer vi har, de är viktiga att bevara och restaurera så de fortsatt gynnar den biologiska mångfalden. De kan samtidigt agera som kolsänka och flödesutjämna i ett förändrat klimat samt rena vatten från jordbruket och samhällen.

Skövde kommun har flera våtmarksprojekt på gång som ska stimulera biologisk mångfald, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. En av åtgärderna kommer ske på 18 utdikade torvmarker på kommuns marker. Där kommer marken att återvåtas genom att plugga igen diken. Detta projekt genomförs och finansieras helt och hållet tillsammans med Skogsstyrelsen. I det nedlagda kalkbrottet *Södra brottet*, som är ett tätortsnära grönområde och fågelskyddsområde, pågår insatser för att främst gynna rödlistade och skyddsklassade fåglar. I våtmarken har häckningsöar grävts fram, kringvattnet har även marken röjts och betas nu kontinuerligt av får. I sjön Lången vid Lerdala pågår (2024) bland annat ett reduktionsfiske över tre år. Ungefär 60 ton så kallad vitfisk ska fiskas upp för att få vattnet mindre näringsbelastat och förhoppningsvis mer klart. Tillsammans med övriga åtgärder kring sjön kan det även skapa bättre förutsättningar för ett mer attraktivt sportfiske på rovfiskar och även en bättre badsjö.

Inom Tidans vattenförbund tillsammans med LEVA-projektet* har det gjorts utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde.

Planeringsprinciper våtmark:

- Kommunen ska studera möjligheten att restaurera våtmarker och anlägga nya våtmarker. Detta innebär både större naturvårdsinsatser samt mindre projekt med våtmarker i tätbebyggd miljö som kan föreslås i detaljplaner.
- Kommunen ska i samband med planläggning och byggnation ta hänsyn till befintliga kolsänkor samt skapa förutsättningar för nya.
- Kommunen ska vid exploatering så långt det är möjligt säkerställa att våtmarker i närområdet inte avvattnas på grund av byggnation eller markåtgärder.

Ras och skred

Markförhållandena i Skövde kommun utgörs huvudsakligen av lera, silt och sand som underlagras av morän och berg. Vid kraftiga regn, översvämningar eller snösmältning kan särskilt ler- och siltjordar påverkas med ökad risk för instabilitet.

Geologin i Skövde kommun är generellt komplex och mångfaldig vilket innebär att de geotekniska förutsättningarna därför är varierande. I väster finns i anslutning till Billingen i huvudsak fastmarksområden med morän som åt öster generellt övergår till isälvsediment, svämsediment samt finsedimenten lera och silt. De lösa sedimenten bedöms som mest ha jorddjup mellan 20 och 30 meter, totalt jordmaktighet kan dock uppgå till 50 meter.

En mängd naturliga vattendrag och diken korsar genom markområden som över tid har skapat raviner i landskapet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har genomfört översiktliga stabilitetskarteringar för delar av Skövde kommun. Syftet med karteringen var att översiktligt kartlägga markens stabilitetsförhållanden i bebyggda områden, däremot ingår inte väg, järnväg och kajer. Karteringen utgör därmed ett underlag för kommunen om var skredrisker kan föreligga för befintlig bebyggelse. Resultaten redovisas med kartor och PM och visar var det finns behov av att göra detaljerade stabilitetsutredningar eller områden där det bör göras en översyn av tidigare utredningar och eventuella tidigare utförda åtgärder. I utredningen redovisas följande områden där stabiliteten inte uppfyller kraven vid en översiktlig utredning: Kvarnbacken i anslutning till Nolängsån, Stöpen i anslutning till Lutrabäcken, Vad i anslutning till Tidån, Djursåtra i anslutning till Tistlabäcken samt områdena Hasslum och Tovatorp/Åkleby i anslutning till Ösan. Det finns tre dokumenterade skredarr (SGU, Sveriges geologiska undersökning) i anslutning till Ösans slänter, på sträckan mellan Stöpen och Skövde stad. Se digital karta över karterade områden.

Statens geotekniska institut (SGI) har sammanställt riskområden i en karttjänst om ras, skred och erosion där genomförda skredriskkarteringar och kända inträffade skred har dokumenterats. Ett förändrat klimat kan innebära att risken för ras, skred och erosion ökar till följd av förändrade grundvattenförhållanden, flödesvolym och markegenskaper. En högre intensitet och volym i skyfallen innebär också en ökad risk för ras längs ytliga flödesvägar, underminering av mark (exempelvis vägbankar och banvallar) och för skred på grund av hastigt stigande och sjunkande vattennivåer i bäckar och mindre vattendrag. Geotekniskt komplicerade förutsättningar innebär vanligtvis att marken behöver förstärkas. Ny bebyggelse, infrastruktur och fyllning ovan mark kan försämra markens stabilitet. I områden där risker bedöms föreligga ska de geotekniska förhållandena utredas för att sedan hanteras i den fysiska planeringen. Ovan nämnda karteringar hos MSB och SGI bör användas tidigt i planeringsskedet.

Naturliga erosionsprocesser pågår ständigt, vilket på sikt kan leda till skred eller ras, samtidigt som mänskliga ingrepp kan påskynda dessa processer avsevärt. Klimatförändringen som över tid förväntas ge ökade variationer i nederbörd, ökande vattenföden och översvämningar bedöms ge påverkan i form av ökad erosion och förändrade grundvattennivåer. Dessa naturliga förändringar av förutsättningarna får konsekvenser för markens stabilitet och bygghänsyn.

* LEVA står för Lokalt engagemang för vatten och drivs av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och vattenmyndigheterna. Syftet med projektet är att minska övergödningen inom Tidans avrinningsområdes sjöar och vattendrag samt öka landskapets vattenhållande förmåga och buffringskapacitet.

Kommunens hantering av riskerna vid ras och skred

Markrelaterade säkerhetsfrågor är en del av kommunens planläggning och bygglovsprövning. Kommunen gör en geoteknisk bedömning av samtliga detaljplaner samt ställer krav på geotekniska utredningar vid fysisk planering och prövning av lov och tillstånd inom områden där risker kan föreligga.

Kommunen arbetar kontinuerligt med att utföra detaljerade stabilitetsutredningar i exploateringsområden som bedöms ha en risk. Kommunen använder också SGI:s översiktliga karteringar av stabilitetsförhållanden. Karteringar och planeringsunderlag finns tillgängliga i kommunens interna kartsystem.

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst inom Räddningstjänsten Östra Skaraborg (2021) pekar särskilt på risk för skred främst vid Ömsåravinen, med skada på åkermark som följd. Sannolikheten för skred bedöms dock som liten. Utöver detta finns andra aktsamhetsområden för ras och skred, se digital karta.

Planeringsprinciper ras och skred:

- Före exploatering i områden med förutsättningar för ras, skred och erosion ska markens långsiktiga lämplighet för bebyggelse utredas och geotekniska undersökningar genomföras. Markens stabilitet ska alltid bedömas i detaljplaner och i lovärenden utanför planlagda områden. Hänsyn till klimatförändringar ska vägas in. Karteringar från MSB och SGI bör användas tidigt i planeringsskedet.

- För byggnader och anläggningar i anslutning till vattendrag behöver stabilitetsituationen klarläggas. Erosion i vattendragen innebär över tid försämrad stabilitet och ökad risk för påverkan. Mänsklig påverkan, belastningar, schakt och fyllning påverkar stabiliteten.
- Aktsamhetskartan (SGU) ger indikation inom vilka delar där det för befintlig mark kan finnas naturliga förutsättningar för skredproblematik.
- Kommunen bör vara restriktiv med att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för ras och skred.
- Bebyggelse som ska nyttjas för samhällsviktiga verksamheter ska inte uppföras i riskområden för ras och skred.

Tekniska anläggningar

Tekniska anläggningar är en förutsättning för ett fungerande vardagsliv och för god livskvalitet. Det kan till exempel handla om att försörja samhället med energi, vatten och digital uppkoppling.

Vatten- och avloppsförsörjning

En välfungerande vatten- och avloppsförsörjning (VA) är en grundläggande förutsättning för ett hållbart samhälle. Vattenfrågorna är gränsöverskridande och behöver hanteras gemensamt av aktörer inom och utanför kommunen. I Skövde kom-

muns VA-policy anges strategiska inriktningar för hela kommunen, både för enskild och för kommunal VA-försörjning.

Kommunen antog 2015 en VA-plan med en tillhörande handlingsplan. Handlingsplanen angav bland annat områden med befintlig eller planerad bebyggelse som krävde utbyggnad av kommunalt VA enligt lagen om allmänna vattentjänster. Många av åtgärderna i handlingsplanen har genomförts eller pågår. VA-planen togs fram utifrån inriktningarna i *Vision Skövde 2025* och *ÖP 2025*. Nu behövs en ny VA-plan, bland annat som en följd av den planerade utvecklingen i *ÖP 2040*.

För att minska de enskilda avloppens miljöpåverkan ställer *Miljösamverkan Östra Skaraborg* krav på fastigheternas anläggningar. Där det är kapacitetsmässigt och tekniskt möjligt kan kommunalt VA vara ett alternativ till en enskild lösning.

VA-ledningarna till Igelstorp och Vårsås har för närvarande inte kapacitet för en större utbyggnad av bebyggelsen i dessa orter. En första etapp för kapacitetsökning av kommunalt VA till Igelstorp och Vårsås är planerat i samband med att Trafikverket bygger om väg 49. Inför en ökad utbyggnad i Vårsås behöver överväganden göras i det kommande arbetet med nya VA-planen.

Spillvattenhantering

Spillvattnet från Skövde centralort, Skultorp, Igelstorp, Nybo, Fjället, Stöpen, Ulvåker, Våring och Vårsås leds med självfall och pumpning till reningsverket Stadskvarn i Skövde. På Stadskvarn renas spillvattnet innan vattnet släpps ut i recipienten Svesån. Svesån rinner ut i Ömboån, som rinner ut i Ösan, som ansluter till ån Tidan via sjön Östen innan vattnet slutligen når Vänern. För Stadskvarns reningsverk gäller ett nytt miljötillstånd sedan 2019. Under 2023 färdigställdes de om- och tillbyggnader som behövs för att klara de stränga villkoren i tillståndet.

Övriga reningsverk med biologisk och kemisk rening finns i Timmersdala och Tidan. Reningsverket i Tidan tar också emot avloppsvatten från Töreboda kommun (Moholm). I Vreten finns ett mindre reningsverk med biologisk rening.

En större befolkningensmängd innebär att belastningen på reningsverken ökar. För ny eller utökad industriell verksamhet är utgångspunkten att vattnet ska renas innan det släpps ut till det kommunala spillvattennätet. Tillståndet för Stadskvarns reningsverk har utrymme för den nuvarande industrin samt för en befolkning på cirka 65 000 invånare. I arbetet med en ny VA-plan bör man utreda möjligheterna att öka reningsverkets kapacitet. En annan möjlighet är att omfördela belastningen mellan reningsverken så att delar av flödet som i dag går till Stadskvarn i stället leds till reningsverket i Tidan. I det längre perspektivet kan det behövas ett helt nytt reningsverk. En möj-

lig placering för det skulle kunna vara norr om Stadsskogen. Det är viktigt att beakta att en tillståndprocess för ett reningsverk är en flerårig process.

Utbyggnaden av kommunalt VA till Böja och Vristulven samt den planerade nybyggnationen i Lerdala, Melldala och Timmersdala gör att Timmersdala reningsverk behöver ett nytt miljötillstånd. Arbetet har inletts och kommer att kräva en om- och utbyggnad av reningsverket. Marken vid reningsverket i Timmersdala är utpekad som teknisk anläggning på markanvändningskartan.

Planeringsprinciper spillvatten:

- Vid all bebyggelseplanering ska en klimatanpassad och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering eftersträvas.
- Stadskvarns reningsverk har inte miljötillstånd för de spillvattemängder som en utbyggnad enligt översiktsplanen kan medföra. När byggnation planeras måste hänsyn tas till behovet av åtgärder för en ökad kapacitet.
- För ny eller utökad industriell verksamhet är utgångspunkten att vattnet ska renas på plats, så att belastningen på Stadskvarns reningsverk inte ökar.
- I utvecklingen av bebyggelse på landsbygden behöver hänsyn tas till de krav som ställs på kommun och fastighetsägare i lagen om allmänna vattentjänster. En bedömning behöver göras i varje enskilt fall, men en samlad bebyggelse kan användas som fingervisning om när skyldigheterna enligt lagen inträder.
- *Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS)* bereder, beslutar och kommunicerar bedömningsgrunder och riktlinjer för ärenden om enskilda avlopp. MÖS förväntas via en tillsynsplan löpande ställa krav på anpassning av små avloppsanläggningar till lagstiftningens krav (detta framgår även i VA-policy, KF §46/20).

Dagvattenhantering

Dagvatten är exempelvis regn- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan. I lagens mening betraktas dagvatten från detaljplanlagt område som avloppsvatten. Begreppet definieras i miljöbalken (9 kap, §§ 2 och 7).

Skövde kommuns tätorter avvattnas via befintliga dagvattensystem till bäckar och åar. I de flesta fall leder vattnet vidare till Tidan, som i sin tur har sitt utflöde i Vänern. Många av vatten dragen är känsliga för både föroreningar och kraftiga flödesvariationer.

Klimatförändringarna har lett till stigande temperaturer och mer nederbörd. När naturmark tas i anspråk för utbyggnad av nya områden görs ytor hårda med asfalt, tak och liknande, och naturliga svackor där vatten hade kunnat samlas planas ut. Detta påverkar avrinningen från området och kan förvärra problem som redan finns, genom ökande regnvolymer, ökad avrinning och därmed risk för översvämningar. Skövde kommun måste utveckla en hållbar dagvattenhantering där vattnet ses som en positiv resurs i kommunens byggande.

En hållbar dagvattenhantering behöver omfatta både översvämningsrisker och förorenande ämnen samt ge en smart användning av markyta genom mångfunktionella ytor och ekosystemtjänster. För att detta ska vara möjligt behöver vattnet vara en tydlig del i samhällsplaneringen.

En dagvattenpolicy med riktlinjer för dagvattenhantering i Skövde kommun antogs av kommunstyrelsen 2011, och under 2022 inleddes arbetet med en revidering.

Skövde kommun har under många år arbetat med trög dagvattenhantering, framför allt i nybyggda områden men även vid förtätning och i befintlig bebyggelse. Det finns exempelvis olika former av lokalt omhändertagande samt fördröjning och rening av dagvatten i dammar. Viktiga ytor för dagvattenhanteringen samt större dagvattendammar i Skövde centralort redovisas på markanvändningskartan.

I markanvändningskartan är det markerat ytor där det vid behov kan anläggas dagvattenrening på de platser där de större dagvattenflödena rinner ut i mottagande vattenförekomst. Dessa benämns *framtida dagvattenanläggning*.

Läs mer om skyfall i avsnittet *Klimatanpassning*.

Planeringsprinciper dagvatten:

- En trög dagvattenhantering som renar dagvattnet och bromsar upp höga flöden i samband med regn och snösmältning ska eftersträvas.
- I samband med detaljplanläggning ska dagvattenhanteringen utredas för att klargöra påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten och vilka förutsättningar som behöver säkerställas för att ge en god dagvattenhantering vid nybyggnation.
- Dagvattendammar får inte påverkas negativt vid planläggning eller andra markåtgärder när det gäller utbredning och funktion.
- Det finns två sjöar utan ytvattenavlopp som tar emot dagvatten: Havstenasjön och Sjötorpssjön. Dessa är särskilt ömtåliga ur föroreningssynpunkt och ska uppmärksammas i samband med byggnation i dess närområden.

Dricksvattenförsörjning

Förutom Tidan får alla områden med kommunalt dricksvatten sitt vatten från Vättern via kommunalförbundet Skaraborgsvattens anläggningar. Kommunalförbundet levererar vatten till Skövde, Falköping och Skara. Vattentillgången är god, vattenkvaliteten är god och nätet har kapacitet för utökningar. En utredning pågår (2023) om att säkra upp ytterligare med en barriär för reningen av dricksvattnet i vattenverket i Borgunda. Tidans tätort försörjs med vatten från Töreboda kommun.

Med anledning av de stora nivåskillnaderna i kommunen har vattensystemet behövt byggas upp med fler distributionszoner. För att utjämna förbrukningsvariationer och för brandvattenreserv finns ett antal reservoarar. De högst belägna zonerna har en känsligare dricksvattenförsörjning eftersom distributionen är helt strömberoende.

Vattenförsörjningsplaner finns på både kommunal och regional nivå. De beskriver vattenförsörjningen i Skövde kommun respektive Västra Götaland och pekar ut områden som är viktiga för dricksvattenförsörjningen på olika nivåer. Syftet med planerna är att långsiktigt trygga en tillräcklig tillgång på dricksvatten av god kvalitet.

Bild från den regionala vattenförsörjningsplanen: Regional vattenförsörjningsplan (lansstyrelsen.se)

Nationellt viktig dricksvattenresurs

- Vattenresurs med mycket stor kapacitet som redan idag nyttjas av andra regioner. Förvaltningen av dessa kräver samarbete över länsgränser.

Regionalt viktig dricksvattenresurs

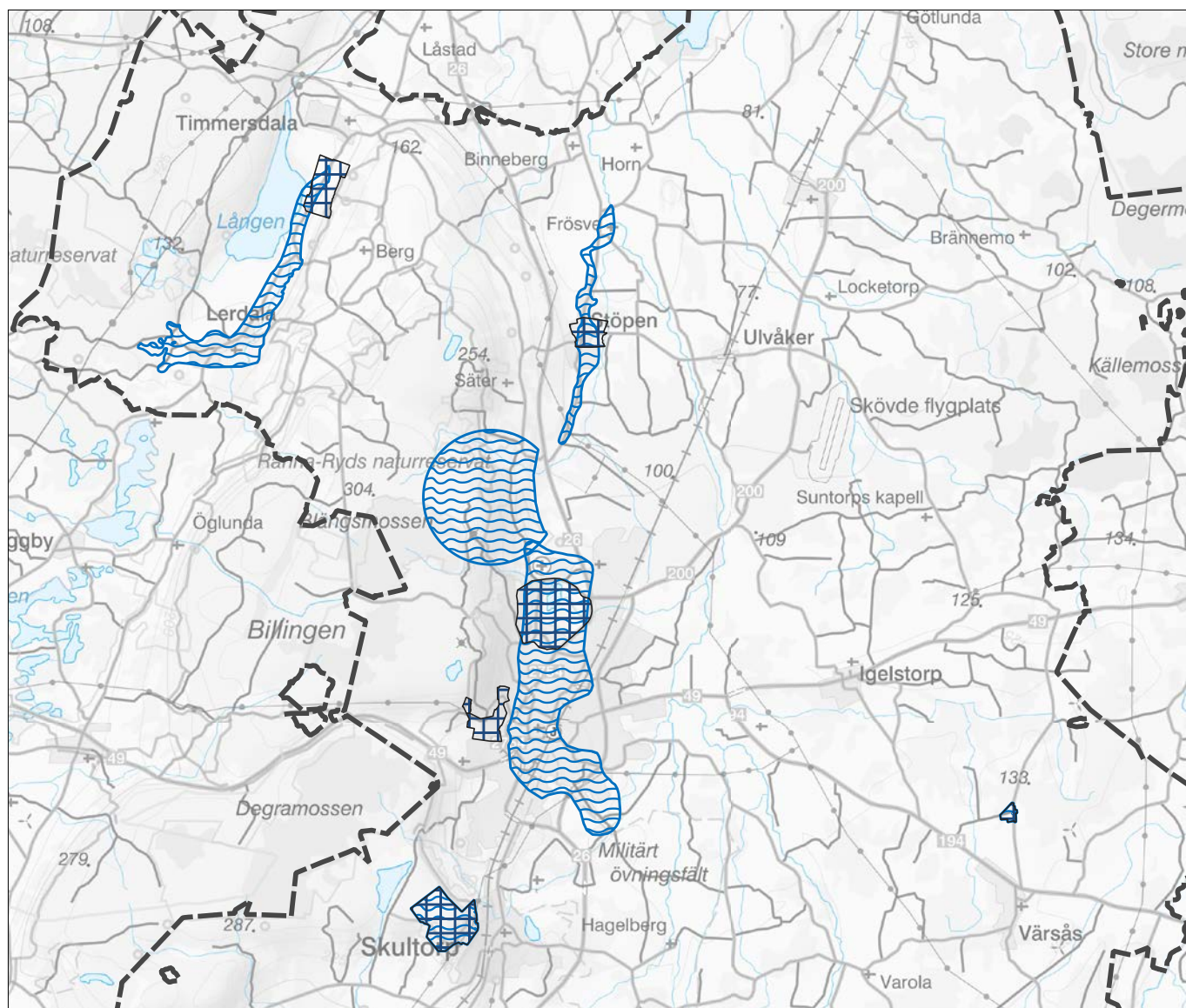
- Vattenresurs med stor kapacitet som nyttjas eller kan nyttjas över regioner. Förvaltningen av dessa kräver samarbete över kommungränser.

Kommunalt viktig dricksvattenresurs

- Mindre vattenresurs som är viktig för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning idag.

Vattenförsörjningsplanen för Skövde kommun beslutades av kommunfullmäktige 2017. Den pekar ut sex områden med grundvattenförekomster som är viktiga för kommunens dricksvattenförsörjning. *Skyddsområden för grundvattentäkt* och *Prioriterade dricksvattenförekomster* redovisas på kartan.

Inom några av de prioriterade områdena finns reservvattentäkter för den allmänna dricksvattenförsörjningen. För dessa vattentäkter finns vattenskyddsområden med föreskrifter för att skydda grundvattnets kvalitet och kvantitet. Även utanför vattenskyddsområdena är det viktigt att anpassa markanvändningen så att möjligheterna att använda grundvattnet till dricksvattenförsörjning värnas. Vid lokalisering av verksamhet ska särskild hänsyn tas om det finns risk för påverkan på grundvattnet.

Kartan visar skyddsområden för grundvattentäkt (rutig) samt prioriterade dricksvattenförekomster.

Den regionala vattenförsörjningsplanen beslutades 2021 av Länsstyrelsen Västra Götaland. I planen pekas Vättern ut som en nationellt viktig dricksvattenresurs. I Skövde kommun finns två regionalt viktiga dricksvattenresurser utpekade: *Magasinsgrupp Rösjön Hornborga Valle Timmersdala* samt *Hagelberg*. Inom båda dessa finns områden som också är utpekade som kommunalt viktiga dricksvattenresurser.

Planeringsprinciper dricksvatten:

- Vid detaljplanläggning och bygglovsprövning ska skyddsområden för grundvattentäkter med tillhörande föreskrifter beaktas och följas.
- Även utanför vattenskyddsområdena är det viktigt att anpassa markanvändningen så att möjligheterna att använda grundvattnet till dricksvattenförsörjning värnas. Vid lokalisering av verksamhet ska särskild hänsyn tas om det finns risk för påverkan på grundvattnet.
- Vid projektering, anläggning och förvaltning inom skyddsområden för grundvattentäkter ska tillhörande föreskrifter beaktas och följas.
- Hänsyn ska tas till befintliga vattentäkter samt till områden som vattenförsörjningsplaner har pekat ut som viktiga för dricksvattenförsörjningen.

- Vid en eventuell konflikt med andra intressen ska dricksvattenförsörjningen prioriteras.
- När samhällsviktig verksamhet placeras ska hänsyn tas till att vissa högt belägna tryckzoner har en känsligare dricksvattenförsörjning.

Brandvatten

Kontinuerlig tillgång till vatten vid brandsläckning är avgörande för räddningstjänstens möjligheter att genomföra effektiva släckinsatser. Enligt plan- och bygglagen ansvarar kommunen för att bebyggelse planeras med hänsyn till brandskyddsbehovet. Det är också kommunens ansvar (enligt lagen om skydd mot olyckor) att det vidtas åtgärder för att hantera skador till följd av brand. Servicenämnden är VA-huvudman i Skövde kommun och ansvarar för den allmänna dricksvattenförsörjningen. VA-huvudmannen är inte skyldig att tillgodose räddningstjänstens brandvattenbehov genom den allmänna dricksvattenanläggningen. Lagen om allmänna vattentjänster anger dock att när det är förenligt med anläggningens huvudsakliga ändamål så bör den anordnas och drivas så att allmänna intressen som har behov av anläggningen kan tillgodoses.

Räddningstjänsten Östra Skaraborg har definierat sina behov av brandvatten och hur de ska tillgodoses. I dagsläget möter den allmänna dricksvattenanläggningen inte dessa behov fullt ut. Det finns områden där brandposterna är för få eller inte har kapacitet att leverera ett tillräckligt stort flöde. Kommunen behöver ta fram en plan för hur räddningstjänstens behov av brandvatten ska tillgodoses.

Befintliga krigsbranddammar ska finnas kvar och skötas. Dessa finns enbart inom Skövde tätort.

Planeringsprinciper brandvatten:

- I de områden där brandvattenförsörjningen löses med det allmänna dricksvattensystemet ska systemet byggas efter anvisningarna i *Svenskt vattens* publikation P114.
- Kommunen ansvarar för brandvattenförsörjningen och för nödvändig sammanvägning av räddningstjänstens behov och VA-huvudmannens uppdrag.

IT-infrastruktur

2020 antog kommunfullmäktige Plan för IT-infrastrukturen. Planen anger breddbandsmål. Utvecklingen på breddbandsområdet har gått snabbt både nationellt och i Skövde kommun. Idag finns en framtidssäker infrastruktur vars funktion är en vital del av kommunal verksamhet, näringslivet och invånarnas fritid. Till stor del har marknaden tillsammans med fiberföreningar påverkat utvecklingen i rätt riktning, men offentliga insatser som breddbandssamordning, monetärt stöd och utbyggnad i egen regi har också varit av betydelse.

Plan för IT-infrastrukturen anger en önskvärd utveckling IT-infrastrukturen i kommunen i form av effektmål som tar fasta på hur olika målgrupper som invånare och företagare påverkas:

- Invånarna kan nyttja ehälsö- och utbildningstjänster
- Invånarna kan konsumera andra typer av digitala tjänster
- IT-infrastrukturen är attraktiv för företagare

Planen innehåller även *resultatmål* för kommunen. Dessa innebär att 2025:

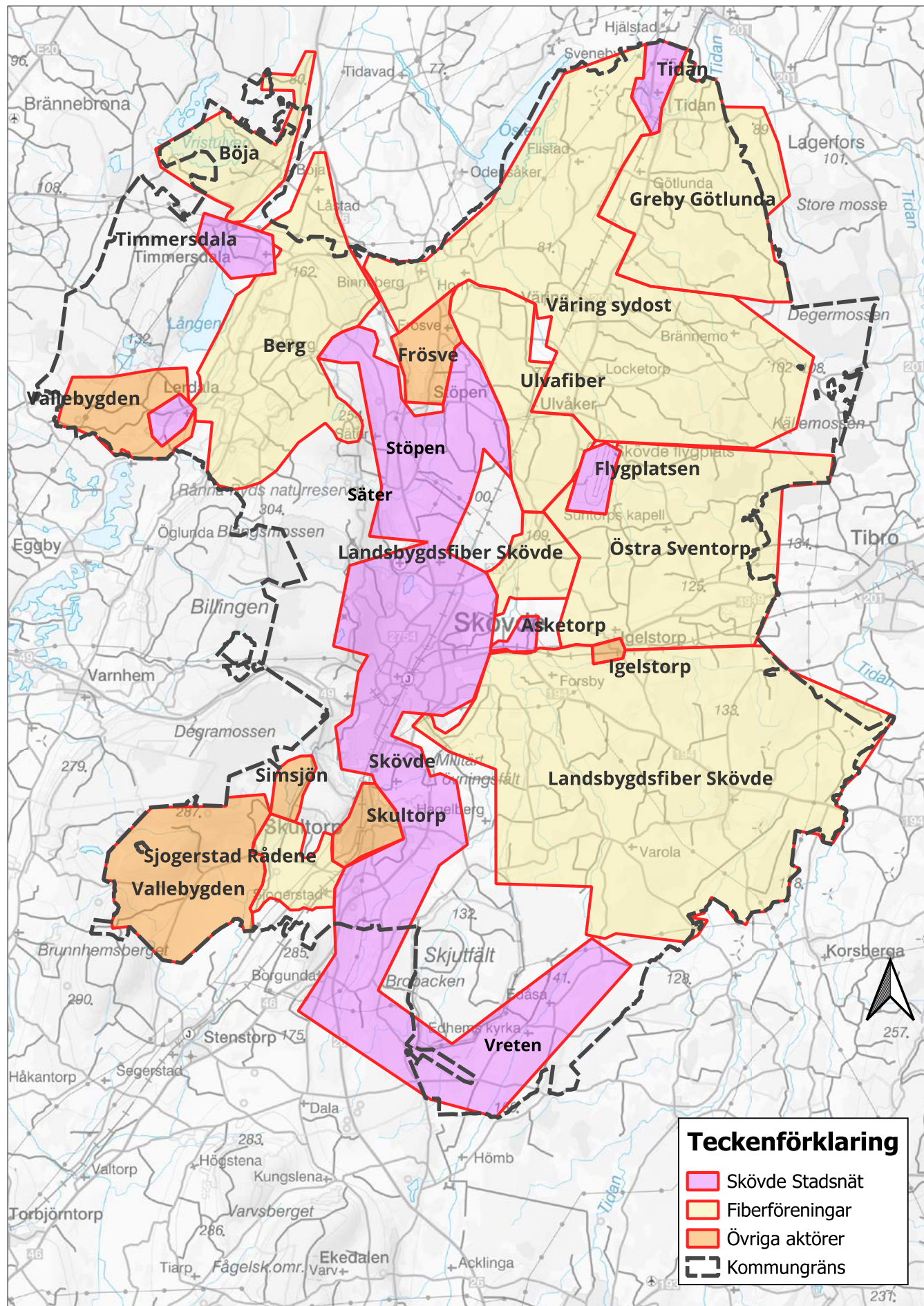
- Har alla i Skövde kommun tillgång till 100 Mbit/s.
- Är fibertätheten för hushåll i tätorter topp 5 i Västra Götaland.
- Är fibertätheten för arbetsställen totalt topp 5 i Västra Götaland.

En viktig åtgärd för att säkerställa utvecklingen av IT-infrastrukturen och för att nå målen, är att ha en breddbandssamordnare som nav för dessa frågor och som har fokus på planens målsättningar.

Fibernät utgör stommen i dagens IT-infrastruktur och är många gånger den enda bäraren av bredband till hushåll och arbetsplatser. Tillgången på fiber kommer även fortsättningsvis att vara avgörande för breddbandsutvecklingen. Ett viktigt komplement är dock mobilnäten som i olika generationer ökat sin överföringskapacitet. Mobilnäten har givetvis sin betydelse när det ställs olika krav på mobilitet, men är också viktiga som *redundans** vid olika avbrottsscenarior.

Kartbilden på nästa sida visar de olika fiberområdena i kommunen.

* **Redundans** Flera uppsättningar av viktiga komponenter för att säkra systemet om något går sönder.

Framtida behov

Inom Skövde kommun har Skövde Stadsnät en stor del av installerad infrastruktur med fiber men det finns också fiberföreningar och andra aktörer som har fibernät i kommunen. För Skövde Kommun och Skövde Stadsnät del så är det, delvis med tanke på omvärldsläget, viktigt att tänka på säkerhet. Det känns också viktigt att få med fiberföreningarna i ett framtida samarbete kring arbetet med säkerhet av fiberanläggningar och annat. Arbetet fortsätter med att utöka vårt fibernät.

I Skövde Stadsnätets huvudnod* för fibernätet finns ett flertal operatörer inplacerade. Behovet av inplaceringar är stort och bland annat av den anledningen tittar Skövde Stadsnät på möjligheterna att utöka sin infrastruktur med ytterligare en huvudnod.

Det skulle leda till att Skövde Stadsnät får två redundanta noder samt möjligheten för fler operatörer att placera in sig och erbjudas redundans. Driftsäkerheten hos operatörerna höjs, men det innebär även att Skövde kommun blir ett nav för IT-infrastruktur och kommunikation i Skaraborg. Noden bör byggas så klimatneutralt som möjligt.

Ett växande område med speciella behov av IT-infrastruktur är 5G, ett högfrekvent radionät. Benämningen Internet of Things, IoT finns också. Används ofta i ett lågfrekvent radionät.

5G utvecklas och drivs främst av mobiloperatörer men man bygger även s k samhällsmaster för andra viktiga trådlösa kommunikationer. 5G installationer behöver ofta anslutas mot fiber. Skövde Stadsnät vill och försöker vara med i det arbetet och kan även tänka sig att bygga upp ett lågfrekvent basnät för IoT i kommunen men har inte resurser för hanteringen av applikationer.

Planeringsprinciper IT-infrastruktur:

- Fortsätta arbeta utifrån antagen plan för IT-infrastruktur.
- IT-infrastruktur utgör samhällsviktig infrastruktur och ska alltid beaktas tidigt i planeringen. Yta för nodplatser bör alltid studeras i detaljplaneringen och kan med fördel samordnas med nätstation.

Materialåtervinning och avfallshantering

För att skapa ett hållbart samhälle behöver varor, material och avfall hanteras i cirkulära system. EU:s avfallstrappa** visar prioriteringsordningen för avfallshantering i hela EU. För att nå ett cirkulärt samhälle måste mängden avfall som går till energiåtervinning minska. I stället måste mer avfall förebyggas, återanvändas och återvinnas. Deponering ska endast ske i undantagsfall.

Alla kommuner ska ha en plan för övergripande avfallshantering. Skövde är medlem i kommunalförbundet *Avfall & Återvinning Skaraborg (A&ÅS)* som har en Avfallsplan 2011–2020, arbete pågår med att uppdatera denna. [Avfallsplan \(avfallskaraborg.se\)](https://avfallsplan.avfallskaraborg.se)

Fastighetsnära insamling hushållsavfall

Det kommunala ansvaret för insamling och behandling regleras i 15 kap. miljöbalken och berör främst hushållens avfall. Detta ansvar har överförts från Skövde kommun till kommunalförbundet. Kommunalförbundet ansvarar för planering och utveckling av avfallshanteringen inom medlemskommunerna. I ansvaret ingår också insamling, transport och behandling av hushållsavfall.

Fastighetsnära insamling förpackningar

I dag ansvarar producenterna för insamling och omhändertagande av förpackningar via Förpackningsinsamlingen (FTI)***. Under 2023 finns det i kommunen 24 fullskaliga återvinningsstationer (ÅVS) som FTI har ansvar för. Mottagning av förpackningar sker även vid A&ÅS sex återvinningscentraler.

Enligt en ny lag från juli 2022 har insamlingsansvaret flyttats över till kommunerna, i detta fall till A&ÅS. Producentansvaret ligger dock kvar, vilket innebär att producenterna säkerställer omhändertagandet samt ersätter kommunerna för insamlingen. Den nya lagstiftningen innebär att A&ÅS, från 1 januari 2024, ansvarar för insamling av förpackningar från hushållen.

Lagstiftningen kräver även att alla vanligaste förpackningar, senast 1 januari 2027, ska samlas in i separata fraktioner vid de fastigheter de uppstår (fastighetsnära) eller i nära anslutning till den fastighet där förpackningen uppstår (kvarternära). Detta innebär i praktiken att fler sopkärl behöver sättas ut vid samtliga fastigheter. Eftersom kärnen tar plats behöver detta finnas med när områden planeras. En trolig utveckling är att insamlingen i allt större utsträckning kommer att ske på gemensamma platser i respektive bostadsområde. Vid planering av nya områden samt vid ombyggnationer i befintliga områden behöver plats avsättas för detta – särskilt i områden där man vill undvika tung trafik.

Insamling förpackningar från gator, torg och andra populära platser

Beslutet om förändrad insamling av förpackningar innebär även ett krav på kommunens tekniska verksamhet att tillhandahålla sortering och insamling av förpackningar på gator, torg och andra populära platser från och med 1 januari 2026.

* **Huvudnoder** - Det finns huvudnoder, fördelningsnoder och anslutningsnoder i ett fibernät. Nodens uppgift är att vara en knutpunkt som fördelar kapacitet och tjänster inom fiberinfrastrukturen på olika nivåer.

** **EU:s avfallstrappa** Avfallstrappan eller "avfallshierarkin" är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och som styr hur vårt avfall ska tas om hand. Avfallstrappan består av fem nivåer: minimera, återanvända, återvinna, utvinna energi och deponera.

*** **Förpackningsinsamlingen (FTI)** - ägs av de fyra materialbolagen: Svensk Plaståtervinning, Returkartong, Metallkretsen och Svensk Glasåtervinning. FTIs uppdrag är att samla in förpackningar så att de kan återvinnas.

Därutöver ska serveringsställen och offentliga tillställningar utomhus tillhandahålla möjligheten till sortering av förpackningar från och med 1 januari 2023.

Mottagning av hushållens avfall vid återvinningscentraler

Kommuninvånarna sorterar även avfall på A&ÅS återvinningscentraler (ÅVC). Dessa finns för närvarande på följande platser: Risängen, Södra Ryd, Stöpen, Tidan, Timmersdala, Vårsås och Skultorp. A&ÅS arbetar fortlöpande med att utöka sorterings- och servicenivån till hushållen.

Framtida behov

Skövde växer och förväntas växa ytterligare. En stor del av den nya befolkningen bor i de nordöstra delarna av Skövde stad och ÖP 2040 visar att den utvecklingen kommer att fortsätta. Det finns därför behov av en större återvinningscentral både intill befintlig placering på Risängen och i norra delen av Skövde centralort.

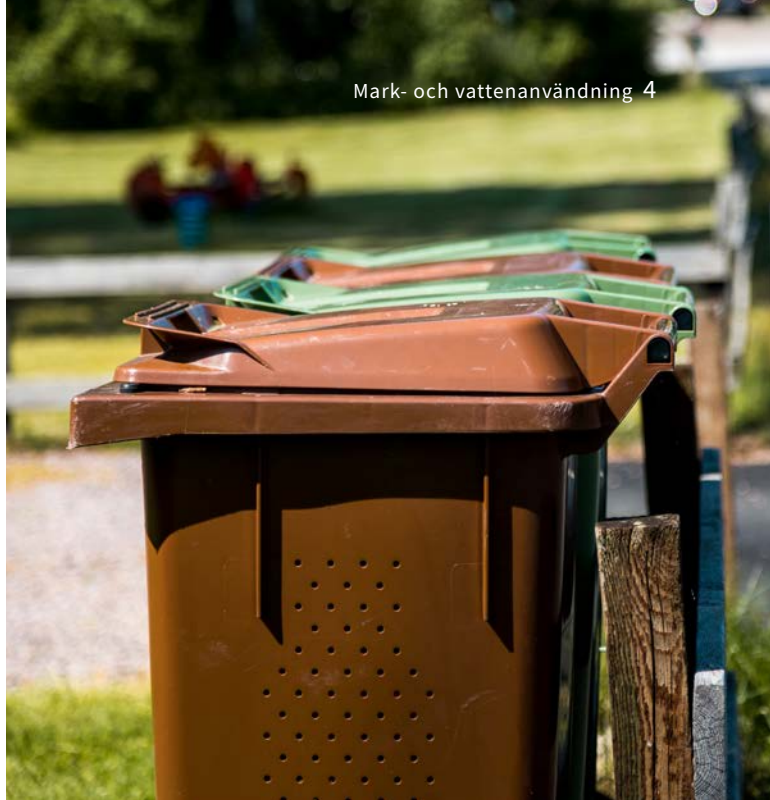
För att öka mängden återbruk och cirkularitet bör ÅVC:er samordnas och samlokaliseras med verksamhet för återbruk, renovering och reparationer.

Verksamhetsavfall

Verksamheter, industri och andra företag samt föreningar (samlat kallat verksamheter) anlitar själva godkända transportörer och behandlingsföretag för sitt avfall. Verksamhetsavfallet hanteras till största delen av privata aktörer.

Verksamhetsavfall står för den största delen av det avfall som uppstår i samhället i dag. Under 2018 uppstod 35,2 miljoner ton avfall, exklusive gruvavfall, i Sverige. Av detta bidrog hushållssektorn med 4,5 miljoner ton och byggsektorn med 12,4 miljoner ton. Resterade avfallsmängder (18,3 miljoner ton) var verksamhetsavfall.

Risängens avfallsanläggning var på 1980-talet den huvudsakliga mottagaren av verksamhetsavfall. I dag har det mottagandet i stort sett upphört. Efter att deponeringen helt upphörde 2008 övergick Risängen till att ta emot avfall lämpligt för sluttäckning. Sluttäckningen ska vara slutförd 2030 och i och med det upphör även denna typ av mottagning. Då är det inte längre möjligt att lämna exempelvis slaggrus från avfallsförbränningen vid Skövde Energi eller de rödfyrs- och formsandsförorenade schaktmassor som regelbundet uppstår i Skövde. Här behövs i stället någon annan avsättning. På samma sätt behövs strategier för att minska mängden rena schaktmassor och byggavfall som betong, som också tas emot i stor omfattning i sluttäckningen. Platser och strategier för dess framtida användning behöver också finnas. Detsamma gäller för kommunens park- och trädgårdsavfall.

Byggavfall

Byggavfall utgör en särskild typ av verksamhetsavfall. I byggavfall ingår bland annat schaktmassor och asfalt. Lagkrav på ökad utsortering av byggavfall har införts i avfallsförordningen och avfallet ska sorteras där det uppkommer. Samtidigt skärptes också plan- och bygglagens krav på kontrollplan. Enligt lagändringen ska kontrollplanen innehålla uppgifter om vilka byggprodukter som kan återanvändas och hur de tas om hand. Det ska också framgå hur avfall ska tas om hand för att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet samt avlägsnande och säker hantering av farliga ämnen.

Ovanstående kräver att det i regionen finns entreprenörer som har plats för att hantera det avfall som uppstår. Eftersom Skövde är Skaraborgs huvudort är det naturligt att några av dessa återfinns i kommunen.

Planeringsprinciper avfall och återvinning:

- Lättillgängliga och nära system ska finnas för medborgarnas sortering.
- När nybyggnation, förtätning och ombyggnation planeras ska särskild hänsyn tas för att möjliggöra hämtning av material och avfall nära medborgarna. Planeringen ska stödja att insamling kan ske effektivt och på ett trafik- och arbetsmiljösäkert sätt.
- Återvinnings- och återbruksverksamhet som kan uppfattas som störande (damm, lukt, buller och risk för nedskräpning) och som serverar medborgarna ska ges tillräckligt med plats i anslutning till staden. Plats för sådan verksamhet ska finnas i områden där verksamheten inte uppfattas som störande av närboende och närliggande verksamheter.

Energiförsörjning och energiproduktion

Energiförsörjningen är en av de viktigaste frågorna att hantera om Sverige ska klara klimatomställning och tillväxt. Vi använder energin till el, värme, kyla och transporter och alla delarna hänger ihop och bildar ett energisystem. Samtidigt leder världens energianvändning till stora utsläpp av klimatgaser, därför är det viktigt att den energi vi använder har så låg miljö- och klimatpåverkan som möjligt. Energisystemet utgör en förutsättning för samhällets primära funktioner och för att Sverige ska klara av både internationella och nationella mål som miljö-, klimat- och tillväxtmål.

Sveriges elförbrukning ligger idag på cirka 140 TWh per år och kommer troligtvis vara 2-4 gånger större 2045. För att möta detta är det viktigt att kunna öka produktionen när den behövs och mer lokalt där den efterfrågas, säkra överföringen dit energibehovet finns samt skapa balans i systemet. Balans mellan konsumtion och produktion, dygnet runt och året om behövs för att det komplexa elsystemet och det som är anslutet till systemet inte ska gå sönder.

Energieffektivisering har tidigare främst handlat om att minska energianvändningen. Detta eftersom elnätets överföringskapacitet i de flesta fall har varit obegränsad. Framöver kommer det dock att krävas mer el till industri- och transportsektorerna för att de ska kunna minska sina växthusgasutsläpp. Med det kommer också ett ökat effektbehov. För att elnätets överföringskapacitet ska räcka behöver vi minska effektbeho-

vet i andra delar av samhället. Detta kan man åstadkomma genom energieffektivisering och smart styrning av energianvändningen, men också genom att jämnar ut effektopparna över tid med hjälp av olika energilagringstekniker. Ett sätt att avlasta elnätet är uppvärmning som sker med fjärrvärme där det finns teknisk och ekonomisk möjlighet till detta istället för uppvärmning via el.

Regeringen har beslutat om en *Nationell strategi för elektrifiering* (2022). Strategin tydliggör inriktningen för det fortsatta arbetet med elektrifieringen i Sverige och omfattar en mängd åtgärder som ska genomföras under 2022–2024.

Västra Götalands läns regionala miljömål är att regionen ska vara fossiloberoende 2030. Det innebär att utsläppen av växthusgaser i regionen ska minska med 80 procent från 1990 års nivå till 2030. Regionen har också mål om att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen med 30 procent till 2030 jämfört med 2010.

ACCEL är en samverkansarena för accelererad elnätscapacitet i Västra Götaland och drivs av Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen Västra Götalands län och Svenska kraftnät. Tanken med ACCEL är att tillsammans hitta lösningar och dela erfarenheter med fokus på en ökad elnätscapacitet kopplat till industrins och transportsektorns elektrifiering.

Skaraborgs kommunalförbund kommer ta fram ett gemensamt planeringsunderlag för Skaraborgs energiförsörjning. Arbetet startade 2023 och syftar till att skapa förutsättningar för snabb och kraftfull utveckling av bland annat elnät, produktion av el och storskalig lagring av el.

Inom Skövde kommun finns idag (2023) inget riksintresse för energidistribution men utredning om det nationella nätet (transmissionsnätet) pågår. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn > Energidistribution*.

På markanvändningskartan redovisas användningen *energiförsörjning* för två områden för elförsörjningsutrustning i centralorten.

Elnätsföretag i Skövde kommun

Inom Skövde kommun finns det flera nätistributörer. Dessa ansvarar för elledningarna och elmätaren. Som kund har du ett abonnemang hos ett elnätsföretag och ett avtal med en elhandlare. Följande elnätsföretag finns i kommunen: Skövde Energi (kommunalt bolag), Ellevio, Vattenfall, Sjögerstad elektriska distributionsförening och Vallebygdens Energi.

Skövde Energi har satt upp ett mål för verksamheten som innebär att bli klimatpositiva år 2030. För ett framåtblickande sätt att bygga ut ett robust elnät kommer det tas fram en nätutvecklingsplan av Skövde Energi. En nätutvecklingsplan är en välgrundad prognos över investeringar under de kommande

5–10 åren som kopplas till kommunens översiktsplan. Tonvikten i planen ska ligga på den utveckling av elnätet som krävs för att ansluta ny last inklusive laddningsstationer för elfordon samt ansluta ny produktionskapacitet. Nätutvecklingsplanen ska bidra till öppenhet och transparens så att andra aktörer, till exempel kommuner, regioner och företag får information om vilka planer som finns för elnätets utveckling.

Samarbetet mellan Skövde energi och kommunen är oerhört viktigt då det behöver planeras vilka etableringar som ska satsas på och var de kan placeras så att elförsörjningen kan lösas. Exempelvis så behöver eventuellt en etablering med stort effektbehov men få arbetstillfällen stå tillbaka för andra etableringar och utveckling av bostäder.

Framtida behov

Det är viktigt att det framöver kommer finns ytor för placering av fördelningsstationer, nätstationer och utrymmen för att markförlägga ledningar. Likaså är det viktigt att säkerställa utrymmen för att bygga och/eller förstärka regionnätledningar i luft. Även ytor för energilager vid stationer och ute i elnätet kommer att behövas.

Energi- och klimatplan

Skövde kommuns Energi- och klimatplan beslutades av kommunfullmäktige 2021. Den anger två övergripande målbilder att arbeta mot; en för kommunens geografiska område och en för Skövde kommunkoncern. Vidare beskrivs delmål och strategier för målbilderna. En kort sammanfattning beskrivs nedan; mer finns att läsa i energi- och klimatplanen på kommunens webbplats. Nästa steg i arbetet är att ta fram en färdplan med åtgärder, det arbetet pågår. Genom att koppla åtgärderna till den framräknade koldioxidbudgeten kommer det visa sig om budgeten och Skövdes antagna klimatmål uppnås med de planerade åtgärderna eller om omtag krävs.

Målbild geografiskt område:

Skövdes klimatavtryck är noll år 2045. Målbilden är en sammanvägning av de direkta utsläppen av växthusgaser inom kommunens geografiska område och de utsläpp av växthusgaser som kommer från hushållens konsumtion, den offentliga sektorns konsumtion och samhällets investeringar.

Delmål geografiskt område:

- Skövde kommun minskar klimatpåverkan från energianvändning
- Skövde kommun producerar enbart energi med låg klimatpåverkan
- Skövde kommun minskar klimatpåverkan från resor och transporter

Målbild kommunkoncern:

Skövde kommunkoncern är en fossilfri, förnybar och energieffektiv organisation år 2030. Skövde kommunkoncern ska vara ett föredöme i samhällsutvecklingen. Därför ska organisationen fasa ut användningen av fossila energikällor och samtidigt minska energianvändningen samt öka användandet av förnybar energi. Tillsammans bidrar dessa områden till minskade utsläpp av växthusgaser.

De tre delmålen för Skövde kommunkoncern är mer inriktade mot den egna verksamheten. Läs mer i energi- och klimatplanen på kommunens hemsida.

Sju strategier för genomförande:

1. Vi agerar som föregångare
2. Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart
3. Vi skapar förutsättningar för cirkulär ekonomi
4. Vi skapar förutsättningar för klimatneutralt byggande
5. Vi skapar förutsättningar för hållbara resor och transporter
6. Vi verkar för hållbar och robust energiförsörjning
7. Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen

Skövde kommuns koldioxidbudget

Skövdes koldioxidbudget utgår från samma antaganden som Västra Götalands läns motsvarighet, Koldioxidbudget 2022. En koldioxidbudget är ett verktyg som beskriver det utrymme av koldioxidutsläpp som vi behöver hålla oss inom för att inte överstiga 1,5 grader i global medeltemperaturhöjning.

I Skövdes koldioxidbudget exkluderas så kallade nationella anläggningar, exempelvis Heidelbergs fabrik i Skövde. De hanteras i stället på nationell nivå eftersom dessa utsläppskällor inte anses kunna påverkas lokalt. Koldioxidbudgeten för Västra Götalands län, och i förlängningen även Skövde, har blivit större i den senaste versionen. Det beror främst på att ett antal oljerika länder nu klassas som industriländer i stället för utvecklingsländer. Industriländer förväntas ta ett större ansvar för att minska sina utsläpp. När dessa länder blir fler finns det också fler som delar på den större potten.

Den budgeterade utsläppsminskningen har gått ned, från 17,5 procent per år till 12 procent per år. Det krävs dock fortfarande en stor minskning varje år för att koldioxidbudgeten ska efterlevas. Om utsläppen fortsätter som vanligt fram till 2027 krävs i stället en årlig minskning med 25 procent för att klara den totala budgeten. Om utsläppen fortsätter som vanligt ända fram till 2030 är hela koldioxidbudgeten spenderad och inget utsläppsutrymme kvarstår för perioden 2030–2045.

Planeringsprinciper energi och klimat:

- Energi- och klimatplanens strategi nummer 2 till 6 är direkt kopplade till samhällsplaneringen och ska beaktas som planeringsprinciper vid fysisk planering och byggande.
- Energiförsörjning utgör samhällsviktig infrastruktur och ska alltid beaktas tidigt i planeringen. Goda avstånd ska hållas till viktiga matande ledningar.
- I samband med framtagande av detaljplan alltid se över behov av markytor för placering av fördelningsstationer, nätstationer och utrymmen för att markförlägga ledningar, liksom utrymme för regionnätledningar i luft.

Fjärrvärme

Uppvärmningssektorn ska vara fossilbränslefri år 2030. År 2045 ska sektorn vara en kolsänka som hjälper till att minska den totala svenska växthusgasutsläppen. Samverkan är ett viktigt verktyg för att åstadkomma denna omställning. Fjärrvärme är ett miljövänligt uppvärmningsalternativ.

Skövde Energi har ett cirka 15 mil långt fjärrvärmenät (2023). Fjärrvärmenät finns i Skövde tätort, Skultorp, Stöpen, Timmersdala och Tidan. Hälften av kunderna är småhus och resten är industrier, flerbostadshus samt fastigheter för offentlig förvaltning. Den största delen av värmeproduktionen sker vid avfallsförbränningsanläggningen Värmekällan som ligger i Risatorps verksamhetsområde samt vid Lövängsverket som ligger i Västra Ryd bredvid SkaS Skövde.

Framtida behov

Skövde Energi har gjort en utredning under namnet *Långtidsanalys 2030, fjärrvärme Skövde Energi*. Rapporten bygger på en nuvärdes analys av behov, produktion och distribution. I rapporten tittar man även på behov, produktionskapacitet och distribution i framtidsscenarior fram till år 2030.

Exempel på specifika frågor som berörs i långtidsanalysen är översiktliga bedömningar av framtida kundunderlag, teknisk livslängd för befintlig produktion, framtida behov av ny produktion (motiverat av teknik, tillstånd, ekonomi, etc), *redundans* i systemet idag och i framtiden behov av åtgärder i distributionssystemet, lämplighet att knyta ihop Skövde med Skultorp/Stöpen.

En förstudie om *Klimatpositiv fjärrvärme med BioCCS** i Skövde pågår. I den undersöks möjligheterna att etablera en anläggning för att avskilja koldioxid vid kraftvärmeverket i Skövde.

Planeringsprinciper fjärrvärme:

- Fjärrvärme utgör en samhällsviktig infrastruktur och ska alltid beaktas tidigt i planeringen.

Vindkraft

ÖP 2040 pekar ut tre områden för energiproduktion genom vindbruk. Dessa ingick i kommunens vindkraftsplan. De tre områdena beskrivs i detalj längre fram i detta avsnitt. Områdena är redovisade på markanvändningskartan.

Den tidigare vindkraftsplanen var ett tematiskt tillägg till den tidigare översiktsplanen (ÖP2025). I och med att ÖP 2040 antas upphöra tillägget att gälla. Dokumentet finns dock kvar som planeringsunderlag till ÖP 2040 för att man ska kunna gå tillbaka och få bakgrundsinformation.

I följande stycken beskrivs kort metoden som använts vid framtagandet av föreslagna ytor för vindbruk.

Markområden som berörs av skyddsavstånd till befintlig bebyggelse, detaljpanelagda områden, områden som av kommunen anses värdefulla för framtida samhällsbyggnadsintressen samt områden som har stora natur- och kulturvärden (inklusive reservat) har undantagits och klassats som olämpliga för vindkraft.

Kommunen bedömer också att vindkraftsanläggningar står i intressekonflikt med de värden som önskas skyddas i de fem tysta områden som har pekats ut. Läs vidare i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Områden som ligger längre än 500 meter från bebyggelse men vars yta understiger 40 hektar pekas inte heller ut. Detta beror på kommunens bedömning att sträva efter en strukturerad och effektiv vindkraftsutbyggnad i större grupper.

Skyddsavstånd för att minska risken för eventuella störande effekter från vindkraftverken, exempelvis buller och skuggor, har beaktats enligt Boverkets rekommendationer. Med teknisk utveckling samt större och högre vindkraftverk kan skyddsavståndet behöva ökas.

Ur vindenergisympunkt har områden med en årsmedelvind på minst 6,5 m/s bedömts som ekonomiskt lönsamma för etablering av vindkraft. Områden vars medelvind är 6 m/s eller lägre 103 meter ovan nollplansförskjutningen har därför strukits i kartanalysen.

Vindförhållandena i Skövde kommun har bedömts enligt den rikstäckande *vindkartering* från 2007 som har utförts av Uppsala universitet. Vindkarteringen gäller för hela Sverige och har tagits fram på uppdrag av *Energimyndigheten*. Karteringen består

***BioCCS** - Tekniken för att fånga in och lagra koldioxid kallas Bio-CCS, Bioenergy Carbon Capture and Storage. Sverige har som mål att bli klimatpositivt år 2045. Det innebär att Sverige först ska bli klimatneutrala för att sedan satsa på att lägga in och lagra koldioxid. Man kan säga att man städar upp atmosfären på koldioxid och på så sätt generera minusutsläpp vilket innebär klimatpositivt.

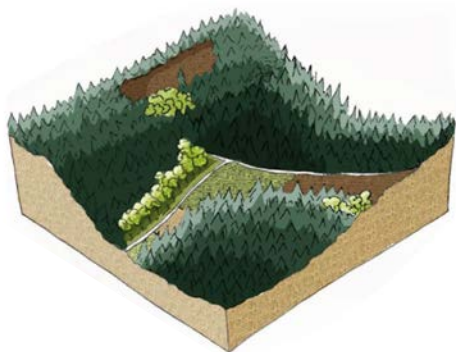

av en vindhastighetsberäkning och kartläggning av vindförhållandena per kvadratkilometer, och har genomförts för en medelvindhastighet på 49, 72 respektive 103 meter ovan nollplansförskjutningen (*onf*).

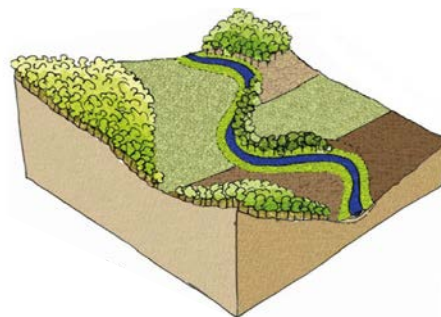
För specifik och dagsaktuella energidata hänvisas till Energimyndigheten.

Landskapsanalys

I samband med framtagandet av vindkraftsplanen gjordes en översiktlig landskapsanalys för hela kommunen som beskriver hur Skövde kommuns landskap och landskapstyper ser ut i stora drag. Landskapet är resultatet av naturgeografiska förutsättningar och människans verkan under flera tusen år. Kommunen kan beskrivas ha tre olika landskapstyper, enhetliga-, zonerade- och mosaiklandskap. Övergången mellan de olika landskapstyperna är flytande, varför ingen skarp gränsdragning mellan dem är möjlig.

Enhetliga landskap avser områden som innehåller ett fåtal landskapselement och där en viss karaktär dominerar. Exempelvis kan landskapstypen i fråga vara ett orört skogslandskap, produktionsskog eller storskaligt jordbruk. Exempel på enhetligt landskap är skogsbruksområdena på Billingen som täcker en relativt stor yta, storskaligt jordbruk nordväst om Väring och skogsområdena i kommunens östra delar.

Zonerade landskap kan också utgöras av storskaligt jordbruk, t.ex. slättlandskapet. Till skillnad från det enhetliga landskapet förekommer dock tydligt rumsskapande landskapselement, t.ex. dalgångar/sluttningar, åsar, trädridåer, stenmurar m.m. Det zonerade landskapet är i regel kulturpåverkat och erbjuder relativt långa utblickar. Exempel på zonerade landskap i Skövde kommun är kulturlandskapet i nordöstra kommundelen och det böljande landskapsavsnittet söder om Sydbillingens platå.

Mosaiklandskap är precis som namnet antyder en sammansättning av olika markslag och karaktärer likt ett lapptäcke. Mosaiklandskapet är i regel rikt på variation vad gäller topografi, markanvändning och landskapselement. Utblickarna är i jämförelse med det zonerade landskapet kortare och bär mänskliga spår, som t.ex. alléer, dungar och stenmurar. Ett typiskt mosaiklandskap är det småskaliga kulturlandskapet vid Garparör och Högsböla ångar med stenröjda åkermarker, stenmurar, odlingsrösen, ängs- och hagmarker som har brukats under flera hundra år.

Hur vindkraftverk upplevs inom ett visst landskapsavsnitt måste bedömas i varje enskilt fall och med hjälp av fotomontage sett från olika vyer. Generellt bedöms att verk som ställs upp i det storskaliga åkerlandskapet eller på platåbergen eller platåbergens sluttningar kommer att synas på mycket långa avstånd. En etablering av vindkraft på Billingeplatån och dess sluttningar medför också en förändring av bergets siluett.

Med tanke på landskapets skala och komplexitet är bedömningen att enhetligt storskaliga landskap lämpar sig bättre för vindkraftsetableringar än komplex småbrutna kulturlandskap.

Planeringsprinciper vindkraft:

- Mot bakgrund av genomförd landskapsanalys och ett flertal andra värden på Billingen (bland annat naturreservat, natur2000 och landskapsbildsskydd) bör inte vindkraftverk uppföras på Billingen. Här bör övriga värden ges företräde.
- Vid etablering av vindkraftverk ska landskapet nyttjas effektivt. Detta bör innebära att färre men större verk är att föredra framför fler och små verk, samt att etablering av verk i grupper är att föredra framför etablering av enstaka verk.
- Vid etablering av höga objekt som vindkraftverk ska samråd alltid ske med Försvarmakten och Luftfartsverket samt berörda flygplatser inom 60 km radie.
- Vindkraftsanläggningarna ska ha ett skyddsavstånd mot både befintlig bebyggelse och planerade utbyggnadsområden. Beror på faktorer som typ av omgivande topografi och vegetation eller anläggningarnas omfattning och storlek, vilka kan påverka ljudutbredningen, kan skyddsavståndets storlek variera upp till ca 1000 meter. Mot exempelvis industrier kan det vara tänkbart med kortare avstånd. I varje enskild vindkraftsansökan måste det visas att riktvärdena för buller inte överskrids. Gällande riktvärden för buller från vindkraftverk ska följas.
- Fotomontage bör tas fram för att svara på huruvida exploateringen av ett visst område kan påverka värden i landskapet (exempelvis utblickar och vyer).
- Vid val av plats för eventuella vindkraftverk i Skövde kommun bör hänsyn även tas till upplevelsen av verkens hindermarkering (lampor).

- Hänsyn måste tas avseende tillfartsvägar och ledningsdragningar då dessa ofta innebär större intrång i skogliga naturvärden än verkets fundament.
- Noggrannare vindmätningar krävs för att bestämma vindtillgången inför etablering av vindkraftverk.

Områden för energiproduktion: vindbruk

Område 1d Torestorp

Områdets area: Cirka 412 hektar.

Vindförhållanden: 71 meter onf 6 m/s; 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 130–140 meter över havet.

Vegetation: Vidsträckta skogsområden med enstaka sankapartier. Öppen jordbruksmark.

Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuellt tålighet. En eventuell etablering av vindkraftverk bör föregås av fotomontage.

Markanvändningsintressen: Skogsbruk eller jordbruk.

Förekomst av landmärken: Flera kyrkor inom 3–4 kilometers avstånd.

Mellankommunala intressen: Angränsar till Hjo kommun och ligger en kilometer från Tidaholms kommungräns.

Övrigt: Angränsar till Försvarmaktens skyddsområde kring det militära övningsfältet. Försvarmakten kontaktas på ett tidigt stadium i planeringen. Genomkorsas av elledning i norr; avståndet till distributionsnätet är mindre än 2,5 kilometer.

Område 1e Vreten

Områdets area: Cirka 204 hektar.

Vindförhållanden: 71 meter onf 6 m/s, 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 140 meter över havet.

Vegetation: Vidsträckta tallskogsområden. Omfattande sankapartier förekommer.

Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuellt tålighet. Fotomontage bör ske på ett sätt som redovisar etableringarnas visuella påverkan på kyrkbyggnader i omgivningarna. Markanvändningsintressen: Skogsbruk och jordbruk.

Särskilda värden: Vita mosse.

Förekomst av landmärken: Flera kyrkor inom 3–4 kilometers avstånd.

Mellankommunala intressen: Angränsar mot Tidaholms kommun.

Övrigt: Angränsar till Försvarmaktens skyddsområde kring det militära övningsfältet. Försvarmakten kontaktas på ett tidigt stadium i planeringen.

Område 2b Nybo

Områdets area: Cirka 125 hektar.

Vindförhållanden: 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 120 meter över havet.

Vegetation: Övervägande skogsmark. Öppen mark i de södra delarna.

Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuell tålighet. Området ligger drygt en kilometer nordost om befintligt vindkraft-

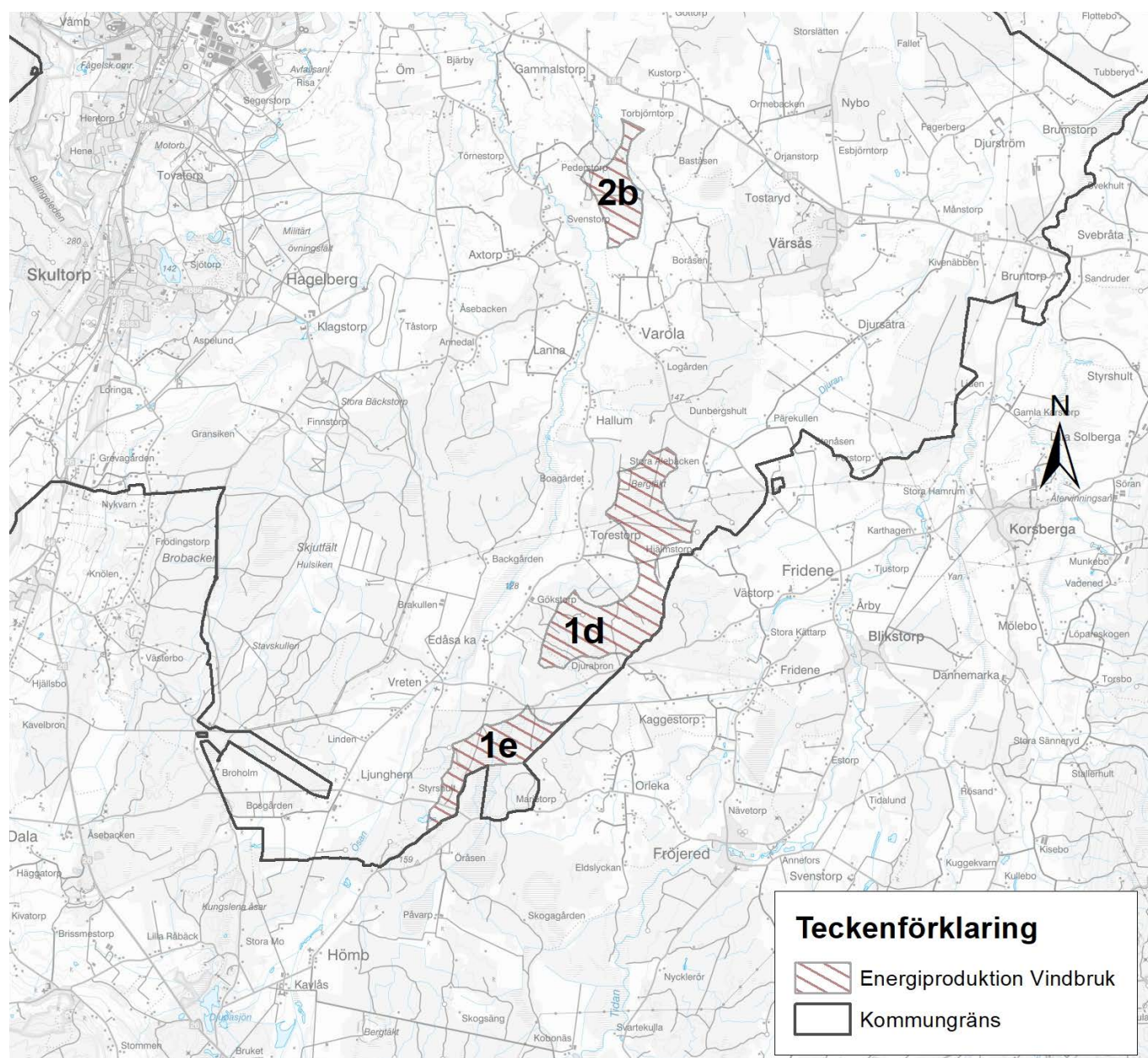
verk. Fotomontage bör ske sett från väg 194, samt med hänsyn till upplevelsen av eventuella vindkraftverk och Vårsås kyrka.

Markanvändningsintressen: Jord- och skogsbruk.

Förekomst av landmärken: Vårsås kyrka ligger öster om området.

Mellankommunala intressen: Nej.

Övrigt: Området genomkorsas av en elledning. Avståndet till distributionsnätet är mindre än 1,5 kilometer.

Det robusta samhället

Skövde kommun ska vara en hälsosam och trygg plats att leva och vistas i. Det förutsätter bland annat att risker i samhället minimeras, att anpassning sker till ett förändrat klimat och att boendemiljöerna har god luft- och ljudkvalitet. Tillgången på bland annat energi, vatten, livsmedel och säker uppkoppling är även av stor vikt för att kommunen ska kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Risker är bland annat ett förändrat säkerhetsläge, brist på el, livsmedel och byggmaterial samt risker i boendemiljön kopplat till olyckor, buller och annat. Ett förändrat klimat för med sig bland annat ökad torka där vattenbrist och sjukdomar inom skogs- och jordbruk ökar. Extrema höga temperaturer lokalt är ett annat klimatrelaterat problem som ger stora följder för framförallt barn och äldre.

Ett robust samhälle kan klara av kriser och extraordinära händelser samtidigt som det är hälsosamt att leva i varje dag.

Läs mer om det robusta samhället i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Åtta ställningstaganden*.

Klimatanpassning har behandlats som ett eget avsnitt tidigare i det här kapitlet.

Riktlinjer generellt robust samhälle:

- Den generella målsättningen för samhällsplaneringen är att skapa ett robust och motståndskraftigt samhälle, där invånarna kan känna sig trygga och säkra, både inför det oväntade och inför vardagen.
- Räddningstjänsten står för viktig samhällsservice och ska vara med tidigt i planeringen.

Samhällsviktig verksamhet och riskobjekt

Samhället måste fungera även vid störningar som olyckor och kriser. Vissa verksamheter och funktioner är avgörande för att samhället som helhet ska fungera, dessa kallas för samhällsviktiga verksamheter. Samhällsviktiga verksamheter är verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

I alla kommuner finns riskobjekt. Med riskobjekt avses exempelvis industrier, drivmedelstationer eller andra verksamheter som kan utsätta omgivningen för olycksrisk i form av till exempel gasutsläpp eller explosion. De flesta riskobjekt ligger inom markanvändningarna *Verksamhet och industri*, ett undantag är dock drivmedelsstationer. Skyddsavstånd ska alltid beaktas för alla typer av riskobjekt, både befintliga och tillkommande.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Att genomföra en risk- och sårbarhetsanalys är första steget i en kedja för att reducera risker, minska sårbarheter och förbättra vår förmåga att förebygga, motstå och hantera kriser och extraordinära händelser. De samhällsviktiga verksamheter som finns inom kommunens geografiska område listas i analysen. Nuvarande risk- och sårbarhetsanalys är beslutad av kommunstyrelsen 2023 och gäller till 2027.

De åtgärder som beskrivs i risk- och sårbarhetsanalysen ska återspeglas i den kommunala budget- och planeringsprocessen. Åtgärder som föreslås ska handla om att eliminera vissa risker, lindra konsekvenserna av en händelse eller höja förmågan att hantera en händelse. Exempel på åtgärder kan vara reservkraft eller reservförsörjning av dricksvatten.

Riskobjekt

I Skövde kommun finns ett antal identifierade riskobjekt. Objekten och verksamheterna innebär en risk med anledning av förvaring av farliga ämnen där en olyckshändelse bedöms kunna medföra att ett stort antal människor skadas, ge upphov till större skador på egendom eller miljö eller i övrigt innebära allvarliga störningar där samhällsviktig verksamhet bedrivs.

Vid exploatering i anslutning till nedan listade riskobjekt ska särskild hänsyn tas till identifierad risk med tillhörande riskområde runt objektet. Detaljerad information om riskobjekten finns hos kommunens enhet för *Säkerhet och Juridik* och tillhandahålls vid förfrågan.

Följande riskobjekt är listade i Skövde kommun:

- Skaraborgs sjukhus
- AB Volvo
- Heidelberg Materials Cement Sverige (tidigare Cementa)
- Jackon AB
- Ranstadsverken
- Ranstad Mineral AB
- Skanska Väst AB
- Skövde slakteri
- Bandybanan, Billingsens friluftsområde
- Skaraborgs regemente
- Skaraborgs gasol
- OPTIMERA

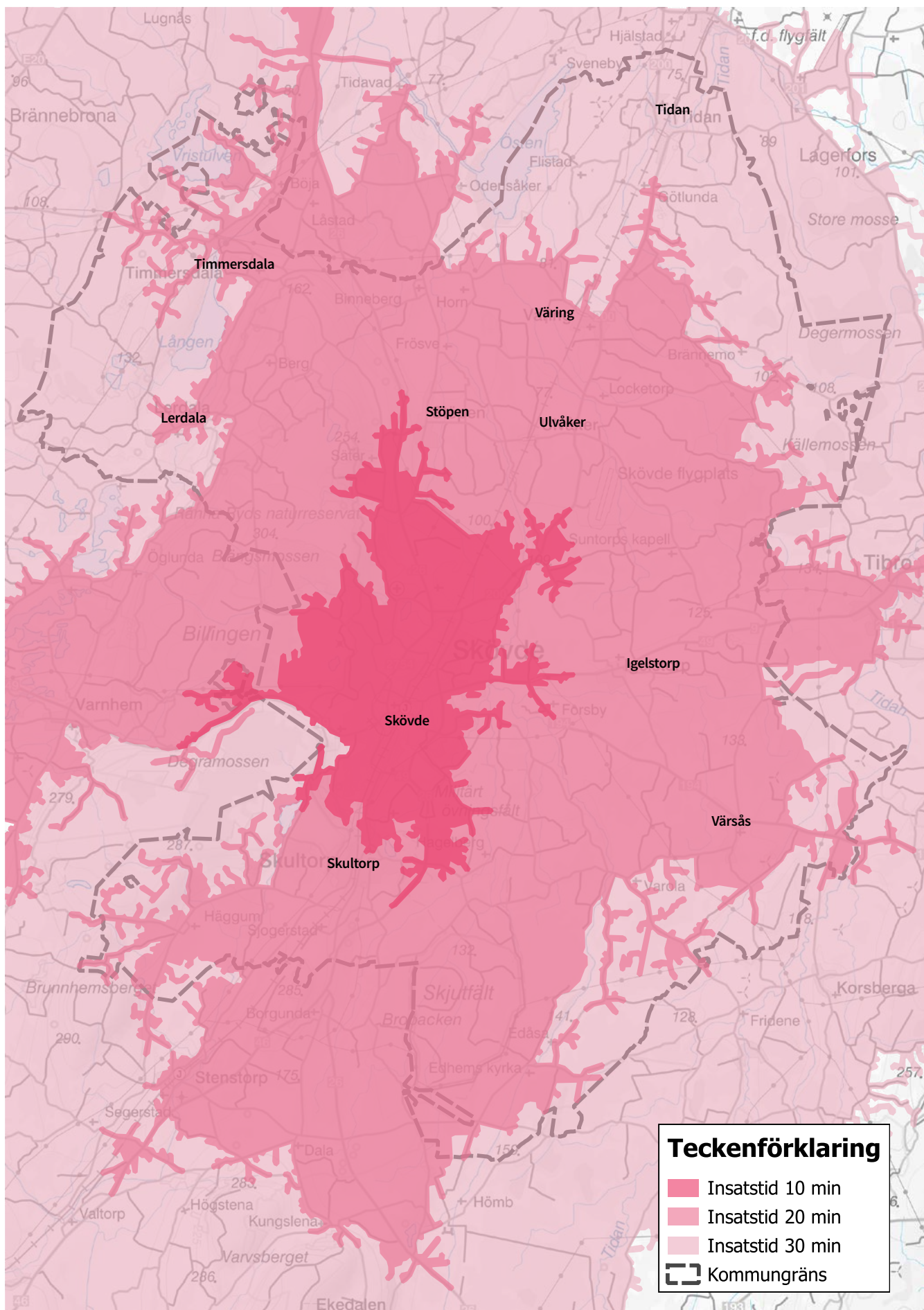

Riktlinjer samhällsviktig verksamhet och riskobjekt:

- Samhällsviktiga verksamheters placering ska alltid riskbedömas i arbete med detaljplanering eller bygglovsprövning.
- Lokalisering av samhällsviktig verksamhet ska inte ske i områden som är inom risk enligt kommunens skyfallskartering, värmekartläggning, förteckning över riskobjekt eller i närheten av led för farligt gods.
- Lokalisering av nya riskobjekt ska i första hand ske inom markanvändning för störande verksamhet (industri), i andra hand med avsett skyddsavstånd och i tredje hand ska risker avhjälpas med tekniska lösningar.

Räddningstjänstens insatstider

Skydd mot olyckor är en viktig fråga när det gäller upplevd trygghet och säkerhet, både ur mänsklig synpunkt och ur samhällssynpunkt.

Direktionen för Räddningstjänsten Skaraborg antar för varje mandatperiod en handlingsplan som redovisar säkerhetsmål och prestationsmål för räddningstjänsten. Enligt denna handlingsplan är räddningstjänstens ambition att 75 procent av invånarna ska nås av hjälp inom 10 minuter och att 95 procent av invånarna ska nås av hjälp inom 20 minuter. Den godtagbara tiden för att påbörja en räddningsinsats ska vara högst 30 minuter. En så kallad *isokronkarta* finns framtagen för redovisning av insatstider, se kartan på nästa sida. Räddningstjänstens insatstider till olika delar av kommunen sätter gränser för vilken typ av nybyggnation som kan göras. Tills Boverket har utarbetat nya anvisningar för gruppindelning av bostadsbestånd används en tidigare bedömningsmall. Denna mall delar in bostadsbebyggelse i tre grupper med tanke på räddningstjänstens insatstid. I planarbetet ska framkomligheten för räddningstjänstens fordon beaktas, liksom räddningstjänstens behov av vatten för brandsläckning.

I Skövde kommun dimensioneras de flesta byggnader med flera plan med alternativ utrymningsväg via räddningstjänstens höjdfordon. Detta är enbart tillåtet enligt nu gällande byggregler för platser där räddningstjänstens höjdfordon kan vara på plats inom 10 minuter från larm, vilket medför att området där detta är möjligt idag utgörs av centrala Skövde. I områden som ligger utanför aktuell insatstid måste alternativ utrymningsväg säkras på annat sätt, ex. genom anpassade trapphus, flera fasta utrymningsvägar eller liknande. Dessa lösningar är säkrare och mer robusta vid utrymning än via räddningstjänstens höjdfordon men de utgör generellt en fördröjning av byggprojekt.

Skydd av civilbefolkningen

Kommunen ansvarar för den övergripande beredskapsplaneringen inom sitt geografiska område. En del i denna planering är skyddet av civilbefolkningen där skyddsrum, trygghetspunkter och VMA-system (viktigt meddelande till allmänheten) ingår.

Transport av farligt gods

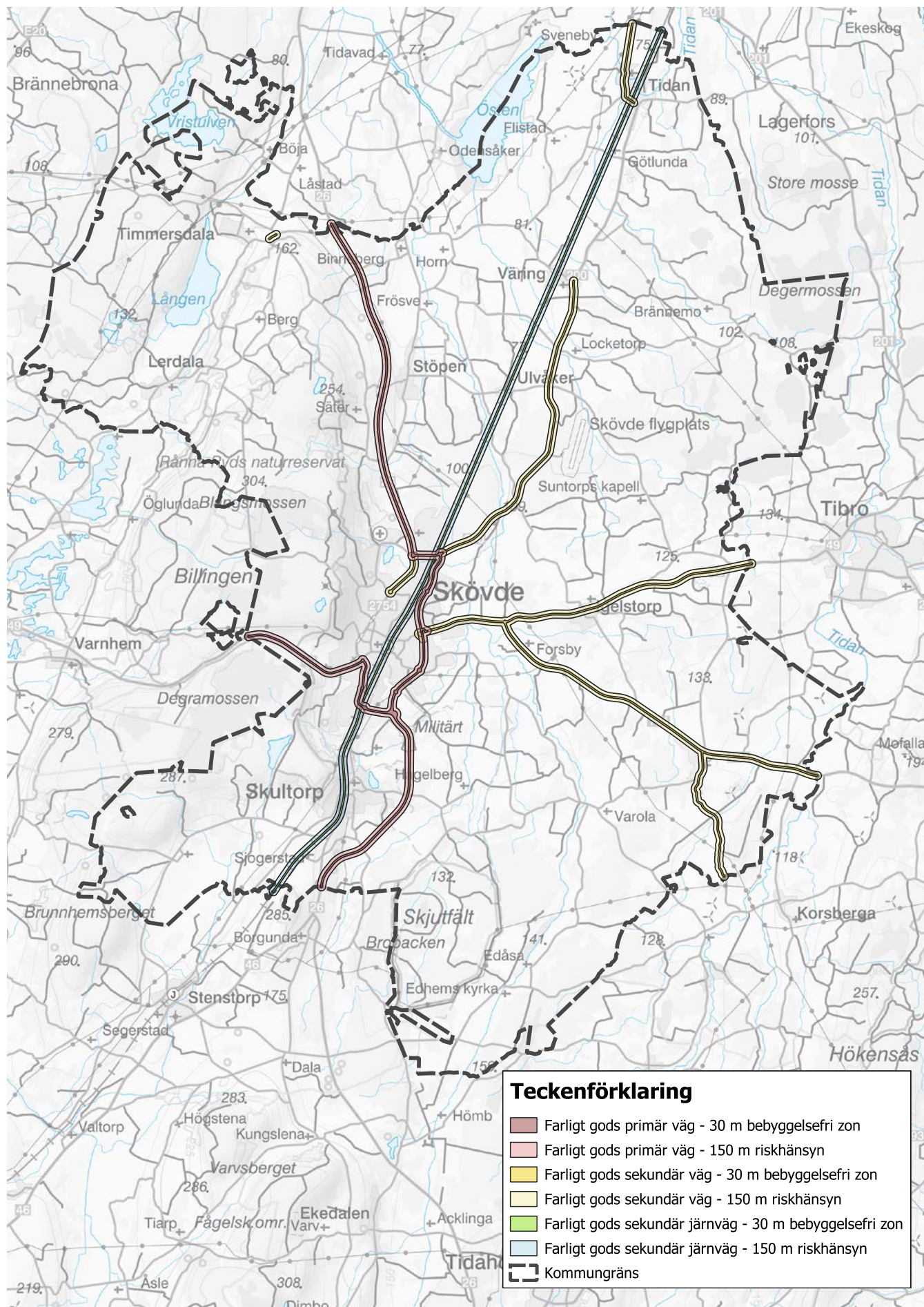
Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transport eller skyddas mot yttre hot som stöld eller skadegörelse. Farligt gods transporteras med alla trafikslag.

MSB är transportmyndighet för transport av farligt gods på väg och järnväg. MSB utfärdar föreskrifter och ansvarar för att utveckla lagstiftningen. Länsstyrelsen får besluta om lokala trafikföreskrifter för transport av farligt gods på väg, det vill säga vilka vägar som är tillåtna eller förbjudna för dessa transporter.

Primära leder i Skövde kommun är väg 49 till Skara, väg 46 till Falköping och väg 26 från Tidaholm via Skövde till Mariestad.

Sekundära leder är väg 49 till Karlsborg, väg 194 till Hjo, väg 200 till Väring samt mellan Tidån och Moholm och väg 2891 till Värås och Korsberga. Här ingår också två mindre sträckningar, varav en vid Timmersdala och en mellan Karstorsprondellen och Lillegårdsrondellen i Skövde centralort.

Förbud finns mot transport av farligt gods på Hjovägen, sträckan mellan Mariestadsvägen och Kanikegränd (lokal trafikföreskrift 2004), samt på väg 2747 mellan Lerdala och Timmersdala.

Följande större nya utbyggnadsområden ligger intill transportled för farligt gods vilket måste hanteras i det fortsatta planarbetet: Södra Ryd, Norra Trädgårdsstaden, Stöpen, Tidan, Värning, Aspelund–Risatorp–Volvoområdena, Norra Ryd, Hasslum och Mejselvägen, Stallsiken samt Trafikplats Skultorp: väg 26.

Ny uppställnings- och omlastningsplats för farligt gods behöver utses när Mariesjöområdet omstruktureras till Skövde Science City.

Länsstyrelsen har tagit fram en riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Detta för att underlätta detaljplaneprocessens hantering av risker med farligt godstransporter och ge vägledning i hur markanvändning, avstånd och riskhantering bör beaktas i samband med planprocessen. Riskpolicyn innebär att en riskhanteringsprocess ska beaktas när detaljplaner tas fram för områden inom 150 meters avstånd från en led för farligt gods. Riskhanteringsprocessen består av tre delar – riskanalys, riskvärdering och riskreduktion – och behandlar allt ifrån identifiering av möjliga risker till beslut om och genomförande av eventuella riskreducerande åtgärder samt uppföljning av att besluten svarar mot den aktuella riskbilden. Riskanalys utgör den första delen i riskhanteringsprocessen.

På den digitala kartan visas leder för farligt gods samt avståndet 30 meter bebyggelsefri zon och 150 meter zon för riskhän-syn och riskhanteringsprocess. Se kartan på nästa sida.

Planeringsprinciper farligt gods:

- Länsstyrelsens riskpolicy för markanvändning intill transportled för farligt gods ska beaktas när detaljplaner tas fram för områden inom 150 meters avstånd från en led för farligt gods.

Förorenad mark

Ett *förorenat område* är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka risk för människors hälsa eller för miljön. Det kan gälla både naturliga ämnen och sådana som har skapats av människor. Oftast handlar det om tidigare industrier som har lämnat giftiga ämnen kvar i mark eller vatten. När städer och samhällen växer tas ofta tidigare verksamhetsområden i anspråk för ny bebyggelse. I samband med det bör förorenade områden uppmärksammas i ett tidigt skede så att marken planeras på bästa sätt.

Exempel på förorenade områden är rödfyrhögar, nedlagda deponier, gamla bensinstationer, gjuterisand från Volvo Powertrain samt byggnader som har PCB i delar av byggnadsmaterialet.

2010 togs en ny databas för förorenade områden i drift. Databasen kallas *EBH-stödet* och redovisar kartlagda förorenade områden.

Inom Skövde kommun finns tre angivna objekt i riskklass 1:

Suntetorps Impregnering AB, Böja sågverk och Ranstad. Söder om Ranstad, på gränsen mellan Skövde och Falköpings kommuner, ligger ett beslutat miljöriskområde. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn*. På karta *Värden och hänsyn* visas kända förorenade områden.

Miljönämnden, Miljösamverkan Östra Skaraborg, har en handlingsplan för arbetet med förorenade områden som går ut på att potentiellt förorenade områden ska riskklassas, undersökas och åtgärdas. Skövde kommun ansvarar för sina förorenade områden och tittar på lämpliga och möjliga åtgärder för att reducera riskerna. För kommunala nedlagda deponier riskklass 2 arbetar kommunen (2024) med att göra en prioriteringslista som stöd för strategisk undersökning och planering. Arbeta med sanering och sluttäckning av den gamla deponin Risängen pågår (2024).

Rödfyr och arsenik

Alunskiffer är naturligt förekommande i Skövdeområdet och användes tidigare för att bränna kalk. Vid kalkframställningen bildas även rödfyr som är en skifferaska. Rödfyr liknar vittrat gruvavfall och innehåller vanligtvis förhöjda halter av arsenik, uran, vanadin och molybden. Rödfyr liksom ursprungsmaterialet alunskiffer innehåller höga metallhalter och avger både radon och gammastrålning. Genom kontakt med syre vittrar sulfidmineralerna och ett surt och metallhaltigt lakvatten uppstår som kan påverka omgivningen.

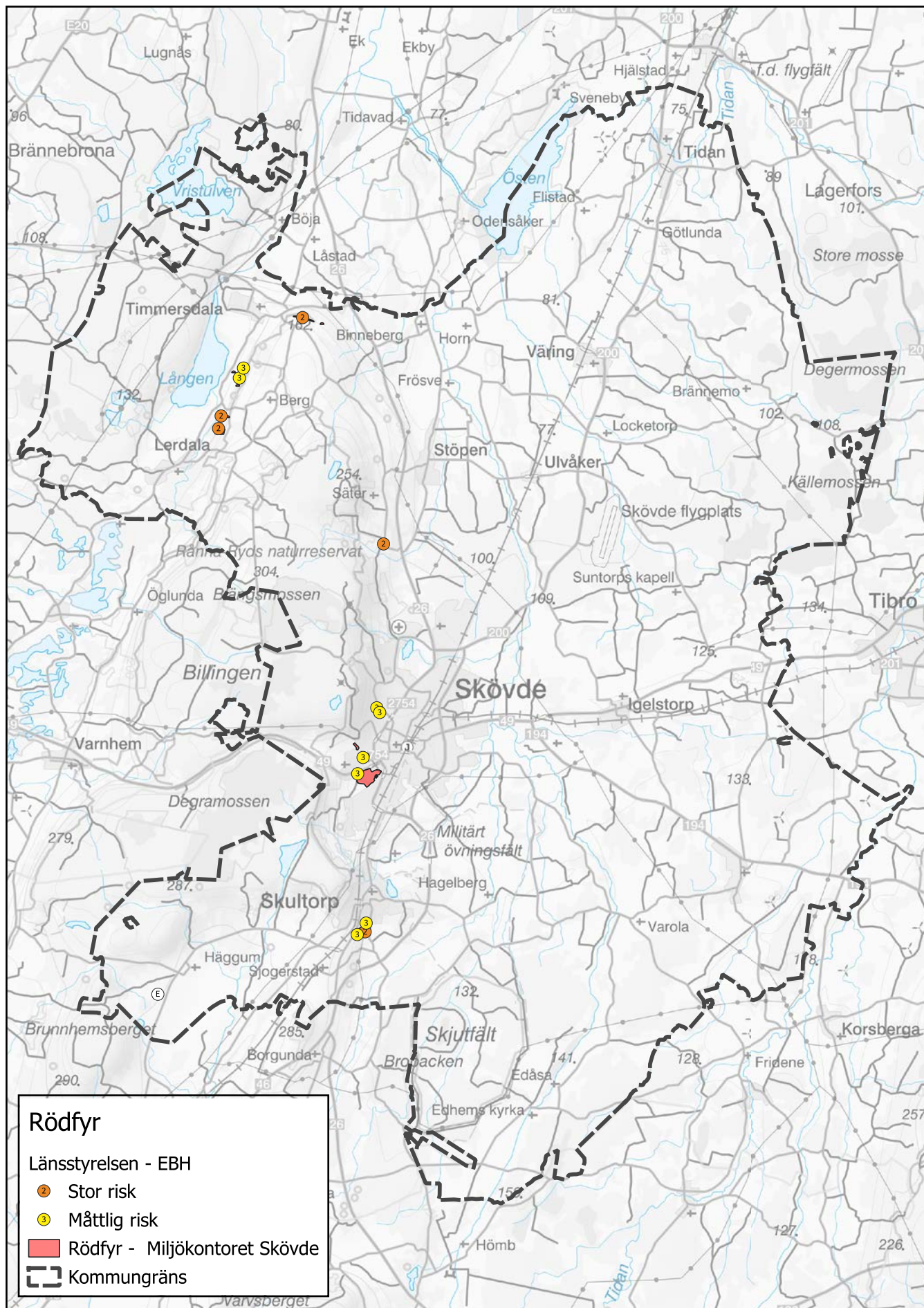
Arsenik är ett giftigt grundämne som finns naturligt i berggrund och jord. Det finns stora regionala skillnader i bakgrundshalter av arsenik i Sverige. Arsenik finns i högre halter i delar av Västergötland, Östergötland och Skåne eftersom det förekommer alunskiffer i de lösa jordlagren.

Generella riktvärden för förorenad mark är inte fullt ut applicerbara på grund av den naturliga förekomsten av alunskiffer och därmed rödfyr och arsenik. Naturvårdsverket anger att en platsspecifik bedömning kan vara lämplig.

Mer information

På följande webbsidor finns mer information att hämta:

- 2010 togs en ny databas för förorenade områden i drift. Data-

basen kallas EBH-stödet och redovisar kartlagda förorenade områden, www.ebhportalen.se.

- Statens geologiska undersökning (SGU) har ett antal olika kartor som visar information kopplat till *berggrunden*. Bland annat över jordarnas naturliga halter av metaller och var det finns radon, www.bergkartvisare.se.

- Även Lantmäteriets *Geodataportal* innehåller relevant information, www.geodata.se.

Planeringsprinciper förorenad mark:

- Vid förändrad markanvändning i samband med planläggning eller bygglov behöver hänsyn tas till potentiella markföroreningar inom aktuellt område. Databasen *EBH-stödet*, ett av underlagen vid vägledning och bedömning, kan användas som vägledning.
- Vid platsspecifik bedömning av arsenik används lokal bakgrundshalt för Skövde samt Naturvårdsverkets beräkningsmodell för platsspecifika riktvärden.
- Länsstyrelsens vägledning *Rödfrå – vägledning vid hantering och användning* ska följas.
- Skövde kommun tog 2010 fram riktlinjer för områden utfyllda med gjuterisand (sotsand). Miljönämnden Östra Skaraborg tog fram en uppdaterad version av riktlinjerna, beslutad 2014. Framtagna riktlinjer samt vägledning på MÖS webb ska följas.
- Vid nedläggning eller nylokalisering av miljöfarlig verksamhet ska eventuell förorening i marken utredas och vid behov saneras.
- En miljöteknisk undersökning ska genomföras vid planläggning av förorenad eller misstänkt förorenad mark. Om det är lämpligt kan den göras i samband med en geoteknisk grundundersökning.
- Vid naturligt förekommande föroreningar ska riskbedömning tas fram för att klargöra vilka eventuella åtgärder som är nödvändiga.

Buller och luft

Både buller och luft är viktiga faktorer att ta hänsyn till vid planläggning av bostäder liksom vid skolor och förskolor. I första hand ska tillkommande bebyggelse lokaliseras till lägen som inte är utsatta för buller eller dålig luftkvalitet. När det inte är möjligt ska planering och utformning ske för att skapa goda boendemiljöer. Exempelvis kan annan bebyggelse än bostäder placeras som ett skydd för bostäder längs med vägar som bullrar och har dålig luftkvalitet.

Ambitionen i översiktsplanen om den täta staden syftar till

att skapa förutsättningar för att gynna gång-, cykel-, och kollektivtrafik vilket minskar bilanvändandet. Samtidigt byter många till eldrivna fordon vilket också minskar utsläppen och bullret. Fler människor centralt kan dock få den motsatta effekten och öka trafikbelastningen, därför är planeringen av stadens gatuum och funktioner avgörande. Det är främst i centrala delarna av Skövde samt Norrmalm som luftkvaliteten på sikt skulle kunna passera tillåtna gränsvärden. Det är främst miljökvalitetsnormer för kväveoxider och partiklar som kan behöva hanteras, med trafiken som största föroreningskälla.

Läs mer om miljökvalitetsnormer (MKN) för buller och utomhusluft i kapitlet *Värden och hänsyn > Miljökvalitetsnormer*.

Planeringsprinciper buller och luft:

- Vid planläggning eller lovgivning av bostäder, förskolor och skolor ska bullersituationen ses över. I utsatta lägen ska en bullerutredning tas fram.
- Kommunen har tagit fram en bullerkartläggning för Skövde centralort samt för de större vägarna i kommunen. Denna ska användas som planeringsunderlag för att bedöma var kompletterande bullerutredning krävs vid detaljplanläggning. Detta för att säkerställa att gällande riktvärden inte överskrids.
- Angivna gränsvärden för MKN utomhusluft ska följas. Särskild uppmärksamhet på luftkvaliteten ska ske i centrala delarna av Skövde samt Norrmalm.

Magnetfält

Kring kraftledningar och andra elektriska anordningar och apparater uppstår magnetfält. Allmänhetens exponering för magnetfält regleras genom Strålskyddslagen och Miljöbalken. Enligt Strålsäkerhetsmyndigheten ska onödigt exponering för magnetfält begränsas om det kan göras till rimliga kostnader och konsekvenser. Hänsyn ska tas vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar.

Magnetfält invid ledningar påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 m från en 400 kV-ledning, 80 m från en 220 kV-ledning, 165 m från två parallella 400 kV-ledningar och 105 m från två 220 kV-ledningar.

Planeringsprincip magnetfält:

- Vid planläggning eller bygglovsprövning av bostäder, skolor och förskolor ska referensvärden för allmänhetens exponering beaktas.

5. Värden och hänsyn

Det finns mycket att ta hänsyn till när samhällen planeras och byggs. Det handlar inte minst om de värden som vi vill värna. Många av dessa hänsynstaganden regleras i plan- och bygglagen och miljöbalken. De viktigaste tas upp i detta kapitel och visas i *Värden- och hänsynskartan*.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt miljöbalkens femte kapitel är *miljö kvalitetsnormer* (MKN) föreskrifter om miljö kvalitet för mark, vatten, luft eller övrig miljö inom ett geografiskt område. Normerna slår vanligtvis fast den lägsta miljö kvalitetsnivå som är acceptabel inom området i syfte att varaktigt skydda människors hälsa eller miljö. Föreskrifterna är juridiskt bindande. Det finns idag (2023) MKN för omgivningsbuller, utomhusluft och vatten.

MKN för omgivningsbuller

Miljö kvalitetsnormen för *omgivningsbuller* är en så kallad målsättningsnorm och gäller för kommuner med mer än

100 000 invånare, samt för vägar, järnvägar och flygplatser i hela Sverige. I Skövde kommun gäller därmed MKN för omgivningsbuller endast för större vägar och järnvägar. Trafikverket är huvudman för dessa och ansvarar för bullerkartläggningar och eventuella åtgärdsplaner.

Kommunen har tagit fram en bullerkartläggning för Skövde centralort samt för de större vägarna i kommunen. Detta planeringsunderlag visar var kompletterande bullerutredning krävs vid detaljplaneläggning. Detta för att säkerställa att gällande riktvärden inte överskrids.

Läs mer om buller i kapitel *Mark- och vattenanvändning* > *Det robusta samhället*.

MKN för utomhusluft

Det nationella miljö kvalitetsmålet *Frisk luft*, är utgångspunkten för arbetet med luftkvaliteten i kommunen. Miljö kvalitetsmålet innebär att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft är gränsvärdesnormer. De anger gräns-

värden som inte får överskridas; så människors hälsa eller djur, växter eller kulturvärden inte skadas. Det finns i förordningen normer i form av tillåtna halter av partiklar med partikelstorlekarna 2,5 mikrometer ($PM_{2,5}$) och 10 mikrometer (PM_{10}) i utomhusluft. Därtill finns normer för koncentrationer av ämnena kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly. De normer som är svårast att följa i tätorter är vanligtvis de för partiklar (PM_{10}) och de för kvävedioxid (NO_2).

Dessa miljö kvalitetsnormer styrs av luftkvalitetsförordningen (2010:477) och föreskrifter från Naturvårdsverket om kontroll av luftkvalitet (2010:8).

Ambitionen i översiktsplanen om den täta staden syftar till att skapa förutsättningar för att gynna gång-, cykel-, och kollektivtrafik vilket minskar bilanvändandet. Samtidigt byter många till alternativa drivmedel eller elbilar, vilket också minskar utsläppen. Fler människor centralt kan dock få den motsatta effekten och öka trafikbelastningen, därför är planeringen av stadens gaturum och funktioner avgörande. Fortsatta mätningar behövs för att kunna kontrollera och följa upp utvecklingen av luftföroreningar.

Det är främst i centrala delarna av Skövde samt Norrmalm som luftkvaliteten skulle kunna hamna över tillåtna gränsvärden. Det är främst MKN för kväveoxider och partiklar som kan behöva hanteras, med fordonstrafiken som största föroreningskälla. Mätningar genomförs vid Kulturhuset i centrala Skövde. Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS) ansvarar för att mäta partikelhalter. På webbplatsen www.miljoskaraborg.miljobarometern.se finns resultaten från dessa och många andra mätningar redovisade. I Skövde ligger (2022) de uppmätta halterna av kväveoxider, $PM_{2,5}$ och PM_{10} tydligt under de gällande kraven för miljö kvalitetsnormer.

Läs även om luft i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Det robusta samhället*.

Kommunens riktlinjer för MKN utomhusluft:

- Angivna gränsvärden för MKN utomhusluft ska följas. Särskild uppmärksamhet på luftkvaliteten ska ske i centrala delarna av Skövde samt Norrmalm.

MKN för vatten

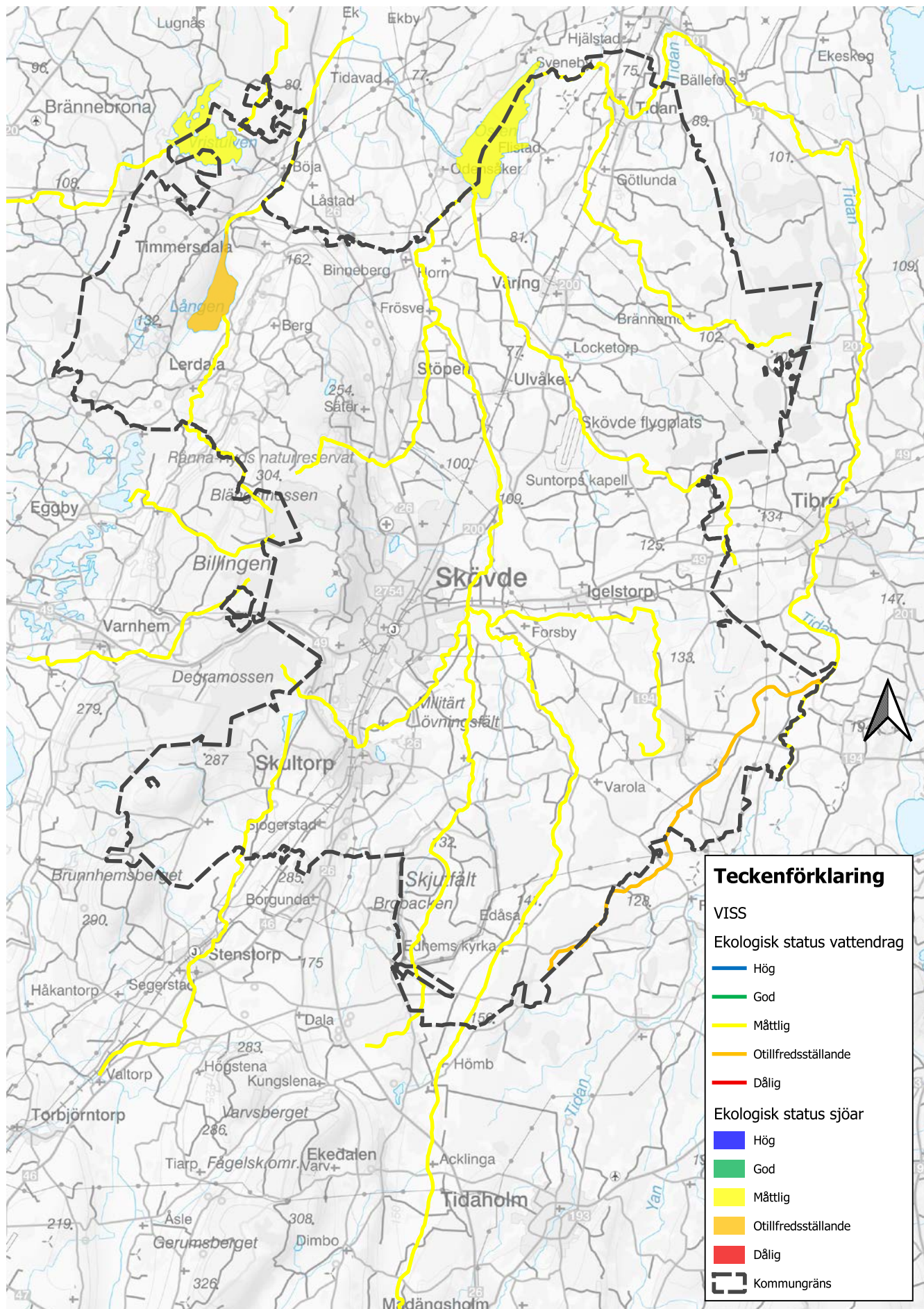
EU:s ramdirektiv för vatten har som övergripande syfte att förvalta och förbättra tillståndet i landets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Direktivet är grunden i mycket av det vattenförvaltningsarbete som bedrivs i Sverige.

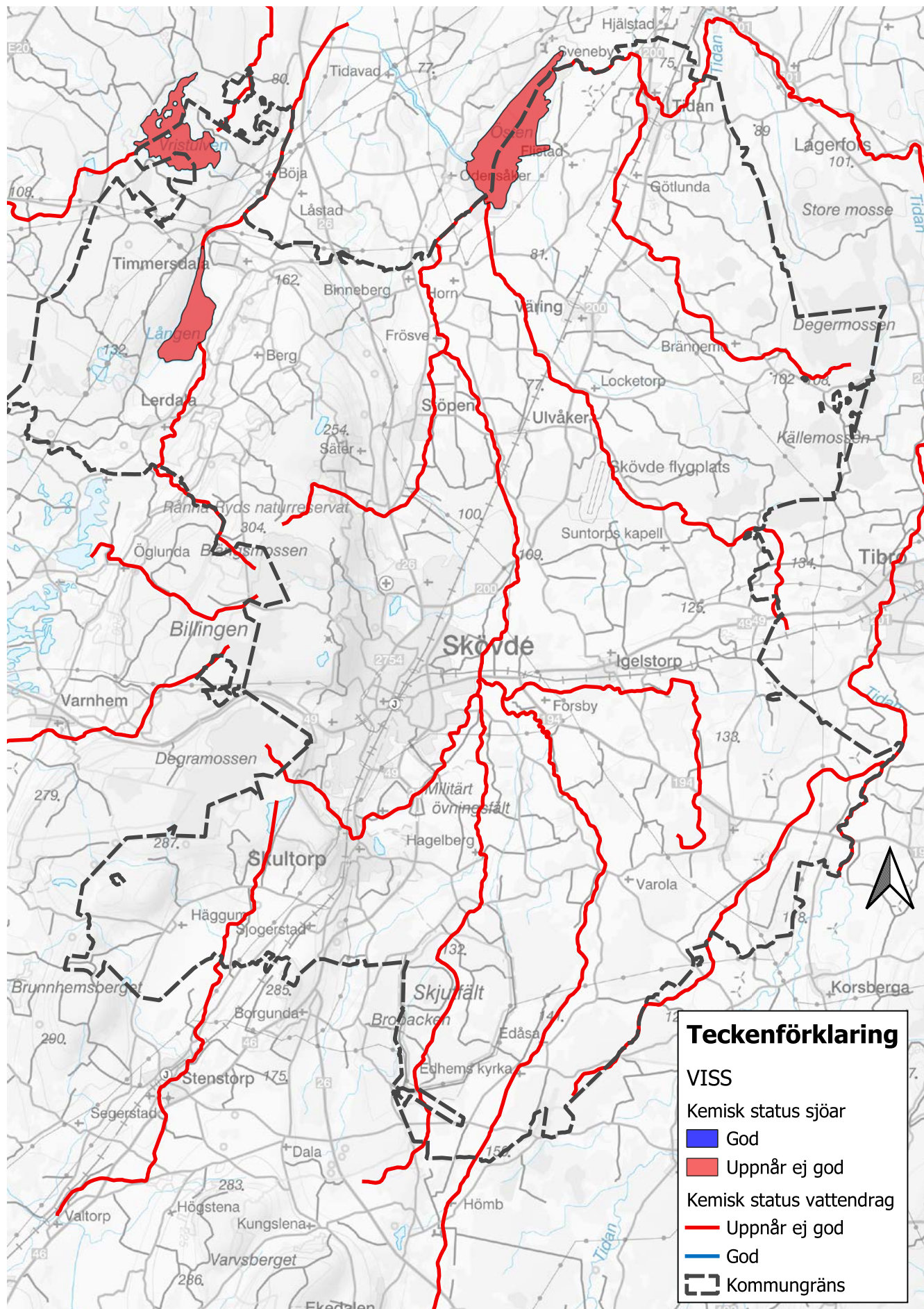
Sverige är indelat i fem vattendistrikt. Arbetet med vattenförvaltning sker i cykler om sex år och hålls ihop av fem vatten-

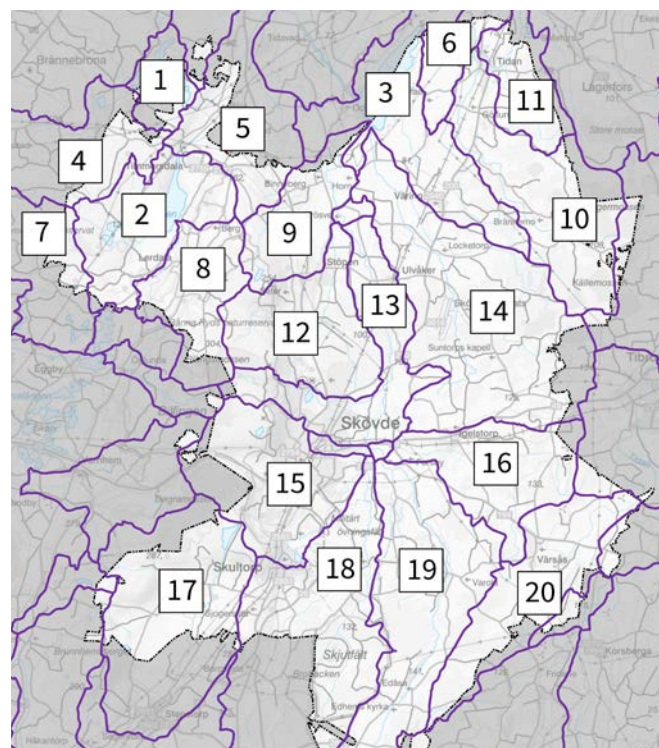
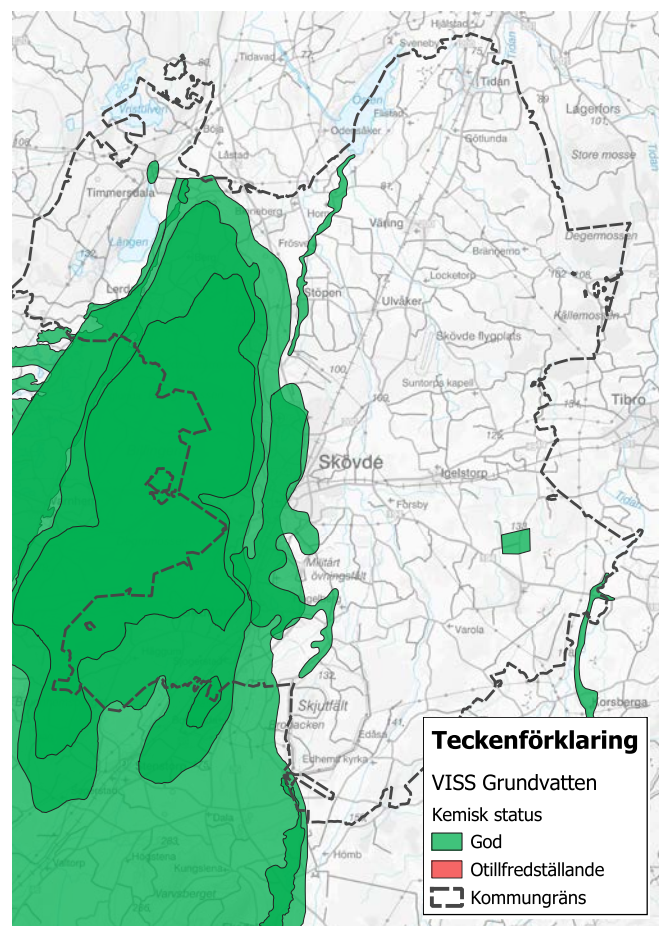

myndigheter som ansvarar för varsitt distrikt. För förvaltningscykeln 2022–2027 beslutades miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten i december 2021. Dessa normer anger vilken miljö kvalitet som varje enskild vattenförekomst minst ska ha, samt när denna kvalitetsnivå senast ska ha nåtts. När miljö kvaliteten i en vattenförekomst ska bedömas så vägs halter av ämnen och andra förhållanden mot värden som fastställts för olika typer av vatten. Bedömningarna görs för enstaka parametrar och som sammanfattande omdömen och kallas för *status*. För ytvatten finns de sammanfattande bedömningarna *kemisk och ekologisk status* och för grundvatten *kemisk och kvantitativ status*. Det övergripande målet är att samtliga vattenförekomster ska nå god status (kemisk, ekologisk och kvantitativ). Statusen får heller inte försämrats för något vatten.

Miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsterna är *god status*. För att nå denna nivå krävs kraftfulla åtgärder för att minska utsläpp av exempelvis näringsämnen och återställa naturliga flöden i vattendragen. I en redovisning i VISS (*Vatteninformations-system i Sverige, 2022-04-12*) framgår att alla grundvattenmagasin i Skövde kommun har god kvantitativ status, men att det i flera av magasinerna bedöms finnas en risk för den kemiska statusen. Alla ytvattenförekomster i Skövde kommun har en ekologisk status som är sämre än *god*, vilket innebär att åtgärder krävs. Sämst är läget för Djuran och Lången, som har *otillfredsställande status*. Läs mer på www.viss.lansstyrelsen.se

Av kartan nedan framgår de avrinningsområden till vattenförekomster som finns i Skövde kommun. Två små avrinningsområden i anslutning till Skövde tätort har räknats in i angränsande större avrinningsområden som går till samma vattenförekomst. Några avrinningsområden som endast påverkar en mycket liten del av kommunen har inte tagits med. I tabellen på nästa sida framgår namn på avrinningsområde, MKN, ekologisk respektive kemisk status samt vilka områden med möjlig tillkommande bebyggelse i ÖP 2040 som kan påverka en vattenförekomst.

Tidans vattenförbund är en organisation som samlar verksamheter och organisationer som påverkar eller använder vattnet Tidans avrinningsområde och är därmed en viktig aktör i åtgärdsarbetet. Medlemmar i förbundet är bland annat kommuner, markavvattningsföretag, industrier, kraftproducenter, lantbruksföretag, och fiskevårdsföreningar.

Skövde kommun är en viktig part i vattenförvaltningen som genom sitt planerings- och tillsynsansvar för vattenresurserna påverkar förutsättningarna att uppfylla MKN. Genom att anpassa den fysiska planeringen efter yt- och grundvattenförekomsternas status bidrar kommunen till målet om god vattenstatus. Översiktsplanen belyser sådana behov av anpassningar utifrån lokala förhållanden och i kartan för mark- och vattenanvändning reserveras ytor av vikt för dagvattenhantering. När detaljplanläggning sedan görs ska det säkerställas att planen klarar MKN för yt- och grundvatten och att ingen försämring av vattenförekomsternas status sker.

Kommunen kan påverka vattenkvaliteten i sitt geografiska område på flera sätt. Man kan exempelvis skapa ytor för fördröjning samt lokalt omhändertagande av dagvatten när nya områden för bostäder och verksamheter planeras, eller bygga ut det kommunala avloppsnätet och reningsverkens beskaffenhet och kapacitet. En god dialog med jord- och skogsbrukets företrädare kring användning av gödningsmedel och pesticider kan också ge effekt. Läs mer om vatten i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Klimatanpassning*.

Kommunens riktlinjer för MKN Vatten:

- I samband med detaljplanläggning ska dagvattenhanteringen utredas för att klargöra påverkan på MKN för vatten och vilka förutsättningar som behöver säkerställas för att ge en god dagvattenhantering vid nybyggnation.

Karta avrinningsområden till vattenförekomster inom Skövde kommun.

Nr	Avrinnings- omr/vatten- förekomst	MKN	Ekologisk status	Kemisk status (exkl kvick- silver och PBDE)	Områden för ny bebyggelse ÖP 2040
----	---	-----	---------------------	--	-----------------------------------

Sjöar

1	Vristulven	God 2027	Måttlig	Ej klassad	<i>Vristulven</i> Spillvatten påverkar inte vattenförekomsten eftersom bebyggelsen ansluts till kommunalt VA som leds till Timmersdala reningsverk.
2	Lången	God 2039	Otillfreds- ställd	God för PFOS och HBCDD	<i>Timmersdala, Lerdala och Melldala</i> Kan ge positiv påverkan genom att ökad bebyggelse ger behov av nytt miljö- tillstånd för reningsverket och ökad kapacitet som möjliggör anslutning av fler fastigheter med enskilt avlopp. En mindre del av sjön strax innan utloppet påverkas av det spillvatten som renats i Timmersdala reningsverk.
3	Östen	God 2039	Måttlig	God för PFOS och HBCDD	<i>Väring</i>

Vattendrag

4	Svartån	God 2027	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
5	Kräftån	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
6	Tidan	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i> Påverkas av spillvatten som renats i Tidans reningsverk.
7	Västerbroån	God 2027	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
8	Stålkvarne- bäcken	God 2039	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i>
9	Ösan, Östen till Frösve	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej god för PFOS och benso(a)pyrene	<i>Inga</i>
10	Skeppsbro- bäcken	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Sydvästra Tidan</i>
11	Tidan, Tidan till Tibro	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	God	<i>Norra och Östra Tidan</i>
12	Luttran	God 2039	Måttlig	Ej klassad	<i>Söda Ryd, Norra Ryd, Stadsskogen och Stöpen</i>
13	Ösan, Försv till Skövde	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej god för PFOS och benso(a)pyrene	<i>Stallsiken, Hasselbacken, delar av Hasslum och Mejselvägen, delar av Stads- skogen samt Södra, Östra och delar av Norra Trädgårdsstaden</i>
14	Klämma- bäcken	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Måttlig	Ej klassad	<i>Locketorp</i>
15	Svesån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Norra delarna av Skultorp, Hentorp, utredningsområdet norr om Simsjön, Centrala Skövde, Norra Lerdalavägen samt Aspelund-Risatorp-Volvo- områdena</i> De sista ca 500 m av ån, innan utloppet i Ömboån, påverkas av det spillvatten som renats i Stadskvarns reningsverk.
16	Lillån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Igelstorp</i>
17	Pösan	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Befintlig bebyggelse kring Simsjön</i> Spillvatten påverkar inte vattenförekomsten eftersom bebyggelsen ansluts till kommunalt VA som leds till Stadskvarns reningsverk.
18	Ömboån	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Södra delarna av Skultorp, delar av Hasslum och Mejselvägen samt i Science City</i>
19	Ösan, Upp- ströms Lillåns utlopp	God 2027 (2039 vandringshinder)	Måttlig	Ej klassad	<i>Inga</i> Påverkas av spillvatten som renats i Vretens reningsverk.
20	Djuran	God 2027 (2039 vandringshinder, 2033 jordbruk)	Otillfreds- ställd	Ej klassad	<i>Värsås</i>

Tabell till karta avrinningsområden till vattenförekomster inom Skövde kommun.

Riksintressen (RI)

Ett riksintresse är ett område vars värden bedöms så stora att de har betydelse för landet som helhet. Vid avvägningar i den fysiska planeringen väger riksintresset tyngre än lokala allmänna intressen.

Om ett riksintresse påverkas negativt av en åtgärd/anläggning får åtgärden/anläggningen inte vidtas/uppföras. Om flera riksintressen berörs och inte är förenliga, ska intresset som medför *god hushållning* ur allmän synpunkt ha företräde. Totalförsvarets riksintressen har alltid företräde. Riksintressen för naturvård, friluftsliv och värdefulla material överlappar helt eller delvis varandra, men i de flesta fall är dessa värden förenliga med varandra.

I Skövde kommun finns riksintressen för totalförsvaret, naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, kommunikationer samt för värdefulla ämnen och material. Dessa redovisas på hänsynskartan och beskrivs i texten på följande sidor.

Endast mindre delar av de ytor som föreslås få ny eller ändrad användning i markanvändningskartan berör något riksintresse (bortsett från Försvarets rörande luftrum). Utbyggnadstorna som föreslås ligger i anslutning till befintlig bebyggelse. Skövde kommuns bedömning är att riksintressenas kärnvärden inte påverkas negativt. Hänsyn till och anpassning av de berörda ytorna görs i detalj i samband med detaljplanering eller bygglovsprövning och då behöver hela objektsbeskrivningen för det specifika riksintresseområdet läsas.

Nedan sammanfattas de områden med större ytor för ny bebyggelse som berör riksintressen samt vilka åtgärder som bör ske i samband med fortsatt planering i området.

Riksintresse för kommunikationer, totalförsvaret samt värdefulla ämnen och material berörs mer generellt med anledning av närhet till centralorten.

Igelstorp – naturvård

Påverkan bedöms vara begränsad och ingen påtaglig skada kan antas uppstå. I samband med detaljplanearbetet är det dock viktigt att se till att de spridningsstråk som finns i det ianspråktaga området bibehålls och förstärks.

Lerdala – friluftsliv, naturvård

För att riksintressets värdekärnor ska kunna bevaras anges bland annat fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betning av naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Då den föreslagna bebyggelsen utgör en komplettering till befintlig bebyggelse bedöms de negativa effekterna begränsas. I samband med detaljplanen bör utformningen av bebyggelsen samt avvattningen av området studeras i detalj, och ne-

gativa effekter bedöms då kunna undvikas på både naturreservatet samt riksintresseområdet.

Melldala (LIS-område) – kulturmiljövård

Kärnvärdena bedöms inte påverkas negativt. Eventuella negativa konsekvenser på riksintesseområdet som helhet begränsas genom översiktsplanens riktlinjer för riksintresse (se nedan) som anger att kärnvärdena ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Påverkan och effekt ska beaktas bland annat utifrån exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar samt bevarandet av kulturhistoriska riktningar.

Simsjöområdet - naturvård och friluftsliv

Kommande detaljplanering behöver föregås av utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat, riksintesseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. För att orsaka så liten skada som möjligt på värdena bör utgångspunkten för utredningarna vara balanseringsprincipen* eller liknande.

Skultorp - naturvård och totalförsvaret

Påverkan bedöms begränsad och ingen påtaglig skada kan antas uppstå.

Tidan – kulturmiljövård

Kärnvärdena bedöms inte påverkas negativt. Eventuella negativa konsekvenser på riksintesseområdet som helhet begränsas genom översiktsplanens riktlinjer för riksintresse (se nedan) som anger att kärnvärdena ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Påverkan och effekt ska beaktas bland annat utifrån exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar samt bevarandet av kulturhistoriska riktningar.

Timmersdala - naturvård och kulturmiljövård

Planerad utveckling bedöms inte påverka riksintesseområdet negativt. En större väg i nord-sydlig riktning fungerar som en barriär mellan riksintesseområdet och den föreslagna bebyggelsen. Riksintesseområdets kärnvärden bedöms inte påverkas. Eventuella negativa konsekvenser begränsas genom översiktsplanens riktlinjer för riksintresse (se nedan) som anger att kärnvärdena ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Påverkan och effekt ska beaktas bland annat utifrån exploateringsgrad, avstånd till värdekärnor och fornlämningar samt bevarandet av kulturhistoriska riktningar.

Kommunens övergripande riktlinjer för riksintresse:

- Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada och riksintressens kärnvärden ska beaktas i kommunens planläggning.

- I samband med framtagande av en detaljplan bör utformning av bebyggelsen, avstånd till värdekärnor respektive eventuella fornlämningar, eventuell avvattning av området mm, inventeras och studeras mer i detalj så att riksintressen inte påtagligt skadas.

Riksintresse för totalförsvaret

Riksintressen för totalförsvarets militära del regleras i 3 kap. 9 § miljöbalken. Enligt denna paragraf ska mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller användning av anläggningarna.

Enligt 3 kap. 10 § miljöbalken ska ett riksintresse för totalförsvarets militära del ges företräde vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen.

Skövde kommun berörs av riksintresse för totalförsvaret. Verksamheten påverkar omgivningen bland annat genom buller som kan uppfattas som störande, och i vissa fall även genom annan risk. För att inte orsaka påtaglig skada på riksintresset behöver hänsyn därför tas även inom de områden som utsätts för störningar. Utförligare beskrivning av dessa områden, deras värden samt exempel på vilka åtgärder som kan riskera påtaglig skada finns att läsa i aktuell riksintresseskatolog www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Öppet utpekade riksintressen och områden av betydelse

Skövde kommun berörs av följande öppet utpekade riksintressen för totalförsvarets militära del:

Riksintresset Skövde skjutfält samt övningsfält med skjutbanor med tillhörande påverkansområden: påverkansområden för buller eller annan risk och påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet.

Inom riksintresset Skövde skjutfält, övningsfält, skjutbanor, samt påverkansområde för buller eller annan risk gäller bland annat att samtliga plan- och lovärenden oavsett byggnadshöjd ska remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Inom påverkansområde för buller eller annan risk kan den verksamhet som bedrivs inom riksintresset påverka omgivningen, genom exempelvis buller eller andra risker. Vissa mark- och vattenåtgärder inom påverkansområdet kan i sin tur påverka den verksamhet som bedrivs och riskerar att påtagligt skada de värden som utgör riksintresset. Inom påverkansområdet riskerar exempelvis tillkomst av störningskänslig bebyggelse (bostäder, skolor och vårdlokaler) skada riksintresset.

På Skövde skjutfält finns höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt tack vare ett, ur Försvarsmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Övningsverksamhet skapar nämligen ofta förutsättningar för att bibehålla en rik biologisk mångfald. Försvarsmakten ser vissa problem med att det införs områdesbestämmelser som till

* **Balanseringsprincip** - Balanseringsprincipen har fyra steg som innebär att negativ påverkan ska (1) undvikas, (2) minimeras. Därefter finns kompensationsåtgärder (3 och 4). Steg tre innebär att negativ påverkan som inte kan undvikas eller minimeras ska utjämnas i sitt funktionella sammanhang och i steg fyra får påverkan ersättas på annat sätt.

exempel naturreservat, Natura-2000-områden med mera på övningsfälten, eftersom sådana skydd i förlängningen kan begränsa Försvarsmaktens verksamhet. I dagsläget är det också svårt att bedöma risken för att lagstiftning/riktlinjer kring dessa skydd skärps på EU-nivå – särskilt när det gäller Natura 2000. Sådana skärpningar kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena – detta trots att målet är det motsatta. På ett generellt plan utgör skyddsvärdena dock inget hinder för den militära verksamheten, och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade eftersom annan verksamhet begränsas i området. Befintliga Natura 2000-områden infördes och beslutades 1998 och ligger därmed fast.

Stoppområde för höga objekt tillhörande riksintresset Karlsborgs flygbas

Ett stoppområde för höga objekt är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområdet riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset, då sådana påverkar möjligheterna till säkra start- och landningar för den flygande verksamheten. Försvarsmakten har inom stoppområdet en mycket restriktiv hållning till uppförandet av höga objekt och accepterar generellt inte objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse då dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.

MSA-område tillhörande riksintresset Karlsborgs flygbas och MSA-område tillhörande riksintresset Råda flygbas

Ett MSA-område är ett påverkansområde kring en flygplats. MSA anger den minimihöjd kring en militär flygplats inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar och syftar till att säkerställa möjligheten att genomföra visuell inflygning till en flygplats. Inom MSA-område ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Riksintressen och områden av betydelse som omfattas av sekretess

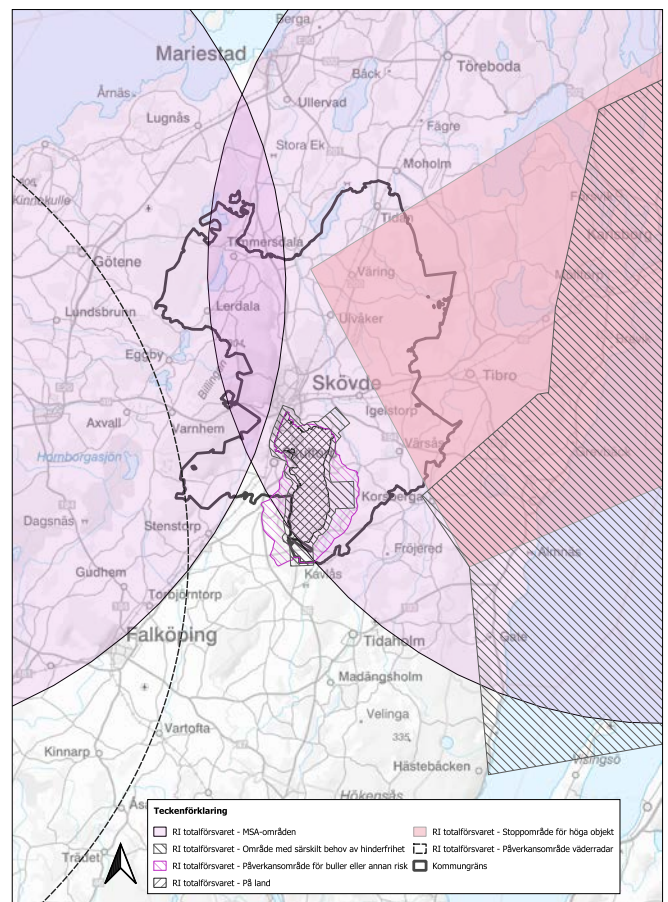
För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen eller områden av betydelse som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen och därmed inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för till exempel alla ärenden och projekt som rör objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att till exempel alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Kommunens riktlinjer för riksintresse totalförsvaret:

- Bebyggelse som är störningskänslig för buller eller annan risk ska generellt inte tillåtas inom det angivna påverkansområdet. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall eftersom förutsättningarna varierar på olika platser.
- Inom riksintresset Skövde skjutfält, övningsfält, skjutbanor, samt påverkansområde för buller eller annan risk gäller att samtliga plan- och lovärenden oavsett byggnadshöjd ska remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.
- För övriga ytor inom kommunen remitteras Försvarsmakten när det gäller objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Riksintresse för naturvård

Områden som är av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Med *påtaglig skada* menas skada på naturmiljövärden som har betydelse ur allmän synpunkt och som inte kan återskapas eller ersättas om de förstörs.

I Skövde kommun finns tolv områden av riksintresse för naturvård. I dessa områden finns bland annat följande miljöer: sjöar och vattendrag, mossar och våtmarker, platåberg med branter, kalkstensplatå och diabasplatå, orörda barrskogar, De Geer-moräner, ändmoräner, strandängar, naturbetesmarker och ängar, kalkstensbranter, ädellövskog, sumpskog, ädellövskogar, odlingslandskap samt ett varierat kamelandskap. Riksintressena i kommunen representerar alltså en stor variation och visar på den rikedom som finns.

Områden som pekas ut som riksintressen för naturvård innehåller naturvärden som är ovanliga för områdets region. Områdena ska tillsammans representera huvuddragen i svensk natur och fungera som exempel på de landskaps- eller naturtyper som förekommer i landet. De ska bestå av sin regions största och mest sammanhängande områden av respektive naturtyp. Riksintresset kan också botten i att området särskilt väl belyser viktiga skeden i utvecklingen av natur- och kulturlandskapet, eller att det är ostört och rymmer en stor mångfald av naturtyper.

Ett områdes samlade naturvårdsvärde ökar om området innehåller flera olika delar som tillsammans visar exempelvis ett historiskt utvecklingsförlopp eller en bildningsprocess. Värdet blir också större om området kombinerar intressanta företeelser från olika ämnesområden, exempelvis botanik, limnologi, geovetenskap och kulturhistoria.

I samband med bedömningar som rör något av de utpekade områdena ska objektsbeskrivningen läsas i sin helhet.

Sammanfattning av kärnvärden i respektive område:

Borgundaberget (NRO14099)

Platåberg, på diabasen finns betad skog och stora lövskogar. Extremrikkärr med artrik flora vid Nolheden. Representativ odlingslandskap och naturbetesmark vid Borgundabergets sydöstsida med bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna.

Degermossen och Bällefors stormosse (NRO14076)

Degermossen är en ovanligt stort myrkomplex med flera hydrologiskt orörda och botaniskt intressanta laggar och dråg samt ett rikt fågelliv. Store mosse är också en stor mosse med väsentligen orörda mosseplan genomskurna av sluttande mossar.

Esbjörntorp (NRO14089)

Representativ naturbetesmark i slättbygd med lång kontinuitet. Bitvis art- och individrika växtsamhällen.

Habolstorp – Tolsby (NRO14090)

Representativa naturbetesmarker i form av öppna hagmarker och betade sötvattenstrandängar med en lång kontinuitet som

tidigare ängsmark. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna. Viktig rastlokal för vadare och änder.

Klyftamon – St. Gåsemossen (NRO14073)

En tämligen orörd skogsmyrmosaik som består av bland annat svagt välvda mossar och soligena kärr och tämligen orörda hållmarkstallskogar. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt.

Loringaskogen (NRO140100)

Nohlmarken innehåller representativa naturbetesmarker och äng i slättbygd med lång kontinuitet, bitvis artrika. Loringahagen och Loringaskogen innehåller områden med kalktuff och ädellövskog, sumpskogar och ädellövskogar med mycket rik flora.

Låstad–Binneberg (NRO14058)

Parallella, mycket raka och långa De Geermoräner i det mellansvenska ändmoränstråket.

Nordbillingen (NRO14075)

Naturvärdena är främst knutna till den enastående rika floran med många sällsynta och hotade arter.

Sventorp (NRO14088)

Ändmoräner i det mellansvenska ändmoränstråket.

Sydbillingen (NRO14098)

Området har stora botaniska värden som är knutna till naturbetesmarkerna, ädellövskogarna och rikkärren.

Valle (NRO14074)

Ett välutvecklat kamelandskap med åskullar, åsar och sänkor. I sänkorna finns ett stort antal kalkoligotrofa sjöar med artrik vegetation. Andra svackor är uppfyllda med myrmarker som varierar från fattiga kärr och mossar till extremrikkärr. Inom området finns rika ädellövskogar, ekskogar och ekhagar samt löv- och tallsumpskogar. I Valle finns ett representativt äldre

odlingslandskap med många mindre hagmarker och ängar. Valle har en enastående artrik flora. Även kryptogamfloran är mycket rik. Området har också ett rikt fågelliv och en artrik insektsfauna.

Östen (NRO14059)

En grund lerslättsjö med näringsrikt vatten och en riklig vegetation. Värdefulla rast- och häckningslokaler för fågellivet. Representerativt odlingslandskap med lång kontinuitet och stor förekomst av betade och slagna sötvattenstrandängar kring sjön Östen. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna.

Kommunens riktlinjer för riksintresse naturvård:

- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Billings fritidsområde ska fortsätta att utvecklas och områdets funktion ska vara förenligt med syftet samt med riksintresset för naturvård.
- I områden som inte ligger i direkt anslutning till befintlig infrastruktur krävs utredning av påverkan på värdetrakter, för att avgöra om det är möjligt med anläggning av ny infrastruktur och bebyggelse.
- I anslutning till Borgundaberget, Degermossen och Bällefors

stormosse, Klyftamon – St. Gåsemossen, Valle och Östen ska påverkan på markens hydrologi utredas vid planer på markarbeten i närområdet.

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresseområden för kulturmiljövård ska tillsammans ge en bild av hela landets kulturhistoria, genom tydliga exempel på verksamheter och processer från forntid till nutid. Bruksmiljöer, stadskärnor, äldre brukningslandskap samt efterkrigstidens bebyggelse är exempel på områden som kan pekas ut som riksintressen för kulturmiljövård.

Riksantikvarieämbetet har tillsynen över riksintressen för kulturmiljövård och är även den myndighet som fattar beslut om riksintresseområden ska läggas till eller tas bort.

I Skövde kommun finns sju områden som är av riksintresse för kulturmiljövård. Områdena finns på landsbygden samt i några av de mindre orterna. De inkluderar sammanhang med fornlämningsmiljö, kyrkomiljö, herrgårdsmiljö, tidig industriell miljö samt bymiljö.

I samband med bedömningar som rör något av de utpekade områdena ska Riksantikvarieämbetets intressebeskrivningar läsas i sin helhet.

Sammanfattning av kärnvärden i respektive område:

Askeberga–Vad (R22)

Riksintresset innefattar bland annat skeppssättningen i Askeberga liksom sockenkyrka, Vaholms herrgård med landets enda övertäckta bro och landskapselement.

Berg (R24)

Kännetecknas bland annat av bymiljöer, fornborg, vägsystem och torpmiljöer som speglar de västgötska platåbergslandskapens agrara, industriella, sociala och bebyggelsemässiga utveckling.

Omfattas av områdesbestämmelserna för del av Nordbillingen P115, framtagen för att skydda riksintresset. Den ska tas i beaktning vid ny planläggning och gäller vid all bygglovsprövning.

Forsby (R30)

I Forsby kretsar riksintresset kring den romanska kyrkan, dess placering och komplement i form av kyrkogård, klockstapel och sockermagasin.

Götlunda–Väring (R23)

Här finns odlingslandskap med gravfält från järnåldern, Götlunda kyrka och kyrkby samt Vallby som vittnar om Vadsboslätens betydelse under järnåldern och medeltiden.

Ledsjö–Vättlösa–Istrum–Lerdala (R14)

Detta riksintresse delas av Götene och Skara kommun och innefattar en av länets största fornlämningsmiljöer var av några inslag daterats till 1000-talet.

Odensåker–Flistad–Binneberg–Horn (R21)

Detta område kännetecknas av den bebyggelsehistoriska utvecklingen från järnåldern och framåt. Den innefattar både stenåldersboplatser, järnåldersgravar, kyrkbyar och odlingslandskap. Här ligger även Tegelbruket i Horn, tingshuset i Binneberg. Området delas med Mariestads kommun.

Sjogerstad (R 48)

Sjogerstad visar på ett odlingslandskap i det särpräglade kambrosilurområdet men både bosättningsplatser från stenåldern så väl som mer sentida kyrkby med äldre gårdsbebyggelser och kyrkoruin.

Kommunens riktlinjer för riksintresse kulturmiljövård:

- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning.
- I områden som inte ligger i direkt anslutna till befintlig infrastruktur krävs en utredning av påverkan på kärnvärden för att avgöra möjligheten att anlägga ny bebyggelsen och infrastruktur.

Riksintresse för friluftsliv

Områden av riksintresse för friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset. Med *påtaglig skada* menas skada på värden som har betydelse ur allmän synpunkt och som inte kan återskapas eller ersättas om de förstörs. Med friluftsliv menas i detta sammanhang vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande eller naturupplevelser utan krav på tävling.

I Skövde kommun finns tre områden av den här typen; ett runt sjön Vristulven, ett runt sjön Östen och ett kopplat till Billingen och Vallebygden på väster sida om berget. Inom dessa områden finns ett rikt utbud av friluftsaktiviteter och naturupplevelser.

Områden av riksintresse för friluftsliv har så stora natur- och kulturkvaliteter att de är eller kan bli attraktiva för besökare från stora delar av landet eller från utlandet. I dessa områden spelar förutsättningarna för naturupplevelser och friluftsverksamhet, variation samt tillgänglighet för allmänheten stor roll. Värderingen påverkas av hur stort och ostört ett område är, samt om natur- och kulturföreteelserna är särskilt attraktiva för en nationell publik. Det sistnämnda kan exempelvis handla om att området har tilltalande utsiktspunkter och utflyktsmål.

Områdenas tillgänglighet och åtkomlighet för en bred allmänhet beror bland annat på kommunikationer till området, övernattningsmöjligheter samt på olika anläggningar och anordningar i övrigt.

I samband med bedömningar som rör något av de utpekade områdena ska objektsbeskrivningen läsas i sin helhet.

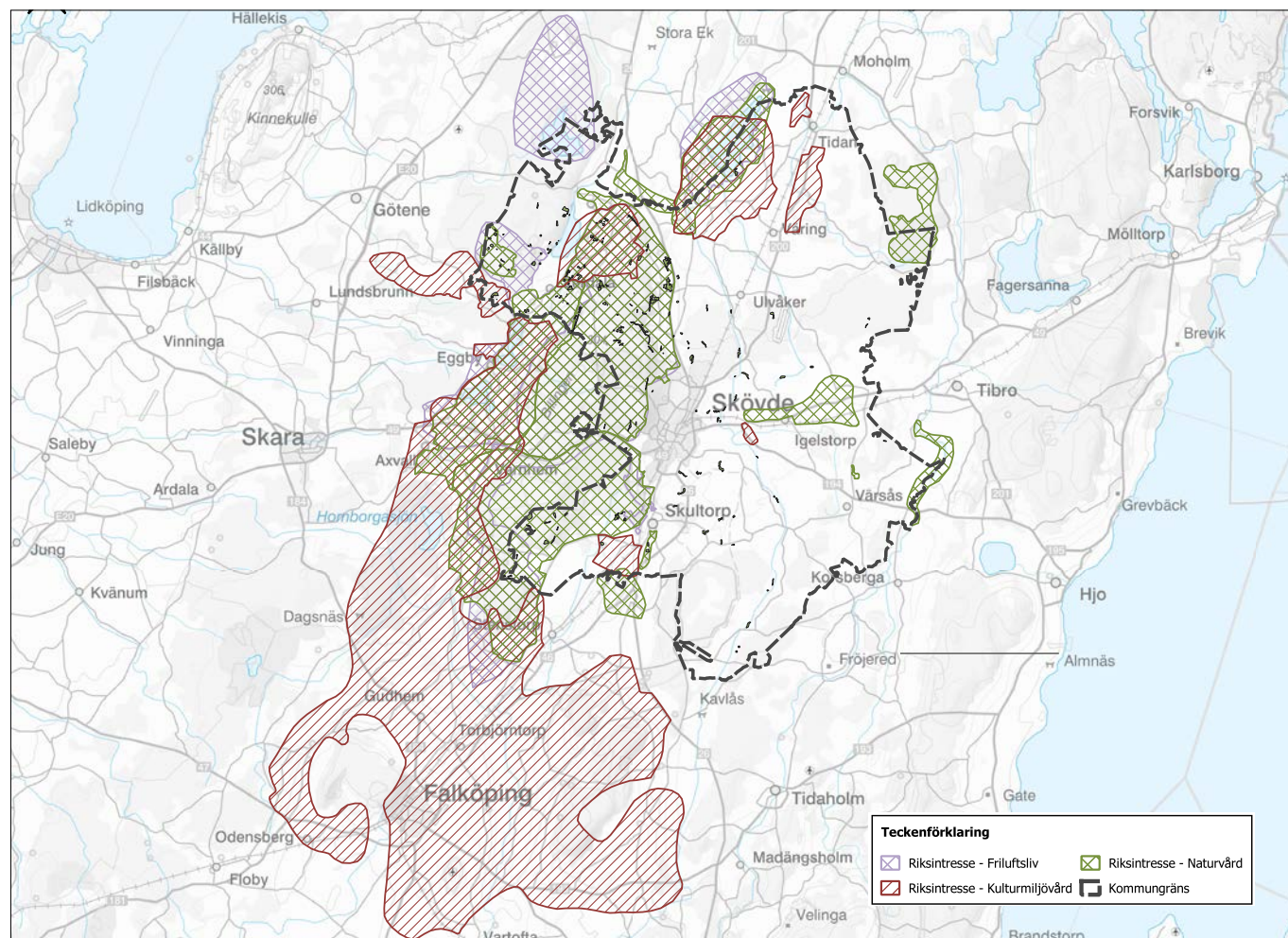
Sammanfattning av kärnvärden i respektive område:

Lugnäsberget – Vristulven (FO 26)

Den norra delen av sjön Vristulven och skogsområdet norrut är relativt orört och har en viss vildmarkskaraktär. Områdets karaktär är en avgörande faktor för mängden friluftsaktiviteter som utövas i området.

Platåbergslandskapet Billingen – delområdet Billingen (FO 01_1)

Varierad natur; god tillgänglighet inom vissa delar via vägar och

vandringsleder; många delar skyddade som naturreservat. Tåktverksamhet, omfattande bebyggelseexploatering och stora vindkraftsanläggningar kan vara negativt för friluftslivsvärdena.

Östen (FO 51)

En av landets mest värdefulla fågelsjöar. Kombinationen av en hög koncentration av intressanta kulturmiljöer från många tids-epoker och möjligheten till intressanta naturupplevelser vid sjön Östen utgör värdet för riksintresset.

Kommunens riktlinjer för riksintresse friluftsliv:

- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning.
- Billingens fritidsområde ska fortsätta att utvecklas. Områdets funktion ska vara förenligt med syftet kring riksintresset för friluftsliv.
- I områden som inte ligger i direkt anslutning till befintlig infrastruktur krävs utredning av påverkan på kärnvärden, för att avgöra om det är möjligt med anläggning av ny infrastruktur och bebyggelse.
- Kring sjön Vristulven ska bevarandet av den ostörda miljön och dess vildmarkskaraktär prioriteras över nya etableringar och anläggningar.

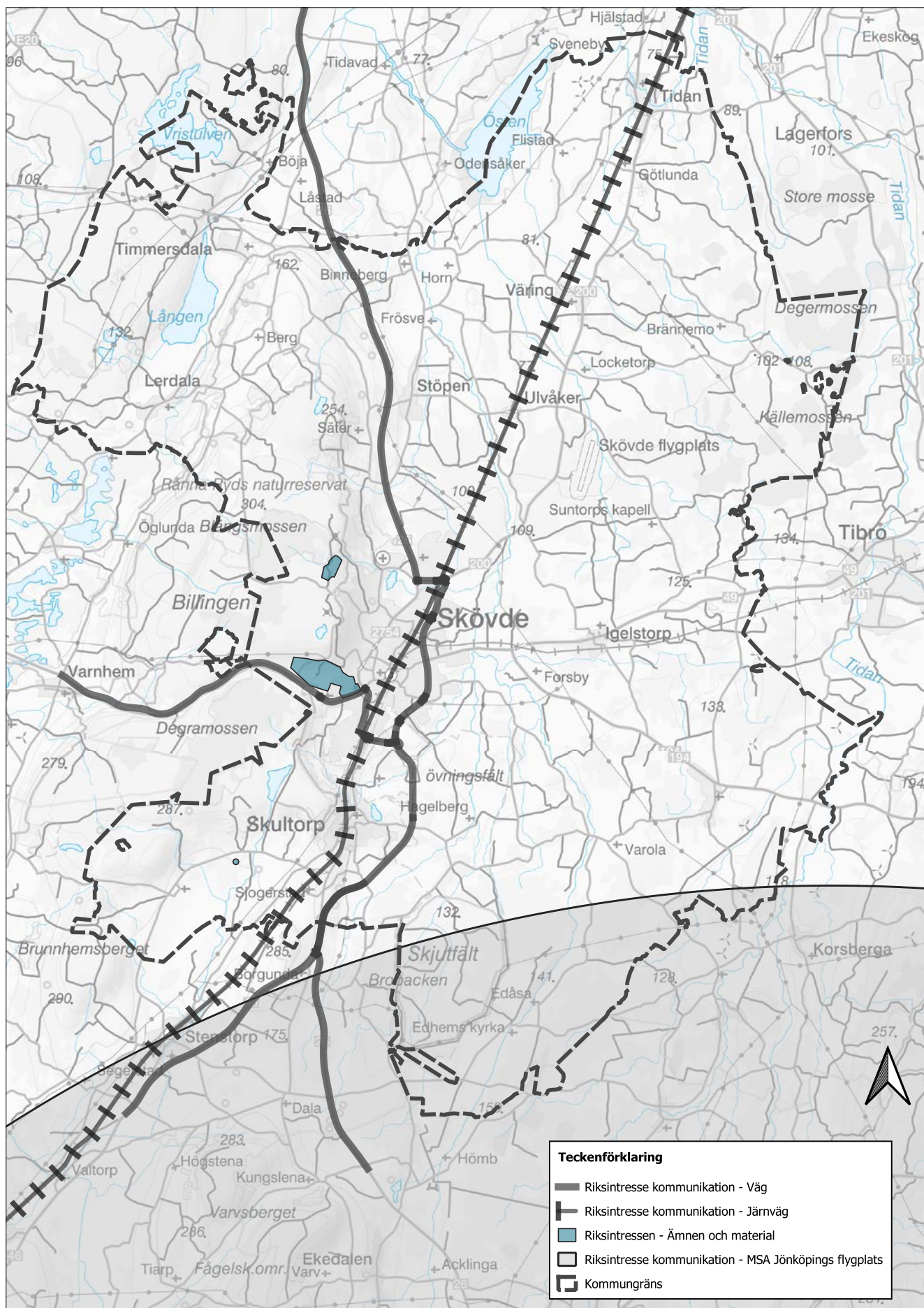
Riksintresse för kommunikationer

Väg 26 och väg 49 Skara-Skövde samt Västra stambanan, inklusive tågstationen i Skövde centralort, är av riksintresse. Längs stambanan ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas. Markberedskap för ett möjligt tredje spår utmed Västra stambanan ska också beaktas vid all planläggning och bygglovshandling. Det innebär att ytterligare 15 meter behöver hållas fritt från bebyggelse på båda sidor om spåret.

En mindre del i söder av Skövde kommun berörs av riksintresset Jönköpings flygplats med influensområde luftrum runt flygplatsen (MSA-område).

Kommunens riktlinjer för riksintresse kommunikationer:

- Utmed hela stambanans sträckning ska ett bebyggelsefritt avstånd finnas på 45 meter (30+15 meter) på respektive sida om befintliga spår. Detta ska beaktas vid all planläggning och bygglovshandling.
- Alla byggnadsobjekt oavsett typ som exempelvis master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till Luftfartsverket och flygplatser inom 60 km radie. Även Trafikverket ska remitteras med avseende på MobiSIR, det statliga järnvägsnätets eget radio- och telesystem för kommunikation.

Riksintresse för värdefulla ämnen eller material

Riksintressen för värdefulla ämnen och/eller material pekas ut för att reservera fyndigheter som har specifika egenskaper och är viktiga för samhällets behov. Att området pekats ut som riksintresse innebär ett anspråk för framtida utvinning. När riksintressen för värdefulla ämnen och material pekas ut och avgränsas görs det med omfattande geologiska undersökningar och dokumentation som grund.

För denna typ av riksintressen betyder påtaglig skada alla former av åtgärder och förändrad mark- och vattenanvändning som försvårar eller förhindrar framtida utvinning. Exempel på sådan markanvändning är sammanhängande bebyggelse samt olika typer av naturskydd. Detta kan gälla även om åtgärden eller verksamheten ligger utanför det detaljavgrensade riksintresset, om det avsevärt försvårar utvinningen. Att neka tillgång till nödvändiga vägar eller annan infrastruktur räknas också som påtaglig skada i det här avseendet.

Både för Billingsryd och Våmb sammanfaller riksintresseområdena helt eller delvis med riksintressen för naturvård och friluftsliv. Avvägningar och bedömningar om vilket riksintresse som ska ges företräde i de fall dessa inte är förenliga avgörs i samband med en ansökan och prövning om täktstillstånd.

Kommunen ser positiv på möjligheter att få delta i dialog med verksamhetsutövare för att se vilken typ av återställning som kan vara lämplig den dag då brytningen upphör.

Riksintressen för värdefulla ämnen och/eller mineraler:

- Billingsryd – diabas
- Rådene – kalksten
- Våmb – kalksten

Kommunens riktlinjer för riksintresse värdefulla ämnen eller material:

- I Rådene sammanfaller detta riksintresse med riksintresse för naturvård. Även riksintresse för kulturmiljövård finns i närområdet och skulle kunna påverkas av eventuell brytning. Dessa intressen är inte förenliga med varandra. Natur- och kulturvärdena i detta område bör prioriteras, eftersom kommunen bedömer att de främjar en långsiktig hushållning av mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt.
- En eventuell utökning av täktområdet vid Våmb måste föregås av en noggrann avvägning mellan olika nationella, regionala och lokala intressen.

Skyddade kulturmiljöer

Förutom riksintressen finns även andra former av skydd för att bevara värden i vår omgivning såsom natur- och kulturmiljöer. De som nämns här har olika huvudmän, beslutas av olika instanser och har varierande grad av reglering kring skötsel och andra bestämmelser. En del skyddar större områden medan andra gäller för enskilda objekt.

Kommunens generella riktlinjer för skyddade kulturmiljöer:

- Vid planläggning, bygglovsprövning och annan exploatering ska hänsyn tas så att ett kulturresevats, byggnadsminnes eller kyrkliga kulturminnens värden inte påverkas negativt. Utveckling ska även vara förenligt med syftet kring riksintresset för kulturmiljövård samt bestämmelser kring kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Fornlämningar ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas.

Kulturresevat

I ett kulturresevat kan hela området natur- och kulturmiljövärde skyddas och vårdas. Ett kulturresevat kan omfattas av byggnader, anläggningar, lämningar och marker. Även sådana värden som består av verksamheter, kunskaper och traditioner kan hanteras inom ramen för kulturresevat.

Det är viktigt att kulturresevat är tillgängliga för allmänheten. Den fysiska framkomligheten ska underlättas och begriplig information ska finnas. Genom att upprätthålla och utveckla traditionella och pedagogiska verksamheter är det möjligt att ta tillvara och förmedla såväl vetenskapliga som upplevelsemässiga värden. I ett kulturresevat ska besökare kunna uppleva bevarade kulturlandskap med pågående verksamheter, få en uppfattning om de historiska skeenden som format landskapet samt öka sin insikt om hur dagens moderna samhälle vuxit fram.

Det är länsstyrelsen eller kommunen som fattar beslut om ett område ska bli kulturresevat. Det finns idag (2024) 39 kulturresevat i Sverige och ett i Skövde kommun, Vallby Sörgården.

Kulturresevat:

Vallby Sörgården

Byggnadsminne

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som *byggnadsminnen*. Byggnadsminnena har stor spännvidd i tid och rum, från medeltida borgar till modern bebyggelse från 1900-talet.

Syftet med byggnadsminnen är att bevara spår av historien som är viktiga för förståelsen av dagens och morgondagens sam-

hälle, men också att garantera människors rätt till en viktig del av kulturarvet. För att reglera hur det kulturhistoriska värdet ska tas tillvara fastställs skyddsbestämmelser för varje byggnadsminne.

Det finns två typer av byggnadsminnen: byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (enskilda) som beslutats av länsstyrelsen och statliga byggnadsminnen som beslutats av regeringen. I Skövde finns båda typerna.

Kulturmiljölagen:

Binnebergs tingshus
Helénsstugan
Horns tegelbruk
Hotell Billingen
Vaholms brohus
Vretens såg

Förordningen om statliga byggnadsminnen:

Klagstorps herrgård
Skaraborgs Regementes kasernområde

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser ska enligt kulturmiljölagen vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskar och så att deras utseende och karaktär inte förvanskas.

Med kyrkobyggnader menas enligt kulturmiljölagen byggnader som före den 1 januari 2000 invigdes för Svenska kyrkans gudstjänst och som den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar.

För alla kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är uppförda och anlagda före 1940 krävs tillstånd från länsstyrelsen för att få genomföra förändringar.

Fornlämningar

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet. De kan till exempel utgöras av boplatser, gravfält, gruvor, kvarnar, kulturlager i medeltida städer. I kulturmiljölagen anges vad som är en fornlämning och därmed omfattas av lagskyddet. Befintliga, kända fornlämningsområden redovisas på karta *Värden och hänsyn*.

Rödfyrhögar och vissa rester av kalkugnar minner om tidigare verksamheter. En del rödfyrhögar klassas i dag som fornlämningar.

Skyddad natur

Förutom riksintresse för naturvård finns andra skydd för att bevara naturvärden i vår omgivning. Flera av kommunens mest värdefulla naturområden skyddas som naturreservat eller Natura 2000. Skogsstyrelsen har pekat ut områden som biotop-skyddsområden samt tecknat naturvårdsavtal för skydd av värdefulla skogar. De som nämns här nedan har olika huvudmän, beslutas av olika instanser och har varierande grad av reglering kring skötsel och andra bestämmelser. En del skyddar större områden medan andra gäller för enskilda objekt och växter.

Kommunens generella riktlinjer för skyddad natur:

- Åtgärder/anläggningar bör inte vidtas/uppföras där stora värden för naturvård, friluftsliv eller landskapsbild påtagligt skadas eller där en nämnvärd påverkan på vattenstånd, vattenföring eller vattenkvalitet kan uppkomma. Hänsyn till detta ska tas vid såväl planläggning som i bygglovsärenden och andra tillståndsprocesser.

Natura 2000

EU:s medlemsländer bygger successivt upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är särskilt intressanta ur naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas *Natura 2000*. Syftet med nätverket är att värna om naturtyper, arter och livsmiljöer som EU-länderna har kommit överens om är av intresse. Natura 2000 är ett av EU:s viktigaste initiativ/verktyg för att bevara den biologiska mångfalden. Nätverket är unionens bidrag till att förverkliga intentionerna i bland annat barnkonventionen och konventionen om biologisk mångfald.

Natura 2000 har skapats med stöd av *EU:s habitat- och fågeldirektiv*. Dessa direktiv är ett slags EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i sina egna regelverk och tillämpa nationellt. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Enligt miljöbalken (4 kap. 1 §) är Natura 2000-områden av riksintresse. Exploatering eller ingrepp i dessa områden får endast ske efter särskild tillståndsprövning och på ett sätt som inte påverkar områdenas natur- eller kulturvärden.

Natura 2000-områden:

Östen (fågeldirektiv)
Klyftamon
Sparresäter
Gullakrokssjöarna
Högsböla
Melldala
Karlsfors

Lycke
Nolberget
Stora Höjen
Berg, Kila
Garparör
Bäckagården
Stångesäter
Liden
Rånna
Ryds ängar
Skåningstorpskärr
Blängsmossen (fågeldirektiv)
Sydbillingens platå (fågeldirektiv)
Herrhaga
Kallsågmossen
Klasborg-Våmb
Hene-Skultorp
Kullabolet
Bissgården
Nohlmarken
Loringaskogen
Loringahagen
Källedalsbäcken
Tovatorpsbäcken
Engelska parken
Esbjörnstorps
Svebråta-Hedvigsnäs

Naturreservat

I Skövde kommun finns 34 naturreservat (2024). Många av dem förvaltas av Länsstyrelsen i Västra Götalands län, medan några förvaltas av kommunen. I ett par fall delas ansvaret.

Naturreservat bildas oftast för att skydda värdefull natur, sällsynta arter och för att bevara den biologiska mångfalden. Ibland bildas reservaten också för att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv, fågelskådning och andra naturupplevelser. Naturreservat består ofta av sammanhängande värdefull natur där naturskog, vattendrag, marina miljöer, öppna kulturlandskap och myrar kan ingå. I Sverige står naturreservaten för cirka 85 procent av den totala yta som är skyddad med stöd av miljöbalken. Miljöbalken används som verktyg för att bilda naturreservat.

Sjön Östen har skyddsformen *naturvårdsområde* i enlighet med den tidigare gällande naturvårdslagen. Miljöbalken har senare ersatt naturvårdslagen och naturvårdsområden ska i och med införandet av miljöbalken betraktas som naturreservat.

Naturresevat:

Attebo
 Billinge Kleven
 Blängsmossen
 Borgehall
 Borgundaberget
 Bäckagården
 Djupedalsgrottan
 Garparör
 Getaryggen
 Gullakrokssjöarna
 Gåran
 Hene-Skultorp
 Högsböla ängar
 Grevagården
 Inga-Säter-Rödegården
 Kallsågs mossen
 Klasborgs och Våmb's ängar
 Klyftamon
 Lerdala hassellund
 Loringaskogen
 Lycke Lilla Höjen
 Melldala
 Nohlmarken
 Nolberget-Missunnebacken
 Offerstenen

Rånna-Ryd
 Sandgärdet
 Silverfallet-Karlsfors
 Skåningstorpskärret
 Sparresäter
 Stora Bjursjön
 Sydbillingen
 Ulveksbackarna
 Östen (Naturvårdsområde)

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminnet är en av de äldsta skyddsformerna för natur i Sverige.

Ett naturminne ska vara ett enskilt naturföremål, till exempel ett träd, men får också omfatta det markområde som krävs för att bevara naturföremålet och ge det nödvändigt utrymme. Naturminnen kan i många fall ha mycket stor betydelse för att bevara den biologiska mångfalden.

Naturminne:

Binneberg
 Ingasäter
 Sventorp

Fridlysta och hotade arter

Vid all planering av nya mark- och exploateringsområden är det viktigt att ta hänsyn till skyddade och hotade arter. Samma sak gäller vid skötsel av naturområden. EU:s *fågel- och habitatdirektiv* är införlivat i svensk lag genom artskyddsförordningen.

Att genomföra en detaljplan som fått laga kraft kan kräva dispens enligt artskyddsförordningen. Planhandlingarna ska behandla förekomsten av skyddade arter. De ska också innehålla en samlad bedömning av de planerade åtgärdernas konsekvenser för fridlysta arter, samt klargöra om man behöver ta hänsyn till arternas fortplantnings- och viloplatser.

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan är en bedömning och sammanställning av enskilda arters risk att dö ut i Sverige. Rödlistan ger överblick över arternas tillstånd, men innehåller ingen prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården. I stället fungerar listan som stöd för att göra dessa prioriteringar. Rödlistan kan vara till hjälp när naturvårdssatsningar ska identifieras och prioriteras, och den kan även bidra med kunskap för att nå miljömål.

Biotopskydd och nyckelbiotoper

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Dessa områden har särskilda egenskaper som gör dem till värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är viktiga även för vanligare arter samt för att skapa omväxling i landskapet.

Genom att skydda naturmiljöer av denna typ förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s överenskommelse om biologisk mångfald samt de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Det finns två olika former av biotopskydd. Den ena formen ger ett generellt skydd för vissa biotoptyper medan den andra är ett formellt skydd för en särskild biotop på en specifik plats. Skydd för särskild biotop beslutas i varje enskilt fall. Dessa biotopskydd finns redovisade på hänsynskartan. Biotoptyper som har ett generellt skydd är följande: trädallé, källa med omgivande våtmark i odlingsmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark samt åkerholme. Dessa områden har särskilda egenskaper som gör dem till värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är viktiga även för vanligare arter samt för att skapa omväxling i landskapet.

En nyckelbiotop är ett område i skogen som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens väx-

ter och djur. I en nyckelbiotop kan det finnas hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad.

Djur- och växtskydd

Djur- och växtskyddsområden skapas främst för att förhindra att känsliga djur- och växtarter störs eller skadas. I Skövde kommun finns ett djurskyddsområde – ett fågelskyddsområde vid Våmb.

För att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- eller växtarter kan länsstyrelsen eller kommunen inrätta djur- och växtskyddsområden med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken. Skyddet innebär att allmänheten under en viss tid av året inte får vistas i området. I vissa fall gäller vistelseförbudet även markägaren, och även rätten till jakt och fiske kan begränsas. Denna typ av områden pekas oftast ut för att skydda fåglars häckningsområden (fågelskyddsområde) eller sälars uppehållsplatser (sälskyddsområde).

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd används framför allt för att skydda värdet i den visuella upplevelsen av ett landskap. Skyddet reglerar till exempel bebyggelse och vägar. I ett område med detta skydd krävs tillstånd från länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden.

Åtgärder som kräver tillstånd inom landskapsbildsskyddet är till exempel om man vill bygga en ny byggnad, dra en ny väg eller fälla ett träd.

Landskapsbildsskydd är en äldre skyddsform som inte finns i miljöbalken. Den håller successivt på att ersättas av andra skyddsformer.

Landskapsbildsskydd:

Nordbillings östsluttning

Sotarliden

Valleområdet

Område längs väg 26 söder om Skultorp

Strandskydd

Strandskyddet ska tillgodose allmänhetens tillgänglighet till stränder samt beakta växters och djurs livsmiljöer vid strandområden. Många av kommunens sjöar och vattendrag omfattas av strandskydd. Stränderna är mycket viktiga för allmänheten och för det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer. Strandskyddet gäller i de flesta fall 100 meter från strandkanten. För vissa sjöar och mindre vattendrag gäller utökat strandskydd på upp till 300 meter.

Inom strandskyddat område är det till exempel förbjudet att

uppföra byggnader eller anläggningar samt utöka trädgårdar och privatisera ytor, men dispens kan ges om det finns särskilda skäl. Strandskyddet regleras i 7 kap. miljöbalken och dispens från strandskyddet prövas i de flesta fall av kommunen. Om området även har ett annat skydd i samma lagstiftning prövas dispensansökan dock av länsstyrelsen.

Andra värden och hänsyn

Energidistribution

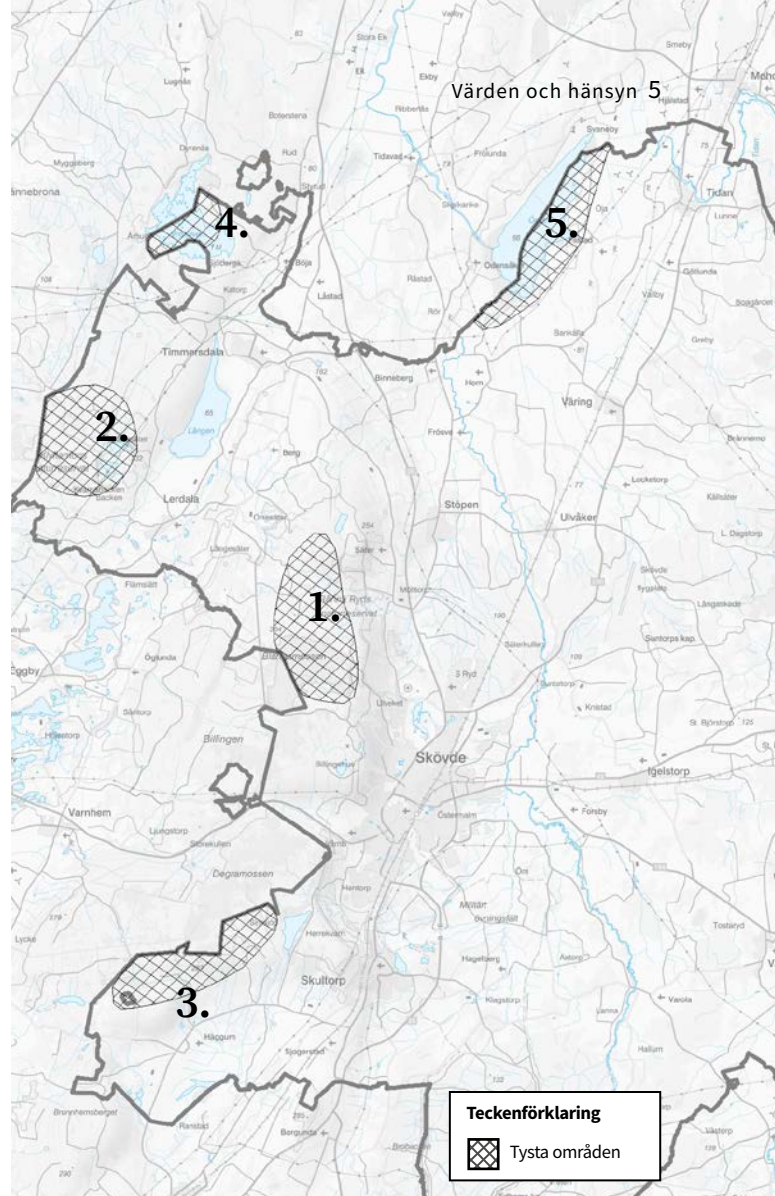
Det finns inga beslutade riksintressen för energidistribution i Skövde kommun (2023), men elnätet är av stor betydelse både lokalt, regionalt och nationellt. Transmissionsnätets (tidigare kallat stamnät) mark- och vattenanspråk utreds för närvarande (2024) för riksintresseanspråk inom totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § Miljöbalken (MB) (1998:808) av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Vid ett beslut om riksintresse kommer innebörden av intresseanspråket på marken förtydligas i en värdebeskrivning. Transmissionsnätets verksamhet med dess tillhörande mark- och vattenanspråk är även ett allmänt intresse enligt 2 kap. Plan- och bygglag (2010:900) och 3 kap 8–9 §§ (MB) eftersom elförsörjningen är en grundförutsättning för att samhället ska fungera i fred, kris och krig.

Transmissionsnätet för el är ett essentiellt planeringsunderlag för kommunalt planeringsarbete både ur perspektivet att befintligt transmissionsnät är samhällsviktig infrastruktur som tryggar Sveriges energiförsörjning, men också en förutsättning för storskalig samhällsplanering. Elsystemet utgör en förutsättning för samhällets primära funktioner och för att Sverige ska klara av både internationella och nationella mål som miljö-, klimat- och tillväxtnål. Transmissionsnätet ägs av Svenska Kraftnät. Övriga (regionala) nätägare är Ellevio (tidigare Fortum) och Vattenfall Eldistribution. Transmissionsnätet är på 220–400 kV, distributionsnätet (tidigare kallat regionnät) på 20–130 kV och lokalnätet på 10–20 kV. Läs mer om elnätet inom Skövde kommun i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Tekniska anläggningar*.

Stora opåverkade/tysta områden

I Skövde kommun bedöms det finnas goda förutsättningar att uppleva tystnad i fem områden. Tystnad betyder inte att det måste vara helt tyst. Snarare ska man i detta område kunna slippa icke önskvärt ljud, även kallat buller.

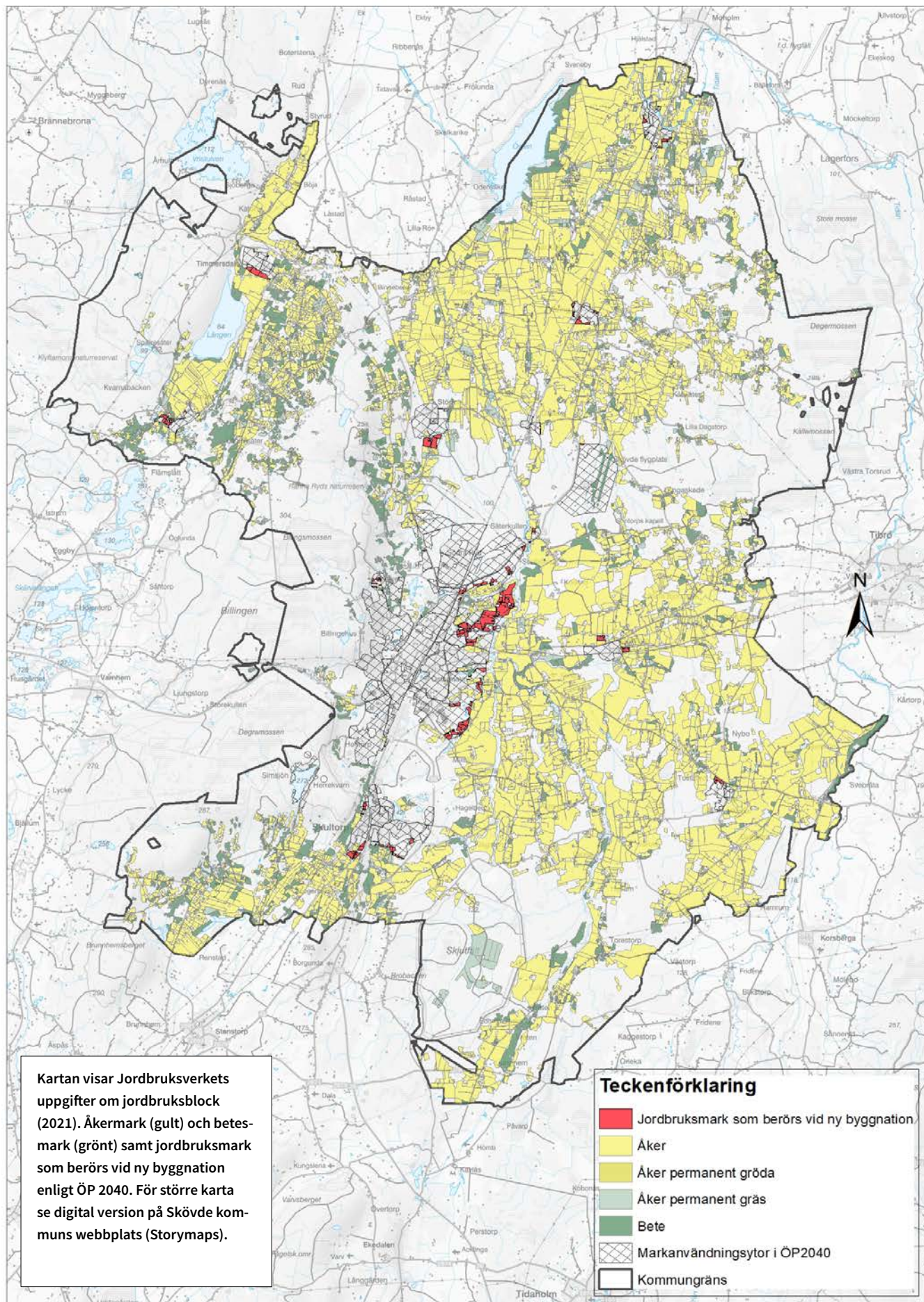
Tillgängligheten påverkar områdets värde; ett tyst område som är lättillgängligt för människor anses mer värdefullt. Ett tyst område som ligger nära en tätort bör därför vara attraktivt och värdefullt, liksom ett område som ligger i ett naturreservat eller friluftsområde.

Storleken på det tysta området påverkar områdets kvalitet. Ett mindre område är exempelvis mer känsligt för vädrets påverkan på ljudutbredningen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en rapport om tysta områden i länet (rapport nr 2001:18). Rapporten identifierar möjliga tysta områden genom att kartlägga sådana områden som påverkas av buller från trafik, järnväg och flygplatser. Kriteriet för tystnad i studien är ljudnivån 30 dBA (decibel A) i genomsnitt under året. Länsstyrelsens rapport används som underlag när kommunen identifierar tysta områden.

Stora opåverkade/tysta områden, se karta ovan:

1. Blängsmossen
2. Klyftamon
3. Sydbillingen
4. Vristulven
5. Östen

Kommunens riktlinjer för stora opåverkade/tysta områden:

- Exploateringar inom dessa områden bör noggrant vägas mot förutsättningarna att fortsatt vara ett tyst område.
- Kommunen anser att de utpekade tysta områdena även är kommunens stora opåverkade områden.

Areella näringar

Jordbruk, skogsbruk, rennärning, vattenbruk och yrkesfiske kallas areella näringar. Dessa är av nationell betydelse och regleras i miljöbalken. I Skövde kommun förekommer främst jordbruk och skogsbruk.

Bebyggelseutveckling är möjlig utanför Skövde stad men ska främst ske genom komplettering samt med anpassade tillägg till befintlig bebyggelse. Ytor där jord- eller skogsmark tas i anspråk beskrivs även i kapitlet *Mark- och vattenanvändning*.

Jordbruksmark

Det svenska odlingslandskapet är en naturresurs med stora värden. Dess förmåga att producera grödor har i vår tid ökat kraftigt; detta som ett resultat av den tekniska utvecklingen och en intensifierad odling. Framöver kan dessa marker bli ännu mer avgörande eftersom värme och torka till följd av klimatförändringar minskar tillgången till och sänker produktiviteten på jordbruksmark i många andra länder. Odlingslandskapet kan också hysa en mycket artrik växt- och djurvärld, som är beroende av att skötseln av odlingslandskapet fortsätter. En stor del av våra hotade arter hör hemma i odlingslandskapet.

De största hoten mot odlingslandskapets biologiska mångfald är dels nedläggning och exploatering av odlingsmark, dels igenväxning till följd av minskad användning. Det är därför viktigt med livskraftiga jordbruksföretag som tar hänsyn till natur- och kulturvärden.

Jordbruksmark som tas i anspråk genom exploatering går inte att återställa. Den viktigaste strategin för att undvika byggnation på jordbruksmark är att komplettera inom befintlig bebyggelse genom att bygga tätare och högre, men det går inte alltid att undvika att jordbruksmark tas i anspråk. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen som inte är möjliga på annan plats (MB 3:4). Med brukningsvärd jordbruksmark menas mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Jordbruksmarkens brukningsvärde ska bedömas ur ett långsiktigt perspektiv, eftersom det är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet.

Det saknas dock en tydlig och aktuell kartläggning av vilka

markområden som kan anses vara brukningsvärd jordbruksmark. Därför behövs en bedömning av detta i varje enskilt fall. Som stöd kan *Planeringsunderlag jordbruksmark*, Länsstyrelsen Västra Götaland 2022, användas. Vägledningen innehåller bland annat en karta över normskördeområden som i ett övergripande, regionalt perspektiv beskriver de skördenivåer som under normalår kan förväntas. Skövde kommun ligger på nivå 3–4 på en femgradig skala där 1 anger högsta skördenivå.

2020 fanns 425 jordbruksföretag i Skövde kommun (SCB). 2021 var kommunens totala åkermarksareal cirka 23 100 hektar och betesmarksarealen 2 400 hektar (2015). Bilden intill visar åkermarkens och betesmarkens utbredning 2021. Uppgifterna är hämtade från Jordbruksverkets blockdatabas.

Väsentligt samhällsintresse

Planförslaget har tagit hänsyn till vikten av att hushålla med jordbruksmark, men viss jordbruksmark tas ändå i anspråk för bebyggelse. Den ökning av antal invånare som utgör en målsättning i delregion Skaraborg innebär att tillväxt enbart genom komplettering inom befintliga strukturer, inte räcker till. Skövde kommun behöver växa både genom komplettering och genom att bebygga nya områden i anslutning till befintliga tätorter och samhällen.

I Skaraborgs delregionala utvecklingsstrategi (Skaraborgs kommunalförbund, 2022) finns mål på 300 000 invånare fram till 2030. Skövde kommun har genom sitt program för mandatperioden ett mål på 75 000 invånare till 2040, vilket även det pekar åt en ökning. Om Skövde kommun ska göra plats för den del som proportionerligt kan förväntas behöver kommunen möjliggöra för såväl bostäder som service och arbetsplatser. Tillväxtarbetet är en del i att göra delregionen till en arbetsmarknadsregion och skapa en struktur i området som kan liknas vid en nätverksstad. Skövde kommun behöver bära sin del av ökningen och övriga kommuner sin del. Det innebär att mark för tillväxt behöver finnas inom Skövde kommun. Detta utgör ett väsentligt samhällsintresse på lokal och regional nivå.

Övergripande lokaliseringsalternativ

I arbetet med att ta fram vilka ytor som är lämpliga för den kommande utvecklingen, utöver förtätning inom befintliga tätortsgränser, har många faktorer vägts in. Av naturliga skäl är befolkningsökningen som störst i centralorten, med de korta avstånd och den bekvämlighet som kommer med boende i staden. Utanför centralorten syns samma tendenser kopplat till övriga tätorter i kommunen, varför ytor för den kommande tillväxten pekas ut på dessa platser. På landsbygden är nytillskotten mer spridda, vilket gör det svårt att på övergripande nivå

visa var den utvecklingen kan och bör ske. Det bör avgöras från fall till fall, utifrån respektive plats förutsättningar. Ett bra stöd är det föreslagna kommande arbetet med *Riktlinjer för bebyggelseutveckling utanför planlagt område*. Läs mer om detta i kapitel *Genomförande > Fortsatt arbete*.

Hållbar samhällsutveckling utgör en viktig faktor i valet av platser för kommande utveckling i kommunen. Att utgå från befintliga tätortsstrukturer innebär att nya invånare kan nyttja befintlig kollektivtrafik och samhällsservice, samtidigt som dessa individer bidrar till ytterligare underlag för de samma. Att nyttja befintlig infrastruktur innebär också lägre investering i ny infrastruktur, som annars kunnat bli aktuellt, vilket sparar resurser och råvaror.

Ställningstaganden kring ytor

För att bereda plats för en ökning av antalet bostäder i centralorten behövs yta. Runt tätorten finns begränsningar i form av riksintressen och naturvärden kopplat till bland annat Billingen. Även Försvarsmaktens anläggningar och övningsområden begränsar antalet möjliga riktningar för staden att växa. Nio ytterligare områden i och omkring centralorten har granskats i arbetet, men valts bort, redovisning av dessa finns i *Hållbarhetsbedömningens* Bilaga 1. Dessa ytor bedöms vara mindre lämpliga än de föreslagna, då de i flera fall behövs för stadsnära idrott/friluftsliv, berörs av strandskydd, har höga naturvärden eller faller under riksintresse för totalförsvaret. I ett fall finns ett stort utredningsbehov och i både det och något mer område kan ytterligare exploatering innebära stora kostnader för det allmänna.

Störst yta med jordbruksmark som berörs av planförslaget ligger i Skövde centralort, norr och öster om Trädgårdsstaden. Områdena ligger inom centralortens utbyggnadsriktning och är strategiskt viktiga för kommunens fortsatta tillväxt och utveckling ur ett hållbarhetsperspektiv, bland annat genom förtätning och högt utnyttjande av investeringar i stadens infrastruktur. Läs mer i kapitel *Mark- och vattenanvändning > Hållbar markanvändning*. Skövde kommun ska möta en hög befolkningsutveckling och har ett stort behov av att lösa efterfrågan på nybyggnation. För att kunna tillgodose ett väsentligt allmänt samhällsintresse bedöms det därför motiverat att ta i anspråk den jordbruksmark som ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Sammanvägt bedöms ianspråktagandet av åkermarken ge minsta möjliga intrång på omkringliggande värden. På detta sätt kan de större sammanhängande jordbruksmarkerna på östra sidan av Ösan fortsätta att brukas.

På några platser handlar det om små ytor och mindre, ofta avskilda, skiften i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Dessa ligger i Hasselbacken, inom verksamhetsområdet Aspel-

und–Risatorp–Volvoområdena samt i ett LIS-område vid sjön Lången. I tätorterna Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Igelstorp och Väring berörs något större skiften. Alla jordbruksmarktyper som föreslås för byggnation har strategiska lägen i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. De ingår i områden som kommunen har prioriterat för en hållbar utveckling genom att bygga tätare genom kompletteringar och genom effektiv användning av befintlig infrastruktur.

I anslutning till fem av tätorterna finns ytterligare 14 områden utpekade, men som valts bort, se *Hållbarhetsbedömningens* Bilaga 1. Detta motiveras med att områdena antingen bedöms som olämpliga för bebyggelse i sin helhet, eller någon kombination av: höga naturvärden, strandskydd, riksintresse för totalförsvaret, hantering av skyfall, grundvattentäkt, jordbruksmark med mera.

I Tidän och Lerdala är några av ytorna planlagda i äldre detaljplaner som ännu inte har genomförts.

Ianspråktagen areal

Av de totala 25 500 hektar jordbruksmark som finns inom kommunen är det 0,007% som planförslaget föreslår ska vara möjligt att bebygga. Tillkommande ytor som inte redan är detaljplanelagda beräknas till cirka 190 hektar.

Sammantagen bedömning

Kommunens bedömning är att den brukningsvärda jordbruksmark som föreslås tas i anspråk för exploatering är att betrakta som ett väsentligt samhällsintresse enligt miljöbalkens 3 kap. 4 §. Hänsyn och krav på beaktande av andra redovisade värden och intressen på andra markområden samt hänsyn till skäliga tekniska och ekonomiska insatser visar att det inte går att ta annan alternativ mark i anspråk på ett tillfredställande sätt.

I den digitala handlingen finns en zoombar karta som visar vilken jordbruksmark som är föreslagen för exploatering.

Skogsbruk

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt det är möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. I Skövde kommun finns cirka 30 500 hektar skogsmark (SCB, 2017).

Kommunalt skogsbruk

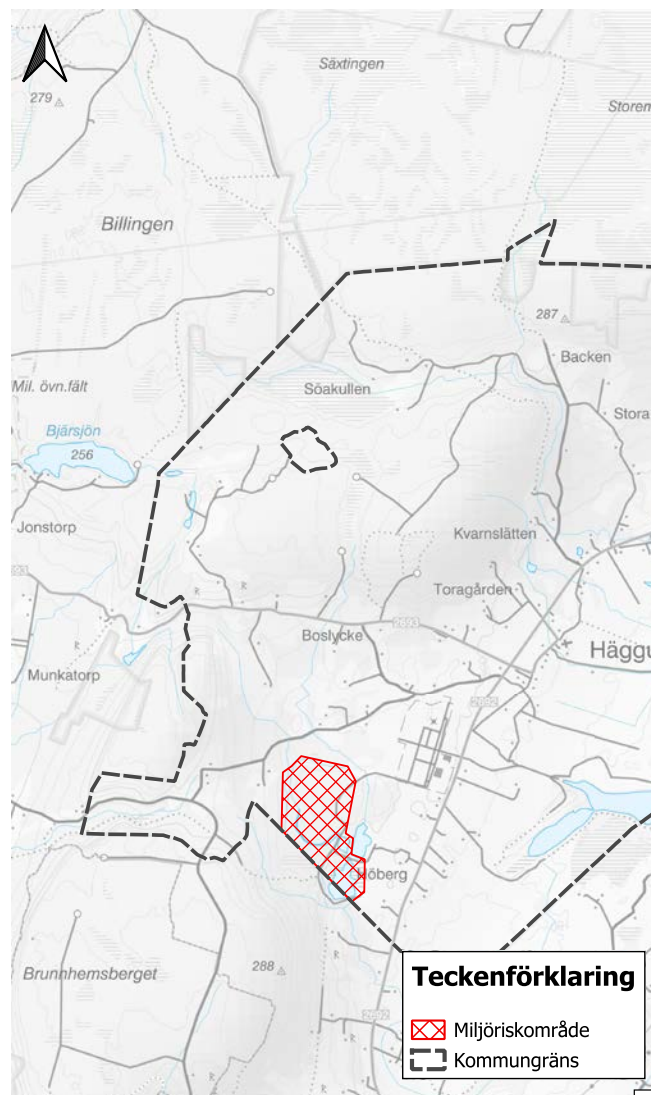
Skövde kommun äger cirka 2 500 hektar skogsmark. Kommunens mål är att sköta skogen på ett sådant sätt att alla skogsbruksåtgärder anpassas efter den befintliga miljön. Detta innebär att stor hänsyn behöver tas till sociala värden samt till natur- och kulturvärden. En skogspolicy ska tas fram. Kommunen ser det som en viktig framtidsfråga att tillhandahålla till-

gängliga naturområden för att främja en god folkhälsa. I tät-ortsnära skog är det särskilt angeläget att värna om naturvärden och sociala värden. Billingens sluttningszoner och Nordbillingens kalkplatå är exempel på områden där det är extra viktigt att ta hänsyn till naturvård. Nedanför diabasplatån på Billingen bör lövskogsbruk prioriteras.

Skövde kommuns egen skog är certifierad enligt FSC-standard och sköts enligt en så kallad *grön skogsbruksplan*. Kommunens skogar är uppdelade i två skogsbruksplaner.

Kommunens riktlinjer för areella näringar:

- Landsbygdens naturresurser, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag ska värnas. Fragmentering av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas.
- Där jordbruksmark behöver tas i anspråk för exploatering ska detta ske på ett markeffektivt sätt. Vid planläggning bör målsättningen vara att placera byggnader och funktioner på ett sätt så att hårdgjorda ytor minimeras och övriga ytor kan fungera som grönytor (och därmed möjliga att odla på i framtiden).
- Ny bebyggelse bör anpassas till landskapsbilden samt befintlig bebyggelse och dess struktur. Bebyggelsen bör utgöras av en blandad boendetyper som stärker kvarboende.
- Fram till dess det finns en tillgänglig kartläggning av brukningsvärd jordbruksmark får en bedömning av om jordbruksmarken är brukningsvärd eller inte göras i varje enskilt fall. Det finns ett flertal aspekter som påverkar brukningsvärdet. Bland annat om jordbruksmarken brukas eller inte, markens storlek, arrondering och läge i förhållande till brukningscentrum.
- Skövde kommun ska verka för att en tydlig definition av *brukningsvärd jordbruksmark* tas fram.
- På kommunens mark bör särskild hänsyn tas till höga natur- och kulturvärden. Skötseln av mark som gränsar till värdefulla och/eller känsliga områden bör anpassas efter detta. På åkermark bör skyddszoner finnas utmed vattendrag, och småbiotoper i eller i anslutning till åkermarken bör skötas.
- De agrara näringarna ska få möjlighet att utvecklas inom sina respektive verksamhetsområden. Bostadsbebyggelse planeras med skyddsavstånd; detta för att undvika störningar i form av exempelvis buller och lukt. Därmed undviker man även risk för konflikter mellan bostäder och jordbruksföretag.
- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Miljöriskområde

Länsstyrelsen har beslutat om ett miljöriskområde som sträcker sig över kommungränsen och in i Falköpings kommun. Det gäller lakrestområdet vid Ranstadsverket, med kringliggande påverkade diken och dammar. Beslut ger en lång rad begränsningar av vad som får göras i området, bland annat när det gäller byggnationer, markarbeten, växtlighet och vattenhantering. Kartan ovan visar miljöriskområdet.

Kommunens riktlinjer för miljöriskområde:

- Skövde kommun ska följa beslutet för miljöriskområdet.

6. Genomförande och fortsatt arbete

När ÖP 2040 är antagen fortsätter arbetet i andra processer och beslut, här beskrivs det arbetet kortfattat.

Genomförande av ÖP 2040

ÖP 2040 visar kommunens viljeinriktning och den övergripande strukturen för markanvändningen. Planberedskap ska finnas som minst fram till 2040. Troligen sträcker sig beredskapen längre än så – kanske ända fram till 2060. Översiktsplanen ger även stöd och vägledning för andra kommunala, regionala och statliga styrdokument, exempelvis för mobilitet, energiförsörjning och gestaltad livsmiljö.

Kommunens verktyg för att genomföra översiktsplanen är

exempelvis mark- och bostadspolitiken samt detaljplaner, bygglov och infrastrukturutbyggnad. För att underlätta framtida beslut och prioriteringar ska inriktningsmål och prognoser för genomförandet följas upp löpande.

Målstyrning i Skövde kommun

Kommunfullmäktige pekar ut den långsiktiga riktningen för kommunens utveckling med Vision Skövde 2040. Med utgångspunkt i visionen beslutar kommunfullmäktige också om kommunens övergripande mål i dokumentet *Strategisk plan med budget*. Även nämnder sätter egna mål som framgår av deras verksamhetsplaner. Nämndernas verksamhetsplaner utgår

ifrån reglementet och gällande lagstiftning (grunduppdraget), visionen, strategisk plan med budget och de viktigaste politiska styrdokumenterna i kommunen. Hit hör översiktsplanen samt program och policydokument där kommunen uttalar strategiskt viktiga målsättningar, som t ex folkhälsoprogrammet, bostadsförsörjningsprogrammet och hållbarhetspolicyn.

Uppföljning av ÖP 2040:s mål och inriktning

För att genomföra ÖP 2040 krävs samverkan mellan många aktörer, både internt och externt. Därför är det viktigt med regelbundna uppföljningar, bland annat genom verksamhetsuppföljning inom kommunens årshjul samt genom årliga uppföljningsmöten internt och externt. Uppföljningsprocessens exakta utformning beskrivs inte här; inte heller listas de prognoser, mål med mera som ska följas upp. Dessa behöver i stället tas fram separat.

En Genomförandestrategi/utbyggnadsplan

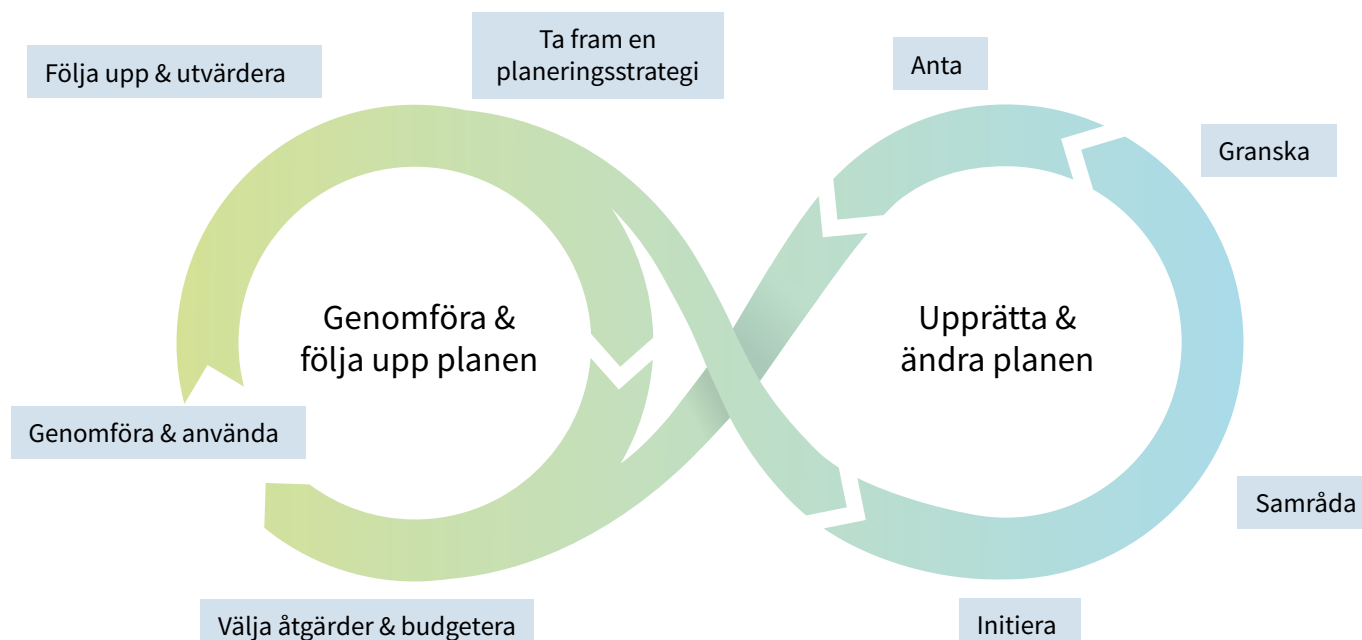
Kommunen bör arbeta fram en *Genomförandestrategi/utbyggnadsplan* som redovisar en helhetsbild över det som ska genomföras och där helhetsperspektiv och resursplanering ingår. Strategin/planen bör bland annat innehålla en utbyggnadsordning med prioriteringar både mellan utbyggnadsområden och mellan enskilda projekt. Där bör också finnas en övergripande tidsplanering för förverkligande. Exempel på det som behöver tas fram kopplat till genomförandestrategin/utbyggnadsplanen är bland annat en *Lokalförsörjningsplan* som hanterar kommunala anläggningar, både de som finns och de som behövs. Prognoser för framtida behov är av stor vikt för att fatta rätt beslut. Vid infrastrukturinvesteringar som till exempel vatten- och avlopp in-

träder ofta en tröskelfunktion, ett visst tillskott innebär inga större åtgärder men medför efter en viss gräns väldigt stora insatser. Detta måste tas med och beaktas i planeringen. Analyser av de ekonomiska konsekvenserna som helhet vid bebyggelseutveckling är viktiga att göra och ha med i ett tidigt skede där helhetsperspektivet finns med. Detta bör beaktas i samband med arbetet med en genomförandestrategi/utbyggnadsplan. Bland annat för att inte hamna i onödiga investeringar eller framtida dyra driftskostnader.

Kontinuerlig översiktsplanering

För att översiktsplanen ska stödja utvecklingen måste den både hantera snabba förändringsbehov och tydliggöra de långsiktiga målen. Eftersom en översiktsplan både ska vara strategisk och vägledande för beslut i plan- och lovärenden samt andra ärenden är det viktigt att översiktsplanen hålls aktuell och kommunen behöver därför arbeta med sin översiktsplanering kontinuerligt. En del i den kontinuerliga översiktsplaneringen är att varje mandatperiod anta en planeringsstrategi där kommunens fortsatta arbete står i centrum.

Översiktsplanen behöver ingå i en kontinuerlig process där mål och strategier successivt stäms av mot det som händer i kommunen. Ett naturligt led i den kontinuerligt bedrivna översiktsplaneringen är därför att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter genom att till exempel vara kopplad till budget- och verksamhetsplanering. Boverket illustrerar processen för översiktsplanering i en så kallad ÖP-snurra, se bild nedan.

Planeringsstrategi – ett lagkrav

I början av varje mandatperiod ska kommunfullmäktige se över översiktsplanen i en så kallad *planeringsstrategi*. I strategin ska politikerna ta ställning till förändrade förutsättningar för planeringen, till översiktsplanens aktualitet samt till den övergripande samhällsplaneringens fortsatta arbete – med andra ord vilka prioriteringar som ska göras.

Fortsatt arbete

Samhällsplanering sker i flera steg, och för den kontinuerliga översiktsplaneringen krävs fortsatt och fördjupat arbete. Många av dagens styrdokument både påverkar och påverkas av målen i översiktsplanen. Vissa dokument uppdateras varje år eller mandatperiod medan andra är enstaka och specifika utan regelbundna revideringar samt att det tillkommer nya.

Utöver redan nämnda genomförandestrategi listas här nedan några av de strategiska dokument som är viktigast att börja arbeta med utifrån ÖP 2040. Flera av dessa kan ses som delar i den kontinuerliga processen med översiktsplanering och är av betydelse inför framtida uppdateringar av översiktsplanen.

Bostadsförsörjningsprogram

Alla kommuner ska ha ett bostadsförsörjningsprogram med riktlinjer som ska antas varje mandatperiod. Programmet hanterar frågor som hänger samman med översiktsplanens frågor om markanvändning. Syftet med planering för bostadsförsörjning är att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder och för att främja att lämpliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande för översiktsplanens roll att tillgodose kommunens långsiktiga markbehov för bostäder. I ett bostadsförsörjningsprogram ska hänsyn tas kring frågor som segregation, mångfald och jämställdhet liksom behov och tillgång på olika typer av bostadsformer. Kommunen bör inför, eller i samband med, ett sådant programarbete fortsätta utveckla och arbeta vidare med användningen av GIS som analysverktyg. GIS-analyser kan ge ett ökat kunskapsunderlag att ta stöd i.

VA-plan och vattentjänstplan

Nuvarande VA-plan från 2015 har ett 10-årsperspektiv. Åtgärderna som identifierades är snart genomförda. En ny VA-plan behöver tas fram så att de behov som finns i nuvarande anläggning utifrån miljökrav, klimatanpassning, förnyelsebehov och

ökad krisberedskap kan belysas tillsammans med de behov som en bebyggelseutveckling enligt ÖP 2040 medför. Den befolkningsökning som ÖP 2040 kan medföra ger behov av kapacitetsförstärkningar i framför allt spillvattennät och reningsverk.

Utöver VA-plan finns även krav på att kommunen har en *vattentjänstplan* senast 1 jan 2024, denna prövas sen varje mandatperiod. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden för kommunalt VA.

Trafikstrategi

Kommunens trafikstrategi är i behov av att revideras och uppdateras. Trafikstrategin ska utreda framtida behov och åtgärder som behövs för att långsiktigt säkerställa en väl fungerande trafikinfrastruktur i Skövde centralort. God framkomlighet på väg 49 och väg 26 är delar i detta. Trafikstrategin ska utreda vilka åtgärder som långsiktigt bör genomföras för att vidmakthålla en god framkomlighet på väg 26 och Östra leden, bland annat frågan om behovet av nya vägsträckningar.

Grönplan

Kommunen saknar idag en grönplan som stöd för att utveckla och bevara grönstrukturen i kommunen. En grönplan inkluderar hänsyn till ekosystemtjänster och är ett planeringsunderlag i den fysiska planeringen. Det är lämpligt att i arbetet med framtagandet av grönplanen göra en sociotopkartering samt kartlägga befintliga barriärer och behov av kopplingar mellan platser och områden.

Klimatanpassningsplan

En klimatanpassningsplan ska tas fram för att säkra att kommunen är rustad att möta de nuvarande klimatförändringarna och oundvikliga framtida klimatförändringar. Planen huvudsakliga syfte är åtgärder inom kommunens egna processer, sektorer och bolag, där kommunen har rådighet, men även att leda samverkan med samhällets övriga aktörer.

Arkitekturstrategi

Den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö* bör anpassas till Skövdes behov och förutsättningar i en egen strategi. I arkitekturstrategin konkretiseras de avsikter och utmaningar som lyfts i översiktsplanen för den byggda miljön. En arkitekturstrategi är ett framtåsyftande och övergripande dokument som uttrycker kommunens långsiktiga ambition och vilja för den gestaltade livsmiljön.

Jordbruksmark

Kommunen saknar idag ett planeringsunderlag som ger stöd vid bedömning om en jordbruksmark klassas som brukningsvärd eller inte samt en definition av vad kommunen anser vara ett väsentligt samhällsintresse för att tillåta byggnation på jordbruksmark. Frågan behöver därför studeras vidare. Hur jordbruksmarken ska betraktas och bedömas är mer övergripande än att enbart hanteras av en enskild kommun. Detta bör vara ett gemensamt arbete tillsammans med bland andra kommunalförbundet, länsstyrelsen och regionen.

Landsbygdsprogram

Landsbygdsprogrammet bör uppdateras för att följa ÖP 2040, och det bör finnas kopplingar till *Riktlinjer utveckling utanför detaljplanlagt område* som beskrivs nedan.

Riktlinjer utveckling utanför detaljplanlagt område

Det finns behov av att göra ett fördjupat arbete kring riktlinjer för bebyggelseutveckling utanför planlagt område.

I dessa områden får kommunen återkommande förfrågningar och önskemål om att stycka av tomter för bostadsbyg-

gande. För att tydliggöra när krav på detaljplan ska ställas behöver en kartläggning genomföras. Aspekter som bör undersökas är var det kan ges möjlighet att göra mindre kompletteringar av samlad bebyggelse utan krav på detaljplan, samt i vilken omfattning så skulle kunna ske. En viktig faktor att ta hänsyn till vid denna kartläggning är lagkraven på vatten- och avloppslösningar

Fördjupningar och planprogram

För utpekade större områden i ÖP 2040 kommer fördjupat arbete behöva ske innan detaljplanläggning. Detta kan ske i form av planprogram, geografiska fördjupning av ÖP (FÖP) eller liknande.

Utredningsområden

Några områden som kan vara lämpliga för utbyggnad behöver först studeras ytterligare, dessa benämns som utredningsområden. För dessa krävs fortsatt utredning innan beslut om lämplig markanvändning. Utredningar kan ske i form av förstudier, planprogram, geografiska fördjupningar av ÖP (FÖP) eller liknande och ska ske innan detaljplanläggning.

7. Hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömning av ÖP 2040

Varför bedöms översiktsplaner

Enligt miljöbalken ska de kommunala planer som antas ha en betydande miljöpåverkan alltid miljöbedömmas vilket innebär att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska tas fram. Översiktsplanen är en sådan plan. Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, kli-

mat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Skövde kommun har valt att bredda konsekvensbeskrivningen för att ge en samlad bild av det som krävs från olika lagstiftningar. Detta gör vi genom att låta bedöma alla de tre hållbarhetsdimensionerna. Hela hållbarhetsbedömningen finns att läsa i ett separat dokument eller i den digitala översiktsplanen.

Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens eventuella inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter.

I hållbarhetsbedömningen identifieras, beskrivs och bedöms de direkta och indirekta effekter som översiktsplanen kan medföra. Bedömningen av ekologisk hållbarhet motsvarar en miljökonsekvensbeskrivning.

Agenda 2030 och hållbarhetsbedömningen

Agenda 2030 och de 17 globala målen (se figuren) är ett målarbete som FN:s medlemsländer har enats om och som ska leda till ett hållbart samhälle. De globala målen balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Många av de globala målen för hållbar utveckling har direkt bäring på den omvandling som föreslås i översiktsplanen. Hållbarhetsmålen har därför använts som ramverk för analysen i hållbarhetsbedömningen. Målen har analyserats ur kommunens perspektiv för att de ska kunna användas på bästa sätt. Under arbetet har de hållbarhetsmål som ansetts vara mest relevanta för översiktsplanen prioriterats. De prioriterade hållbarhetsmålen har sedan länkats samman med de nationella miljömål som bedömts relevanta för avstämning mot översiktsplanens förslag.

Bedömningen i korthet

Nollalternativ

Ett alternativ som beskriver miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs ska alltid finnas med. Ett sådant alternativ kallas nollalternativ. För Skövdes översiktsplan 2040 utgörs nollalternativet av kommunens befintliga översiktsplan, ÖP 2025.

Konsekvenser

I hållbarhetsbedömningen finns ett kapitel som beskriver en samlad bedömning av konsekvenserna för de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna. En sammanfattning av den samlade bedömningen beskrivs nedan. Hela bedömningen finns att läsa i ett separat dokument eller i den digitala översiktsplanen.

Sammanfattning av den ekologiska dimensionens konsekvenser

Tabellen nedan redovisar konsekvenserna för den ekologiska aspekten (MKB:n) av översiktsplaneförslaget jämfört med nollalternativet. För den ekologiska dimensionen, medför översiktsplaneförslaget överlag positiva miljökonsekvenser för de olika aspekterna. För några av aspekterna bedöms inga konsekvenser uppstå. Sammantaget bedöms översiktsplaneförslaget medföra goda möjligheter att skapa en framtid som bidrar till positiva konsekvenser för den ekologiska dimensionen samt skapa ett robust och hållbart samhälle.

Aspekt	Översiktsförslaget	Nollalternativet
Naturmiljö	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Rekreation och friluftsliv	Obetydliga/Inga konsekvenser	Obetydliga/Inga konsekvenser
Kulturmiljö	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Vatten	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	Obetydliga/inga konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Människors hälsa	Små positiva konsekvenser	Obetydliga/Inga konsekvenser
Risk och säkerhet	Obetydliga/inga konsekvenser	Obetydliga/inga konsekvenser
Klimatanpassning	Stora positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Klimatpåverkan	Måttliga positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser

Sammanfattning av den ekologiska dimensionens konsekvenser.

Sammanfattning av den sociala dimensionens måluppfyllelse

I tabellen på nästa sida redovisas en sammanfattning av den sociala dimensionens måluppfyllelse. För den sociala dimensionen har metoden med måluppfyllelse använts.

Översiktsplaneförslaget bidrar till god måluppfyllelse inom samtliga aspekter. För nollalternativet varierar måluppfyllelsen beroende på aspekt. För att översiktsplanen ska säkerställa den positiva måluppfyllelsen för de sociala aspekterna, bör denna kompletteras med hur många bostäder, samt vilka boendetyper som behövs inom kommunens olika delar för att tydliggöra hur planens mål ska uppnås. Skövde kommun har för avsikt att hantera detta i bostadsförsörjningsprogrammet, varför de positiva konsekvenserna bedöms säkerställas.

Aspekt	Översiktsförslaget	Nollalternativet
Närhet till service och hållbara transporter/ vardagsliv	God måloppfyllelse	Viss måloppfyllelse
Tillgång till grönområden med god kvalitet	God måloppfyllelse	Viss till god måloppfyllelse
Segregation och barriärer	God måloppfyllelse	Viss måloppfyllelse

Sammanfattning av den sociala dimensionens måloppfyllelse.

Sammanfattning av den ekonomiska dimensionens konsekvenser

Sett till översiktsplaneförslagets påverkan på den ekonomiska dimensionen bedöms små till måttliga, med övervägande måttliga, positiva konsekvenser uppstå vid en jämförelse med nollalternativet, där samtliga aspekter har bedömts till små negativa konsekvenser. För att ytterligare kunna öka översiktsplanens positiva konsekvenser kan Skövde kommun utföra utredningar där resultatet kan arbetas in i planen. Exempelvis så bör kommunen ytterligare utreda hur bostadsbehovet och tillgången till prisrimliga bostäder ser ut i kommunen med hänsyn till förväntad befolkningsökning, samt ta fram en strategi för att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse som tillgodoser invånarnas behov.

Aspekt	Översiktsförslaget	Nollalternativet
Förutsättningar för god hushållning med gemensamma resurser	Små till måttligt positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för näringslivet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för transportinfrastruktur och tillgänglighet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för hushållens ekonomi	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser

Sammanfattning av den ekonomiska dimensionens konsekvenser.

Samlad bedömning

Överlag bedöms översiktsplaneförslaget påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att nationella och regionala miljömål uppnås.

Påverkan på miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer anger den lägsta acceptabla miljökvaliteten i mark, vatten och luft och finns reglerade i miljöbalkens kapitel 5. Normerna syftar till att skydda miljön och männis-

kors hälsa. Skövde kommun berörs inte av miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten. Luftkvaliteten inom Skövde kommun är idag god. Översiktsplaneförslaget saknar ställningstagande och planeringsprinciper kopplade till luftkvalitet. Då kommunen utgör en landsbygdskommun, och de uppmätta värdena av luftföroreningar är långt under MKN, bedöms inte planeringsprinciper och ställningstaganden vara av samma dignitet som för en kommun med stora och tätt trafikerade städer. Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte medföra så stor andel trafik att det finns risk för att gränsvärdena för MKN för utomhusluft överskrids. Exploatering som föreslås nära vägar med hög trafikintensitet bör utredas i detaljplaneskedet för att säkerställa god luftkvalitet.

Då befolkningen i Skövde kommun antas öka i framtiden, kommer sannolikt även trafiken, och med den även bullerpåverkan att öka. Den framtida trafikökningen från de utpekade utbyggnadsområdena är inte beräknad, men bullerpåverkan från den nya bebyggelsen bedöms vara begränsad. Bebyggelse som föreslås nära trafikerade vägar kan påverkas negativt. För vissa utbyggnadsområden för bebyggelse finns planeringsprinciper om att hänsyn ska tas till buller. Åtgärder bedöms kunna genomföras och säkerställas i kommande detaljplaner, varför ingen negativ påverkan bedöms uppstå.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för landets vattenförekomster är juridiskt bindande (5 kap. MB) och anger den kvalitet som en vattenförekomst ska ha till ett visst år. Enligt EU:s vattendirektiv ska medlemsstaterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster. Det finns alltså en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade förbättringskravet. Skövde kommun visar i översiktsplanen en medvetenhet om de utmaningar som finns kopplade till vatten och miljökvalitetsnormer, och har säkerställt ett antal åtgärder. Ett antal planeringsprinciper redovisas också som är kopplade till vatten, vattenrening och våtmarker och som ger ett stöd till kommande planprocesser. Översiktsplanen bedöms bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten uppfylls.

Påverkan på riksintresseområden

Några av de föreslagna utbyggnadsområdena för bebyggelse medför intrång eller ligger i direkt anslutning till område som utgör riksintresse för naturmiljö enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Utredningsområdet vid Simsjön ligger inom riksintresseområdet Sydbillingen (NRO14098). Då området innehåller stora värden ur naturmiljösynpunkt är det i dagsläget svårt att bedöma påverkan på riksintesseområdet. För att kunna bedöma möjligheterna till exploatering bör detaljplanarbetet föregås av utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat,

riksintresseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. För övriga berörda riksintresseområden för naturmiljö bedöms påverkan begränsad och ingen påtaglig skada uppstår. Ett område runt Platåbergslandskapet Billingen har pekats ut som riksintresse för friluftslivet (FO 01). Översiktsplanen berör inte riksintresseområdet, varför inga negativa konsekvenser uppstår.

Påverkan på ekosystemtjänster

Översiktsplaneförslaget berör ett antal ekosystemtjänster, både försörjande, reglerande, och stödjande ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsten rening och reglering av vatten och skydd mot extremväder ingår i de reglerande ekosystemtjänsterna.

I översiktsplaneförslaget har kommunen avsatt ytor för klimatanpassningsåtgärder, hantering av dagvatten samt redovisar ett antal planeringsprinciper för att främja våtmarker och dess bevarande. Våtmarker kan reglera vatten och leda till minskade risker för översvämningar men även minska risken för torka genom att vatten buffras. Våtmarker reglerar även färskvattenkemin genom levande processer (näringsreglering) vilket leder till renare vatten. Våtmarker utgör också en viktig kolsänka och återskapande av våtmarker kan bidra till att minska klimatpåverkan.

Skogsmark är en stor koldioxidsänka. När skog avverkas permanent försvinner också skogens ekosystemtjänst i form av att ta upp och binda kol genom fotosyntes. I översiktsplanen bibehålls stora skogsmarker, men ett realiserat industrispår med kombiterminal, utbyggnad av Västra stambanan, nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200 och ny bebyggelse kan dock, beroende på lokalisering samt anpassningar, ta skogsmark i anspråk. Översiktsplaneförslaget redovisar planeringsprinciper kopplade till hur kommunen avser att kompensera för minskningen av kolsänkor. De kulturella ekosystemtjänsterna är abstrakta värden som exempelvis rekreativa, sociala, pedagogiska och estetiska kvaliteter och innefattar aktiviteter och upplevelser som är knutna till tätortens blå och gröna struktur, alltså vatten och grönska.

Sammanfattningsvis bedöms Skövde kommun ha goda ambitioner kopplade till ekosystemtjänster. Dock saknas konkreta åtgärder för hur kommunen avser att arbeta med kulturmiljöfrågor ur ett socialt, pedagogiskt samt estetiskt perspektiv. Översiktsplanen medför måttliga positiva konsekvenser för ekosystemtjänster.

Uppföljning

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Miljö-

påverkan av förslaget till översiktsplanen för Skövde kommun kommer bland annat att följas upp i samband med utredningar och undersökningar inför eventuell exploatering vid till exempel detaljerade planarbeten eller bygglovsprövningar. Miljösituationen i kommunen följs även kontinuerligt upp inom ramen för det befintliga miljöarbetet i kommunen.

Effekter som behöver följas upp för miljöbedömningar av planer varierar från vaga, komplexa, till konkreta och kan förväntas på olika nivåer av beslutsfattande. Det kan gälla att planerade åtgärder skrivs in i bygghandlingar, exploateringsavtal och kontroller för att åtgärderna sedan blir utförda. Det kan också handla om tillsyn så att föreskrivna gränsvärden hålls, exempelvis genom en bullermätning. En viktig aspekt för en lyckad övervakning är bra underlagsmaterial, utgångsdata samt uppföljningsbara mål. I hållbarhetsbedömningens kapitel 11 om uppföljning finns mer att läsa om åtgärderna som redogörs.

8. Kartor

Till Översiktsplan 2040 hör två typer av kartor. Kartorna ger tillsammans med texten i planbeskrivningen stöd och vägledning vid till exempel detaljplanering och bygglovsprövning eller andra typer av planering och beslut. Karta *Mark- och vattenanvändning* visar var och till vad användningen av marken långsiktigt ska användas. Karta *Värden och hänsyn* visar vilka områden som ska beaktas särskilt i samband med planering och beslut. Kartorna används med fördel i digital form men finns även som pdf. De digitala kartorna når du via den digitala översiktsplanen (StoryMaps). I pdf-versionen är Karta värden och hänsyn uppdelad i tre delar för bättre läsbarhet. Tänk på att Karta värden och hänsyn redovisar de kunskapsunderlag och de planeringsförutsättningar som har varit kända och tillgäng-

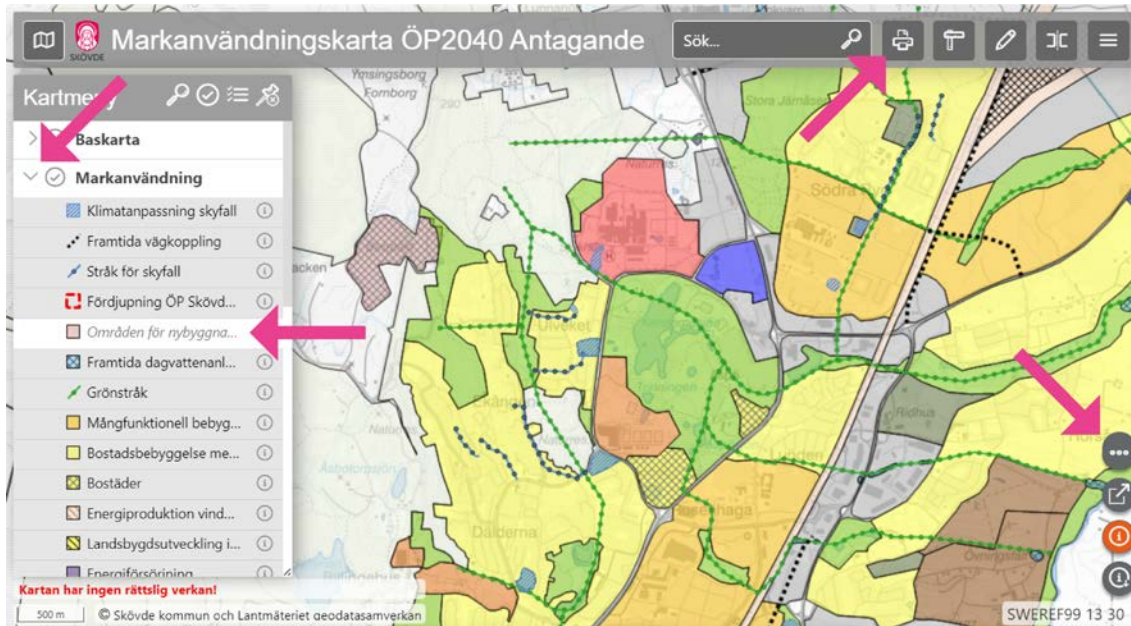
liga fram till 1 juni 2024 och som legat till grund i samband med arbetet att ta fram ÖP 2040.

Att läsa digitala kartor

Alla digitala kartor har flera lager som du själv kan tända och släcka. Detta gör du i kartmenyn till vänster (se bild nedan). Lager som har en pil > är utfällbara. Klickar du på ett lager så tänds eller släcks det. Släckta lager visas med kursiv text. Bilden nedan visar kartmenyn med tänt och släckt lager.

I kartan kan du zooma in och flytta runt med pekaren och scrollfunktionen. I menyn nere till höger finns flera funktioner; tryck på de tre punkterna så finns bland annat förstora/minska.

Menyn längst upp till höger innehåller olika funktioner som att söka, skriva ut med mera.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Granskningsyttrande

1 (5)

Datum
2024-03-26

Diarienummer
401-2642-2024

Skövde kommun
samhallsbyggnad@skovde.se

Förslag till översiktsplan (ÖP) för Skövde kommun

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet enbart framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 5 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Luftfartsverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI), Svenska kraftnät

och Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Översiktsplanen är gedigen och ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

När det gäller riksintressen för totalförsvaret kan vindkraftverk och andra höga objekt medföra påtaglig skada på riksintresset. När det gäller övriga riksintressen bedömer Länsstyrelsen att berörda riksintressen tillgodoses.

Länsstyrelsen bedömer att miljökvalitetsnormer för vatten i sin helhet hanteras på ett tillfredsställande sätt i översiktsplanen. I efterföljande planering får det studeras mer i detalj hur förslag i översiktsplanen kan genomföras.

Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Planen bedöms inte medföra sådan negativ påverkan avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion att det i ett senare planeringsskede ska ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det förutsätter dock att kommunen följer de rekommendationer som översiktsplanen lyfter fram.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)

Den vindkraftsplan som kommunen antog år 2010 upphör att gälla i och med antagande av ÖP 2040. De ytor som ska fortsätta gälla har arbetats in i översiktsplanen. Som framgår av kommunens

översiktsplan ligger kommunen inom stoppområde för höga objekt. Ett stoppområde för höga objekt är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområdet riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset. Inom stoppområde för höga objekt ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

Kommunen beskriver i översiktsplanen också hur riksintressen för totalförsvarets militära del i övrigt avses tillgodoses genom efterföljande remisshantering i samband med planer, bygglov och tillståndsärenden. Detta är av stor vikt för att säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess.

Miljökvalitetsnormer

Vatten

Länsstyrelsen bedömer att miljökvalitetsnormer för vatten i sin helhet hanteras på ett tillfredsställande sätt i översiktsplanen. När det gäller hantering av MKN för ytvattenförekomster har kommunen tagit fram grundregler för efterföljande planering som bland annat omfattar krav på dagvattenutredningar, principer om att eftersträva en trög dagvattenhantering och särskilda ytor för dagvattenhantering. Beträffande MKN för grundvattenförekomster uppmärksammar kommunen sex områden med grundvattenförekomster som är särskilt viktiga för kommunens dricksvattenförsörjning. I efterföljande planering får det studeras mer i detalj hur förslag i översiktsplanen kan genomföras.

Länsstyrelsen anser att planeringsförutsättningarna kan redovisas tydligare i översiktsplanen. I översiktsplanen har några mindre ytvattenförekomster undantagits från redovisningen och grundvattenförekomsterna framgår inte. Statusklassningen för samtliga vattenförekomster (såväl yt- som grundvattenförekomster) behöver framgå av översiktsplanen. Översiktsplanens hänvisning till VISS¹ kan kompletteras med en karta som redovisar statusen för vattenförekomsterna.

¹ Vatteninformationssystem Sverige, <https://viss.lansstyrelsen.se/>

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Geoteknik

Översiktsplanen innehåller tydliga riktlinjer för hur risken för ras, skred och erosion ska minska eller helt upphöra. Kommunen kan komplettera ställningstagandena med en formulering som anger att stabiliteten alltid ska bedömas i detaljplaner eller i lovärenden utanför planlagda områden. På det sättet kan även okända riskområden fångas upp i översiktsplanen. Anledningen till detta är att statligt planeringsunderlag är översiktligt och inte visar alla risker som finns i en kommun kopplat till ras, skred och erosion.

Förorenade områden

Av översiktsplanens planeringsprinciper framgår att kommunen avser göra platsspecifika bedömningar av arsenik utifrån lokal bakgrundshalt och Naturvårdsverkets beräkningsmodell. Det framgår också att Länsstyrelsens vägledning för områden med rödfyr ska följas. För att det ska bli ännu tydligare när de här planeringsprinciperna blir aktuella rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen kompletterar översiktsplanen med kartunderlag som redovisar var det finns höga bakgrundshalter av arsenik och var det förekommer rödfyr.

Farligt gods

Länsstyrelsen har vid granskningen av planförslaget uppmärksammat att de kompletteringar som Länsstyrelsen efterfrågade i samrådet när det gäller farligt gods har gjorts i storymap-versionen av översiktsplanen, men inte i pdf-handlingen. Planeringsprinciperna i storymap-versionen av översiktsplanen är tydliga och löser de synpunkter Länsstyrelsen framförde i samrådet. När översiktsplanen antas får inga sådana diskrepanser mellan den digitala storymap-versionen och den version som skickas in som pdf förekomma.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze med kulturgeografen Torbjörn Sahl som föredragande. I den slutliga handläggningen har också funktionschefen och länsarkitekten Andreas Lidholm medverkat. Företrädare för landsbygdsavdelningen, miljöskyddsavdelningen, naturavdelningen,

samhällsavdelningen och vattenavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Yttranden för kännedom från Luftfartsverket, PTS, Skogsstyrelsen, SGI, Svenska Kraftnät och Trafikverket.

Kopia till

Försvarsmakten, Luftfartsverket, PTS, Skogsstyrelsen, SGI, Svenska Kraftnät, SGU och Trafikverket.

10. Referenser ÖP 2040

Styrdokument Skövde kommun

Barn- och ungdomspolitiskt program, KF 2020
 Barn- och ungdomspolitiskt program, KF 2023
 Boendestrategiskt program del 1, KF 2018
 Boendestrategiskt program del 2, KF 2018
 Cykelplan, KS 2018
 Cykelstrategi, KS 2018
 Energi- och klimatplan, del 1, KF2021
 Etableringsprogram - Business Attraction, KF 2020
 Folkhälsopolitiskt program, KF 2020
 Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst inom Räddningstjänsten Östra Skaraborg, KS 2021
 Kultur och fritidspolitiskt program, KF 2018
 Landsbygdsprogram 1, KF 2018
 Landsbygdsprogram 2a, KF 2013
 Plan för IT-infrastrukturen, KF 2020
 Platsvarumärket Skövde, digital varumärkesplattform, KF 2021
 Policy för hållbar utveckling, KF 2022
 Policy för vatten och avloppsförsörjning, KF 2020
 Program för folkhälsa och social hållbarhet, KF 2023
 Riktlinjer anslutningar VA utanför verksamhetsområde KF 2018
 Riktlinjer för dagvattenhantering i Skövde kommun, KS 2011
 Strategisk plan med budget, KF 2022
 Trafikstrategi del 1, KF 2012
 VA-plan, KF 2015
 Vattenförsörjningsplan Skövde kommun, KF 2017
 Vision Skövde 2040, KF 2022

Regionala styrdokument

Delregional utvecklingsstrategi för Skaraborg 2030, Skaraborg Kommunalförbund (2022)
 Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om. Strategiska vägval. Västra Götalandsregionen (2021)

Kollektivtrafikplan Skövde år 2025 – med utblick mot 2035, Västra Götalandsregionen (2018)
 Kulturstrategi för Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2019)
 Målbild tåg 2035 inklusive Västtågsutredningen, Utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2021)
 Program Skaraborgs turistslingor, Skaraborg Kommunalförbundet (2020)
 Regional handlingsplan för grön infrastruktur, rapport 2019:21, Länsstyrelsen Västra Götaland (2019)
 Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030, Västra Götalandsregionen (2021)
 Regional vattenförsörjningsplan, rapport 2021:23, Länsstyrelsen Västra Götaland (2021)
 Strategi hållbara drivmedel, Skaraborg Kommunalförbundet (2020)
 Strukturbild Skaraborg, Skaraborg Kommunalförbundet (2015)
 Trafikförsörjningsprogram – Hållbara resor i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2021)
 Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland, regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland (2021)
 Vision Västra Götaland – Det goda livet, Västra Götalandsregionen (2005)

Rapporter

Klimatologi nr 10 - Risker, konsekvenser och sårbarhet för samhället av förändrat klimat, SMHI (2014)
 Klimatologi nr 14, Sveriges framtida klimat – underlag till dricksvattenutredningen, SMHI (2015)
 Klimatologi nr 24 - Framtidsklimat i Västra Götalands län, SMHI (2015)
 Klimatologi nr 37 - Skyfallsuppdraget ett regeringsuppdrag, SMHI (2015)
 Klimatrelaterade risker i översiktsplanering – metodstöd, rapport 2021:02, Länsstyrelserna i Stockholms och Västra Götalands län tillsammans med SMHI och MSB (2021).
 Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall - stöd i fysisk planering, Fakta 2018:5, länsstyrelserna (2018)
 Risk- och sårbarhetsanalys ur ett klimatförändringsperspektiv över Skövde kommun, SWEKO (2018)
 Riskanalyser i ÖP – Planeringsunderlag och förslag på metoder, rap-

port nr:2020:10, Länsstyrelsen Västra Götaland (2020)

Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods - riskhantering i detaljplaneprocessen, Länsstyrelserna i Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län (2006)

Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter SOU 2007:60

Vem har ansvaret? SOU 2017:42

Åtgärdsvalsstudie – Tillgänglighet Skövde TRV 2017/22844 Västra Götalandsregionen (2013)

Webbsidor

Nationella mål - PBL kunskapsbanken - Boverket

ÖP-portalen (lansstyrelsen.se)

Karttjänster och geodata | Länsstyrelsen Västra Götaland (lansstyrelsen.se)

Startsida - Planeringskatalogen (planeringskatalogen.se)

Vindpiloten - Västra Götalandsregionen (vgregion.se)

Planeringsunderlag för grön infrastruktur i översiktsplan, Västra Götalands län - Pilot: Kommunerna i Boråsregionen (lansstyrelsen.se)

<https://www.klimatanpassning.se/>

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatanpassning/>

<https://www.ipcc.ch/>

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/forandrat-klimat/>

<https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/klimatanpassning>

<https://klimatanpassningsradet.se/>

<https://apps.sgu.se/kartvisare/>

<https://gis.sgi.se/rasskrederosion/>

<https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/miljo-och-vatten/miljomal/vastra-gotalands-regionala-miljomal.html/>

<https://miljoskaraborg.miljobarometern.se/>

<https://avfallskaraborg.se/Informationtaxaavgifter/renhallningsordning/avfallsplan/>

<http://www.ebhportalen.se/>

<https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/kartor/kartvisaren/berg-kartvisare/>

<http://www.geodata.se/>

<https://viss.lansstyrelsen.se/>

Internt digitalt kartmaterial: skyfallskartering och värmekartläggning samt övriga inventeringar i Hänsynskartan

Övriga källor

Boverket

Energimyndigheten

Folkhälsomyndigheten

Försvarsmakten

Lantmäteriet

Länsstyrelsen

Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Nationell vägdatabas (NVDB)

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Räddningstjänsten Östra Skaraborg (RÖS)

Skaraborgs Kommunalförbund

Statens geotekniska institut (SGI)

Statistiska centralbyrån (SCB)

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Trafikverket

Skövde kommun
Postadress Fredsgatan 4, 541 83 SKÖVDE
Telefon 0500-49 80 00
Webbplats skovde.se

